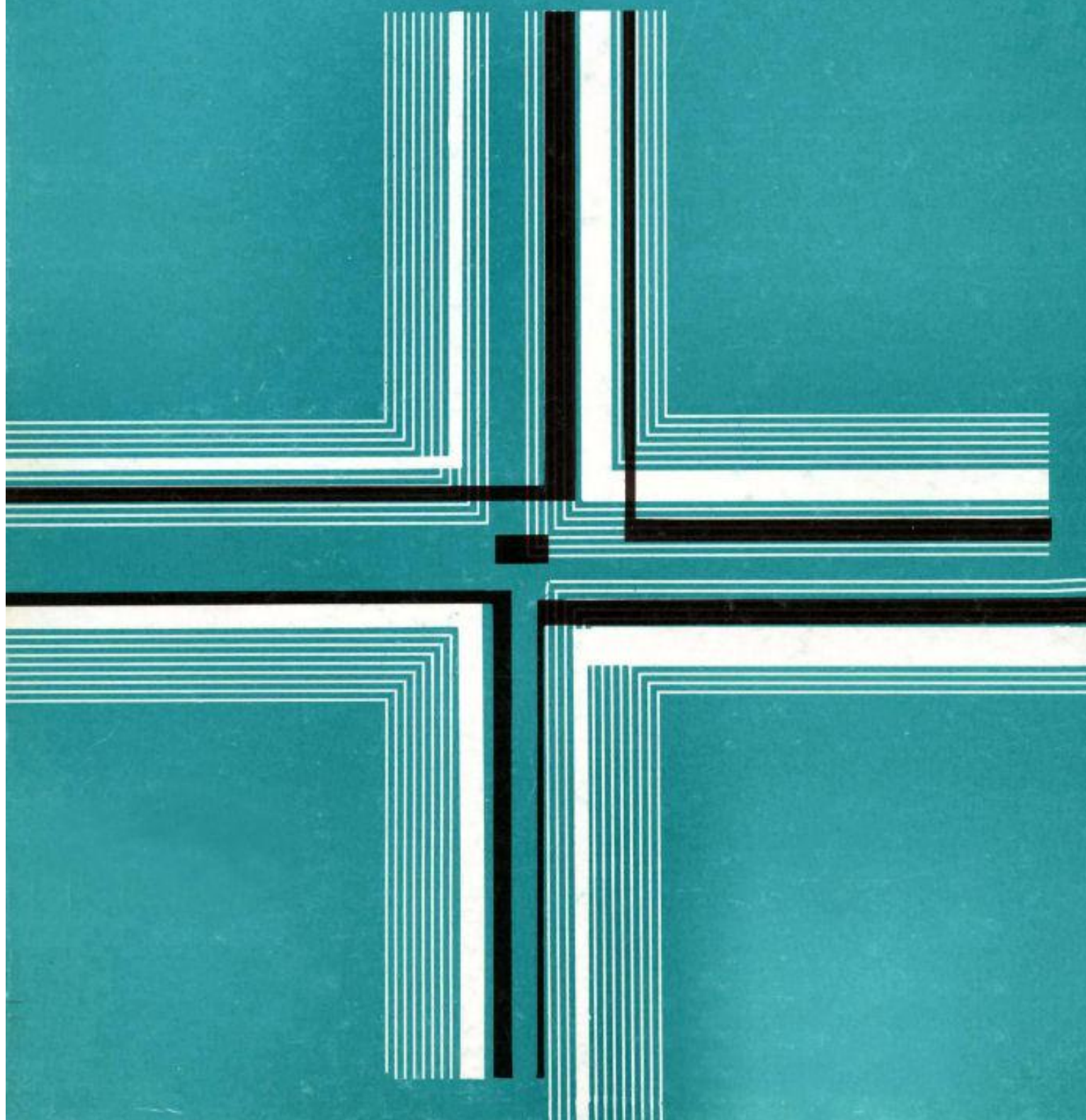

JUMALAN VALTAKUNTA
JA SYNTIEN
ANTEEKSIANTAMUS

MIIKKA RUOKANEN

MIIKKA RUOKANEN

Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus

**Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen
opilliset korostukset 1977–1979**

KIRKON TUTKIMUSKESKUS

**Aiempi painettu versio on ilmestynyt sarjassa
Kirkon tutkimuslaitos, sarja A, numero 36, 1980
ISSN 0355-1423**

ISBN 978-951-693-370-5

2. korjattu versio

Digitoinut Pertti Niukkanen 1.8.2017

DIGIVERSION SAATESANAT

1970-luvulla lestadiolaisesta herätysliikkeestä käytyyn keskusteluun osallistui myös Miikka Ruokanen kirjallaan *Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus*. Vuonna 1980 painetun version alkusanoissa Ruokanen kirjoittaa: "Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen edustaman vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen suhde evankelis-luterilaiseen kirkkoon tuli jälleen kerran julkisen keskustelun aiheeksi myöhäissyksyllä 1979. Keskustelussa on syytetty SRK-lestadiolaisuutta sekä luterilaisesta tunnustuksesta poikkeamisesta että henkisten painostustoimien käyttämisestä."

Internetin myötä keskustelu on noussut nyt 2010-luvulla uudestaan ajankohtaiseksi. Tällä välin on ilmestynyt paljonkin uutta tutkimusta vanhoillislestadiolaisuuden historiasta ja sosiologiasta. Liikkeen opillisen perustan selvittely on jäänyt kuitenkin varsin vähäiseksi. Miikka Ruokasen kirja onkin edelleen merkittävä dogmaattinen kokonaisesitys vanhoillislestadiolaisuuden teologiasta.

Kirjasta päädyttiin julkaisemaan digiversio, koska painettua kirjaa on nykyisin vaikea tavoittaa. Tällaisena se toivoaksemme palvelee niin tutkielmaansa tekevää opiskelijaa kuin myös laajempaa lukijakuntaa.

Nyt julkaistava digiversio ei ole painetun kirjan näköispainos, mutta sisällöltään se on täysin sama. Sivunumerot ja alaviitteet ovat entisillä paikoillaan, joten versioita voi käyttää rinnakkain. Vain ulkoasuseikkoja ja havaittuja painovirheitä on korjattu. Lisäksi eräs sivulla 173 oleva lause on muutettu muotoon: Kaikilla näillä "uskoilla" voi vastaanottaa sakramentit oikein ja tulla pelastuksesta osalliseksi.

Tampereella 1.9.2017

Hanna Salomäki
Johtaja, Kirkon tutkimuskeskus

SISÄLLYS

ALKUSANAT	6
JOHDANTO.....	7
A "JUMALAN VALTAKUNNAN" OLEMUS	15
1. "Jumalan valtakunta" – Jumalan ilmoituksen edustaja maan päällä	15
1.1. Seurakuntaopin keskeinen asema	15
1.2. Peruskäsite "Jumalan valtakunta"	18
2. "Jumalan valtakunnan" ykseys	22
2.1. Empiirisesti rajattu "Jumalan valtakunta"	22
2.2. "Jumalan valtakunnan" historiallinen jatkuvuus ja lähetystyö	28
2.3. Hengelliset eksytykset: "ekumeeninen uskonnollisuus" ja "eriseuratt"	36
3. "Jumalan valtakunta" ja kirkko.....	46
3.1. Elävä seurakunta ja kirkkoregimentti	46
3.2. SRK ja luterilainen tunnustus	53
B "JUMALAN VALTAKUNNAN" JULISTUS JA OPETUS	73
4. "Jumalan valtakunnan" sovituksen virka	73
4.1. "Pyhän Hengen pappeus" ja saarnavirka	73
4.2. Evankeliumin ydin: syntien anteeksiantamuksen saarna	82
5. Syntisen vanhurskauttaminen	86
5.1. Parannus ja päästön avaimet	86
5.2. Vanhurskauttamisen ehdollisuus: "Kristuksen kirkkolaki" ja sideavaimet.....	98
5.2.1. Kuuliaisuus "Jumalan valtakunnalle" – vanhurskautettuna pysymisen edellytys.....	98
5.2.2. Hoitotoimet "yhden hengen" säilyttämiseksi	102
Ekskurssi: Esimerkkejä vallankäytön menetelmistä	111
6. Armon objektiivisuuden ongelma	142
6.1. Synnin tekoluonne	142
6.2. Kaste – "hyvän omantunnon liitto"	149
6.3. Ehtoollinen – muistoateria uskon vahvistamiseksi	160
6.4. Sakramenttien armoluonteeseen kumoaminen	168
7. Loppukatsaus	175
LYHENTEET.....	183
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	184
1. Päälähteet.....	184
2. Muut lähteet.....	184
3. Kirjallisuus	188
HENKILÖHAKEMISTO.....	190

ALKUSANAT

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen edustaman vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen suhde evankelis-luterilaiseen kirkkoon tuli jälleen kerran julkisen keskustelun aiheeksi myöhäissyksyllä 1979. Keskustelussa on syytetty SRK-lestadiolaisuutta sekä luterilaisesta tunnustuksesta poikkeamisesta että henkisten painostustoimien käyttämisestä.

Koska SRK-lestadiolaisuus on aiheuttanut keskustelua lestadiolaisen opin suhteesta luterilaiseen tunnustukseen, on syntynyt tarve vanhoillislestadiolaisen opin selvittämiseen. Kirkon tutkimuslaitoksen stipendin mahdollistamana tämän tutkimuksen tekijä on ryhtynyt yritykseen tarjota puheenvuoro nyt käytävään keskusteluun. Aiheen ajankohtaisuuden vuoksi tutkimusaika on jäänyt hyvin lyhyeksi ja sen tähden on myös jouduttu tinkimään tutkimuksen perusteellisuudesta. Tutkimus on saavuttanut tarkoituksensa, jos se voi olla hyödyksi niille, jotka joutuvat käytännön seurakuntaelämässä ristiriitatilanteisiin SRK-lestadiolaisuuden kanssa. Tarkoituksena on tarjota lukijan käteen materiaalia tämän hetken vanhoillislestadiolaisesta opista, tämän pohjalta lukija itse voi muodostaa oman kantansa.

Haluaisin osoittaa kiitokseni Heikki Mäkeläiselle, joka on tarjonnut tukeaan koko tutkimusprosessin ajan. Pekka Raittilaa ja Eero Huovista kiitän siitä, että he ovat lukuineet työni ja antaneet monia viisaita neuvoja. Tosin vastuu tutkimuksen puutteista ja mahdollisista virheistä jää luonnollisestikin yksin tekijän harteille. Lisäksi olen kiitollinen Elsa ja Veli-Matti Koivurannalle, jotka auttoivat tutkimuksen materiaalinkeruuvaiheessa.

Helsingissä helmikuussa 1980

Miikka Ruokanen

JOHDANTO

Kysymys Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen edustaman vanhoillis-lestadiolaisen herätysliikkeen asemasta evankelisluterilaisessa kirkossa näyttää olevan ongelma, joka toistuvasti tietyin väliajoin nousee julkisen keskustelun aiheeksi. Viimeisimmän kerran SRK on tullut näkyvällä tavalla lehtien palstoille syksyllä 1979. Edellinen julkinen periaatekeskustelu käytiin Kirkon lähetysaktio Missio 76:n nostattamana 1975–1976.¹ Tämän ohella rauhanyhdistysten erilaiset toimenpiteet mm. televisiota vastaan ovat aiheuttaneet ajoittain kohua joissakin lehdissä.

Uusimman kannanottojen vyöryn aloitti Helsingin Sanomissa 11.11.1979 ja Kotimaassa 15.11.1979 julkaistu Kuusamon kirkkoherran Raimo Karvosen haastattelu, johon liittyi myös laajempia selostuksia SRK:n ja sen jäsenyhdistysten viimeaikaisista toimenpiteistä. Marraskuusta lähtien on eri lehtien palstoilla ollut runsaasti sekä yleisönosastokirjoituksia että laajoja reportaaseja vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden asioista. Osaltaan keskustelua SRK:n suhteesta kirkkoon kiihdytti Oulun hiippakunnan piispanvaalia (30.10.1979) edeltänyt kannanmuodostelu.

Uusimman lehtikirjoittelun sisältö voidaan karkeasti ottaen asiasisällön perusteella jakaa kahteen ryhmään: toisaalta kannetaan huolta SRK:n viimeisimpien

1 Ks. esim. Kotimaa 20.2.1976. Suomen Kuvalehti 49/1975.

kuritoimenpiteitten aiheuttamasta inhimillisestä hädästä ja toisaalta vaaditaan SRK:n ja erityisesti siihen lukeutuvien pappien ojentamista luterilaiselle tunnustukselle kuuliaisiksi.

SRK:n uusimpien kuritoimenpiteitten on sanottu merkitsevän "täydellistä ihmisten nöyryyttämistä".¹ Ihmisiä on piinattu "hoitokokouksissa", jotka muistuttavat lähinnä "oikeudenkäyntejä". Pitkissä myöhään yöhön kestävässä istunnoissa on vaadittu rauhanyhdistysten jäseniä tekemään "parannusta" tietyistä nimeltä mainituista "synneistä".² Seurauksena on ollut, että lestadiolainen kristitty "ei ole enää mistään varma – ei omasta uskostaan, ei toivostaan eikä taivaskelpoisuudesta". "Vuosikymmeniä kestäneet lämpimät ihmissuhteet on murskattu hetkessä, jos ei ole alistunut tähän henkiseen terroriin."³

Kuritoimien, joita on kuvattu "manipulaatioksi ja aivopesuksi", on sanottu aiheuttaneen mielenterveydellisiä häiriöitä ja jopa itsemurhia.⁴ "Monen ihmisen 'herännyttä' sieluntilaa hoidetaan lopulta psykiatrisessa sairaalassa."⁵ Vanhoillislestadiolaisten on sanottu harjoittavan "avaintenvallan varjolla kristittyjen orjuuttamista".⁶ "Puhutaan ihmisoikeuksien loukkauksista ja sovittamattomista ristiriidoista kirkon kanssa. Rajat selkenevät yhteiskuntaan ja kirkkoon, joiden siipien suojassa liike on elänyt."⁷

1 R. Karvosen haastattelu, HS 11.11.1979.

2 HS 11.11.1979.

3 R. Hartikainen, HS 31.12.1979.

4 HS 11.11.1979. M. Juneksen haastattelu 2.1.1980.

5 A. Partanen, HS 24.12.1979.

6 Kuusamon seurakunnan kirkkoneuvoston julkilausuma, Kotimaa 22.11.1979. SRK:n aiheuttamista pelon ja ahdistuksen kokemuksista ks. myös E. Eerola, Kotimaa 29.11.1979; H. Myllylän haastattelu, Kotimaa 15.11.1979; nimim. "Helvetin jo kokenut", HS 6.12.1979.

7 T. Ruokanen, Suomen Kuvalehti 3/1980.

Opillisissa kysymyksissä SRK:ta on arvosteltu luterilaisen tunnustuksen syrjäyttämistä. Vanhoillislestadiolaisten pappien on sanottu osoittavan kuuliaisuutta enemmän SRK:n johtoa kuin pappisvalaansa ja kirkon tunnustusta kohtaan. On kysytty: "Miten pitkälle kirkko voi sallia tunnustuksen vastaista opetusta ollakseen vielä luterilainen kirkko?"¹ Keskeisimpinä opillisen erimielisyyden alueina on mainittu oppi perisyntistä, kasteesta, ehtoollisesta ja ripistä.²

Uutta ilmettä ja vauhtia meneillään oleva lestadiolaiskeskustelu sai arkkipiispa Mikko Juvan laajasta kannanotosta Helsingin Sanomissa 2.12.1979. Hän totesi, että "nykyään rauhanyhdistysten lestadiolaisuus on kirkolle ongelma". Vaikeimpana Juva näkee sen, että "puolustuskyvyttömät jäävät puristukseen". Kirkon kannalta erityisen ongelmallista on myös se, että saarnataan "ehtoollispöydät tyhjiksi", kielletään osallistumasta jumalanpalvelukseen, kun siellä saarnaa toisuskova pappi tai estetään lestadiolaiskotien lapsia osallistumasta säännönmukaiseen rippikouluohjelmaan. Juva korostaa: "Harhaoppisyytökset on tutkittava. Kirkolla itsellään on vastuu siitä, keitä se saarnastuoleihinsa päästää."

Suurta julkisuutta saavuttanut mielipiteittenvaihto kiirehti SRK:n johtoa vastaamaan syytöksiin. SRK julkisti 11.12.1979 julkilausuman otsikolla "SRK vastaa"³. Siinä järjestelmällisesti torjuttiin syytökset pakkouuskosta, painostuksesta ja rauhanyhdistysten tuottamista mielenterveydellisistä haitoista. Suhteessa kansankirkkoon todettiin, että "kirkosta eroamisaikeet on päättäväisesti torjuttu". Vakuutettiin: "Kristillisyytemme opetuksessa pitäydytään luterilaisen kirkon tunnustuskirjoissa ja kirkkolaissa lausuttuun periaatteeseen, että pyhä Raamattu on opin ja uskon korkein ojennusnuora."

1 R. Karvosen haastattelu, Kotimaa 15.11.1979.

2 H. Tervonen, Kotimaa 15.11.1979. R. Karvosen haastattelu, Kotimaa 15.11.1979. Kotimaa 16.11.1979, pk.

3 Kokonaisuudessaan julkilausuma sis. mm. Pms 50/1979, pk.

Julkilausuman julkistamisen yhteydessä pidetyssä tiedotustilaisuudessa SRK:n varapuheenjohtaja Erkki Reinikainen myönsi, että kansankirkon ja vanhoillislestadiolaisten opit osin poikkeavat toisistaan. Mutta samalla painotettiin, ettei SRK:n oppi ole muuttunut, vaan SRK edustaa alkuperäistä lestadiolaista herätysliikettä. Nyt alkaneen prosessin kauaskantoisuutta ennakoி Reinikaisen lausuma: "Näkemyserot tulevat vakavasti keskusteltaviksi seuraavassa kirkolliskokouksessa."¹ Viimeisimmäksi SRK:n johto on torjunut arvostelun ja syytökset Suomen Kuvalehden haastattelussa 18.1.1980.²

Vaikka vanhoillislestadiolaisuus tulee toistuvasti julkisuuden valokeilaan, ei sen opista viimeisten vuosikymmenten osalta ole tehty minkäänlaista kattavaa selvitystä. Myös muunlaiset kattavat selvittelyt viimeisten vuosikymmenten osalta puuttuvat.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista on sisällöltään SRK:n julistus ja opetus kolmen viimeisen vuoden aikana. Tutkimus on luonteeltaan dogmaattinen ja siksi siinä pitäydytään opillisiin kysymyksiin. Tutkimuksen metodina käytetään systemaattista analyysiä, jonka avulla pyritään osoittamaan ne teologiset perusperiaatteet, jotka ovat olennaisia SRK:n julistajien saarnalle ja opetukselle. Koska tutkimus ei ole historiallinen, vaan systemaattinen, kysytään sitä, mitä SRK opettaa, ei sitä, mistä jokin erityispiirre on saanut alkunsa ja miten se on aikojen kuluessa kehittynyt. Tarkoituksena on pyrkiä löytämään ne edellytykset ja sisäinen logiikka, joiden varaan SRK:n oppi perustuu, eli osoittamaan strukturoiva periaate, jonka varaan SRK:n oma opetus ja kritiikki muita kohtaan nojaavat. Yksittäiset opinkohdat voidaan ymmärtää oikein vasta suhteessa opin perusedellytyksiin.

1 HS 12.12.1979.

2 Suomen Kuvalehti 3/1980.

Koska tutkimusaihe on tietyllä tavalla arka, tutkimusalue laaja ja ennalta kartoittamaton ja tutkimusmateriaali heterogeenista, on tässä tutkimuksessa tehty metodinen ratkaisu, jonka mukaan tekstissä käytetään erittäin runsaasti suoria lainauksia SRK:n materiaalista ja teologinen tulkinta ja johtopäätösten tekeminen supistetaan niukemmaksi kuin yleensä systemaattisissa töissä. Johtopäätösten tekeminen jätetään osittain lukijan varaan. Tällä tavoin toivotaan saavutettavan ennen muuta tutkimuksen mahdollisimman suuri luotettavuus. Tutkimuksen tarkoituksena ei myöskään ole olla poleeminen, mutta kylläkin ongelmakeskeinen.

Käsillä oleva tutkimus rajoittuu opin selvittämiseen. Sinänsä mielenkiintoisia muita tutkimustehtäviä ko. tutkimusajalta olisivat esim. SRK:n julistuksen käyttämän raamattuargumentaation ja kielen analyysi, SRK:n ja sen jäsenyhdistysten käytännön toiminta, opetukseen liittyvät eettiset kysymykset, liikkeen opin kehittyminen ja siinä mahdollisesti tapahtuneet muutokset, nykyisen vanhoillislestadiolaisen opin suhde liikkeen perustajahahmojen opetukseen, vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen opillisten erityispiirteiden ja sen esiintymisalueiden sosiaaliantropologisten ja ekologisten edellytysten suhde toisiinsa jne.

Tutkimuksen kohteena ovat SRK:n julkisessa julistuksessa ja opetuksessa vuosina 1977–1979 ilmenevät opilliset korostukset. Tällöin lähdemateriaalin muodostaa SRK:n kaikki mainittuina vuosina julkaisema painettu tuotanto, lehdet, kirjat ja opetusmateriaali. SRK:n kokouspöytäkirjat po. ajalta eivät ole tutkimukselle avoimia.¹

SRK:n opinmuodostuksen ja tunnustuksellisuuden kannalta erittäin merkittävä tapahtuma sijoittuu vuosiin 1960–1961, jolloin vanhoillislestadiolaisuus poti sisäistä kriisiä. Kriisin tuloksena suurin osa liikkeeseen lukeutuneista papeista

1 Pääsihteeri E. Lepistön mukaan vasta 10 v. ja sitä vanhempi pöytäkirjamateriaali on tutkimuksen käytettävissä.

jäi SRK:n ulkopuolelle. Ristiriita luterilaisen tunnustuksen ja SRK:n erityiskorostusten välissä oli huomattavin syy hajaannukseen.¹ Tämän ajanjakson merkittävyyden vuoksi sisällytetään tämän tutkimuksen lähteisiin vuosina 1960–1961 julkaistu materiaali sekä pöytäkirjat niistä kokouksista, joissa syntyneitä kriisiä selvitettiin. Opin jatkuvuutta tutkimuksen lähteissä edustavat SRK:n vuosina 1962–1976 julkaisemat kirjat (saarnakokoelmia, raamatunselityksiä, opetuskirjasia, lapsityön materiaalia). Koko kahden vuosikymmenen painetun materiaalin analyysiin ei tämän tutkimuksen puitteissa ollut mahdollisuutta.

Voidaan katsoa, että SRK:n oppi on pysynyt verrattain kiinteänä ja yhtenäisenä viimeisen kahden vuosikymmenen ajan sen jälkeen, kun "eriseuraiset" papit liikkeestä irtaantuivat. Koska SRK toisaalta myös valvoo tiukasti julkaisutoimintansa sisältöä², tässä tutkimuksessa oletetaan SRK:n julistajien oppi niin paljon yhteneväiseksi, että voidaan puhua SRK:n opista.

Lähteisiin viitattaessa vallitsee seuraavanlainen lähteiden tärkeysjärjestys. Ajallisesti etusijalla ovat varsinaisina tutkimuksen kohteina olevina vuosina (1977–1979) julkaistut tuotteet. Näihin sisältyviä kannanottoja täydennetään vanhemmalla materiaalilla (1960–1976). Sisällöllisesti etusijalla ovat SRK-lestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvien pappien kannanilmaisut. (Pappi erotetaan tekstissä muista nimen jäljessä olevan p-indeksin perusteella; indeksiä käytetään, kun pappi lainatun sitaatin sanomishetkellä lukeutui SRK:een.) Perusteena tällaiselle erottamiselle on se, että lukija voi itse havaita, kuinka SRK:n papit teologeina ilmentävät SRK-lestadiolaisuuden opin suhdetta luterilaiseen tunnustukseen.

1 "Pappiseriseuran" syntymisestä ks. tarkemmin Totuuden kuuliaisuuteen 1962, siinä erityisesti P. Raittilan artikkeli "Erimielisyyksien synty ja kehittyminen vuosina 1957–1961", 6–49.

2 Julkaisujen opillisesta valvonnasta ks. esim. Pms 27/1978, SRK:n johtokunnan kokoukset.

Pappien kannanottojen jälkeen seuraavat tärkeysjärjestyksessä SRK:n julkilauseumat, vuosi- ja puhujainkokousten kannanotot, pääkirjoitukset, virallinen opetusmateriaali ja maallikkosaarnaajien julistus ja opetus.

Sekä metodiltaan että lähdepohjaltaan muusta poikkeavan osan tätä tutkimusta muodostaa luvun 5.2. lopussa oleva ekskurssi. Siinä esitellään SRK:n opista johtuvia viimeaikaisia käytännöllisiä toimenpiteitä. Esitys perustuu osittain sekä SRK:n painamattomaan (pöytäkirjat, kirjeet) että muuhun kuin SRK:n viralliseen materiaaliin. Ekskurssin mukaan ottamista voidaan pitää perusteltuna, koska juuri käytännön kuritimet ilmentävät SRK:n opin sovellutusta ja ne ovat olleet välitön syy SRK-lestadiolaisuudesta käytävään julkiseen keskusteluun.

Koska SRK katsoo edustavansa aitoa ja oikeata luterilaisuutta,¹ suoritetaan tutkimuksen kuluessa jossain määrin systemaattisen analyysin tuloksena saadun SRK:n oman opin vertailua luterilaiseen tunnustukseen. Tämä on välttämätöntä, jotta SRK:n opillisuuden korostus ja laatu tulisi oikeassa valossa ymmärretyksi. Samalla lukijalle tarjotaan vertailumateriaalia oman kannanmuodostuksen avuksi. Tämä on tärkeätä myös siksi, että selviäisi, mitä tarkoittaa se, että SRK:n ja kirkon oppi "osittain poikkeavat" toisistaan.² Vertailussa luterilaista tunnustusta edustaa lähinnä Augsburgin tunnustus, jolla kirkkolain (1 §) mukaan on muita tunnustuskirjoja keskeisempi asema. Lutheriin viitataan myös tunnustuskirjojen ulkopuolella, koska SRK:n opettajat itse viittaavat mieluummin Lutheriin kuin muihin tunnustuskirjojen osiin. Vertailu on kuitenkin yleisluonteista ja se pyritään pitämään tiukasti niiden kysymysten rajoissa, joista luterilaisuuden sisällä vallitsee suhteellisen suuri yksimielisyys. Tämän yksimielisyyden osoittamiseksi

1 Ks. esim. Pms 31/1961, pk, n-tön.

2 E. Reinikainen, HS 12.12.1979; Kotimaa 13.12.1979.

käytetään jonkin verran sekundaarikirjallisuutta. Muuten keskustelukirjallisuus on jätetty pois tutkimusajan niukkuuden vuoksi.

Käsillä olevassa tutkimuksessa asiat esitetään siinä järjestyksessä, kuin ne aukevat mahdollisimman luontevasti ja johdonmukaisesti itse tutkimusmateriaalin pohjalta ja tekevät oikeutta materiaalin omille intentioille. Tutkimukseen ei siten sovelleta edeltä määrättyä "oikeaoppisuuden" normistoa, jolla sitten punnittaisiin SRK:n opin "puhtaus". SRK:n opin rakenne muodostaa tutkimuksen selkärangan; opissa esiintyviä ongelmia ja julkisuudessa arvosteltuja opinkohtia (riipi, synti, sakramentit) valaistaan SRK:n opin keskuksesta käsin, minkä jälkeen voidaan suorittaa yleisluonteista vertailua tunnustukseen SRK:n opin erityisluonteen osoittamiseksi. Tällöin lähtökohtana on SRK:n julistuksessa ja opetuksessa keskeisimmin esiintyvä käsite "Jumalan valtakunta". Tutkitaan "Jumalan valtakunnan" olemusta, sen suhdetta muuhun kristilliseen uskoon, kirkkoon ja tunnustukseen. Tämän selvittelyn pohjalta tarkastellaan sitä, miten peruskäsite "Jumalan valtakunta" suhteutuu SRK:n julistuksessa ja opetuksessa kristillisen uskon muihin peruskohtiin. Näin edeten voitaneen myös selvittää, mitä merkitsee SRK:n sitoutuneisuus "tunnustuskirjoissa ja kirkkolaissa lausuttuun periaatteeseen, että pyhä Raamattu on opin ja uskon korkein ohje ja ojennusnuora".¹

1 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

A "JUMALAN VALTAKUNNAN" OLEMUS

1. "Jumalan valtakunta" – Jumalan ilmoituksen edustaja maan päällä

1.1. Seurakuntaopin keskeinen asema

Vanhoillislestadiolaisen herätyskristillisyyden tunnusomaisena piirteenä on evankeliumin ymmärtäminen "Jumalan valtakunnassa" saarnatuksi syntien anteeksiantamuksen sanaksi. Erityisesti viime vuosina on SRK:n piirissä korostettu sitä, että Kristuksen seurakunnan rajat on pidettävä selkeinä suhteessa maailmaan. Korostuksen voimistuminen lienee nähtävä reaktiona SRK:een kohdistuneelle kritiikille. Seurakuntaopin voimakas painottaminen ei kuitenkaan ole mikään uusi ilmiö vanhoillislestadiolaisessa kristillisyydessä, vaan se on aina ollut olennainen lestadiolaisen opin osa: "Mutta juuri seurakuntaoppi on aina ollut kiperä kohta, näin ennen, näin nytkin, sillä 'juuri sen seurakuntaopin tähden, joka kristillisyydessämme oli niin Raattamaalla kuin meillä muillakin, me olemme saaneet kärsiä maailmassa sekä sen pyhien että sen pahojen puolelta vainoa' – –" ¹

Jumalan tahdon ilmoitusta maan päällä edustaa "uusi Jerusalem", "elävän Jumalan seurakunta, joka on kaikkien uskovien hengellinen äiti". ² Jumala ilmoittaa

1 H. Koukkari, sitaatti H. Jussilalta, Pms 31/1961. Ks. myös SRK:n johdon haast. Suomen Kuvalehti 3/1980.

2 P. Heikkinen, SL 12/1977, 248. Raamattuluokka II, 1979, 17. P. Hautala, SL 8/1979, 189. K. Mäntylä^P, SS 1961, 28.

itsensä vain seurakuntansa kautta. Siksi seurakunta on "totuuden patsas ja perustus".¹ Koska seurakunta on Jumalan pelastustahdon ainut edustaja maan päällä, on se samalla pelastuksen yksinomainen välittäjä. "Jumalan lasten" yhteisö on Kristuksen "osoite" ja pelastuksen "arkki", josta evankeliumi on löydettävissä. "Jos tahdot löytää Kristuksen, on sinun löydettävä ensin hänen seurakuntansa", todetaan Lutheriin vedoten.²

Vanhoillislestadiolaisten saarnoissa ja julkaisuissa kaikkein useimmin toistuva seurakuntaopillinen perusajatus kuuluu: "Ulkopuolella Jumalan seurakunnan ei ole yhtään pelastusta eikä yhtään Kristusta."³ Ulkopuolella ei ole "yhtään autuutta", "ei Pyhää Henkeä" "eikä anteeksiantamusta", vaan "vain epäuskoa" ja "monioppisuutta uskon asioissa"⁴. Seurakunnan keskeinen asema perustuu ajatukseen uskovien suksessiosta (successio fidelium). Herätyskristillisyyden mukainen "elävä usko" välitetään uskosta uskoon evankeliumia todeksi elävien ihmisten välityksellä. "Armollisen Jumalan voi löytää vain ennen uskoneissa armolapsissa."⁵

Edellä mainittu perusajatus ilmentää aitoa patristista kirkko-oppia, johon myös Luther tukeutui kannanotoissaan subjektiivista "hurmahenkisyyttä" vastaan. Kysymyksessä on nimittäin katolisen kirkko-opin isän, kirkkoisä Cyprianuksen lause: "Extra ecclesiam nulla salus." ("Kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta.") SRK:n tuotteissa esiintyy usein myös toinen Cyprianuksen kirkko-opin perus-

1 E. Kimpimäki Pms 1/1961.

2 M. Koivuneva^P, TVS 1963, 138; SS 1978, 192. J. Arstu^P, SS 1978, 254. M. Heikkilä, Pms 2/1978.

3 Ks. esim. J. Arstu^P, TVS 1962, 64.

4 Uskon kautta 1979, 75. L. Väyrynen^P, SS 1979, 32. Pms, pk, n-tön, 44/1977. I. Joensuu^P, TVS 1964, 176. P. Savola, SS 1976, 223. K. E. Laitila, Pms 14/1979. L. Taskila 1961, 10. A. Perälä, PKO 1960, 4.

5 K. E. Laitila, Pms 14/1979.

lause: "Kellä ei ole kirkko äitinään, sillä ei voi olla Jumala isänään." ("Habere non potest deum patrem qui ecclesiam non habet matrem.") Sanan "kirkko" tilalla vain käytetään sanoja "seurakunta" ja "Jumalan valtakunta" ¹.

Seurakunnan (kirkon) aseman korostaminen pelastuksen välittäjänä on kaikille historiallisille kirkkoille ominainen piirre. Problemaattiseksi SRK:n käsitys seurakunnasta muodostuukin sen tähden, että seurakunnan normina painotetaan enemmän oikein uskovien yhteisöä kuin sanaa ja sakramentteja. Augsburgin tunnustus määrittää seurakunnan luovat ulkonaiset tekijät sanaksi ja sakramenteiksi: "Est autem ecclesia congregatio sanctorum, in qua evangelium pure docetur et recte administrantur sacramenta." ("Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumia opetetaan puhtaasti ja sakramentit hoidetaan oikein." CA 7.) Augsburgin tunnustuksen puolustus tulkitsee CA 7:n seurakuntaoppia siten, että Kristuksen seurakunnan tunnustusmerkkinä on sekä puhdas evankeliumi ja oikea sakramenttien hoitaminen että "evankeliumia tunnustavien", "Kristuksen tuntevien" yhteisö. (Apol 7 & 8, 5 ja 8.)

Kuitenkin SRK-lestadiolaisuuden opetuksessa painotus on siirtynyt varsin selvästi uskovien yhteisön eli "Jumalan lasten joukon" korostukseen. Tämä ajatus ilmenee mitä havainnollisimmin seuraavassa S. Kauton^P toteamuksessa: "Mutta meidän uskomme on se, että siellä missä on elävä Jumalan seurakunta, siellä Kristuksen evankeliumi puhtaasti saarnataan ja sakramentit evankeliumin mukaisesti jaetaan. Ja muualla ei ole osallisuutta armoon. Joka tahtoo autuaaksi tulla, hänen täytyy tämä yksi Jumalan lasten *joukko* täältä maan päältä löytää, –" ² Edelleen: "Tälle uskovien yhteisölle annettiin anteeksiantamuksen valta, ja sillä se on tänäkin päivänä. Ovi avataan etsivälle sisältä päin, ja jo ovella juliste-

1 J. Manninen^P, TVS 1964, 139. Uskon kautta 1979, 76. N. Holma SL 7/1979, 161. N. Hämäläinen, PSKO 1960, 73.

2 SS 1978, 24. Huom! Sanojen kursivoinnit ovat läpi työn tämän tutkimuksen tekijän.

taan kokonainen evankeliumi – – "¹ Pyhä Henki "toimii Jumalan valtakunnan välityksellä" jonka "edustajat" julistavat "elävää sanaa".²

1.2. Peruskäsite "Jumalan valtakunta"

SRK:n opin omaleimaisuus ilmenee parhaimmillaan käsitteessä "Jumalan valtakunta". Tämä käsite on korvannut sanojen seurakunta ja kirkko yleistajuisen positiivisen teologisen sisällön.³ "Jumalan valtakunta", ei seurakunta tai kirkko näiden sanojen yleispätevässä merkityksessä, on "totuuden patsas ja perustus". Kun vanhoillislestadiolaiset puhuvat Kristuksen tai Jumalan "seurakunnasta", he tarkoittavat juuri "Jumalan valtakuntaa".

"Jumalan valtakunnan" syntyminen on seurausta Jeesuksen ylösnousemuksesta ja sitä seuranneesta Pyhä Hengen vuodatuksesta: "Herra Jeesus Kristus ei ole Jumalan lapselle vain historian Jeesus, vaan ylösnoussut, elävä Vapahtaja, joka asuu Henkensä kautta valtakunnassaan."⁴ Valtakunta on "kukistumaton valtakunta", jossa "oppi ja autuuden järjestys on Jumalan Pyhän Hengen erehtymättömän ilmoituksen mukaisesti Jumalan armolapsille jokaisena maailmanaikana selvästi ilmoitettu".⁵

Pyhä Henki ei liity "Jumalan valtakuntaan" armonvälineiden, sanan ja sakramenttien kautta sellaisenaan, vaan Pyhä Henki vaikuttaa valtakunnassa uskovien *ihmisten* kautta. "Armovaltakunta – – on Pyhän Hengen saaneiden ihmisten

1 J. Pentikäinen, Pms 20/1979.

2 Uskon kautta 1979, 72.

3 Esimerkiksi 1979 ilmestyneessä nuorisotyön ja rippikoulun oppikirjassa "Uskon kautta" käsitettä seurakunta ei esiinny lainkaan, vaan kirjan läpilyövä teema on käsitys "Jumalan valtakunnasta" ja siellä saatavasta syntien anteeksiantamuksesta.

4 Uskon kautta 1979, 68.

5 J. Kaltakari^P, SS 1979, 255.

yhteys maan päällä." ¹ Pyhä Henki "vaikuttaa ainoastaan jumalanlapsissa". ² "Pyhä Henki ei liitele taivaan tuulissa, vaan Jumalan Pyhä Henki ottaa asunnokseen niitten ihmisten sydämiä, jotka Jumala on saanut itselleen lapseksi synnyttää. Ja ne, jotka tämän Jumalan Pyhän Hengen sydämessänsä omistavat uskon kautta – – muodostavat täällä Jumalan perheen, josta Raamatussa käytetään myös nimitystä: Jumalan valtakunta." ³ Tällä tavoin Pyhän Hengen auktoriteetti siirtyy armonvälineistä armon kokeneisiin ihmisiin.

Armon saaneiden "Jumalan lasten" joukko on valtakunta, joka välittömästi representoi "Jumalan Pojan ääntä" ja pelastuksen läsnäoloa eli "elävää Kristusta" maan päällä. " – – saimme kuulla Jumalan Pojan äänen hänen omiensa kautta, jotka hän oli lähettänyt valtakunnastaan saarnaamaan meille parannusta – – " ⁴ " – – joka Jumalan valtakuntaa kuulee, Herran Jeesuksen opetuslapsia kuulee, se kuulee Jumalan Isää, joka on taivaassa." ⁵ Joka haluaa pelastuksen löytää, sen on etsittävä "yhtä valtakuntaa", on löydettävä "ihmisten keskellä Jeesukseen Kristukseen Raamatun mukaan uskovien *joukko*". ⁶ Pelastuksen edellytyksenä ei niinkään ole suoraan evankeliumin löytäminen, vaan sen löytäminen "ennen uskoneiden", "Jumalan armovaltakunnan" eli "Jumalan lasten joukon" kautta. " – – missään muualla kuin Jumalan valtakunnassa ei ole yhteyttä Herraan Jeesukseen eikä Taivaalliseen Isään." ⁷ " – – vain Jumalan valtakunnassa on se anteeksiantamus, jossa Herra Jeesus Kristus tuhlaajalapsen armahtaa, – – " ⁸

1 Pms 29/1960, nimim. "P.K.".

2 V. Karanta SL 3/1977, 67.

3 K. Mäntylä^P, PKO 1960, 1.

4 P. Heikkinen, SL 7–8/1977, 166.

5 T. Tuomisto^P, SS 1978, 71. Ks. myös P. Kuronen, SL 3/1977, 72 ja E. Lapinoja, Pms 33/1978.

6 Pms, 5/1979, pk, n-tön.

7 N. Rauhala^P, SS 1976, 163.

8 K. Mäntylä^P, SS 1961, 29. Ks. myös K. Kantola, Pms 38/1977.

Ulkopuolella "Jumalan valtakunnan" ei ole Pyhän Hengen kautta läsnä olevaa Kristusta eikä siten pelastumisen mahdollisuutta. "Ulkopuolella Jumalan valtakunnan, tämän Saara-äidin, yritetään synnyttää Jumalalle lapsia. Mutta kun ei ole Pyhää Henkeä ulkopuolella *pyhain yhteyden*, niin ne ovat lihalliset, joissa ei ole Pyhää Henkeä." ¹ Pyhän Hengen toiminnan kriteerinä on oikea pyhain yhteys eli oikea käsitys ja oppi seurakunnasta "Jumalan valtakuntana". Tässä ilmenee mitä selvimmin, kuinka seurakuntakäsityksen "puhtaus" on edellytys oikealle opille evankeliumista ja pelastumisesta.

Koska "Jumalan valtakunnan ulkopuolella ei ole autuutta", kuuluu kaikille kutsu: "Joka tahtoo tulla autuaaksi, on löydettävä tämä valtakunta maan päältä." ² "Missä on uudestisyntyttävä vesilähde ja Henki? Uudestisyntyneitten *joukossa* – Jumalan valtakunnassa." ³ Eräs vanhoillislestadiolaisten useimmin käyttämiä raamatunjakeita on Matt 6:33: "Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttaan – – " Tästä tehdään johtopäätös: "Jumalan valtakunta on niin tärkeä asia, että Jeesus asetti sen *kaikkien muiden asioiden edelle*." ⁴

"Jumalan valtakunnasta" kuulutetaan kutsua "tulla sisälle" pelastuksen "arkkiin" ja "talliin". ⁵ "Jumalan valtakunta" on löydettävissä, koska se on näkyvä, konkreettinen todellisuus maan päällä. "Elävä kristillisyys, Jumalan valtakunta – –

1 P. Kinnunen^P, SL 6/1977, 123.

2 Pms 3/1979, Puhujaveljien kokous Oulussa 28.12.1978, P. Niskakangas.
Ks. myös Pms 27/1977, n-tön.

3 Raamattuluokka II, 1979, 89.

4 Uskon kautta 1979, 79. Ks. myös Yrjö Tala^P, SL 1/1978, 22. J. Pentikäinen, SL 1/1978, 11. E. Reinikainen, SL 3/1977, 58. S. Kaksonen SL 1/1977, 11. V. Pentikäinen^P, TVS 1963, 13. L. Pellikka^P, SS 1960, 87. V. Hämäläinen^P, SS 1960, 96–97.

5 Uskon kautta 1979, 25. K. Aho, SL 12/1977, 263. E. Hietanen, SS 1977, 137. E. Vaherjoki, Pms 9/1977. V. Karanta, SL 3/1977, 68.

on *näkyvä* ja kukistumattomana, elävän Jumalan juhlakaupunkina korkeimmalla vuorella sijaitsevana Siionina." ¹ "Isän tahto on tämä, että etsii ensin tämän maan päältä Jumalan valtakunnan ja käy ahtaasta portista sisälle *tuohon* valtakuntaan ja pysyy siinä loppuun asti." ²

Näkyvästi havaittava "Jumalan valtakunta" maan päällä ovat "Jumalan lapset" eli "armolapset", joiden joukossa ainoastaan voi päästä Jumalan yhteyteen. "Päästäkseen iankaikkiseen elämään perilliseksi tulee ihmisen löytää täältä maan päältä elävää uskoa kantavat Jumalan lapset." ³ "Jumalan valtakunta on taivas maan päällä. Jumalan lapset Pyhä Henki liittää yhdeksi seurakuntaruumiiksi, – – Tästä valtakunnasta löytyy myös Jumala. Hän asuu jokaisen lapsen sydämessä. – – taivaaseen hän (Kornelius) pääsi *Jumalan lasten kautta*." ⁴

Oppi "Jumalan valtakunnasta" on SRK:n julistuksen ja opetuksen keskus, josta käsin vasta kaikki muu, oppi evankeliumista, uskosta jne. avautuvat. Uskovien yhteisön painotus oikean evankeliumin ja uskon edellytyksenä on ymmärrettävissä herätyskristillisyyden pyrkimyksestä huolehtia "elävästä uskosta": usko on uskovien ihmisten todeksi elämää, koettua uskoa. Kun Jumalan pelastava ilmoitus on kohdattavissa vain "Jumalan armolapsissa Jumalan valtakunnassa", joudutaan kysymään, keitä ovat nämä "Jumalan lapset" ja mistä he ovat "maan päältä" löydettävissä.

1 E. Vaherjoki, Pms 2/1977.

2 L. Taskila, 1961, 148. Ks. myös E. Haavisto, Pms 32/1978. H. Suomala, Pms 19/1979. Pms 18/1961, n-tön. Pms 8/1960, nimim. "K".

3 K. Kantola, Pms 38/1977.

4 T. Määttä, SL 1/1977, 16.

2. "Jumalan valtakunnan" ykseys

2.1. Empiirisesti rajattu "Jumalan valtakunta"

SRK:n käsitys "Jumalan valtakunnan" ykseydestä perustuu siihen, että itse Jumala ja evankeliumin totuus ovat yksi. "On vain yksi oikea evankeliumi", oikeita "uskoja on vain yksi", "on yksi Jumalan valtakunta, yksi usko, yksi kaste, yksi toivo ja yksi tunnustus".¹ Totuuden ykseydestä seuraa kristillisen opin jakamattomuus ja erehtymättömyys.

Kuitenkaan oppi ei itsessään ole pysyvä eikä erehtymätön, vaan opin ykseys ja totuusarvo liittyvät välittömästi uskovan seurakunnan eli "Jumalan valtakunnan" todeksi elämään evankeliumin oppiin ja tämän seurakunnan jakamattomuuteen. "Elävän uskon hedelmänä syntyy opin yksimielisyys. Pyhä Henki kokoaa usko-vaiset yhteen *laumaan* eikä suosi minkäänlaista opillista hajaannusta tai seka-seuraisuutta."² "Jumalan lasten *joukko* eli uskovaisten seurakunta on yksi Kristuksen ruumis. Autuaaksi ei voi tulla monessa eri joukossa, sillä oikeita uskoja on vain yksi."³ Jumalalla on maan päällä vain "yksi lammashuone", "yksi ruumis", joka on "yksi pyhä kristillinen seurakunta". Ulkopuolella "yhden lauman" eli "yhden joukon" ei ole Pyhää Henkeä, vaan vain "sielunvihollisen joukko".⁴

Evankeliumin totuuden erehtymättömyyden takeena ei ole lopulta itse oppi, vaan uskovien joukko, jonka usko on erehtymätön. Ei evankeliumin oppi, vaan "Jumalan seurakunta on iankaikkinen ja erehtymätön valtakunta ja pysyy totuu-

1 Raamattuluokka II, 1979, 89. Raamattuluokka I, 1977, 81. S. Kautto^P, Pms 41/1978. K. Aho, SL 1/1977, 3. H. Saari 1968, 83.

2 E. Tuomaala^P, SL 10/1978, 196–197.

3 Raamattuluokka I, 1977, 81.

4 Pms 44/1979, pk, n-tön. J. Pitkälä, Pms 16/1977. A. Karjalainen, SS 1978, 35. Kristityn kodin lukukirja 1975, 103. P. Kuronen, Pms 42/1977. P. Holmström, SS 1978, 14. Pms 22/1960, n-tön. H. Jussila, Pms 8/1960, alkuper. SL 11/1934.

nessa".¹ Tämä ajattelutapa tulee erityisen selvästi esille siinä, että muiden kuin samaan "joukkoon" kuuluvien evankeliumin julistus ei tapahdu Pyhässä Hengessä, vaikka siinä käytettäisiin samoja sanojakin kuin "Jumalan valtakunnassa" (syntien anteeksi julistaminen "Jeesuksen nimessä ja veressä"), vaan sellainen julistus on "harhaa" ja "eksytystä". "Totta on, että väärän hengellisyyden julistuksessa on oikeitakin kehotuksia. – Ei paratiisin käärmeenkaan puhe ollut silkkaa valhetta."² "Siitä Jeesuksen verestä saarnataan kyllä muuallakin, mutta kun sitä ei tehdä Pyhän Hengen kautta, vaan se tehdään muutetulla evankeliumilla, sellaisella ekumeenisella yleisevankeliumilla, monioppisuuden hengessä, se on ihmisen tekemää siementä, se ei ole iankaikkista eläväksi tekevää siementä."³

Lestadiolaisten tapaan päästön avaimia korostavaa karismaattista uudistusliikettä arvioidaan näin: "Siellä ne nyt luulevat saaneensa 'synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä', vaikka koko työn henki ja oppi on sekaseurainen, harhaileva ja näin väärä."⁴ Karismaattisessa liikkeessä on kysymys "hurmaprofeettojen väärästä kristillisyydestä", "saatanan paulasta", joka on lopunajan "antikristillisen väärän profetian tulemistä". "Jumalan temppeli, se on Jumalan valtakunta – on *meidän* keskellämme."⁵

Ulkopuolella "Jumalan valtakunnan" syntien anteeksisaarnaaminen tapahtuu vain "sanallisesti", mutta sillä ei ole mitään vaikutusta, koska se on ilman Pyhää Henkeä.⁶ Ulkopuolella olevasta "maailman hengellisyydestä" ei löydy Pyhää Henkeä, vaan "siellä on vain valhetta, eksytystä, pimeyttä, jopa sikojen rapaa".⁷

1 P. Syrjäniemi, SL 11/1978, 219.

2 E. Tuomaala^P, SL 10/1978, 197.

3 S. Kautto^P, SS 1978, 25.

4 S. Kautto^P, Pms 41/1978.

5 S. Kautto^P, Pms 41/1978. M. Kivinen, SL 1/1977, 7–8.

6 A. Hautamäki^P, SS 1979, 83–84. P. Niemelä, SS 1979, 209–210. O. Mäenpää, SS 1979, 23.

7 H. Höyhty, Pms 10/1978.

"He väittävät olevansa sisariamme ja veljiämme, saman Jumalan palvelijoita, mutta heillä on sellainen väärä käsitys, he luulevat, että Kristuksesta voi tulla osalliseksi monessa joukossa, monenlaisen evankeliumin kautta ja monenlaisessa opissa."¹ Näin käy selväksi, että julistettu sana ei sellaisenaan vielä voi taata oikeata evankeliumia, vaan oikean evankeliumin ja opin varsinainen kriteeri on se, että sanaa julistetaan "Jumalan valtakunnassa", oikein uskovien joukon keskuudessa.

Yhden, näkyvän ja empiirisesti havaittavan "Jumalan valtakunnan" teologinen perustelu pohjautuu Lutherin Ison Katekismuksen kolmannen uskonkappaleen selityksessä esiintyvään ajatukseen: "Minä uskon, että maan päällä on yhden päään, Kristuksen alainen, Pyhän Hengen kokoonkutsuma, yhdessä uskossa, mielessä ja käsityksessä elävä pelkkien pyhien pyhä joukko ja seurakunta; sillä on moninaisia lahjoja, mutta se on rakkaudessa yksimielinen, ilman eriseuroja ja hajaannusta. Sen osa ja jäsen olen minäkin – –"²

Toisaalla kuitenkin sekä tunnustuskirjat että Luther selittävät em. pyhien joukon olevan ihmiselle salattu. Tämä tarkoittaa, että vaikka onkin olemassa vain yksi joukko "yhdessä uskossa", tämän joukon näkyvät rajat tietää yksin Kaikkivaltias eikä ihminen. Ei Luther po. kohdassa sano, että tämä joukko on näkyvällä tavalla yksi, vaan *uskossa* yksi. Luther toteaa: "Seurakunta on kätkeyty, pyhät ovat tuntemattomia." ("Abscondita est ecclesia, latent sancti.") Kristuksen ruumis on sekoitus (*corpus permixtum*), jossa ruumiin "tosi jäsenet" ja "kuolleet jäsenet" ovat sekaisin ("admixti sint", CA 8; ks. myös Apol 7 & 8). "Kukaan ei näe, kuka

1 S. Kautto^P, SS 1978, 24.

2 A. Hautamäki^P, Pms 2/1979. Uskon kautta 1979, 61–62. SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980. J. Pentikäinen, SL 1/1978, 11 ja Pms 5/1977. L. Väyrynen^P, SL 8/1979, 170–171. P. Kinnunen^P, Voitosta voittoon 1970, 50. H. M. Järvinen^P, TVS 1962, 199. J. Pitkälä, Pms 16/1977.

on pyhä ja uskova", sanoo Luther (WA 6, 301). Siksi nisu ja luste -vertauksen (Matt 13:24–30) mukaisesti elävien ja kuolleitten jäsenten erottaminen kuuluu yksinomaisesti Jumalan tuomiovallan piiriin viimeisellä tuomiolla.¹

SRK:n opetuksessa seurakunnan kätkeytyneisyys ei kuitenkaan merkitse sitä, että "pyhät" ja "pahat" olisivat Kristuksen ruumiissa sekaisin ja raja heidän välillään kätkeyty. Kristuksen ruumiin kätkeytyneisyys on pikemminkin sitä, että tosi seurakunta on maailman halveksima. "Kristuksen elävä seurakunta on salattu maailmassa."² "Jumalan valtakunta on tältä maailmalta niin salattu, – – sillä Jumala on peittänyt sen vioilla ja virheillä ja saatana pahennuksilla ja eriseuroilla."³ Maailman näkökulmasta "Jumalan valtakunta on monilla vioilla ja virheillä peitetty".⁴ Siksi maailma voi vain "ylenkatsoa" "uskovaisten joukkoa".⁵

Vaikka raja hengellisesti elävien ja kuolleitten välillä onkin maailmalle salattu – koska se voi vain ylipäättään halveksia uskoa – ei raja ole "Jumalan valtakunnassa" sisäpuolella oleville salassa. "Tämän seurakunnan asukkaat tuntevat toisensa Hengestä." "Väärät" opettajat opettavat: "Tällä tiellä kulkevan seurakunnan rajat ovat niin epäselvät, että niitä ei tiedä kuin kaikkitietävä Jumala yksin."⁶ "Jumalan valtakunnassa" sisällä oleva tietää, että "valtakunnalla on rajat ja korkea muuri".⁷ Uskovalle valtakunta on "näkyvä" Siion "korkeimmalla vuorella".⁸

1 Kirkon kätkeytyneisyydestä laajemmin ks. Mannermaa 1975, 118–124 ja Schlink 1961, 216–217, 221–223.

2 E. Tuomaala^P, Pms 44/1977.

3 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 1/1961.

4 Raamattuluokka I, 1977, 24. E. Lepistö 1967a, 44. L. Karhumaa, TVS 1963, 28.

5 H. Saari 1975, 152.

6 K. Ahokas, Pms 27/1961.

7 P. Pelkonen^P, Profeettain jäljillä 1969, 149. K. Oikarinen, SL 5/1978, 102.

8 E. Vaherjoki, Pms 2/1977.

Otettakoon tässä esille muutama esimerkki siitä, kuinka tarkkaan SRK:n kristillisyyden piirissä elävät lapsetkin tietävät "Jumalan valtakunnan" rajat:

10-vuotias Leila kirjoittaa: "Täällä Muoniossa ei ole kuin 14 uskovaista."¹

11-vuotias Merja kertoo: "Meidän luokassa on 30 oppilasta, niistä on 7 uskovaista, 2 tyttöä ja 5 poikaa."²

Lapsia opetetaan pitämään tarkka raja "uskovien" ja "uskottomien" välillä: "Sielunvihollisen lapsen ja Jumalan lapsen välillä on vaino ja viha, ei rakkaus."³

Mieluiten tulisi välttää kaikenlaista keskustelua uskonasioista "ulkopuolella" olevien kanssa, sillä nämä keskustelut voivat saada "Jumalan lapsen" "sielunvihollisen kuiskuteluille" alttiiksi: "Onko Jumalan valtakunnassa todellakin noin ahdasta. Eihän se noin voi olla."⁴

Mistä sitten "Jumalan valtakunnan" voi löytää, jos se on selvästi rajattava joukko, valtakunta, jossa on selvät "rajat" ja "korkea muuri"? SRK:n pääsihteerinä kaksi vuosikymmentä toiminut E. Lepistö sanoo kysyttäessä häneltä SRK:n suhdetta muihin luterilaisen kirkkomme piirissä vaikuttaviin herätysliikkeisiin: "Se on oikeaa omavanhurskautta eikä siihen ole mitään Hengen yhteyttä. – – Onhan herätysliikkeissä Jumalan työtä, herätettyjä omiatuntoja. Mutta se ei ole vanhurskas sieluntila, jollaisen saa *ainoastaan SRK:n piirissä*."⁵ Tästä käsityksestä johtuu, että voidaan todeta: "Mutta sitten kun tuli seurakuntien kokous ja *koko Jumalan valtakunta kokoontui Ouluun* – – "⁶

SRK:n joulukuun 11. päivänä 1979 antamassa julkilausumassa myönnetään: "Tunnetta paljon Jumalan seurakuntaan kuuluvia kansankirkkomme jäseniä, jotka eivät kuulu mihinkään yhdistykseen." Mutta lausumaa rajataan heti seuraavassa virkkeessä: "Niitä ovat myös lapset ja suurin osa nuoristamme, – – "⁷

1 LS 10/1978, 138.

2 SK 10/1979, 30.

3 Raamattuluokka I, 1977, 56.

4 Raamattuluokka II, 1979, 39–40. Ks. myös T. Aho^P, Pms 11/1979.

5 E. Lepistön haast., Kotimaa 20.2.1976.

6 H. Saari, Pms 29/1977.

7 Pms 50/1979, pk.

Samantapaisen peräänannon ja sitä heti seuraavan takaisinoton on aiemmin esittänyt eräs SRK:n 1960-luvun keskushahmoista: "Vanhoillislestadiolaisuudessa ei ole saanut eikä tule koskaan saamaan jalansijaa sellainen käsitys, että Jumalan seurakunta ja SRK jäsenyhdistyksineen samaistettaisiin keskenään." Heti perään tulee toteamus: "On aivan ilmeistä, etteivät läheskään kaikki vanhoillislestadiolaiset kristityt, jotka kilvoittelevat 'yhdessä hengessä' SRK:n kanssa, ole rauhanyhdistysten jäseniä."¹ Myönnetään, ettei "Jumalan valtakunta" ole identtinen SRK:n ja sen jäsenyhdistysten jäsenten kanssa. Mutta ne ulkopuoliset ei-jäsenet, jotka hyväksytään "valtakuntaan" kuuluviksi ovat joko jäsenten lapsia tai sellaisia, jotka ovat "yhdessä hengessä SRK:n kanssa".

Vanhoillislestadiolaisen liikkeen sisällä olevien ei sallita nimittää "kristillisyyttä" vain herätysliikkeeksi muiden herätysliikkeiden joukossa: "Kirjeessä minua oudosti se, että tässä puhutaan Jumalan seurakunnasta herätysliikkeenä muitten herätysliikkeiden joukossa. – – etsimällä etsii, että täällä olisi puhuttu Jumalan seurakunnasta – – "²

SRK:n johdolta kysyttiin: "Pidätekö te kristittyinä, Jumalan lapsina, vain SRK:n ja paikallisten ry:ien piirissä olevia ihmisiä?" Vastaus kuului: "Hyökkäys meitä vastaan ei johdu meidän kovuudestamme, vaan juuri tästä. Todella näin me näemme ja uskomme."³

Edellä sanotusta on tehtävä johtopäätös: SRK:n jäsenyhdistyksiin kuuluvat ja niiden kanssa "yhdessä hengessä" elävät – ja vain he – ovat SRK:n opetuksen mukaan "Jumalan seurakunta" ja "Jumalan valtakunta". Tästä seuraa, että "paikallisen rauhanyhdistyksen johtokunta" ja "seurakunnan sananpalvelijat"

1 K. Hulkko^P 1967, 40.

2 T. Hämäläinen^P kommentoi ns. pappislinjan pappien lähetystyötä koskevaa kirjettä, PKO 1960, 52. Saman kritiikin esitti P. Heikkinen, PKO 1960, 65.

3 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

(SRK:n hengessä toimivat saarnaajat) "yhdessä muodostavat *Jumalan huoneen hallituksen*"¹ Tämän "Jumalan huoneen-hallituksen" kautta "Jumalan Pyhä Henki hallitsee Jumalan huonetta tänäkin päivänä."² "Jumalan valtakuntaa" edustavalle "huoneenhallitukselle" on oltava ehdottoman kuuliainen: "Tätä hallitusta vastaan nousseille on aina tullut vahinko."³

SRK:n piirissä opetetaan luterilaisittain uskovien yhteisön evankeliumin ohella olevan seurakunnan tuntomerkki. Ongelmalliseksi SRK:n oppi käy siksi, että tämä uskovien yhteisö, Kristuksen näkyvä ruumis samaistetaan yhden, tarkasti rajattavissa olevan herätysliikkeen kanssa. Tästä johtuu myös uskon yhteisön ylikorostus sanaan nähden ja sanan vaikutuksen kieltäminen SRK:n ulkopuoliossa julistuksessa. (Ks. edellä s. 77, 23–24.) Koska SRK:n piirissä näin samaistetaan tietty herätysliike "Jumalan valtakunnan" kanssa ja rajataan Pyhän Hengen työ ja evankeliumi yksinomaan tämän näkyvän organisaation piiriin, on kysyttävä, mikä on tällaisen "Jumalan valtakunnan" historiallinen oikeutus ja jatkuvuus. Miten on mahdollista, että "yksi, pyhä, kristillinen seurakunta" on identtinen yhden pohjoismaisen herätysliikkeen kanssa ja miten tämä "valtakunta" vie ainoata oikeata pelastussanomaa muualle maailmaan?

2.2. "Jumalan valtakunnan" historiallinen jatkuvuus ja lähetystyö

SRK:n opetukseen ja julistukseen sisältyy käsitys, jonka mukaan Jumala antaa maailman eri kansoille erityisen etsikkoajan, jolloin "Jumalan valtakunta" lähestyy tiettyä kansaa tai maata. "Oli kysymys siitä, että näinkö vähän niitä

1 P. Niskakangas, Pms 3/1979, kommentoi Oulussa 28.12.1978 pidettyä puhujaveljien kokousta. A. Hautamäki^P, SL 7/1979, 147–148. E. Lepistö, SL 2/1978, 41.

2 E. Lepistö, SL 2/1978, 42.

3 Pms 4/1978, Oulun puhujainkokouksen sanomaa.

pelastuvia onkin, vainko nuo lestadiolaiset pelastuvat – etsikon aika on mennyt ohitse monen kansan kohdalta. Lutherin aikana se oli Saksassa tämä etsikon aika ja varmaankin on näin, että sieltäkin on kynttilän jalka siirretty pois, – Vanhan testamentin profeetta ennustaa, kuinka viimeisenä aikana Jumalan henki lepää pohjan maan päällä. – me emme voi Jumalan pelastusjärjestystä muuttaa – " ¹ "Tämä evankeliumin siunaus on kulkenut läpi aikojen ja kansojen. – Jumalan valtakunnan evankeliumi on kulkeutunut pohjan perillekin. – Näin rakentuu yhä pyhä ja yhteinen seurakunta maan päällä." ²

Evankeliumin "kulkeminen" on "kuin siunaava sadekuuro, joka kulkee seutukuntien yli eikä palaa sinne jälleen". ³ Evankeliumin "kulkemisjärjestys" on seuraava: Ensin juutalaisilla oli evankeliumi, sitten kreikkalaisilla ja sen jälkeen latinalaisilla mailla, kunnes Pyhä Henki antoi Saksalle erityisen "etsikon ajan". ⁴ "Evankeliumin valo alkoi paistaa Martti Lutherin ajalla katolisuuden pimeyden keskellä ensin Saksassa ja sieltä levisi voimakkaimmin pohjoista kohti." ⁵ Luterilaisuuden lisäksi tosi kristillisyyttä lienee ollut myös joissain muissa protestanttisissa ryhmissä, esim. hugenoteissa. ⁶

"Jumalan valtakunta" säilyi Saksassa pietismissä, Hallen pietismissä ja erityisesti herrnhutilaisuudessa. Ruotsiin "kristillisuus" pesiytyi ns. lukijaisuuteen. Lestadius sai lukijaisuudesta vaikutteita lähinnä Lapin Marian kautta. ⁷ Uskovaisia

1 J. Arstu^P, SS 1978, 255.

2 P. Kinnunen^P, SL 4/1978, 75.

3 E. Rimpiläinen, PKO 1960, 43.

4 E. Rimpiläinen, PKO 1960, 43.

5 P. Kinnunen^P, SL 6/1978, 122.

6 Pms 21/1978, pk, M. Kallunki^P.

7 K. Hulkko^P 1967, 13–14. P. Sippola, Voitosta voittoon 1970, 96–99. H. Saari 1966, 178–179.

alettiin ensin nimittää "kristityiksi ja sitten luterilaisiksi ja nyt täällä sitten alettiin nimittää lestadiolaisiksi".¹ Tästä seuraa, että "Suomen kansalla on vielä kultainen aika, kun Jumalan valtakunta on sitä lähellä".² Tämä etsikonaika alkaa kuitenkin olla jo lopussa.³

Kuinka on sitten Euroopan ulkopuolella olevien kansojen laita? Sielläkin on ollut evankeliumi tarjolla, mutta "pakanat hylkäsivät etsikkonsa".⁴ E. Rimpiläinen, SRK:n maallikkolinjan lähetysstrategi vuoden 1960 kriisin aikana, on selittänyt "Pakanoiden etsikonaikoja" näin: "Vanhan liiton ajalla oli elävä Jumalan sana Kiinan rajoilla asti, oli Etiopiassa, oli Egyptissä." "Apostolien ajalla" evankeliumi vaikutti "ympäri Välimeren maiden, Etelä-Venäjällä, Intiassa, Pohjois-Afrikassa ynnä muualla". – – "Pohjois-Afrikan neekerit ovat vaeltaneet ja valloittaneet Afrikan aina etelään asti ja tuhonneet – – alkukantaiset kansat. – – Heilläkin on ollut etsikon aika."⁵ Historiasta Rimpiläinen ei kuitenkaan saane tukea esittämälleen ajatuskululle.

Peruste sille, että "etsikonaika" on nyt Pohjolassa löydetään Sak 6:8:sta: "Katso, ne (vaunut), jotka lähtivät pohjoiseen maahan, saattavat minun Henkeni lepäämään pohjoisessa maassa." Tästä tehdään johtopäätös, että Jumalan henki "lepää pohjanmaalla", erityisesti Suomen kansalla on ainutlaatuinen "etsikonaika".⁶

1 A. Hiironen, SS 1976, 182.

2 P. Pelkonen^P, TVS 1964, 91.

3 A. Perälä 1973, 103.

4 H. Saari, TVS 1962, 29.

5 PKO 1960, 43–44.

6 P. Kinnunen^P, SL 6/1978, 122. S. Kautto^P, Pms 19/1978. V. Panuma, Pms 14/1979. T. Siitonen, Pyhäkoulu I, 1964, 41. K. Iinatti, Pms 28/1960.

Sakarjan ennustus toteutui Laestadiuksessa ja Raattamaassa.¹

SRK-lestadiolaisuuden nykyinen asenne pakanalähetystyöhön muotoutui 1960-luvun taitteessa ns. pappis- ja maallikkolinjojen välisessä ristiriidassa. Erimielisyys lähetysasioista oli yksi niistä syistä, joka kärjisti tilanteen aina "pappiseriseuran" syntymiseen saakka.²

Oulun hiippakuntaan syksyllä 1957 perustetun lähetystoimikunnan vanhoillislestadiolaiset jäsenet (L. P. Tapaninen^p, H. Leinonen^p, K. Hulkko^p, L. Oravainen^p ja P. Jokela) lähettivät 15.12.1958 hiippakunnan vanhoillislestadiolaisille papeille kirjeen, jossa esitettiin huolestuminen siitä, "että emme ole riittävässä määrin olleet mukana siinä työssä, johon meidät on kutsuttu maailman ääriin saakka". Viitattiin siihen, että vanhoillislestadiolaisten osallistumattomuutta pakanalähetystyöhön ei voida perustella vanhoin argumentein: "pakanoita on riittävästi omassakin maassamme", ja: Suomen Lähetysseuraa ei voida auttaa "levittämään pakanoiden keskuuteen samaa hengellistä pimeyttä, mikä seuran omassa piirissä vallitsee". Samalla selostettiin jo myönteisesti käyntiin lähteneitä neuvotteluja SLS:n edustajien (M. Juva ja O. Vuorela) kanssa.³

1 H. Saari 1966, 179. Eksegeettisesti mainittu Sakarjan näyn selitys, kuten näkyjen selitykset yleensä, ei ole aivan ongelmaton. "Hengen lepääminen" voidaan nimittäin alkukielestä kääntää myös siten, että on kysymys Jumalan "vihan tyydyttämisestä" eli pohjoisessa olevalle viholliselle kostamisesta. VT:ssa toistuvasti viitataan kuninkaaseen, joka tulee pohjoisesta hävittämään Israelia (esim. Goog, Hes 38, ja Pohjan kuningas, Dan 11). Toisekseen yhden ainoan raamatunjakeen varaan perustettu oppi on valikoivaa raamatuntulkintaa, jollaista mm. Luther tunnetusti vastusti (esim. kysymyksessä tuhatvuotisesta valtakunnasta, Ilm 20: 3–7).

2 Tarkka selostus pakanalähetyskysymyksestä mainituissa kokouksissa ks. Raittila 1962, 10, 11, 13, 16. Laajemmin lestadiolaisuuden suhteesta lähetystyöhön sodan jälkeen ks. Mustakallio 1977.

3 Kirje ks. Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 116–119.

SRK:ssa katsottiin pappien toimineen muiden selän takana vastoin "kristillisyyden" näkemystä pakanalähetysasiassa. "Näin tehden syrjäytettiin kokonaan vanhoillislestadiolaisuuden virallinen keskusjärjestö SRK ja sen hallintoelimet ja aiheutettiin tuota pikaa paljon levottomuutta paikallisissa rauhanyhdistyksissä eri puolilla Pohjois-Suomea." ¹

Oulussa 27.–28.4.1960 pidetyn puhujainkokouksen päätökseksi tuli periaatteessa myönteinen kannanotto pakanalähetystyöhön: "Puhujainkokous pitää pakanalähetysten tärkeänä Jeesuksen lähetyskäskyyn ja Jumalan sanaan perustuvana sekä katsoo, että on etsittävä Jumalan sanaan perustuvat työmahdollisuudet uskonkuuliaisuudessa seurakunnan Herralle ja seurakunnille." ² Ongelmaksi muodustuikin pakanalähetystyön menettelytapa.

Suhteesta SLS:aan tehtiin puhujainkokousta seuraavana päivänä seuranneessa SRK:n vuosikokouksessa (29.4.1960) päätös: "Ei mitään osaa eikä arpaa Jumalan valtakunnalla tässä hommassa ole." ³ Kaikki yhteistyö SLS:n kanssa torjuttiin äärimmäisen jyrkästi: "Suomen Lähetysseuralla ja Jumala valtakunnalla ei ole mitään yhteistyösopimusta." ⁴ Myös sellainen mahdollisuus, että SRK saisi oman aivan itsenäisen työalan SLS:n jollain lähetyskentällä, torjuttiin jyrkästi jo puhujainkokouksessa. ⁵

SLS:n täydellinen torjunta perustui osittain jo vanhastaan esitettyyn ajatukseen, että SLS on vain yksi kirkollinen yhdistys muiden joukossa eikä se siksi edusta kirkon virallista organisaatiota. ⁶ Kirkon virallisten organisaatioiden kanssa

1 K. Hulkko^p 1967, 29–30. Hulkko itse sanoutui myöhemmin irti kirjeestä, koska hän ei ollut nähnyt kirjeen lopullista muotoa jouduttuaan kesken neuvonpidon sairaalaan. PKO 1960, 55.

2 PKO 1960, 76.

3 VKO 1960, 69.

4 VKO 1960, 62.

5 PKO 1960, 76.

6 Raittila 1962, 10.

voidaan asioida samoin kuten maallisenkin vallan edustajien kanssa, mutta "vääristä hengellisyyksistä" sanoudutaan täydellisesti irti. Tästä johtuukin, että torjuttaessa kaikenlainen yhteys SLS:aan käytettiin varsin kovia perusteluita. " — — kun 100 vuotta on nyt siitä mustasta helvetistä valkoiseen helvettiin niitä pakanoita viety, niin nytkö pitäisi lampaita ruveta keritsemään, että sudet saisivat temmeltää." ¹ SLS edustaa "fariseusten ja kirjanoppineiden hapatusta" ja olisi hengellistä "huoruutta" antautua yhteistyöhön sen kanssa. ² "Ei yhtään sekoitusta eikä yhteistyötä uskottomain kanssa." ³ "Ei mihinkään liittoihin pakanain kanssa." ⁴ Jälleen vedottiin vanhoihin argumentteihin: omassa maassa on "riittävästi pakanoita" ja ei haluta levittää "samaa hengellistä pimeyttä" pakanamaihin, joka SLS:n piirissä vallitsee. ⁵

Sama hyvin kriittinen suhtautuminen SLS:n kautta tapahtuvaan lähetystyöhön on jatkunut SRK:n julistuksessa. SLS:n työ edustaa "kuollutta uskoa", jonka työ on mennyt "täysin hukkaan". ⁶ Pakanalähetys on ihmisen "itsevalittu työ", jossa "ei palvella Herraa Jeesusta". ⁷ SLS:n ja muiden kirkon lähetysjärjestöjen tekemään työhön sovelletaan Jeesuksen sanaa: "Voi teitä kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te kierrätte meret ja mantereet tehdäksenne yhden käännynnäisen; ja kun joku on siksi tullut, niin te teette hänestä helvetin lapsen, kahata vertaa pahemman, kuin te itse olette!" (Matt 23:15.) ⁸

1 T. Hämäläinen^P, PKO 1960, 52.

2 E. Rimpiläinen, PKO 1960, 43–44.

3 K. Kemppainen, PKO 1960, 48

4 L. Taskila, PKO, 59.

5 P. Kinnunen^P, PKO 1960, 65.

6 K. Aho, SL 1/1977, 3.

7 J. Kantonen, SL 1/1977, 14. K. Aho, Pms 4/1977.

8 P. Sippola, Voitosta voittoon 1970, 85. J. Kantola, Pms 3/1977.

SLS:n tekemään työhön SRK:n piirissä suhtaudutaan samoin kuin minkä tahansa muun "väärän hengellisyyden" toimintaan. Siksi on lupa käyttää jopa epärehellisyyttä apuna, jotta voisi estää tämän "hapatuksen" leviämisen seurakuntiin: " – – olin suunnattoman iloinen siitä, kun tulin Pudasjärvelle ja tiedustelin seurakuntamme kirkkoneuvoston uskovaisilta jäseniltä, mikä on täällä ollut käytäntö ja kanta SLS:aan nähden. Ja kanta oli tämä: Ei ole vastaanotettu. On ilmoitettu aina: ei ole sovelias vierailuaika. No niin, tätä käytäntöä olin noudattanut." ¹

Sen sijaan SRK-laiset papit ovat pitäneet kiinni siitä, että viralliset kirkkokolehdit on kannettu myös pakanalähetystyön hyväksi ja seurakunnan budjettivaroja on tehty mahdolliseksi kirkkolain mukainen lähetystoimikuntien toiminta. ² SRK kuitenkin suosittaa, ettei seurakuntien budjettivaroja osoitettaisi pakanalähetystyöhön. Vapaaehtoinen varojen keruu seurakunnan sisällä on sallittava, mutta tällaiseen toimintaan ei kuitenkaan "Jumalan lapsi" osallistu. ³

Syynä SRK:n passiivisuuteen pakanalähetysasiassa on se, että "Jumala ei ole antanut kanavaa ulkolähetystyöhön, teemme sisälähetystä" ⁴ " – – kristillisyydelle ei ole vielä toteutunut se, mikä Kemin vuosikokouksen päätöksenä tuli voimaan, että kun Jumala suo siihen mahdollisuuden, niin meillä ei ole mitään sitä vastaan. – – ei ole vielä mahdollisuuksia, aineellisia edellytyksiä." ⁵ Kemin vuosikokouksessa 8.4.1959 oli päätetty "jäää odottamaan Jumalan avaamia mahdollisuuksia", "koska käytännöllisiä työmahdollisuuksia ulkolähetystyön suorittamiseen ei vielä ole". ⁶ Kysymykseen, miksi SRK ei tee ulkolähetystyötä,

1 T. Hämäläinen^P, PKO 1960, 51.

2 V. Juntunen^P, Suomen Kuvalehti 49/1975. M. Kallunki^P, Pms 20/1977. T. Hämäläinen^P, PKO 1960, 52.

3 Pms 3/1976, Kuopion Puhujainkokous 27.12.1975. M. Kallunki^P, Pms 20/1977.

4 V. Juntunen^P, Suomen Kuvalehti 49/1975.

5 Pms 3/1976, Kuopion puhujainkokous 27.12.1975.

6 K. Hulkko^P, Pms 8/1961. Ks. myös K. Hulkko^P 1967, 29–30.

vastataan: "Pyhä Henki ei ole osoittanut meille nykyään mahdollisuuksia tähän työhön. Jos Siioni saisi selvän Hengen kehotuksen lähteä jonnekin maailman kolkkaan, silloin varmasti ulkonaisetkin edellytykset tähän järjestyisivät – –" ¹ Vetoaminen "mahdollisuuksien puutteeseen" tuntuisi epäuskottavalta puolustelulta, ellei asiaa peilaa SRK:n oppiin "Jumalan valtakunnan" historiallisesta jatkuvuudesta.

Kuten jo edellä tuli ilmi, SRK:ssa opetetaan Jumalan Hengen toimivan suvereenisti siten, että kansoille vuoronperään annetaan "etsikonaika". Tästä johtuu tietynlainen passiivinen alistuminen "Jumalan tahtoon" ja ennaltamääräykseen pakanalähetysasiassakin. "Toimitaan sen kansan parissa, jonka keskellä Jumalan valtakunta kulloinkin on." ² Sana "levätä" (Sak 6:8) merkitsee "paikallaan pysymistä". ³ "Meidän Jumalaamme saamme luottaa, hän voi henkensä viedä mihin tahtoo ja milloin tahtoo, – –" ⁴ "Jos olisi valituista n.s. pakanakansoissa, niin kylä niille olisi jo pitänyt lähteä viemään elävä Jumalan sana. Estot olisivat tulleet poistetuiksi." ⁵ " – – jos Jumala olisi tahtonut viedä evankeliuminsa, niin kommunistikaan ei olisi voinut mitään." ⁶

Periaatteessa SRK siis voisi lähteä tekemään ulkolähetystyötä, jos "Jumala avaisi mahdollisuudet". On myös olemassa erityinen "SRK:n pakanalähetysrahasto". ⁷ Mutta "sekaseuraisten fariseusten" kanssa ei lähdetä yhteistyöhön. Koska "Jumalan valtakunta" ei ole saanut erityistä "Hengen kehoitusta" lähettää työntekijöitään pakanamaihin, tyydytään siihen, että "Jumalan henki lepää

1 V. Panuma, Pms 14/1979.

2 V. Juntunen^P, Suomen Kuvalehti, 49/1975.

3 V. Panuma 14/1979.

4 K. Ahokas, Pms 27/1961.

5 E. Rimpiläinen, PKO 1960, 44.

6 L. Taskila, PKO 1960, 60.

7 Pms 26/1960, seurakuntavanhinten ja puhujaveljien kokous Pudasjärvellä.

pohjanmaalla", pakanain "etsikonajat" ovat ohi. Siksi keskitytään tekemään "lähetystyötä" kotimaassa sen kansan parissa, joka on saanut armon omistaa keskuudessaan "pyhän, yhteisen, kristillisen seurakunnan". Vanhoillislestadilaisuudessa on vanhastaan käytetty kotimaassa tapahtuvasta työstä nimitystä "lähetystyö".

2.3. Hengelliset eksytykset: "ekumeeninen uskonnollisuus" ja "eriseurat"

Koska SRK haluaa esiintyä "yhden totuuden" ja "oikean opin" etuvartioasemana, on sen opetukseen ja julistukseen kuulunut aina voimakas korostus "Jumalan valtakunnan" "neitseellisen puhtauden varjelusta" "maailman hengellisyyttä" ja kaikkea "hengen saastaa" vastaan.¹ Yhden, näkyvän "Jumalan valtakunnan" rajat on pidettävä selkeinä, koska "väärässä hengessä ei tulla vahingossakaan autuaaksi". "Eksytyksen henki täytyy ajaa pois. Tämä on Jumalan valtakunnan ja Jumalan lasten tehtävä."² Jumala sallii eksytysten kautta koettelemuksia, jotta nähtäisiin, "ovatko Jumalan valtakunnan rajat ehjät ja niin korkeat, ettei sielunvihollinen pääse ylittämään – –"³ Kristittyjä eivät houkuttele vain "lihan synnit" eli "julkijumalattomuus" ("vasemman puolen synnit"), vaan myös "hengen saastaa" eli "omavanhurskaus" ("oikean puolen synnit").⁴

Nykyaikana voimakkaasti esiin tullut "eksytys" SRK:n mukaan on ekumenia. "Jumalan miehen, Martti Lutherin taistelu paavin kirkon harhaoppeja vastaan on

1 Pms 48/1979, pk, n-tön. M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 21/1960.

2 P. Sippola, SL 4/1978, 91.

3 K. Oikarinen, SL 5/1978.

4 Pms 48/1979, pk, n-tön. P. Kopperoinen^P, Pms 36/1979. Raamattuluokka II, 1979, 11, 98. A. Niemikorpi, SS 1979, 144.

valunut hukkaan. Maailman luterilaisin kansa on muutamassa vuodessa muuttunut katolisuuden ihannoijaksi. Katolinen kirkko on tullut äitikirkoksi." ¹ "Maailman kirkkojen yhteyden rakentaminen, ns. ekumenia" on aiheuttanut sen, että "luterilaisuus on nopeasti vajoamassa jälleen sinne, mistä Luther aikoinaan sen taisteli raittiin Kristuksen opin pohjalle". "Yksi vaarallinen asiakirja ekumenian kohdalla on Laijensbergin kongordia – – " (tark. Leuenbergin konkordia). ² Ennen kuin käsite ekumenia tuli yleiseen tietoisuuteen, puhuttiin SRK:n piirissä "allianssihengen vaarallisuudesta", jossa on "vaikutteita Raamatun ulkopuolelta". ³

Ekumeenisuuden harha SRK:n julistajien mukaan on siinä, että se sallii totuuden moniarvoisuuden, "monioppisuuden". Jokainen saa ymmärtää Jumalan sanan "oman mielensä mukaan". ⁴ Yhdentymispyrkimysten hinta on SRK:n mukaan kompromissi: " – – mitenkä voitaisiin löytää pohjaa, jonka päälle voitaisiin rakentaa, että kaikki kirkkokunnat ja uskonnon suunnat voisivat yhtyä ja on tällaista kompromissia ehdotettu, että otetaan kaikista uskontosuuntien ja kirkkosuuntien opetuksista parhaat palat – – ja näistä sitten valmistetaan sellainen ihmisten valitsema Jumalan palvelus muoto, joka kaikkia tyydyttää, kaikkia muita, mutta ei Jumalan lapsia." ⁵

Ekumeenisen liikkeen harjoittamassa yhdentymispyrkimyksessä on kysymys Ilmestyskirjan "suuren porton" syntymisestä. Tämä "portto" harjoittaa

1 Pms 36/1978, pk.

2 Pms 3/1976, Kuopion puhujainkokous 27.12.1975. Ks. myös Pms 4/1977, pk, n-tön.

3 Mallikkosaarnaajain veljeskokouksen julkilaus. 7.11.1957, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 111. Ks. myös T. Lehto, Pms 13/1960. R. Niskanen, TVS 1963, 122.

4 Pms 40/1978, pk, n-tön. J. Pitkälä, SS 1978, 132.

5 A. Perälä, SS 1978, 241. Ks. myös V. Kela, SL 2/1979, 35.

"hengellistä huoruutta", koska se suvaitsee "monioppisuutta".¹ "Viimeisenä aikana, lopun aikana väärän hengellisyyden piirissä kootaan yhteen kaikkia uskon suuntia ja kirkkoja ekumeenisen hengen vallassa. – – kuolleet oksat, väärään henkeen menneet ja muut kuolleet, – – kootaan yhteen polttamista varten. – – Jumalaton elämä yhtä hyvin kuin väärä hengellisyys, johtavat samaan päämäärään, iankaikkiseen vaivaan."²

SRK ei voi hyväksyä sitä, "että eri suunnat yhtyisivät ja hyväksyisivät toinen toisensa". "Kristuksen seurakunta ja Kristuksen ruumis ei ole näin eri ymmärryksistä ja näkemyksistä yhteen koottavista, vaan se on ollut täällä maailmassa ja on Pyhän Hengen voimasta. Ja Pyhä Henki on siitä erikoinen opettaja, että se opastaa aina *yhteen ja yhdenkaltaiseen* totuuteen. Se ei ole sekahenkinen Pyhä Henki."³ "Yhdenkaltainen totuus" on löydettävissä jo maan päällä olevasta yhdestä "Jumalan valtakunnasta", jollaista "maailman hengelliset" vasta puuhaavat: " – – Jumalan elävä seurakunta, jota ekumeenisen liikkeen piirissä rakennetaan vasta, se on maan päällä täällä ihmisten lasten keskellä."⁴ "On hirvittävää Jumalan pilkkaa väittää, ettei tuo Jeesuksen rukous (edellä viitattu Joh 17:21, "että he olisivat yhtä") olisi hänen voimastaan lähes 2000 vuoden aikana toteutunut, mutta että se muka nyt ihmisten järjestämissä ekumeenisissa neuvotteluissa ja ihmisten rukousten voimalla ekumeenisilla rukousviikoilla vasta toteutuisi."⁵

Koska "Jumalan valtakunta" on aina ollut yhdessä totuudessa ja jakamaton "yksi, pyhä, kristillinen seurakunta", ei sillä ole mitään tarvetta ekumeenisiin neuvotteluihin. "Jumalan valtakunta" ei voi tulla ketään vastaan, vaan valtakunnasta tarjotaan muille kutsu "tulla sisälle". " – – maailman hengelliset odottaisivat

1 S. Sutinen, Pms 8/1978. V. Kela SL 2/1979, 35. A. Perälä, SS 1978, 241.

2 N. Rauhala^P, SS 1976, 164.

3 L. Väyrynen^P, SS 1979, 32.

4 J. Alaranta^P, SS 1976, 82.

5 P. Sippola, Voitosta voittoon 1970, 87.

meiltä sitä, että me sanoisimme: kyllä tekin olette oikeassa, sillä teilläkin on Kristuksen oppi. Tänä ekumeenisena aikana hengellinen maailma odottaa Jumalan valtakunnalta sitä, että me tulisimme heitä vastaan. Me vastaisimme heille, että on teissäkin *jotakin* oikeata. *Ei*, me emme voi lähteä myyskentelemään Jumalan Pyhää Sanaa. – – Kristuksen oppi ei muutu." ¹ " – – öljyä ei voi jakaa, se on Jumalan valtakunnassa. *Me* sanomme vain näin, että tulkaa sisälle *tänne* valtakuntaan." ² "Ainoa tie hengen yhteyteen kulkee parannuksen ahtaan portin kautta – – yhteen ja ainoaan Jumalan valtakuntaan." ³

Oikea kristittyjen yhteys "ei ole pitkällisten neuvottelujen ja sovittelujen tulos", vaan se on "sydämen yhteyttä ja yksimielisyyttä uskomisen asioissa" ⁴ ja "yhdessä joukossa". ⁵ "Jumalan valtakunnassa" vallitsee täydellinen ykseys. Se on ykseyttä sekä opillisesti että paikallisesti yhdessä, tarkoin rajattavassa joukossa, jossa "hengen yhteyden" merkkinä vallitsee rikkumaton yksimielinen rakkaus. Tämä "Jumalan valtakunta" ei voi myöntää, että sen itsensä ulkopuolella olisi "mitään oikeata", mitään "Kristuksen oppia", koska tällä myöntymisellään se tekisi oman ehdottomuutensa kyseenalaiseksi. Näin siksi, että opillinen ykseys ja "joukon" ykseys ovat yhtenevät.

"Ekumeenisen uskonnollisuuden" ohella "Jumalan valtakuntaa" on jo vanhaan aina vaivannut "eriseurien henki". Viimeisimmän hajaannuksen aiheuttaneen "eriseurien" vanhoillislestadiolaisuus koki 1960-luvun alussa "pappiseriseurien" syntymisessä. "Eriseura" on vaarallinen, koska se himmentää evankeliumin opia. "Kun joku eksyy väärän tulen kantajaksi, pian hänen elämässään alkaa näkyä hairahduksia ja erehdyksiä opissa. Näistä ovat esimerkkeinä eriseurat, jotka

1 T. Tuomisto^P, SS 1978, 69.

2 V. Storck, SS 1976, 198.

3 M. Kälkäjä, Pms 21/1977. E. Lepistö 1972, 155.

4 A. Hautamäki^P, Pms 2/1979.

5 E. Lepistö 1972, 155.

ovat lihalliset." ¹ "Suurimmalla jäykkyydellä tahdomme kaikki uskonkappaleet, suuret ja pienet – olemaan puhtaina ja visseinä. – Sillä *oppi* on ainoa valkeutemme, joka valaisee ja johdattaa meitä ja näyttää meille tien taivaaseen, ja jos se jossakin osassa on pilattu, niin täytyy sen kokonansa olla pilalla." ²

Oppi on yksi ja jakamaton kokonaisuus. Ellei pysy koko opissa, joutuu hukka-
teille. "Eriseura ja väärä oppi ovat jo monelle kiivautta synnyttävä sana. Kun ihmisellä on eri henki, pakenee Jumalan henki niin, että hän on ulkona Jumalan valtakunnasta. – Hän on sellaisessa opissa, jossa ei tulla autuaaksi." ³ "Evan-
keliumin saarnassa ei tarvitse olla eroa kuin sen verran, että se saa aikaan *kali-
nan*, toiset hyväksyy sen ja toiset eivät hyväksy. Se jakaa seurakunnan. Vähä
hapatus kaiken taikinan hapattaa. Se evankeliumi, jolla seurakunta jaetaan, on
kirottu, – " ⁴ "Eriseurun hengessä" saarnattu evankeliumi ei pelasta, koska ol-
laan "väärässä sydämen tilassa" ja siten "lain alla" ja "lainalaisessa jumalisuu-
dessa". ⁵ "Lain eriseurassa" ei ole Pyhää Henkeä ja siksi siellä "synnytetään or-
juuteen". ⁶

Kuinka tällainen "lain orjuuteen" vievä "eriseurun" oppi sitten syntyy? "Eriseu-
ra" eroaa "maailman hengellisyyden" edustamasta "ekumeenisesta uskonnolli-
suudesta" siinä, että "eriseuraan" menneet ovat joskus olleet "Jumalan lapsia"
"Jumalan valtakunnan" sisäpuolella. Toistuvasti viitataan Raamatun toteamuk-
seen: "Meistä he ovat lähteneet, mutta he eivät olleet yhtä meidän kanssamme; –
" ⁷ (Joh 2:19.)

1 Pms 5/1979, pk, n-tön.

2 Pms 38/1960, n-tön.

3 E. Lepistö, Pms 30/1961.

4 K. Ahokas, Pms 27/1961.

5 Pms 44/1979, pk, n-tön.

6 O. Haapaniemi, Pms 32/1977.

7 Raamattuluokka I, 1977, 67. P. Sippola, Voitosta voittoon 1970, 88. R. Niskanen, TVS 1963, 125. Pms 21/1961, pk, A. Ulander. Pms 34/1961, pk, E. Vaherjoki.

Synti, joka johtaa "eriseuraan" on se, että on rikottu "Jumalan valtakunnan" ehdottoman ykseyden ja yksimielisyyden dogmi. On alettu esittää "Jumalan valtakuntaa" kohtaan kriittisiä näkemyksiä ja alettu nähdä Pyhän Hengen työtä "valtakunnan" rajojen ulkopuolellakin. Kysymys evankeliumin puhtaudesta palautuu kysymykseksi "yhden joukon" jakamattomuudesta. Jo termi *eri-seura* viittaa kysymyksen sosiologiseen luonteeseen. " – – näemme jälleen joittekkin ennen samassa hengessä kanssamme kulkeneitten jättäneet meidät lähtien pois Jumalan valtakunnan rakkaudesta ja *ulos* Jumalan valtakunnasta." ¹ "Kaikkein pahimpia eksyttäjiä ovat ne, jotka ovat joskus olleet Pyhästä Hengestä osalliset, mutta ovat myöhemmin langenneet syntiin ja lähteneet *pois* Jumalan valtakunnasta." ² "Eri-seuraiset" ovat niitä "hengellisesti kuolleita, jotka eivät ole tahtoneet opissa ja elämässä seurata Herraa Jeesusta *ja meitä*. Näin sielunvihollinen tahtoo niin monta kuin mahdollista viedä pois Jumalan valtakunnasta." ³

"Eri-seuraiset" ovat lähteneet pois "yhteisestä rakkaudesta" "Jumalan valtakunnan" kanssa. He ovat osoittaneet liikaa suvaitsevaisuutta ja tehneet kompromisseja "maailman hengellisyyden" kanssa ja ovat siten "lihan vapauden hengen saastuttamat" ja joutuneet "omavanhurskauteen". ⁴ "Eri-seuraisten" kuolemansynti on se, että heille on tullut sellainen "sydämen laajentuma, jossa Jumalan näkee vanhurskauttavan *missä* tahansa ja milloin tahansa". ⁵

Viimeksi mainittu sitaatti ilmentää mitä havainnollisimmin SRK:n ajattelun perusrakennetta. Evankeliumin ja vanhurskauttamisen – eli oikean opin – kriteeri-

1 Pms 20/1961, pk, E. Vaherjoki.

2 S. Pentikäinen^p, TVS 1962, 244.

3 A. Niemikorpi, SS 1979, 144.

4 Pms 16/1979, pk, n-tön. E. Eskola, SS 1977, 52. A. Hintsala, Pms 15/1961.

5 P. Vinnurva, Voitosta voittoon 1970, 79.

nä ei ole materiaaliprinssiippi (se, että opista voitaisiin sisällöllisin perustein sanoa jotain sitovaa), vaan lokaaliprinssiippi eli se, että autuaaksi tekevän opin varsinainen kriteeri on evankeliumin oikea *paikka*, "Jumalan valtakunta". Siksi kysymys "puhtaasta opista" muuntuu kuuliaisuuden vaatimukseksi SRK:n edustamaa "Jumalan valtakuntaa" kohtaan.

"Eriseuraiset" ovat "antaneet ylöns yhteisen seurakunnan". Heiltä "on Jumalan valtakunta joutunut hukkaan".¹ Ei sanota, että he olisivat hukanneet Kristuksen, vaan kuolemansynti koskettaa lähtemistä pois "Jumalan valtakunnasta": " – – on lähdetty kotoa, Isän huoneesta, pois ja perustettu eriseura. *Tottelemattomuuden* kautta on menetetty Pyhä Henki."² Tällä tottelemattomuudellaan he ovat "tehneet pilkan Pyhää Henkeä vastaan". On tapahtunut "hirmuinen lankeemus", on tapahtunut "yhteisen seurakunnan ylönantaminen ja eriseuraan yhtyminen" ja siten on menetetty Pyhä Henki ja jouduttu "saatanan viimeisten aikojen pahenuksiin".³

"Eriseurien henkeen" mennyt joutuu voimakkaitten sosiaalisten sanktioitten kohteeksi. "Eriseuraan" menneitä ei enää pidetä veljenä tai sisarena eikä siksi enää tervehditä "Jumalan lasten rauhantervehdyksellä" ("Jumalan terve", "Jumalan rauhaan"), vaan "eriseuraista" pidetään "pakanana ja publikaanina". Ellei näin tee, tulee itse osalliseksi "eriseuraisen" syntiin.⁴ "Pakene eriseuraista, ettet tulisi osalliseksi heidän synneistään ja ettei sinuakin maa nielis ja tulisit kirotuksi iankaikkisesti, – –"⁵ "Eriseuraisen" kanssa veljeileminen on "hengellistä huoruutta".⁶

1 P. Hurme, Pms 1/1978.

2 R. Niskanen, TVS 1963, 125.

3 Pms 29/1960, n-tön. M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 21/1961. E. Eskola, SS 1977, 52.

4 P. Kopperoinen^P, Pms 32/1979. V. Kukkola, Pms 38/1979. E. Lepistö 1967b, 86. A. Hautamäki^P, SL 7/1979, 147. M. Karhumaa, SL 7–8/1977, 167. O. Näppä, Pms 6/1978. L. Taskila 1961, 147.

5 L. Anttila, Pms 47/1978.

6 E. Lepistö 1967b, 86.

Opillisesta lankeamisesta täytyy tehdä parannus aivan samalla tavalla kuin mistä synnistä tahansa. "Eriseura on kadottava synti ja on lihan työtä. Tästä tulee tehdä parannus niin kuin muistakin synneistä." ¹ "Eriseurainen" on "sellaisessa opissa, jossa ei tulla autuaaksi". Siksi "väärän opin suosimisesta, tapahtuipa se sitten tietten tai tietämättä, on tehtävä parannus". ² "Sanomme, nytkin Jumala evankeliumissaan antaa erehtyneille erehdykset anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä, joka nöyrytyy omakohtaisesti uskomaan ja väärästä opista parannuksen tekemään." ³ Parannuksen kautta "eksyneillä" on mahdollisuus palata "Isän kotiin", jonka "ovi on avoinna vastaanottamaan jokaisen takaisin palaavan lapsen". ⁴ Parannus "väärästä opista" palauttaa eksyneen takaisin yhteen laumaan, "Jumalan valtakunnan" rikkumattomaan "rakkauden yhteyteen". ⁵

1 Raamattuluokka I, 1977, 67.

2 E. Lepistö, Pms 30/1961.

3 O. Tölli, Pms 31/1960.

4 Pms 20/1961, pk, E. Vaherjoki. A. Hintsala, Pms 15/1961.

5 P. Raittila tiivistää 1960-luvun alun eriseuraisuus-problematiikan seuraavasti: " – – mistä johtuu tämä enemmistön ja mahdollisimman suuren yksimielisyyden varmistamisen tarve ja siihen vetoaminen. Eikö sen takana ole ajatus, että seurakunnan enemmistön ääni on Pyhän Hengen ääni? Tästä on tehty kaikesta päättäen edelleen johtopäätös, että enemmistön kannasta poikkeavan mielipiteen täytyy johtua 'eri hengestä' – – ne, jotka ovat eri mieltä, ovat jo irroittautuneet 'seurakunnan yhteisestä rakkaudesta'. – – niinpä ei kokouksissa enempää kuin julkaisuissakaan tarvitse ottaa huomioon eriäviä mielipiteitä, koska ne ovat ikäänkuin ulkoapäin tulleita. – – Seurakunnan arvovallan korostuminen yli Jumalan sanan ja kristityn omantunnon on näin kantanut hedelmiä. – – tarkkaamme enemmän sitä ihmis-yhteisöä kuin evankeliumia; tämän yhteisön samaistamme koneellisesti Kristuksen seurakunnan ja Jumalan valtakunnan kanssa; tähän seurakuntaan käsitämme Pyhän Hengen työn sidotuksi sillä tavoin, ettemme osaa ajatella Jumalan mahdollisuuksia sen ulkopuolella. Rauhanyhdistysten penkeissä istuu nykyisin lukemattomia kristittyjä ihmisiä, jotka ovat tukahduttaneet kaikki oudolta tuntuva opetusta ja henkeä koskevat epäilevät kysymykset siihen vakaumukseen, että Jumalan seurakunta ei voi erehtyä päätöksissään." Raittila 1962, 46–47. "Pappislinjan" irtaantumisprosessista tarkemmin luvussa 3.2.

Aivan viime vuosina SRK:n keskuudessa on alettu puhua uudesta ilmiöstä, ns. kososlaisuudesta. (Ensimmäinen maininta "kososlaisuudesta" tämän tutkimuksen lähdemateriaalista löytyi SRK:n työvaliokunnan ptk:sta 24.4.1973. SRK:n lehdissä "kososlaisuus" tuli voimakkaasti esille 1978 alkaen.) "Kososlaisuus" saa nimensä Viipurissa aikanaan eläneestä saarnaaja Juho Kososesta (1866–1937), joka tunnettiin jyrkkäluonteisena ja kiivaana miehenä. Hänen ja nykyisen "kososlaisuuden" kesken on tuskin paljoakaan historiallista yhteyttä, paremminkin on kysymys samasta "hengestä" näiden kahden välillä.

"Kososlaisen hengen" tunnusmerkki on liiallinen ankaruus: "Puhutaan Jumalan seurakunnan kalleudesta, mutta samalla vikoillen arvostellaan, milloin yksityisiä kristityitä, puhujaveljiä tai kristillisyyden toiminnassa mukana olevia luottamushenkilöitä."¹ "Kososlaisuus" on "kuiva, katkera henki", joka "hake-malla hakee vikoja Jumalan lapsista" arvostelee "Jumalan valtakunnan tekemiä päätöksiä ja kannanilmaisuja".² "Kososlaiset" ovat "nousseet herroiksi muita potkimaan ulos, tiukan linjan miehiksi".³ "Tämä joukko ei näe vikoja itsessään – – Nähdään vikoja toisissa Jumalan lapsissa ja heistä puhutaan kaikkinaista pahaa, – – "⁴

"Kososlaisuuden" harha on se, että "he muodostavat seurakunnan sisälle seurakunnan". "Tämän sisärenkaan ulkopuolisia arvostellaan. Edestä saatetaan olla kohteliaita ja makeita, mutta takana puhutaan pahaa." Tästä seuraa, että "kososlaisuus" on "eriseuroihin" verrattava synti, vaikka se "roikkuukin kristillisyyden mukana". Kuten "eriseurait" on "kososlaisuuskin" "Jumalan Pyhää Henkeä vastaan riitelevä henki".⁵ Siksi "kososlaisuus" on "väärä henki", josta on saatava

1 Pms 31/1979, pk, E. Lepistö.

2 P. Heikkinen, SL 8/1979, 181. Pms 31/1979, pk, E. Lepistö.

3 T. Määttä, SL 6/1978, 137.

4 E. Tölli, SL 11/1979, 263.

5 Pms 31/1979, pk, E. Lepistö.

"parannuksen armo".¹ "Kososlaisuus" on siitä vaarallinen harha, että siinä "kiihvauden henkeen" liittyy "hempeyden henki": "Kososlaiset" sallivat itsellensä liiallisen kireyden arvostellessaan muiden "hempeyksiä". Näin tehdessään turvautuvat "lihan käsivarteen" eli ovat itseään kohtaan "hempeitä" pitäessään "kireää kilvoitustaan" ja muiden arvostelua itselleen luvallisena.²

"Kososlaisuudessa" on itse asiassa kysymys SRK:n sisäpuolella tämän peitenimen alla harjoitettavasta itsekritiikistä. Ajan mittaan "Jumalan lasten" joukon puhtauden vaaliminen on mennyt sellaisiin äärimmäisyyksiin, ettei kukaan vanhoillislestadiolainen kristitty voi tuntea enää oloaan turvalliseksi. "Kososlaisuus" on voima, joka on ollut itse eturivissä SRK:n linjan takana taisteltaessa "eriseuroja" vastaan: "Kun aikoinaan pikkuesikoisuus erkani ja myöhemmin pappiseriseuraja, niin kososlaisuus eturivissä taisteli eriseuraa vastaan." Onnistuneiden voimannäytösten jälkeen "kososlaisuus" on tullut itse sokeaksi. "Näin moni tuli petetyksi."³

Tähän mennessä on selvitetty SRK:n opetuksen ja julistuksen sisältämä käsitys vanhoillislestadiolaisuuden peruskäsitteen "Jumalan valtakunnan" olemuksesta. Seuraavaksi on katsottava, kuinka tämä seurakuntaoppi liittyy käsitykseen kirkosta ja luterilaisesta tunnustuksesta.

1 SRK:n työvaliok. kokous 24.4.1973, ptk.

2 Pms 48/1979, pk, n-tön. P. Heikkinen, SL 8/1979, 181.

3 Pms 31/1979, pk, E. Lepistö. "Kososlaisuutta" vastaan käydyssä taistelussa SRK on laittanut "istumaan" eli puhujakieltoon joitakin keskeisiä saarnamiehiä. Esimerkkinä tällaisesta voitaisiin mainita saarnaaja H. Saari, joka oli esim. vuoden 1960 kokousten voimahahmo. (Ks. esim. PSKO 1960, 74.) Nyt hän on puhujakiellossa. SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

3. "Jumalan valtakunta" ja kirkko

3.1. Elävä seurakunta ja kirkkoregimentti

SRK:n piirissä on aina vallinnut kunnioitus luterilaista kansankirkkoa kohtaan ja "kirkon vastaista henkeä on pidetty aina antikristillisenä ja tuomittavana".¹ "Suomen kirkko on kristityille rakas ja kallis lahja."² Vanhoillislestadiolaisuudessa on vanhastaan käsitetty, että "Jumalan seurakunta" on turvassa "kristillisen esivallan" ja "kristillisen kirkon" välissä kuin "kahden kuoren sisällä". "Mutta nyt on Jumala säilyttänyt meitä niinkuin linnunpoikia kahden kuoren sisällä. Linnunpoikakin se kehittyy ja kasvaa kahden kuoren sisällä, niin mekin. Kristillinen esivalta on toinen kuori ja kristillinen kirkko on toinen." – – tässä – – ilmaistaan vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden käsitys maallisesta isänmaasta ja kansankirkosta niille, joita poliittiset ja uskonnolliset harhatuulet heittelivät."³

Edellä esitetty käsitys on säilynyt ja entisestäänkin terävöitynyt. "Kirkko ja valtio nähdään sellaisena elävän kristillisyyden suojana, jossa on hyvä toimia. Siitä ollaan kiitollisia, että elävä kristillisyyden, vanhoillislestadiolaisuus, saa toimia *esivallan* piirissä vapaasti."⁴ Kirkko käsitetään neutraaliksi "elävän kristillisyyden" suojaksi, joka on itse asiassa osa maallista esivaltaa. "Kristillisen kirkon vaikutus ulottuu syvälle valtion järjestykseen ja lainsäädäntöön. Voidaan sanoa, että meillä on kristillinen esivalta. – Tasavaltamme hallitus on myös kirkomme ylin hallitus."⁵

1 E. Reinikainen, HS 12.12.1979. K. Hulkko^p, Pms 6/1961.

2 Pms 2/1961, pk, E. Kimpimäki.

3 K. Hulkko^p 1967, 10, viittaa K. Helistenin lausumaan Torniossa 1909. SRK:n johdon haast. Suomen Kuvalehti 3/1980. Pms 39/1978, pk, V. Savela. P. Viljanen^p, SL 3/1960, 56.

4 V. Juntunen^p, Suomen Kuvalehti 49/1975. E. Reinikainen, Kotimaa 13.2.1979.

5 P. Kinnunen^p, Voitosta voittoon 1970, 48–49. Ks. myös Pms 35/1979, pk, n-tön.

Edellä esitetyn perusteella voitaneen todeta, että SRK:n mukaan kirkko on itse asiassa osa maallista regimenttiä. Ehkäpä voitaisiin puhua kirkkoregimentistä erityisenä osana maallista hallintoa, "kristillistä esivaltaa". Tästä käsityskannasta johdonmukaisena seurauksena SRK:n piiriin lukeutuva pappi voi hoitaa ja hänen tulee hoitaa tunnollisesti virkaansa kirkkolain säädösten mukaisesti. Mutta uskonkysymyksissä ja omantunnonasioissa hän ei ole kirkkoon sidottu. "Toimin pappina niin kuin laki velvoittaa toimimaan. Muissa asioissa toimin omantunnon mukaan. Omatunto on etutilalla." ¹

Vanhoillislestadiolaisuudessa korostetaan voimakkaasti kautta linjan tunnollista kuuliaisuutta maalliselle esivallalle. Kansalaiskunto on "kristillisyydessä" hyvin korkeassa kurssissa. Samasta syystä ei SRK:n ero kirkosta tule kysymykseenkään niin kauan, kuin kirkko on osa "kristillistä esivaltaa". "Kirkosta eroamisaikeet on päättäväisesti torjuttu." ² "Suhteessa kirkkoon todettiin, että kristillisyyks pysyy kirkossa molemmin jaloin, – – " ³ Vanhoillislestadiolaiset pysyvät kirkossa myös siitä syystä, että he katsovat edustavansa "juurevaa luterilaisuutta". He ovat "todellisia luterilaisia" ja "kirkon kruunu". ⁴ Kirkon repeämisen mahdollisuus on kuitenkin väläytetty esille, jos "materialismiin suuntautuva järkeisoppi" saa kirkossa vallan. ⁵

SRK:n kirkkoa kohtaan osoittama kunnioitus on aivan tietyllä tavalla rajattu. Yhteys kirkkoon toteutuu ulkonaisella tasolla, mutta sisäisellä tasolla, uskon totuuskysymyksissä, SRK pidättää itselleen varsin suuren riippumattomuuden

1 V. Juntunen^P, Suomen Kuvalehti 49/75.

2 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

3 Pms 45/1960, SRK:n johtok. kokous. Ks. myös Pms 17/1961, pk, E. Kimpimäki. K. Hulkko^P, Pms 6/1961. M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 19/1960 ja Pms 23/1960.

4 Pms 40/1979, pk, n-tön. Pms 24/1960, pk. E. Kimpimäki. M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 4/1961.

5 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

kirkosta. "Kansankirkko ei ole meille sama kuin Jumalan seurakunta. Se on *laitos*kirkko eikä se ole meille pyhä yhteinen seurakunta." ¹ "Ulkonaista kirkkoa emme sekoita pyhien yhteydeksi, mutta sen sisällä olemme saaneet toimia." ² "Ulkonaista kirkkoa ei saa sekoittaa Jumalan seurakuntaan, joka tosin kätkeytyy ja vaikuttaa siinä." ³ "Tiedämme, Jumalan lapset, ettei kirkko ole meidän hengellinen äitimme, joka synnyttää eläviä lapsia. Meidän äitimme on kallis Kristuksessa pyhitetty seurakunta, jossa Jeesus vieläkin vaeltaa omien armolastensa keskellä – – " ⁴

SRK:n opetuksen mukaan kirkko ei edusta "pyhää, yhteistä, kristillistä seurakuntaa", vaan sitä edustaa kirkon sisällä vaikuttava "Jumalan lasten" joukko. CA 7:n lause "una sancta ecclesia perpetuo mansura sit" ("yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan täytyy kaikkina aikoina olla ja pysyä voimassa") tulkitaan: "Elävä seurakunta, joka kaikkina aikoina pysyy voimassa, on kirkossa ja toimii siinä." ⁵ Ei kirkko, vaan "elävä seurakunta" kirkossa edustaa kristillisen totuuden jatkuvuutta. Tästä seuraa myös se, että kirkon sisällä oltaessa on "valvottava, ettei Baalakin oppi pääse Jumalan seurakuntaan". ⁶

Jos kirkon sisällä toimiva "Jumalan valtakunta" on niinkin omalakinen, kuin annetaan ymmärtää, mikä on sitten kirkon positiivinen rooli "elävään kristillisyyteen" nähden? Se on kahtalainen. Ensinnäkin jo mainittu "suojelemisen" tehtävä. Maalliseen esivaltaan rinnastettavana "kuorena" kirkko antaa toimintaedellytykset "julistaa Jumalan valtakuntaa". ⁷ Toiseksi kirkko tekee opetuksensa kautta

1 E. Reinikainen, HS 12.12.1979. Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

2 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

3 Pms 20/1977, pk, M. Kallunki^P. K. Hulkko^P 1967, 35. Ks. myös Pms 48/1961, pk, n-tön.

4 N. Rauhala^P, TVS 1964, 244.

5 K. Hulkko^P 1967, 22.

6 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 19/1961.

7 Pms 48/1961, pk, n-tön.

eräänlaista valmistavaa työtä ja siten palvelee "elävää kristillisyyttä". "Usko tarvitsee myös tietoja rakennusaineikseen."¹

Vaikka SRK periaatteessa suhtautuukin asiallisesti ja myönteisesti kirkkoon, on "Jumalan valtakunnan" ja kirkon suhde aikojen kuluessa muotoutunut varsin negatiivisväritteiseksi. Tämän tutkimuksen piiriin ei kuulu selvittää poleemisen suhteen historiallista taustaa. Voidaan vain todeta, että nykyhetken vanhoillislestadiolaisuus kokee tulevansa niin kirkon kuin maailmankin taholta "vainotuksi". " – – levitetään tietoisesti elävästä kristillisyydestä kaikennäköisiä valheita ja täysin perättömiä, tai ainakin vääristeltäviä juttuja." ² Vanhoillislestadiolaisista annetaan "sellainen käsitys, joka lähinnä tuo mieleen psyykkisesti häiriintyneen ja naurettavan ihmisjoukon. – – Tarkoituksena on ollut – – maalata todellinen 'hölmöläisten' kuva". ³

"Vaino" kuuluu "Jumalan lapsena" olemiseen, saa kärsiä samaa häpeää kuin Vapahtaja. ⁴ "Vaino" kirkastaa "rajat maailman valtakunnan ja Jumalan valtakunnan välillä". ⁵ Myös kirkko, joka "ekumenian myötäilemänä hyväksyy muut kirkot", samanaikaisesti "suuntaa voimakkaan hyökkäyksen oman kirkon sisällä toimivaa vanhoillislestadiolaista kristikansaa vastaan". ⁶

1 J. Uljas, Voitosta voittoon 1970, 27. P. Viljanen^P, SL 3/1960, 56.

2 Pms 40/1978, pk, n-tön.

3 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk. Ks. myös Pms 30/1977, pk, n-tön. K. Mäntylä^P, SS 1977, 159. S. Sutinen, SS 1978, 184. Pms 17/1977, pk, E. Vaherjoki. Pms 4/1977, pk, n-tön. E. Suomela, Pms 28/1977.

4 Raamattuluokka I, 1977, 89–90.

5 Pms 27/1977, SRK:n vuosikokous Haapajärvellä 2.7.1977.

6 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

Teoriassa vanhoillislestadiolainen kristitty voi osallistua kirkon ja sen paikallis-seurakuntien toimintaan hyvällä omallatunnolla. "Kirkkomatkoista on sanottu, että käymme siellä niin kauan kuin uskontunnustus ja Isä meidän rukous luetaan jumalanpalveluksessa."¹ Käytännössä vanhoillislestadiolaisen kristityn osallistuminen sellaisiin jumalanpalveluksiin ja muihin seurakunnan työmuotoihin, joita johtavat muut kuin SRK-laiset papit, ei ole aivan ongelmatonta. (Ks. jäljempänä ekskurssi, s. 124.)

Omaa toimintaansa varten vanhoillislestadiolaiset ovat kullakin paikkakunnalla perustaneet oman paikallisen "seurakuntansa" toimintaa varten rauhanyhdistyksen. Vuoden 1979 lopussa näitä itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä oli 267 kpl, joissa yhteensä n. 26 000 jäsentä (aikuisia). Paikalliset yhdistykset ymmärretään kunkin paikkakunnan "Jumalan seurakunnaksi", jolla on oma hengellinen hallintonsa. "Alkuseurakunnassa oli seurakuntaelämää valvovia elimiä. Apostolit yhdessä vanhinten kanssa vastasivat nykyisten rauhanyhdistysten johtokuntia."² Johtokunnat yhdessä "seurakunnan sananpalvelijoiden" kanssa muodostavat paikkakunnan "Jumalan huoneen hallituksen".³ Nämä "hallitukset" voivat myös asettaa erilaisia seurakuntaelämän kannalta tärkeitä toimikuntia, jotka ovat päälekkäisiä kirkon paikallisseurakunnan vastaaville toimikunnalle. "Kristillisyydessä on nähty tarpeelliseksi perustaa myös erillisiä diakoniatoimikuntia."⁴ Tällä tavoin rauhanyhdistysläiset välttävät "sekaseuraisuuden" "maailman hengellisyiden" eli "farisealaisuuden" kanssa paikkakunnilla, joissa ei ole "uskovia" pappeja paikallisseurakunnan työtä johtamassa.

Paikallisten "seurakuntien" eli ry:ien toimintaa valvoo ja ohjaa keskusyhdistys eli SRK. Korkeinta päätäntävaltaa käyttää SRK:n vuosikokous, jonka päätökset ovat ehdottomasti kaikkia paikallisia yhdistyksiä sitovia. "Yhteinen rakkaus on

1 Pms 39/1978, pk, V. Savela.

2 L. Väyrynen^P, Pms 7/1979.

3 Viitteet, ks. edellä s. 28.

4 L. Väyrynen^P, Pms 7/1979.

sitä, että kun Jumalan valtakunnan asioita joko näin SRK:n vuosikokousten yhteydessä, niin kuin nytkin pian alkavassa vuosikokouksessa asioista päätetään, se mitä siellä päätetään, niin uskovalla sydämellä tyydytään siihen yhteiseen rakkauteen ja päätökseen. – – ettemme me lähde jollakin tavalla omaa ymmärrystämme ja tietämme ja käsitystämme vetämään, jossa menemme ulos yhteisestä rakkaudesta." ¹ Koska "Jumalan valtakunnassa" on vain "yksi henki", ei vuosikokouksissa eikä muissakaan tärkeissä kokouksissa äänestetä. ²

SRK:n vuosikokousten väliaikana "Jumalan valtakunnan" opin puhtautta valvoo ja toimeenpanovaltaa käyttää SRK:n johtokunta. " – – jos koska, niin tänä aikana on erittäin tärkeä asia se, ettei opillisesti harhaanjohtavia ajatuksia pääse sinne (julkaisuihin) tulemaan." Siksi johtokunta edustaa "magisteriumia", joka valvoo julkisen opetuksen sisältöä. Esim. näin: "E. Vaaramo^p oli laatinut seurakuntavanhinten ja puhujain kokousta varten alustuksen aiheesta 'Uskonvanhurskaus'. Alustus luettiin ja todettiin, että se on Jumalan Hengeltä ilmoitettua tekstiä." ³

Käytännössä SRK:n asioiden hoidossa johtokuntaa tärkeämpi elin on johtokunnan alainen työvaliokunta. Työvaliokunnan merkitys näyttää viime vuosina nousseen selvästi. Vuodelta 1960 peräisin olevissa SRK:n säännöissä todetaan vain ylisummaan, että työvaliokunta on "juoksevien asioiden hoitamista" varten. ⁴ Uudessa sääntöehdotuksessa, joka ei vielä ole voimassa, todetaan,

1 O. Tölli, SS 1979, 74.

2 Esim. 1960 pidetyssä kolmessa tärkeässä "eriseuraa" koskevassa kokouksessa – puhujainkokous, vuosikokous, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous – ei missään suoritettu ainoatakaan äänestystä kiistanalaisista asioista, vaikka ns. julkilausuman kohdalla tehtiin kaksikin kannatettua muutosehdotusta; vain johtokunnan erovuoroisten vaalissa äänestettiin.

3 Pms 27/1978, SRK:n johtokunnan kokoukset.

4 SRK:n säännöt 1960, 8 § 4 mom.

että työvaliokunta "hoitaa johtokunnan sille määrittämät tehtävät".¹ Ehdotuksessa luetellaan tiettyjä tehtäviä, jotka voidaan delegoida työvaliokunnalle.²

Tosiasiallisesti johtokunta on jo nyt siirtänyt huomattavasti valtaa työvaliokunnalle. SRK:n johtokunnan kokouksessa 29.3.1979 siirrettiin suoraan työvaliokunnan alaiseksi mm. lähetys- ja nuorisotyöstä sekä kustannustoiminnasta vastaaminen ja SRK:n talouden ohjaaminen.³ Mutta tärkeintä lienee se, että työvaliokunnalle annettiin valta järjestää niin valtakunnalliset kokoukset kuin myös ohjailla yksityisten ry:ien sisäisiä asioita: "Rauhanyhdistysten järjestämissä keskustelu- ja neuvottelutilaisuuksissa avustaa työvaliokunta johtokuntien pyynnöstä, sekä järjestää seurakuntavanhinten ja puhujien – niin kuin muutkin valtakunnalliset kokoukset."⁴ Yhä suurempi toimivalta keskittyy yhä harvempiin käsiin. Tämä puolestaan mahdollistaa yhä tehokkaamman mahdollisuuden kontrolloida paikallisten "seurakuntien" toimintaa. (Esimerkkejä tämän toimivallan käyttämisestä ekskurssin yhteydessä.)

SRK ja sen jäsenyhdistykset ovat itsenäinen ja oma maailmansa kirkon sisällä. "Elävä seurakunta" toimii erillisenä, eristäytyneenä ja omalakisena "valtakuntana" kirkkoregimentin sisällä. Vaikka vanhoillislestadiolaiset ovat käytännössä näinkin irrallaan kirkon ja sen paikallisseurakuntien "hengestä", he kuitenkin väittävät olevansa "oikeita luterilaisia".

1 SRK:n sääntöuudistusehdotus 1979, 8 § 2 mom.

2 16 § 4, 6 ja 11 mom.

3 Pms 14/1979.

4 Pms 14/1979.

3.2. SRK ja luterilainen tunnustus

Vanhoillislestadiolaiset katsovat olevansa Lutherin aloittaman uskonpuhdistustyön jatkajia ja aitoja Lutherin teologian edustajia. "Me tämän päivän Jumalan lapset, uskonpuhdistusmiehen työn jatkajat, näemme siinä kalliin ja velvoittavan Jumalan lahjan. Me opetamme ja uskomme juuri Lutherin uskon mukaisesti, pitäytyen edelleen tinkimättömästi Pyhään Raamattuun." ¹ "Sentähden luterilaisuus ja vanhoillislestadiolaisuus voidaan samaistaa, että ne kantavat maailman antamia nimiä elävästä kristillisyydestä – – Vanhoillislestadiolaisuus – – on se tarpeellinen suola, jota kansankirkkomme tarvitsee, että se ei mädäntyisi kokonaisuudessaan." ²

SRK:n ja sen kaikkien paikallisyhdistysten säännöissä todetaan: Yhdistys "tekee sisälähetystyötä järjestämällä Pyhän Raamatun ja evankelisluterilaisen uskon, tunnustuksen ja opin pohjalla hartausseuroja, joihin kaikilla on vapaa pääsy". ³ Hyvin mielellään korostetaan, että säännöissä ei ole sitouduttu evankelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen, vaan "evankelis-luterilaiseen tunnustukseen" ⁴. Tämä ilmentää kahta seikkaa: sitä, ettei kirkon käsitys tunnustuksesta ole määräävä ja sitä, että aitoa luterilaista tunnustusta on se, mikä perustuu Lutherin itsensä tuotantoon. Ensin mainittuun näkökohtaan liittyy painotus: sekä tunnustuskirjain että oman kirkkomme kirkkolain (1 §) mukaan Raamattu on ylin normi, jonka mukaan kaikkea oppia on arvioitava. "Kristillisyytemme opetuksessa pitäydytään luterilaisen kirkon tunnustuskirjoissa ja kirkkolaissa lausuttuun periaatteeseen, että pyhä Raamattu on opin ja uskon korkein ohje ja ojenusnuora." ⁵

1 Pms 31/1961, pk, n-tön.

2 Pms 21/1961, pk, A. Ulander.

3 SRK:n säännöt 1960, 2 §, a.

4 Esim. L. Pietikäinen, VKO 1960. H. Saari, SRK:n johtok. kokous 9.4.1958, Raittila 1962, 8.

5 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

"Tunnustusta tulee siis tutkia Raamatusta käsin eikä päinvastoin, kuten niin usein tapahtuu." ¹ "Evangelisluterilaisen tunnustuksen henkeä vaalitaan parhaiten kuitenkin siten, että nöyrästi kysytään, mitä Raamattu kustakin opinkohdasta sanoo." ²

Edellä esitettyyn vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden näkemykseen Raamatusta ylimpänä opin auktoriteettina ei liene vaikea yhtyä. Ollaan yksimielisiä siitä, *että* Raamattu on opin ja uskon ylin normi. Mutta siitä, *miten* Raamattu tätä on, vallitsee jo monenlaisia käsityksiä. Tämä puolestaan johtuu siitä, että kaikilla, jotka lukevat ja selittävät Raamattua on persoonakohtainen esiymmärrys, jolla hän Raamattua käsittää. Esiymmärrys sisältää yleisesti ottaen persoonan kokemuksen kristillisestä uskosta, sekä uskonnollisen että kulttuurisen taustan ja kontekstin, yksilön persoonalliset ominaispiirteet, kielen, historiallisen tilanteen ja vuorovaikutussuhteet, joissa persoona elää jne. Siksi ns. "puhdasta" raamatuntulkintaa ei itse asiassa olekaan. Jokainen sekoittaa ainakin jossain määrin omia kokemuksiaan ja käsityksiään tulkintaansa. Ollaan ns. hermeneuttisessa kehässä: se miten kohdetta tulkitaan riippuu osittain siitä, miten tulkitsija jo edeltäksin mieltää tutkittavan kohteen.

Vanhoillislestadiolaiset mielellään vetoavat ³ kirkkolain ensimmäiseen pykälään, joka kuuluu: "Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä kristillistä uskoa, joka perustuen Jumalan pyhään sanaan, Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin ja apostolisiin kirjoihin, on lausuttu julki vanhimman kirkon kolmessa päätunnustuksessa sekä muuttumattomassa Augsburgin tunnustuksessa ynnä muissa luterilaisen kirkon niin sanottuun Sovintokirjaan otetuissa tunnustuskirjoissa, ja pitää tunnustuksen korkeimpana lakina sitä näissä tunnustus-

1 M. Kallunki^P, Kotimaa 29.11.1979.

2 K. Hulkko^P, Pms 8/1961. Ks. myös T. Hämäläinen^P, Pms 26/1960.

3 Esim. M. Kallunki^P, Kotimaa 29.11.1979; T. Hämäläinen^P, Pms 26/1960.

kirjoissa selvästi lausuttua järkähtämätöntä totuutta, että Jumalan pyhä sana on ainoa ohje, jonka mukaan kaikkea lakia kirkossa on tutkittava ja arvosteltava."

Mainittu kirkkolain kohta voitaneen ymmärtää siten, että tunnustuskirjat ovat syntyneet vaikeitten prosessien kautta taistelutilanteessa uskonvanhurskauden ja Raamatun totuuden puolesta ja siksi niiden antamaa "esiymmärrystä" uskon keskeisissä kohdissa voidaan pitää oikeana. Mieluummin alistutaan siihen, että tunnustuskirjat ovat kyllin koeteltuja ja totuudellisia raamatuntulkinnalle välttämättömänä kristittyjen yhteisenä esiymmärryksenä, kuin että mielivaltaisesti annettaisiin omien kokemusten määrätä tulkintaa.

SRK:n piirissä on kuitenkin harrastettu varsin voimakastakin tunnustuskirjojen kritiikkiä. " – – ei me voi Tunnustuskirjoja kaikessa sellaisenaan hyväksyä. Kyllä me niitä käytämme, mitkä ovat oikeita – – jos me lähdemme Tunnustuskirjojen perään, niin varmasti löytyy kaksi tietä taivaaseen." ¹ "Tunnustuskirjat ovat sitovia 'koska ja mikäli ne ovat sopusoinnussa Raamatun kanssa'. Niitä on jatkuvasti tutkittava Raamatun valossa." ² Tämä periaate on varmastikin oikea ja tiettyyn rajaan saakka itse tunnustuksenkin mukainen. Ongelmana on vain se, *miten* tätä kritiikkiä Raamatusta käsin harjoitetaan. Onkin kysyttävä: mikä on esiymmärrys, jonka varassa SRK tulkitsee Raamattua ja uskoa? Tässä tulemme toiseen edellä mainittuun näkökohtaan.

Luterilaisen tunnustuksen kritiikissä SRK:n julistajat ja opettajat ovat osoittaneet verrattain suurta ambivalenssia. Eräänä pääperiaatteena näyttää olevan se, että mieluummin vedotaan Lutherin teksteihin kuin muihin tunnustuskirjojen osiin. "Kirkkoluterilaisuuden" sijasta SRK haluaa edustaa "Lutherin luterilaisuutta".

1 H. Koukkari, PKO 1960, 21.

2 K. Hulkko^P 1967, 25.

" – – kirkon vai Lutherin luterilaisuutta. SRK:n säännöistä on tarkoituksella jätetty pois sana 'kirkon', siellä käytetään sanontaa, 'evangelis-luterilaisen uskon, tunnustuksen ja opin pohjalla'. On pidettävä kiinni Lutherin luterilaisuudesta." ¹
 "Ja jos mennään Tunnustuskirjoihin, niin minä en pohjaltaan hyväksy muuta kuin Vähän Katekismuksen uskonkappaleet ja Vähän Katekismuksen." ²

Kuitenkin SRK:n sisällä toiset ovat vapaasti ja arvovallalla puolustaneet CA:n oikeutusta luterilaisen uskon aitona tulkkina. "Onhan Augsburgin Tunnustus luterilaisuuden perusasiakirja, joka sai lopullisen muotonsa Melanchthonin käsissä, mutta johon myös Luther perehtyi." Sitten viitataan Lutherin lausumaan. "Olen sen lukenut. En tiedä siinä mitään parantamista enkä muuttamista." ³ Onpa joku sanonut CA:n olevan itse Lutherin käsialaa. ⁴ Asia, mistä tunnustuskirjoihin nähden SRK:n piirissä vallinneen täysi yksimielisyys, on suhtautuminen Sovinonkaavaan (tunnustuskirjojen myöhäisin osa), joka hylätään siinä esiintyvän ns. lain kolmannen käytön vuoksi, koska se ei ole Lutherin teologiasta nouseva käsite. ⁵

Tutkittaessa SRK:n suhdetta luterilaiseen tunnustukseen ei tärkeintä olekaan se, miten niiden sisältöä on teologisesti arvioitu, vaan se, millaista roolia suhtautuminen tunnustukseen on näytellyt SRK:n sisäisissä pesänselvittelyissä. SRK:n "tunnustuksellisuutta" ilmentää parhaiten se, millainen asema tunnustuskirjoilla on SRK:ssa sisäisen tai ulkoisen vaaratekijän aiheuttamassa kriisitilanteessa. Tunnustuksellisuuden kannalta vuodet 1960–61 muodostavat kriisiajan, jolloin

1 H. Saari, SRK:n johtok. kokous 9.4.1958, Raittila 1962, 8.

2 H. Saari, PKO 1960, 101.

3 K. Hulkko^P, Pms 5/1961. Pms 42/1960, pk, K. Hulkko^P. K. Hulkko^P, PKO 1960, 90.

4 "Tätä asiaa Martti Lutherkin tähdentää Augsburgin tunnustuksessa." J. Pentikäinen, Pms 20/1979.

5 K. Hulkko^P 1967, 25 ja Pms 5/1961. H. Koukkari, Pms 45/1961.

SRK joutui ottamaan kantaa kirkon oppiin. Ilman tämän historiallisen taustan selvittelyä ei voida ymmärtää nykyhetken SRK-lestadiolaisuuden suhdetta luterilaiseen tunnustukseen. "Vuoden 1960 hajaannus sai alkunsa suhtautumisesta kirkon tunnustukseen."¹ Kriisin seurauksena syntyi ns. pappiseriseura, jonka mukana suurin osa SRK:een lukeutuvista papeista jäi valtauoman ulkopuolelle.

Seuraavan esityksen metodi on poikkeuksellisesti historiallinen ja järjestys kronologinen. Muuten on mahdotonta saada yleiskuvaa siitä, miten prosessi kehittyi ja *miten* suhtautumista tunnustukseen faktisesti *käytettiin* SRK-laisen oikeaoppisuuden kriteerinä. (Riidanaiheitten opilliset sisällöt, perisynti- ja sakramenttioppi, käsitellään lukujen 6.1.–6.3. yhteydessä. Pakanalähetystyötä koskeva riita tuli jo esille luvussa 2.3.)

Toisen maailmansodan jälkeen vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden piiriin tuli mukaan runsaasti lisää pappeja. Pappien lisääntyvä vaikutus liikkeen sisällä näkyi mm. tunnustuksellisuuden korostuksen nousuna. "Mitenkähän olisi, jos alkaisimme kertailla Lutherin Vähää Katekismusta, yhtä kirkkomme Tunnustuskirjoista! Monet eivät liene siihen vilkaisseet rippikoulunsa jälkeen."² "Kirkossamme on Tunnustuskirjoilla ohjeellinen arvo."³

Vanhoillislestadiolaisten pappien veljeskokous Limingassa 1.3.1960 lausui: "Yksimielisesti päätettiin korostaa ehdotonta pitäytymistä Suomen evankelisluterilaisen kirkon tunnustukseen sekä kiinteää seisomista Tunnustuskirjojen pohjalla niin opetuksessa kuin julistuksessa."⁴ Veljeskokous lähetti SRK:n työ-

1 Raittila 1962, 41.

2 Pms 4/1960, pk, E. J. Pietilä^p. Pms 1960, pk, E. J. Pietilä^p.

3 Pms 4/1960, pk, E. J. Pietilä^p.

4 Pms 9/1960.

valiokunnalle kirjeen, joka jo enteili tulevan myrskyn merkkejä: "Vaikka emme suhtaudu tunnustuskirjoihinkaan lakihenkisessä kirjaimen orjuudessa, on kysymys esim. Herran asettamista sakramenteista niin vakava, että uusien opinkappaleiden esittäminen niistä tietää opillisen hajaannuksen ja uusien pirstoutumisien syntymistä kristittyjen keskuudessa, ja lisäksi julkista irtautumista siitä opin muodosta, jonka kansankirkkomme on lausunut julki kirkkolain ensimmäisessä pykälässä."¹

Suuri selvittely alkoi Oulussa 27.–28.4.1960 pidetyssä SRK:n puhujainkokouksessa. Kokouksen opilliset keskusteluaiheet koskettivat vanhurskauttamis-, perisynti- ja sakramenttioppia. Ensin mainitusta vallitsi verrattain suuri yksimielisyys, mutta kaksi viimeksi mainittua aiheuttivat suuria mielipide-eroja. Kokouksessa muutamat maallikkosaarnaajat julistivat lopulta pappien poikkeamiset sakramentti- ja perisyntiopista "kristillisyyden" käsityskannasta "synniksi".² Maallikkojen neuvo pappien ristiriitaisiin tuntemuksiin SRK:n opetuksen ja tunnustuskirjojen välissä oli tämä: "Meillä on tämä käsitys, että kaikki asiat selvenevät, kun nämä veljet – – nöyrytyvät tästä parannukseen ja hylkäävät tuon opin (tark. sakramenttioppia) ja osoittavat *kuuliaisuuden* seurakuntaäidin neuvoille, niin sitten asiat kaikki muutkin selvenevät."³

Laajalti ja pitkään lainehtineen keskustelun lopuksi kokous päätti asettaa nelimiehistön työryhmän laatimaan julkilausuman keskustelun pääkohdista. Kokouksen erään kahvitaun aikana⁴ työryhmä (M. Koivuneva^p, V. Lampela, O. Majava^p ja P. Viljanen^p) laati julkilausuman, jonka kokous hyväksyi omaksi kannakseen. Kokonaisuudessaan julkilausuma kuului:

1 Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 122, kirje päivätty Oulussa 5.3.1960.

2 Esim. K. Timonen, PKO 1960, 126–127.

3 A. Tölli, PKO 1960, 97.

4 PKO 1960, 123–124.

"Todettiin, että kokouksessa esitettiin erilaisia mielipiteitä niistä käsityksistä, jotka kristillisyydessä ovat olleet vanhurskauttamisopista, perisyynnistä, pyhästä kasteesta ja Herran pyhästä ehtoollisesta. Näistä mielipiteistä keskusteltiin perusteellisesti. Päätettiin pitäytyä edelleen siihen, mitä tähänkin asti on näissä asioissa kristillisyydessä uskottu ja ymmärretty. Todettiin jälleen, että kristillisyyden ja maailman välinen raja on vaarassa umpeutua. Edelleen päätettiin pitäytyä luterilaisen kirkon Tunnustuskirjoissa lausuttuun periaatteeseen, että pyhä Raamattu on opin ja uskon korkein ohje ja ojennusnuora.

Lapsen uskosta ja kasteesta tuodaan ilmi seuraavaa: Lapsi on autuas ja Jumalalle otollinen, koska on syntynyt Jeesuksen lunastamaan ihmissukuun, ja jos hän kuolee lapsena kastamatta, hän tulee autuaaksi; mutta kaksiosaisena, koska hänessä on vanha ja Kristuksessa saatu uusi ihminen, hänet tulee saattaa mahdollisimman pian Kristuksen käskyn mukaan kasteessa Jumalan armoliittoon, joka samalla on hyvän omantunnon liitto."¹

On merkittävää, että Limingan pappien veljeskokouksen vetoomus tunnustuksellisuuden puolesta jäi SRK:n puhujainkokouksessa käytännöllisesti katsoen vaille huomiota. Päätökseksi tullut julkilausuma ei mainitse mitään tunnustuskirjojen sisällöstä eikä SRK:n suhteesta tunnustukseen, vaan yksinomaan toistaa periaatteen: "pyhä Raamattu on opin ja uskon korkein ohje ja ojennusnuora".²

Puhujainkokousta seurasi välittömästi (29.4.1960) SRK:n vuosikokous. Vuosikokouksen edustajille julistettiin edeltäneen puhujainkokouksen tulokset: "Kaksi päivää kestäneet puhujainkokoukset on pidetty ja Pyhä Henki on vastannut taivaasta yhteisymmärryksessä niiden kanssa, jotka Kristuksen seurakunnan kanssa eläviä jäseniä ovat – että kaksi oppia näkyy selvästi: toinen on *hengenpyhitys*-

1 PKO 1960, 130.

2 Raittila toteaa: "Limingan veljeskokouksen pyyntöön, että annettaisiin tunnustususkollisuutta korostava julkilausuma, se vastaa pidättymällä lausumasta mitään evankelisluterilaisten tunnustuskirjain sisällöstä." Raittila 1962, 14.

oppi ja toinen on *sananpyhitysoppi*, ja koska näin on Pyhä Henki ilmoittanut Jumalan tahdon, niin se on kelvannut Pyhälle Hengelle ja meille." ¹ Korostettiin, että oli kirkastunut, kuinka "Jumalan valtakuntaan" oli tullut "järki ja Pyhä Henki", "kaksi eri oppia", "kaksi henkeä". ² Papit, jotka korostivat Jumalan sanan objektiivista vaikutusta sakramenteissa olivat "sananpyhitysopin" ja muut, jotka halusivat rajata Jumalan toiminnan yhteen "Pyhän Hengen valtakuntaan", olivat "hengenpyhitysopin" kannalla. Valitettiin sitä, etteivät papit "ole taipuneet parannukseen". ³ "Se ihmisminä on niin suuri, että se ei tahtoisi *alistua* – – " ⁴

Julkilausuma hyväksyttiin sellaisenaan SRK:n vuosikokouksessa. Tästä lähin julkilausumasta tuli se "kompastuskivi", joka jakoi "Jumalan valtakunnan" kahtia: se joka ei ehdottomasti pitäytynyt siihen, joutui "ulkopuolelle". Papit valittivat, että jos he alistuvat tähän sanelupolitiikkaan ja SRK:n uuteen "tunnustukseen", he tekevät rikkeen pappisvalaansa vastaan. ⁵ Papit kritisoivat erityisesti julkilausuman loppuosaa, jossa esitettiin luterilaisesta tunnustuksesta poikkeava kanta perisynti- ja kasteopissa. ⁶

Opillisen kuuliaisuuskokeen jälkeen seurasivat henkilövaihdokset. SRK:n johtokunnan erovuoroisten jäsenten vaalissa ehdokkaiksi esitettiin niitä, jotka eivät olleet lähteneet "eksytykseen". ⁷ "Kokouksessa jaettiin valmiiksi monistettuja äänestyslippuja, jotka sisälsivät valituiksi tulleiden nimet." ⁸

1 V. Suutari, VKO 1960, 12.

2 VKO 1960, 16, 19.

3 A. Karsikas, VKO 1960, 12.

4 F. Korkiakoski, VKO 1960, 18.

5 Esim. L. Mustakallio^p, VKO 1960, 21.

6 Tästä lähemmin luvuissa 6.1. ja 6.2.

7 VKO 1960, 11.

8 Raittila 1962, 15.

Toinen keskeinen henkilökysymys kosketti Päivämiehen päätoimittajaa. Vuosikokouksen puheenvuoroissa arvosteltiin ankarasti tunnustusystävällistä E. J. Pietilää^p ja ehdotettiin hänen vapauttamistaan tehtävistä. Jo aiemmin eräät toimitusneuvoston jäsenet olivat kehottaneet päätoimittajaa lopettamaan tunnustuskirjainotteiden julkaisemisen Päivämieheessä.¹

Uudistettu johtokunta kokoontui heti samana päivänä. Tämän kokouksen tärkeimpänä asiana oli Päivämiehen päätoimittajakysymys. Pietilältä^p kysyttiin, "tunsiko hän itsensä syylliseksi siihen, mistä häntä syytetään, nimittäin väärinopettamiseen perisynnin ja lapsikasteen kohdalla".² Pietilän^p kohtalo sinetöityi, kun hän vuosikokousta seuranneessa lehden numerossa kritisoi julkilausuman loppuosaa.³ Heti samana päivänä kokoontui SRK:n työvaliokunta käsittelemään asiaa ja "lomautti" Pietilän^p.⁴ SRK:n johtokunta vapautti lopullisesti hänet tehtävistään kokouksessaan 17.5.1960. "Pietilältä ei kuitenkaan riistetä pois uskoa", lohdutettiin.⁵

Jouduttuaan vaikeuksiin SRK:n valtasuuntauksen kanssa "pappislinja" esitti useita protesteja puhujain- ja vuosikokousten menettelytapoja ja julkilausumaa vastaan. Limingan veljeskokouksen valtuuttamat papit lähettivät SRK:n johtokunnalle 16.5.1960 kirjeen, jossa todettiin mm.: "Me vetoamme johtokuntaan ja odotamme sen toimenpiteitä asiassa sen tähden, koska menettelytapa, jolla tunnustuskysymystä vuosikokouksessa käsiteltiin, voidaan tulkita ja on jo selitetty tarkoittavan SRK:n astumista ev.lut. kansankirkkomme ulkopuolelle. Vieläpä on vaadittu parannusta niiltä, jotka ovat pyytäneet tunnustaa ainoastaan kirkkomme oppia."⁶

1 Raittila 1962, 16.

2 SRK:n johtokunnan kokous 29.4.1960, Raittila 1962, 17.

3 Pms 18/1960, pk.

4 Raittila 1962, 17–18.

5 SRK:n johtokunnan kokous 17.5.1960, Raittila 1962, 18–21.

6 Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 123.

Puolustukseksi vedottiin mm. SRK:n Porin vuosikokouksen päätökseen 1946, jossa sanottiin: "Omakohhtaisen kokemuksemme ja vakaumuksemme mukaan se oppi, mikä on lausuttu luterilaisen kansankirkkomme tunnustuskirjoissa, on raamatullinen ja oikea, eikä meillä näin muodoin ole varaa siitä poiketa, vaan siihen yhä syvemmin juurtua. – – kehoitamme kaikkia kansankirkkomme pappeja tarkistamaan kantansa luterilaisiin tunnustuskirjoihin nähden, joille he ovat pappisvalassaankin uskollisuutta luvanneet."¹ Jos SRK:n julkilausumaa huhtikuulta 1960 verrataan tähän Porin vuosikokouksen kantaan, voi vain todeta, että SRK:n suhtautuminen tunnustukseen ei ole aina pysynyt samanlaisena, SRK:n johdon päinvastaisista vakuutteluista huolimatta.²

Asian puinti käynnistyi uudelleen myöhäissyksyllä 1960. SRK:n johtokunta torjui kokouksessaan 8.11.1960 selvin sanoin pappien kritiikin siitä, että SRK olisi astunut "kirkkomme ulkopuolelle". "Pitkän ja perusteellisen tutkistelun jälkeen yksimielisesti todettiin, että keväällä pidetyn vuosikokouksen julkilausuma on täysin Pyhän Raamatun, SRK:n sääntöjen, ev.lut. uskon, tunnustuksen ja opin mukainen, sekä, että se on täysin sopusoinnussa siihen, mitä kristillisyydessä ennen on tästä asiasta opetettu. Tämä julkilausuma ei myöskään anna aihetta sellaiselle lausunnolle, että 'tällä tunnustuksellaan kristillisyyys astui kirkkomme ulkopuolelle'." Erimielisille annettiin kehoitus alistua "parannukseen": "Koska näiden kysymysten johdosta moni on noussut taisteluun seurakuntaa vastaan ja tarvellyt tuntosensa, kehottaa johtokunta nöyrytymään parannukseen ja palaamaan jälleen Jumalan seurakunnan rakkauteen."³

1 SL 6/1960, 124–125.

2 Viimeksi opin muuttumattomuutta korostettiin julkilausumassa 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

3 Pms 45/1960, SRK:n johtokunnan kokous 8.11.1960. Ks. myös SRK:n työvaliokunnan lähetekirje 10.11.1960, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 127. E. Vaherjoki, Pms 50/1960.

Edellä esitetty johtokunnan päätös paljastaa kolme tyypillistä piirrettä, kuinka SRK hoiti sisäisen kiistansa. Ensinnäkin annettiin julkisuudessa valheellisesti sellainen kuva, että johtokunnan kokous olisi ollut yksimielinen päätöksessään ("yksimielisesti todettiin"). P. Viljanen^p, H. Rosma^p, Y. Liusvaara^p, P. Kauppinen^p ja V. Kerola esittivät tunnustuskollisuutta puoltavan eriävän mielipiteen, joka liitettiin pöytäkirjaan.¹

Toiseksi puolustettiin käsitystä, että SRK ei ole poikennut millään tavalla aikaisemmista päätöksistään. Tämä kuva syntyi siten, että vain yksinkertaisesti todettiin, "että – – julkilausuma on täysin Pyhän Raamatun, SRK:n sääntöjen, evankelis-luterilaisen uskon, tunnustuksen ja opin mukainen". Siitä, mitä tällainen "tunnustuksellisuus" sisällöllisesti *tarkoittaa*, ei sanottu mitään – tällainen tarkastelu olisi heti osoittanut sen, kuinka SRK:n julkilausuma oli ristiriidassa esim. Vähän katekismuksen opetuksen kanssa ja soti myös mainittua Porin päätöstä vastaan.

Kolmanneksi, kun kiellettiin kaikenlainen rationaalisesti perusteltavissa oleva keskustelu ja perustelu julkilausuman sisällöstä, kehoitettiin yksinkertaisesti vain olemaan hiljaa ja alistumaan "parannukseen". "Parannuksen" tekijöitä ilmaantuikin, kun Oulussa 29.12.1960 pidettiin kolmas ja viimeinen uutta hajaannusta käsitellyt suuri kokous, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous.

Puhujain ja seurakuntavanhinten kokous ei tuonut keskusteluun enää mitään sisällöllisesti uutta. Kokous antoi siunauksensa aiemmin tehdyille päätöksille ja "täyden tunnustuksen" työvaliokunnan ja johtokunnan edellämainituille toimenpiteille. Kokouksen tiedonannon keskeinen sisältö kuului:

"Seurakuntien edustajat ja kaikki läsnäolleet puhujat veljiä Erkki Jokelaa, Alpo Sipolaa, Timo Holmaa, Antti Uljasta, Esa Anttilaa ja Arvo Turakkaa lukuunottamatta antoivat

1 Raittila 1962, 28–29.

yksimielisesti SRK:n johtokunnalle ja sen työvaliokunnalle tähänastisesta toiminnastaan täyden tunnustuksen sekä kehoitti johtokuntaa edelleenkin toimimaan samassa hengessä. Havaittiin johtokunnan ottaneen Pyhään Raamattuun perustuvan kannan kirkon tunnustuskirjoihin nähden ja sen perusteella oikean otteen eriseuraisuutta suosiviin (2 Tess. 3:6). Tähän perustuen seurakuntien ei olisi kutsuttava puhujiksi niitä, jotka ovat nousseet taisteluun yhteistä seurakuntaa vastaan ja siten turmelleet tuntonsa. Edelleen hyväksyttiin noudatettavaksi toimintaohjeena, että puhujien olisi pidättäydyttävä menemästä puhujiksi seuroihin yhdessä eriseuraisten puhujien kanssa samoin kuin menemästä seuroihin eriseuraisten kutsumina." ¹

Tiedonanto ilmentää sitä, kuinka tilanne oli nyt kehittynyt lopulliseen päätepisteeseensä. Esitettyä kritiikkiä julkilausumaa (huhtikuulta 1960) kohtaan ei no-
teerattu, vaan keskusjohto sai tunnustuksen toiminnastaan ja valtuudet saman
linjan jatkamiseen. Nyt ensi kerran alettiin yleisesti puhua "eriseurasta", johon
joutuneet julkisesti nimeltä mainiten merkittiin. Näiden "sekaseuraisten" kanssa
"ei pidetä yhtä" millään tavalla. ² Heitä ei enää kutsuta seurapuhujiksi eikä hei-
dän kutsuihinsa vastata, kuten tiedonanto selvästi sanoo.

Enää ei ollut mahdollisuutta keskustella asiasta. Oli vain mahdollisuus palata
"seurakunnan yhteiseen rakkauteen" tekemällä "parannus" "nousemisesta seura-
kuntaa vastaan" tai jäädä "eriseuraan". Tätä mahdollisuutta "parannukseen"
käyttikin moni hyväkseen jo puhujien ja seurakuntavanhinten kokouksen aikana.
Tällaisia henkilöitä olivat mm. T. Hämäläinen^p, V. Hämäläinen^p ja P. J. Sep-
pänen^p. ³ Havainnollinen esimerkki siitä, kuinka sokeaa kuuliaisuutta SRK julki-
lausumaa kohtaan vaati, on viimeksi mainitun "parannus":

1 PSKO 1960, 66. Pms 1/1961. Raittila 1962, 36.

2 PSKO 1960, 96.

3 PSKO 1960, 66–67.

Puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksen alkupuolella P. J. Seppänen^p esitti epäilyksensä, etteivät Vähä katekismus ja julkilausuma ole keskenään sopusoinnussa perisynti- ja kasteopin eron vuoksi.¹ Kokouksen kahvitauolla asiaan oli yllättäen kuitenkin tullut lisävaloa: " – – olen – – saanut keskusteluissa veljien kanssa siitä vakaumuksen, että näin myöskin tämä Lutherin Vähässä katekismuksessa kasteesta oleva kirjoitus on ymmärrettävä ja voidaan näin juuri tulkita. – – en tahdo olla vastustamassa sitä julkilausumaa, mikä on täällä annettu – – tahdon henkilökohtaisesti pyytää anteeksi." Seurasi "voimakas siunauksen julistus".² Anteeksiantamus "parannusta" tekeväille saatettiin myös evätä, jos tämä ei osannut tehdä "parannusta" "juurista" eli "väärästä opista".³

Eroon joutuneet papit ehdottivat vielä Oulussa 3.–4.1.1961 pitämänsä veljeskokouksen jälkeen SRK:n johdolle perusteellisia neuvotteluja SRK:n suhteesta luterilaiseen tunnustukseen.⁴ SRK:n vastaus kuului: " – – esittämältänne pohjalta ei enää katsota tarpeelliseksi kokoontua neuvonpitoon. – – Jos kumminkin jollakin on omakohtaista kysyttävää ja parannuksen teon tarvetta tässä asiassa, niin Siionin ovet ovat auki, yöllä ja päivällä."⁵ Kehotus parannukseen uudistettiin vielä Päivämiehessä: "Jos joku jostain syystä tuntee kadottaneensa itseltään tänä vaarallisena ja pahana aikana Jumalan valtakunnan luottamuksen ja rakkauden, niin haluan vakuuttaa, että kodin ovet ovat avoinna jokaiselle sellaiselle ikävoïdylle ja kaivatulle kotiin palaavalle ja laupeus tapahtuu jokaiselle, joka lapsen lailla erehdyksensä tunnustaa ja hylkää."⁶

1 PSKO 1960, 11–12.

2 PSKO 1960, 66.

3 Näin esim. E. Jokelan^p tapauksessa, jolloin H. Saari eväsi Jokelalta anteeksiantamuksen, koska tämä teki "parannusta" vain "hedelmistä", jotka "eriseurana henki" oli vaikuttanut. PSKO 1960, 74–76.

4 Oulun veljeskokouksen kirje SRK:n työvaliokunnalle 4.1.1961, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 128.

5 SRK:n työvaliokunnan vastaus veljespiirin kirjeeseen 10.2.1961, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 129.

6 Pms 10/1961, pk, E. Vaherjoki.

Näin tuli huhtikuussa 1960 syntyneestä julkilausumasta SRK:n virallinen "tunnustus", josta tehtiin vedenjakaja "Jumalan valtakunnan" ja "eriseurien" välillä. Julkilausumaan suhtautumisesta tehtiin autuudenasia. Ei ollut ihme, että suurin osa vanhoillislestadiolaisista papeista jäi SRK:n ulkopuolelle. "Ongelmallinen on varsinkin niiden muutamien kansankirkkomme pappien asema, jotka vielä SRK:n keväällisten kokousten jälkeen ovat katsoneet voivansa jäädä mukaan tuon yhdistyksen toimintaan."¹

Lähteitä ja asiakirjoja tarkastelemalla saattaa saada sen vaikutelman, että koko opillisessa kriisissä oli kysymys valtataistelusta: maallikkosaarnaajat pelkäsivät tallautuvansa yhä lisääntyvän pappisvaikutuksen alle. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus. Täytyyhän näinkin hyvin onnistuneella "vallansiirrolla" olla myös jokin positiivinen sisältö, tuskin kentän väki olisi ollut aivan sokeasti johdatettavissa. Tämä positiivinen syy näkyy selvimmin E. Lepistön lausumassa: papit "näkevät Jumalan valtakunnan työtä ulkopuolellakin enemmän kuin me näimme. Heidän käsityksensä ei ollut ehdoton".² Tämä sama ajatushan sisältyi itse siihen julkilausumaan, josta tehtiin koko kiistan ratkaisija: "Todettiin jälleen, että kristillisyyden ja maailman välinen raja on vaarassa umpeutua." (Ks. edellä s.59.) Tämä lause onkin koko julkilausuman tärkein kohta.

Riidan *perussy* ei itse asiassa koskenut lainkaan suhtautumista luterilaisen tunnustuksen johonkin opinkohtaan. Kuten edellä osoitettiin, tunnustuskirjojen käytössä SRK:n piirissä vallitsee tietynlainen "moniarvoisuus" ja ambivalenttisuus. Riidan perussy oli "Jumalan valtakunnan" rajojen hämärtyminen. Papit olivat liian kirkollisia, liian avaramielisiä "maailman hengellisyyteen" nähden. Tässä

1 L. P. Tapaninen, Suomen Kuvalehti 28/1961. Ks. myös L. Impiö, Kaleva 12.2.1961.

2 E. Lepistön haastattelu, Kotimaa 20.2.1976.

mielessä papit edustivat uutta ja poikkeavaa linjaa vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen piirissä. Liikkeen perinteeseen ja seurakuntaoppiin nojautuen maallikkojohtajilla oli täysi oikeus vaatia linjan tiukentamista eli "Jumalan valtakunnan" rajojen tarkistamista. Siinä he edustivat aitoa vanhoillislestadiolaista käsityskantaa.

Arveluttavaa "rajojen" tarkistuksessa oli siinä käytetty metodi. Julkilausuman loppuosa edustaa tätä metodologiaa. Kurinpalautuksen menetelmäksi "Jumalan valtakunnan" rajojen eheyttämiseksi valittiin suhtautuminen luterilaiseen tunnustukseen. Metodi oli ristiriitainen: toisaalta vakuutettiin tunnustususkollisuutta, mutta toisaalta vaadittiin sellaisen tunnustamista, mikä selvästi poikkesi tunnustuksesta. Tällä mitattiin tehokkaasti, ovatko papit kuuliaisia "Saara-äidille" vai kirkkoregimentille. Tällainen menettely tuotti toivotun tuloksen: "Jumalan lapsista" tuli entistä yhtenäisempi ja kuuliaisempi lauma. Näin ollen voidaan sanoa, että sekä papit että maallikot olivat sekä "oikeassa" että "väärässä". Papit olivat oikeassa siinä, että he puolustivat kirkon tunnustusta ja osoittivat SRK:n poikkeavan siitä, mutta "väärässä" siinä, että he toivat herätysliikkeen sisälle sellaisia uusia vaikutteita, joita liike ei voinut kestää. Maallikot olivat "oikeassa" siinä, että he halusivat säilyttää herätysliikkeen alkuvoimaisuuden pitämällä rajat selkeinä, mutta väärässä siinä, että he vaativat epärehellistä suhtautumista tunnustukseen ja sokeaa kuuliaisuutta SRK:n päätöksille.

Nyt voitaneen vastata johdannossa ja tämän luvun alussa esitettyyn ongelmaan: Mikä on se "esiymmärrys", jonka avulla (eli *miten*) SRK:n piirissä tulkitaan Raamattua ja kristillistä uskoa? Se lienee käsitys "Jumalan valtakunnasta" yhtenä jakamattomana ja erehtymättömänä suureena, Jumalan läsnäolon, evankeliumin sanan ja pelastuksen edustajana maan päällä. Tässä suhteessa SRK:n opetus on johdonmukaista alusta loppuun. Raamatuntulkinnan ja uskon ymmärtämisen oikea hermeneuttinen periaate on ehdoton kuuliaisuus tälle "Jumalan seurakunnalle". Tässä mielessä voidaan myös sanoa, että SRK on "opillinen", vankkaa oppia korostava, omalle opilleen uskollinen. Tämän SRK:n "opillisuuden" ja

luterilaisen tunnustuksen suhde ei ole kuitenkaan ongelmaton.

Luterilainen tunnustus ei ole koskaan halunnut edustaa mitään partikulaarista uskoa, joka poikkeaisi siitä, mitä kirkko on aina uskonut. Tunnustuskirjojen perusosaan kuuluvat ns. ekumeeniset uskontunnustukset, joista yksi, Athanasioksen tunnustus, lausuu mm.: "Kuka ikänänsä tahtoo pelastua, hänen on ennen kaikkea tarpeen pitää *katolinen* usko. Joka ei sitä täydellisenä ja loukkaamattomana pidä, hän tulee epäilemättä iankaikkisesti kadotetuksi." Kristillisen uskon katolisuus eli yleisyys merkitsee sekä kristillisen uskon täyteyttä ja ykseyttä (koska Kristus ei ole jaettu) että sen julkisuutta ("Minä olen julkisesti puhunut maailmalle – – " Joh 18:20; " – – eivät nämä ole missään syrjäsopeissa tapahtuneet." Apt 26:26).

Siksi CA mainitseekin esipuheessaan koko tunnustuksen tarkoitukseksi yleisen kristillisen uskon puhtauden puolustamisen: " – – yhdistettävä ne yhdeksi ainoaksi kristilliseksi totuudeksi – – yksi ainoa ja oikea uskonto hyväksyttäisiin ja säilytettäisiin, jotta me kaikki, yhden Kristuksen alaisina ollen ja taistellen, myös yhdessä kirkossa (ecclesia) yksimielisinä eläisimme." (CA, Praefatio.) Periaatteena oli päästä uskon totuutta koskevissa kysymyksissä kaikkien kristittyjen kanssa yksimielisyyteen, konsensukseen. ("Ecclesiae magno consensu apud nos docent – – " CA 1.) Uskonpuhdistajille oli mahdotonta ajatellakaan tahallista irtautumista katolisesta kirkosta lahkoksi.

Uskon sisällöstä syntyneen kiistan ratkaisemiseksi vaadittiin yleisen konsiilin (kirkolliskokouksen) koollekutsumista: " – – olemme valmiit kysymyksessä olevassa tapauksessa saapumaan sellaiseen vapaaseen kristilliseen kirkolliskokoukseen, – – Tällaiseen yleiseen kirkolliskokoukseen olemme – – turvautuneet ja vedonneet, niin myös jatkuvasti lujasti siinä pysymme aikomatta siitä tämän tai jonkin muun toimenpiteen vuoksi luopua, – – " (CA, Praefatio.)¹ Valitettavasti

1 Konsiliaarisuuden merkityksestä luterilaisuudelle ks. myös Toiviainen 1979, 245.

vain kävi niin, että reformaattorit eivät saaneet oikeutettua vaatimustaan konsiilista hyväksytyksi, vaan heidät julistettiin kirkonkiroukseen. Siksi luterilainen kirkko ajautui eroon katolisesta kirkosta.

Myös Lutherin mukaan hänen henkilökohtainen uskonsa liittyi mitä kiinteimmin kirkon yleiseen uskoon: "Kirkko uskoo kuten minä uskon ja minä uskon kuten kirkko uskoo eikä oma uskoni voi lainkaan poiketa kirkon uskosta. Me uskomme näet kaikki yhden kristillisen kirkon; tämän kirkon ulkopuolella on kaikki tyhjän arvoista." (WA 33, 460.)

Kristillisen uskon yleisyyden painotuksesta seuraa luterilaisen tunnustuksen perustava käsitys kirkon tuntomerkeistä: "Est autem ecclesia congregatio sanctorum, in qua evangelium pure docetur et recte administrantur sacramenta." ("Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumia opetetaan puhtaasti ja sakramentit hoidetaan oikein." CA 7.) Kirkon luo Jumalan Pyhän Hengen toiminta julistetun sanan ja sakramenttien kautta. Tällä halutaan tarkoituksellisesti rajata luterilaisuus irti "hurmahenkien" opista, jonka mukaan Pyhä Henki annetaan ilman ulkonaista sanaa. (CA 5.)

Lutherin mukaan Kristuksen seurakunnan tuntomerkiksi riittää uskoa synnyttävä evankeliumin sana: "Missä ikinä kuulet tai näet tätä sanaa saarnattavan, uskottavan, tunnustettavan ja eletävän todeksi, älä epäile, etteikö todellinen ecclesia sancta catholica olisi siellä läsnä." (WA 50, 629.)¹ Seurakunnan oikea tuntomerkki on evankeliumi sen sanallisessa ja sakramentaalisessa muodossa ja usko tähän evankeliumiin, ei jokin sanan julistamisen edellytyksenä oleva tarkoin rajattu "lauma" tai "joukko". Luther puolustaa sanan ensisijaisuutta näinkin kärkekkäästi: "Siellä on siis pyhä seurakunta, missä sana ja sakramentit oleellisilta kohdiltaan säilyvät, huolimatta siitä, että siellä hallitsisi antikristus, joka ei istukaan perkeleiden porttoloissa, ei sikalassa, epäuskoisten joukkiossa, vaan

1 Ks. myös Fagerberg 1965, 282–283.

kaikkein jaloimmassa ja pyhimässä paikassa, nimittäin Jumalan pyhäkössä." (WA 40 I, 71.)

Kristukseen oikein ja todella uskovat muodostavat Kristuksen tosi kirkon (seurakunnan) ykseyden, mutta tämä ykseys on luterilaisen tunnustuksen mukaan kätketty ja siksi uskon asia. Tosi kirkko (*ecclesia vera, ecclesia proprie dicta*) ja siihen sekoittunut väärä kirkko (*ecclesia falsa, ecclesia large dicta*) muodostavat Kristuksen ruumiin, jossa elävät ja kuolleet jäsenet ovat sekaisin (*corpus permixtum*). (Ks. edellä s. 24–25)¹ Kristuksen elävän tosi ruumiin rajoja ei ihminen tiedä. Kirkon ykseys ei ole näkyvää organisatorista ykseyttä, vaan sitä, että kirkko julkisessa sananjulistuksessaan perustuu kaikille yhteiseen uskontunnustukseen eli tunnustaa yleistä ja yhteistä kristillistä totuutta.² Luther itse piti vanhakirkollisia uskontunnustuksia Raamatun arvoisina ja "ilmoitettuna Jumalan sanana".³

Koska kirkon ykseys on uskottua ykseyttä, ei tosi ykseys tarkoita yhtä näkyvästi tarkoin rajattua "laumaa" eikä sitä, että kaikkien seurakuntien tulisi noudattaa samanlaisia "seremonioita". Ykseyteen "riittää" "yksimielisyys evankeliumin opissa ja sakramenttien hoidossa" (CA 7) eli siinä, mikä tekee kirkon Kristuksen kirkoksi ja minkä kautta Jumalan Pyhä Henki toimii. Sitovalla tavalla ykseys ilmenee yhteisessä uskontunnustuksessa, jossa lausutaan ilmoituksen ja uskon keskeiset totuudet.

Kirkon uskon julkisuus, yleisyys, sitoutuneisuus ekumeenisiin uskontunnustuksiin ja ulkonaiseen sanaan ja sakramentteihin muodostaa sen, mitä voidaan nimittää kirkon uskon ulkonaiseksi selkeydeksi. Nämä varjelevat kirkkoa muodostumasta lahkoksi tai sulautumasta maailmaan. Nämä kaikki suojelevat kirkon uskon keskeisintä totuutta: evankeliumia, jonka mukaan ihminen vanhurskaute-

1 Ks. myös Schlink 1961, 216.

2 Schlink 1961, 205–206.

3 Fagerberg 1965, 60.

taan yksin uskosta, yksin armosta ja yksin Kristuksen tähden. Kristillisen totuuden säilymiseksi tarvitaan samanaikaisesti sekä ulkonainen että sisäinen (vanhurskauttavan uskon todeksi kokeminen) selkeys. Kummatkin kuuluvat erottamattomasti yhteen: jos luovutaan ulkonaisesta selkeydestä, uskosta tulee "hurmahenkisyyttä"; jos tingitään sisäisestä selkeydestä, uskosta tulee kuollutta ja ulkokultaista.

SRK-lestadiolaisessa opissa on, kuten edellä on havaittu, selviä kaikille kristityille yhteisiä korostuksia seurakuntaopissa: kristillinen seurakunta on yksi ja se on välttämätön pelastukseen, koska sen julistuksen kautta Pyhä Henki toimii. Mutta SRK:n seurakuntaopissa jää hyvin vähäiselle huomiolle se, mitä luterilaisen tunnustuksen käsitys seurakunnan ulkonaisesta selkeydestä tarkoittaa, koska "pyhä, yhteinen, kristillinen seurakunta" samaistetaan yhden, maantieteellisesti rajoitetun, näkyvän ja oikein uskovien ihmisjoukon kanssa. SRK:n opissa sisäistä selkeyttä painotetaan ulkonaisen selkeyden kustannuksella. Siksi SRK:n seurakuntaopista lähestulkoon puuttuu se, mitä tunnustuskirjoissa opetetaan kristillisen uskon julkisuudesta, jatkuvuudesta, yleisyydestä ja kristillisen kirkon perustumisesta ulkonaiseen sanaan ja sakramentteihin. Kun nämä hylätään, mitä kriteereitä voidaan antaa "oikean" ja "väärän hengen" erottamiselle toisistaan? Eikö tällöin väistämättä ajauduta subjektiivisuuteen, jota määrittää eräänlainen salattu "hengen tieto" tai sisäinen sana? Tätä sanaa ei voida edes osittainkaan tarkastella historiallisen jatkuvuuden tai yleispätevän ulkonaisen selkeyden kriteerein; sille ei voida antaa mitään muuta ulkonaisen selkeyden perustetta kuin "yksi lauma". "Jumalan valtakunnassa" on vain "yksi mieli ja yksi rakkaus", soraäänät hukutetaan "erehtymättömän" seurakunnan "yksimielisyyteen".

SRK:n opissa kristillisen uskon ja seurakunnan sisäisen selkeyden korostus (seurakunta muodostuu vain yhdenmukaisesti uskovista tosiuskovaisista) nielaisee ulkonaisen selkeyden kriteerit. Seurakunnan ulkonaisen selkeyden kriteerien

puutteesta johtuu SRK:n edellä esitetty irrationaalinen opetus seurakunnan historiallisesta jatkuvuudesta ja pakanalähetystyön tarpeettomuudesta. Samasta syystä johtuu myös SRK-kristittyjen tunne, että heitä "vainotaan" kun vaaditaan perusteluita heidän uskonnäkemykselleen. Tällaiset seikat ovat merkki siitä, että seurakuntaoppia ei ole perusteltu sisällöllisesti eikä selvitetty sen todellista suhdetta luterilaiseen tunnustukseen. Seurakuntaopissa ulkonaisen selkeyden kriteerien syrjään jäämisellä on keskeinen vaikutus myös siihen, mitä ja miten "Jumalan valtakunta" julistaa ja opettaa.

B "JUMALAN VALTAKUNNAN" JULISTUS JA OPETUS

4. "Jumalan valtakunnan" sovituksen virka

4.1. "Pyhän Hengen pappeus" ja saarnavirka

Vanhoillislestadiolaisen julistuksen ja opetuksen keskeisin ja useimmin toistettu Raamatun kohta on Joh 20:22–23: "Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päällensä ja sanoi: 'Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt.' " Tästä Jeesuksen apostoleilleen antamasta valtuutuksesta avautuu lestadiolainen käsitys virasta, evankeliumista ja vanhurskauttamisesta.

Lestadiolainen virkakäsitys perustuu vankasti oppiin yhteisestä pappeudesta. Tästä pappeudesta on osallinen jokainen elävä kristitty "Jumalan valtakunnan" sisällä. Tässä valtakunnassa ylösnoussut Jeesus Kristus vaikuttaa Pyhän Hengensä kautta uskovissaan. "Uusi liitto tuntee vain yhden pappeuden, nimittäin Pyhän Hengen pappeuden. – – Pyhän Hengen virka on katkeamaton. Se on lähtenyt Jerusalemissa ja on saapunut meidänkin maahan. – – Raamatun mukaan jokaisella uskovalla on Pyhä Henki." ¹

Pyhän Hengen virka ei ole sakramentaalinen lahja; vaan tämä virka on sidottu näkyvän "Jumalan valtakunnan" sisälle, koska Pyhää Henkeä ei ole muualla.

1 A. Haho^p, SL 5/1977, 100. Viitteenä mm. Joh 20: 22–23.

Tämä virka on sidottu myös tarkoin määriteltyyn uskoon: vain "armon saaneet" ovat osallisia Pyhän Hengen virasta.¹ "Tämä on meidän Jumalan lastenkin syytä muistaa, että vain Jumalan valtakunnassa on syntien anteeksiantamus. Ja kun Jumala antaa Henkensä ja Hän on antanut sen lapsillensa, jokaisella Jumalan lapsella on asuvainen Pyhä Henki. – Näin Jumalan lasten saarnaaman evankeliumin alla Jumala synnyttää uudesti ja antaa Pyhän Hengen."² "Jumala puhuu vain valtakunnastaan armahdettujen syntisten suun kautta"³ – – niiden kautta, joiden sydämissä Hän asuu."⁴

Pyhän Hengen virka ei myöskään ole vain yksi armolahja, karisma karismojen joukossa, vaan "jokainen Jumalan lapsi voi olla julistamassa toiselle sovintosaarnaa"⁵. "Jokaisella Jumalan lapsella, naisella ja miehellä, on sama valtuus sitoa ja päästää syntisiä."⁶ Tämä perustuu siihen, että jokaisessa armahdetussa, "Jumalan valtakunnan" sisäpuolella olevassa uskovassa asuu Pyhä Henki. Tällä perusteella jokainen uskova voi harjoittaa Jeesuksen apostoleilleen antamaa sovituksen eli syntienpäästön virkaa. Itse sovitukselta osallisella on oikeus "saarnata parannusta" toisille.⁷ Kun ihminen on itse saanut Pyhän Hengen, "hänenä tulee Pyhän Hengen pappi, joka voi sitoa ja päästää Jeesuksen antamalla valtuudella".⁸

Uskova on osa "kuninkaallista papistoa", joka täysin valtuuksin käyttää Jeesuksen maan päälle jättämää avaintenvaltaa: "Jokainen kristitty, oli se mies eli vaimo, joka on osallinen Pyhästä Hengestä, on tällainen kuninkaallinen pappi, että hän voi julistaa evankeliumia, synninpäästöä Jeesuksen nimessä ja sovinto-

1 Pms 3/1979, Oulun puhujaveljien kokous 28.12.1978. R. Saulio^P, Pms 35/1960.

2 I. Joensuu^P, SS 1977, 99.

3 P. Kuronen, SL 3/1977, 72.

4 L. Taskila 1961, 30. K. Hulkko^P 1967, 37–38.

5 S. Pentikäinen^P, Pms 18/1977. A. Haho^P, SL 5/1977, 100.

6 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

7 I. Joensuu^P, SS 1977, 99. S. Pentikäinen^P, Pms 18/1977.

8 S. Pentikäinen^P, TVS 1962, 244.

veressä." ¹ "Meillä on kaikilla, jotka samassa uskon hengessä, Jumalan valtakunnan evankeliumin hoidossa vaellamme, tämä sama Pyhän Hengen pappeus, jolla on valta maan päällä synnit anteeksi antaa." ² Tässä merkityksessä jokainen uskova on "Herran Sebaotin enkeli" eli itsensä Herran lähettiläs ja edustaja maan päällä. ³

Periaatteessa sovituksen virka on osa yhteistä pappeutta ja siten on voimassa viran periaatteellinen jakamattomuus ja ykseys. " – – ei pitäisi puhua kovin paljon papeista ja maallikoista aivan kuin kahtena eri rintamana, vaan he ovat uskavaisina ja Pyhän Hengen saaneina sitä hengellistä papistoa – – " ⁴ Viran periaatteellisen ykseyden pohjalta nousee lähinnä käytännöllisistä syistä erityinen saarnavirka, johon kuuluu Raamatun tekstien selittämiseen liittyvä "sovintosaarna". Saarnavirka on olemassa yksistään saman seurakunnan yhteisen uskon valtuutuksen perusteella, johon yleisen pappeuden "Pyhän Hengen virka" perustuu. Molempien tehtävänä on "saarnata sovinnosta". ⁵ "Vaikka jokainen kristitty on tässä mielessä pappi, niin Jumala on erikoisesti asettanut ja kutsunut seurakuntansa saarnavirkaa hoitamaan erityiset henkilöt. Jeesus valitsi itselleen apostolit." ⁶ Koska Jeesus valitsi apostoleikseen vain miehiä, ei saarnavirkaa voi

1 E. Lepistö, Pms 42/1978. Viite Joh 20: 21–23. Ks. myös A. Karjalainen, SS 1978, 29–30. P. Kuronen, SL 3/1977, 72. H. Saari 1975, 65–66. P. Holmström, SS 1978, 15–16.

2 S. Kautto^P, SS 1978, 21.

3 M. Koivuneva^P, SS 1978, 189. S. Sutinen, SS 1978, 184. P. Holmström SS 1978, 13.

4 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 1/1961.

5 T. Kalliokoski, Pms 22/1977. I. Joensuu^P, TVS 1964, 176.

6 E. Lepistö, Pms 42/1978.

hoitaa nainen.¹

Saarnaviran oikeutus ei perustu kenenkään yksilön ominaisuuksiin, karismoihin tai sakramentaalisesti lahjoitettuun ominaisuuteen, vaan saarnavirka on "Pyhän Hengen saarnavirka". Siksi se on lujasti sidottu yhteiseen seurakuntaan, koska vain siinä Pyhä Henki toimii. Pyhä Henki ei toimi muutoin kuin "Jumalan valtakunnan" sisällä ja siksi mitään virkaa ei voi olla irrallaan hengen- ja uskonyhteydestä valtakuntaan. "Ne ovat oikeat saarnaajat, jotka kuulevat Pyhän Hengen saanutta seurakuntaa."²

Koska saarnavirka on seurakunnan virka, saarnaviran hoitaja itse saa kuulla evankeliumin eli synninpäästön sanan seurakunnan julistamana. (Lähes säännönmukaisesti vanhoillislestadiolaiseen seurapuheeseen kuuluu kohta, jossa saarnaaja pyytää synninpäästöä eli "siunausta" seurakunnalta.) Saarnaviran periaatteisiin kuuluu se, että "seurakunta hoitaa puhujansa".³ "Seurakunta hoitaa saarnaajat" eivätkä "saarnaajat seurakuntaa".⁴

Saarnavirkaa SRK:n piirissä saa hoitaa vain siihen tehtävään erityisesti erotettu henkilö, joka nauttii koko "seurakunnan" täyttä luottamusta. Henkilön sopivuudesta päättää paikallinen "Jumalan huoneen hallitus" eli ry:n johtokunta. "Juma-

-
- 1 Pms 43/1976, pk, M. Kallunki^P, Pms 36/1979, pk, n-tön. Saarnaviran perusteluina on Joh 20:22–23. Käytettyyn raamatulliseen perusteluun sisältyy itse asiassa ongelma: Samalla kohdalla, jolla perustellaan kaikille uskojille yhteinen pappeus, perustellaan myös erityinen saarnavirka, joka puolestaan on avoin vain miehille. Saarnaviran perusteluna ei käytetä mitään raamatunjaetta, joka poikkeaisi yhteisen pappeuden perustelusta. Lopulta jää avoimeksi se, miten saarnaviran erityisluonne raamatullisesti argumentoidaan.
 - 2 H. Koukkari, Pms 16/1960. Ks. myös M. Kuha, SS 1979, 88. E. Lepistö, SS 1976, 218. E. Haavisto, Pms 10/1978. R. Saulio^P, Pms 35/1960.
 - 3 P. J. Seppänen^P, SS 1961, 160, viittaa J. Raattamaan lausumaan.
 - 4 Tämä oli yksi PSKO 1960 keskustelunaiheita, Raittila 1962, 34–35.

lan valtakunnan" saarnavirkaan erottamisessa SRK käyttää omaa "ordinaatio-taan", jonka toimittamiseen koko "seurakunta" osallistuu. "Jumalan valtakunnan sananpalvelijan tehtävään asetetaan samalla tavalla ja samoin perustein kuin ennenkin. Kun jostakin veljestä on hyvä todistus ja hän nauttii Jumalan lasten jakamatonta rakkautta ja luottamusta – Käytännössä tämä toteutuu tavallisesti niin, että rauhanyhdistyksen johtokunta ensin keskustelelee asiasta ja jonkin veljen sopivaisuudesta saarnavirkaan. – Kun johtokunta näkee yksimielisesti asian sellaiseksi, että se voidaan esittää seurakunnalle, niin asia viedään seurakuntaan ja jos seurakunta yhtyy tähän, niin kyseessä oleva veli usein vielä evankeliumilla siunataan ja rohkaistaan puhujan paikalle." ¹

Luterilaisen kirkon pappisvirka ymmärretään osaksi kirkkoregimenttiä. Sellaisenaan se ei edusta evankeliumia, vaan "lakia ja järjestystä". "Virkapappeus" ja "Pyhän Hengen pappeus" tosin saattavat yhentyä yhdessä persoonassa, jos pappi on "uskovainen". "Jumala on asettanut virkapappeuden lain ja järjestyksen noudattamisen tähden. – Siksi kaikkien kirkkomme virkapappienkin tulisi tehdä parannus ja osoittaa kuuliaisuutta Pyhän Hengen pappeudelle." ² "Kansankirkon virkapappeus ei ole Jeesuksen asettama ja se on erotettava Uuden testamentin pappeudesta." ³ Ulkonainen "virkapappeus" on "aaronilaista pappeutta", kun taas "Pyhän Hengen pappeus" on "Melkisedekin pappeutta". Ensin mainittu palvelee lakia, toinen evankeliumia. ⁴

"Kuka tahansa ihminen ei voi saarnata syntien anteeksiantamusta Jeesuksen nimien. Kuka tahansa ei voi pappeuden virkaa hoitaa. – Vain se, joka on itse saanut synnit anteeksi ja Pyhän Hengen lahjan, voi julistaa syntien anteeksian-

1 E. Lepistö, Pms 42/1978.

2 Raamattuluokka I, 1977, 79, 83.

3 Pms 21/1961, pk, A. Ulander.

4 Raamattuluokka I, 1977, 79, 84. H. Saari 1975, 65.

tamusta. Jos epäuskoinen julistaa, se ei mitään vaikuta. – – Evankeliumi ei ole taikasauva." ¹ Saarnatun evankeliumin vaikutus on suoraan riippuvainen siitä, onko saarnaaja itse oikein uskossa vai ei.

Koska viranhoidon pätevyys riippuu hoitajan henkilökohtaisesta uskosta, voidaan virkaa hoitaa oikein vain "Jumalan valtakunnan" sisäpuolella, koska Pyhää Henkeä ja "elävää uskoa" ei muualla ole. Siten SRK:n teologien mielestä viran valtuutus perustuu "Hengen" valtuutukseen ja tämä "Henki" toimii ainoastaan yhden, lokaalisesti rajatun ja näkyvän "valtakunnan" sisällä: "Maailmassa saate-taan opettaa, että evankeliumin vaikutus ei riipu sananjulistajasta. Tämä väite on epäraamatullinen. – – Anteeksiantamuksen virka on Pyhän Hengen virka, jota ei voi viedä ulos *pyhien yhteydestä*, vaikka maailma voisi sanallisesti matkia Jumalan kansan julistamaa evankeliumia niinkuin mainitut Skeuaan pojat." ² "Mutta näin syntejä saarnataankin tässä maailmassa anteeksi Herran Jeesuksen nimessä ja veressä samoilla sanoilla kuin Jumalan valtakunnassa – – Ilman Pyhää Henkeä vaikka kuinka saarnattaisiin syntejä anteeksi, sillä *ei ole mitään* merkitystä. Sitä ääntä ei kuulla taivaassa. Se evankeliumin virka on Pyhälle Hengelle uskot-tu, joka Pyhä Henki Jumalan lapsissa asuu – – " ³

Edelleen: " – – kun ihmiset itsevalitsemassa kristillisyydessä, jossakin oman vanhurskauden menossa koetetaan samalla tavalla saarnata, samoja sanoja käyttäen kuin Jumalan valtakunnassa. – – Ja kun sitä ei Jumalan Hengen kautta tehdä, niin se on ihmistekoinen kuollut siemen." ⁴ "Ulkopuolella saarnataan sitä toista evankeliumia, mutta se evankeliumi, joka ulkona on, niin se lähtee *aina* ihmisestä eikä Jumalasta. – – Ulkopuolella ajatellaan ja pidetään totena näin,

1 A. Haho^P, SL 5/1977, 100. E. Haavisto, Pms 10/1978.

2 P. Kinnunen^P, SL 2/1978, 26.

3 A. Hautamäki^P, SS 1979, 83–84.

4 S. Kautto^P, SS 1978, 26. Ks. myös H. M. Järvinen^P, TVS 1962, 199.

että kunhan vain lukee tai oikeilla sanoilla synninpäästön julistaa, niin se on pätevä, mutta Jumalan sana osoittaa meille sen, että kirjain kuolettaa, vasta henki tekee eläväksi." ¹ "Nyt lopun ajalla on *sielunvihollinen* saanut aikaan, että evankeliumin ydin, syntienanteeksiantamuksen saarna, joka alunperin oli tarkoitettu vain Pyhän Hengen viraksi (Joh 20:22–23), on *ryöstetty* ulos tästä yhteydestä ja sitä saarnataan nyt jo Jumalan valtakunnan ulkopuolellakin." ²

SRK:n virkaopissa tulee esille sama ilmiö, joka jo mainittiin seurakuntaopin yhteydessä (ks. edellä s. 23), että evankeliumin kriteerinä ei ole julistettu sana itse, vaikka julistettaisiin aivan samoin sanoin kuin SRK:n julistajat, vaan julistus on Jumalan sanaa vasta, kun sitä julistavat "Jumalan valtakunnan" sisäpuolella oikein uskovat. SRK:n opettajien mukaan Kristuksen nimellä ja sanalla ei sellaiseen ole vaikutusvoimaa. Voima ja valtuutus on täydellisesti sidottu Pyhän Hengen omistavan uskovien yhteisön, "Jumalan valtakunnan" antamaan valtuutukseen uskon kautta. Vaikka Kristusta ja "veren evankeliumia" kuinka saarnattaisiin ulkopuolella SRK:n edustaman "valtakunnan", ei sillä ole "mitään merkitystä", vaan se on "aina ihmisestä" ja vielä enemmän: se on sielunvihollisen ek-sytystä. ³

Virka ei näin ollen olekaan sanan virka, vaan puhtaasti "Hengen virka". ⁴ Ulkopuolella "Melkisedekin pappeuden" eli "Pyhän Hengen viran" evankeliumin julistaminen on "jäljittelyä". ⁵ Koska sellaisessa julistuksessa ei ole Pyhää Henkeä, "siinä ei ole voimaa; se vain kuolettaa ja väsyttää". ⁶ Sellainen julistus on "sanhelinää", "eksytystä" ja "väärrään uneen nukuttamista", joka ei ketään pelasta,

1 V. Palola^P, SS 1978, 50.

2 P. Sippola, Voitosta voittoon 1970, 99.

3 Kirkkohistoriallisesti tällainen spiritualismi ei tosin ole mikään uusi ilmiö. Vrt. esim. 300–400 -luvulla esiintynyt donatolaisuus.

4 K. Hulkko^P, 1967, 38.

5 A. Perälä, PKO 1960, 4.

6 Pms 43/1978, pk, M. Kallunki^P.

vaan turruttaa "entistä syvempään paatumuksen rauhaan".¹ Johdonmukaisena käsityskannalleen SRK-laiset eivät milloinkaan käytä omissa seuroissaan julistajana "ulkopuolista henkilöä, ei pappia paremmin kuin maallikkoakaan".²

SRK:n virkakäsitys on johdonmukainen seuraus muut ulos rajaavasta seurakuntaopista ja kirkon ja kristillisen uskon ulkonaisen selkeyden syrjäyttämisestä. Viran perustana on uskovien suksessio (successio fidelium), joka ilmenee fyysisesti havaittavana jatkumona maan päällä. Erityinen saarnavirka on siinä mielessä ulkonaisesti selkeä, että se perustuu seurakunnan yhteiseen uskoon eikä erityistä saarnavirkaa kukaan saa muutoin kuin seurakunnan valtuuttamana. (Näin myös esim. CA 14 ja WA 6, 408.) Mutta viran ulkonainen selkeys tulee ongelmalliseksi, kun viran antava "seurakunta" rajataan yksinomaan yhden herätysliikkeen käsittäväksi. Tästä seuraa, että virkaan erotettavalta vaaditaan aivan tietty subjektiivinen ominaisuus: yhdenlainen usko ja kuuliaisuus tarkoin rajattuun Pyhän Hengen omaavaan "Jumalan valtakuntaan" nähden. "Hengen viran" ensisijainen kriteeri ei enää ole Jumalan ilmoitus ja Kristuksen käsky, vaan tietynlainen usko. Siten virka ei ole "ylhäältä" vaan "alhaalta": viran tekee päteväksi vasta se, että sitä harjoitetaan oikeassa paikassa, empiirisesti rajatussa "Jumalan valtakunnassa" toisten "Jumalan lasten" kanssa samalla tavalla uskoen.

Luterilainen tunnustus korostaa sitä, että saarnavirka on sanan ja sakramenttien virka, joka on asetettu sitä varten, että Pyhä Henki niiden kautta synnyttäisi uskoa: "Tällaisen uskon saamiseksi Jumala on asettanut (institutum est) saarnaviran ja antanut evankeliumin ja sakramentit, joiden välityksellä hän antaa Pyhän Hengen, – – tuomitaan – – , jotka opettavat, että me ilman evankeliumin ulkonaista sanaa muka saamme Pyhän Hengen – – " (CA 5.) Tässä luterilaisen

1 P. Kinnunen^P, SL 2/1978, 26. S. Kaariniemi, SS 1977, 78. L. Taskila 1961, 30–31.

2 Pms 21/1961; pk, A. Ulander.

tunnustuksen päädokumentissa selvästi asetetaan sana ja sakramentit uskon ja Pyhän Hengen saamista edeltäväksi Jumalan toiminnaksi viran kautta. Ensinnäkin on sanan virka ja sitten Pyhän Hengen synnyttämä usko; Pyhä Henki toimii juuri sanan viran välityksellä. Pyhää Henkeä "ei voi saada muutoin kuin sanan ja sakramenttien viran välityksellä". (CA 28.)

T. Mannermaa tulkitsee em. CA:n periaatetta: "Koko CA 5:n oppi tähtää näin ollen ulkonaisen, eli siis näkyvän ja kuultavan, ihmisen ulkopuolelta tulevan merkityksen korostamiseen uskon syntymisessä." Tämä on tärkeää siksi, että "Augustanan mukaan virka liittyy vanhurskauttamiseen".¹ Ulkonainen sanan virka varjelee sitä, että vanhurskauttamisoppi on oikea. Siksi Lutherin ja tunnustuksen mukaan sanan virka on jumalallinen asetus ja instituutio (*iure divino*) eikä vain yhteisen pappeuden tiivistymä.² Viran perustamisesta ulkonaisen sanan valtuutukseen seuraa se, että myös "tekopyhä" ja "paha" voi Kristuksen käskyn mukaisesti hoitaa virkaa: "Sillä heillä on virkoja kirkossa, he saarnaavat, jakavat sakramentit ja kantavat kristityn nimeä. — Sillä kirkon kutsumisen eivätkä oman persoonansa valtuutuksella he hoitavat virkaansa — Myös Juudas lähetettiin saarnaamaan. Kun jumalattomat saarnaavat ja jakavat sakramentteja, jakavat he ne Kristuksen sijasta." (Apol 7 & 8, 28.)

Luther niinikään korostaa kirjoituksissaan sitä, että Jumala haluaa olla ihmisten kanssa tekemisissä vain ulkonaisen sanan kautta. "Pyhä Henki tulee sanan mukana ja sanan välityksellä." (WA 43, 505. Ks. myös WA 23, 686.) Hän sanoo myös: " — ettei Jumala anna kenellekään Henkeänsä tai armoansa muutoin kuin edellä käyvän, ulkonaisen sanan kautta tai kanssa. Siitä on pidettävä kiinni, jotta olisimme suojatut hurmahengiltä, se on hengiltä, jotka kerskaavat, että heillä on ilman sanaa ja ennen sen kuulemistakin Henki, ja jotka siten mielensä mukaan

1 Mannermaa 1975, 148–149.

2 Toiviainen 1979, 240. Mannermaa 1975, 148. Schlink 1961, 235.

arvostelevat, selittävät ja vääntelevät Raamattua – – " (Schm. III, 8.) Lutherin mainitsema "hurmahenkisyys" ilmenee SRK:ssa kollektiivisena spiritualismina, jolla on varaa mitätöidä kaikki se sana, joka ilmenee yhden herätysliikkeen rajojen ulkopuolella. SRK:n oppi perustuu kyllä sanaan, mutta sellaiseen sanaan, jolla on vanhoillislestadiolaisen kristillisyydennäkemyksen mukainen sisäinen selkeys.

Erilaisuus SRK:n ja luterilaisen tunnustuksen virkakäsityksessä tiivistyy kahteen näkökohtaan: Ensinnäkin luterilainen virka on kirkon yleisen uskon palvelemista varten asetettu ja sen arvovalta perustuu kristillisen uskon ulkonaiseen selkeyteen eli sanan ja sakramenttien hoitamisen valtuutukseen. SRK:n viran valtuutus on taas "Jumalan valtakunnassa" sisäpuolella olevien uskovaisten jollekin antama oikeus saarnata. Toiseksi luterilainen virka palvelee sekä julistuksen että sakramenttien hoitamisen kautta. SRK tuntee vain "Jumalan valtakunnan" sisäpuolella julistetun sanan ja siksi "Pyhän Hengen pappeuteen" ei liity sakramenttien hoitamisen tehtävää, vaan sakramentit ovat paremminkin osa kirkkoregimentin tehtäväaluetta; itse asiassa juuri se osa, joka lujimmin liittyy SRK:n kirkkoon. (Ks. luku 6.4.)

Erilaisuus virkakäsityksessä palautuu SRK-laisen ja luterilaisen seurakuntaopin erilaisuuteen: muut poissulkevaa Jumalan valtakunta -käsitettä vastaa viran historialliset ja objektiiviset tekijät poissulkeva "Jumalan valtakunnan" sisäinen, lestadiolainen uskovien suksessio. Saarnavirka on olemassa "Jumalan valtakunnan" yhteisen "Pyhän Hengen viran" ilmentymänä.

4.2. Evankeliumin ydin: syntien anteeksiantamuksen saarna

Vanhoillislestadiolaisella virkakäsityksellä on välitön vaikutus siihen, miten itse evankeliumi, Jumalan ilmoituksen keskeisin sanoma, ymmärretään: Jeesuksen

"Pyhän Hengen viralle" antamin valtuuksin "Jumalan lapset" käyttävät päästönavaimia, joilla he julistavat katuvalle syntien anteeksiantamuksen (Joh 20: 22–23).

"Jumalan valtakunta on vieläkin liikkeellä Pyhässä Hengessä lastensa välityksellä – – Hae Jumalan lapsia ja omista omalle kohdallesi Pyhän Hengen viran kautta armo ja anteeksiantamus – –" ¹ "Jumalan valtakunnassa on päästönavaimet käytännössä. Ne ihmiset, jotka itse ovat vapautettu tunnon siteistä, ovat asetetut vapauden evankeliumia julistamaan." ² "Parannuksen ovi avautuu Jumalan valtakunnasta sisältäpäin sovintosaarnassa Pyhän Hengen avaimilla. Tämä tapahtuu silloin, kun katuvalle syntiselle annetaan kaikki synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä." ³

Vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden julistuksessa evankeliumi on kiteytynyt selkeäksi, kirkkaaksi ja kaikille ymmärrettäväksi julistukseksi syntien anteeksiantamuksesta. Siinä ei evankeliumin ymmärtämiseen sekoiteta minkäänlaista ihmisen valmistautumista vastaanottamaan hyvä sanoma. Evankeliumiin ei myöskään tule minkäänlaista Jumalan ihmiselle antaman tehtävän, asteittaisen edistymisen tai odottamisen aspektia silloin, kun evankeliumi ymmärretään tässä ja nyt vastaanotettavaksi kaikkien syntien absoluutioksi. Synninpäästön sanassa evankeliumi on toimiva ja ihmisen todellisuuteen murtautuva voima.

"Pelkistetyssä muodossa evankeliumi voidaan ilmaista meille rakkaalla ja tutulla sanonnalla: 'syntisi ovat anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä.' Tuohon lauseeseen on kiteytetty koko hyvä sanoma." ⁴ "Ja tämän evankeliumin ydinsanoma on

1 V. Pentikäinen^P, TVS 1963, 13.

2 I. Joensuu^P, TVS 1964, 175–176.

3 Uskon kautta 1979, 81. Ks. myös Y. Pasanen, SL 7–8/1977, 163.

4 Pms 1/1960, pk, P. Viljanen^P.

syntien anteeksiantamus Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä." ¹ " – – evankeliumi ei ole sanantaiteilua, vaan yksinkertaista saarnaa." ²

Evankeliumin armoluonnetta ilmentää juuri evankeliumin toimivuus: Kun Jumala kohtaa ihmisen absoluution sanassa, hän myös toteuttaa kaikkien syntien anteeksiantamuksen juuri sillä hetkellä. Ihmisen hyväksi luetaan Jeesuksen Kristuksen sovitusuhri juuri sillä hetkellä ja siinä paikassa, missä absoluution sana julistetaan. Evankeliumi ei ole "esitelmää Jeesuksesta ja Jumalan armosta, vaan se *antaa* sen armon, se tekee ihmisen *osalliseksi* syntienanteeksiantamuksesta". ³ Lestadiolaisen saarnan voima on siinä, että jokaisen saarnan keskeinen skopus ja huipennus on syntien anteeksiantamuksen julistuksen nykyistäminen kuulijoiden eteen.

Evankeliumin armoluonnetta kuvastaa myös se perusajatus, että päästönsanaa julistetaan ihmisen ulkopuolelta, "Jumalan valtakunnasta". "Jumalan valtakunnalla" on Jumalan läsnäolon inkarnoitumana ja täysivaltaisena edustajana maan päällä valtuutus käyttää "Pyhän Hengen virkaa" ihmisten vapauttamiseksi syntien alta. " – – tänne, missä elävän Jumalan valtakunnan evankeliumi kaikuu, on epäuskoisenkin mahdollista saada omalle kohdallensa parannuksen armo. Jumalan valtakunnassa, Pyhän Hengen valtuuksin annetaan kaikki synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja pyhässä, kalliissa sovintoveressä." ⁴

Ei liene liioittelua yhtyä ajatukseen, että synninpäästön evankeliumi on "pelas-

1 N. Rauhala^P, SS 1976, 163.

2 Pms 4/1978, Oulun puhujainkokouksen sanomaa. Ks. myös Uskon kautta 1979, 13, 77. K. Hulkko^P 1967, 109. E. Piri, SS 1979, 174. Y. Pasanen, SL 7–8/1977, 163. V. Leinonen, Pms 39/1960. Raamattuluokka I, 1977, 48. T. Leppänen, Pms 48/1961.

3 M. Koivuneva^P, TVS 1963, 139.

4 S. Kautto^P, SS 1978, 20.

tuksemme keskeisin totuus" ja "puhtainta luterilaisuutta".¹ "Oppi-isämme Martti Luther tuskin käyttäneen lainkaan sanontaa 'Jeesuksen nimessä ja veressä'. Kuitenkin hänen saarnansa vielä kirjaanpantuinkin ovat ihmeellisen lämpimiä, ruokkivia, lohduttavia, suusanallisina, elävinä! Lutherille oli selviö, että kun kristitty kirkasti Vapahtajaa, se tapahtui aina Jeesuksen nimen ja veren valtuuksella."²

Saarnaan sisältyy sekä lakia että evankeliumia. Mutta nämä kaksi on pidettävä selkeästi toisistaan erillään. "Ja siksi Luther sanoo, että tämä evankeliumi pitää saarnata niin ehdottomana niin kuin lakia ei olisi olemassakaan, sellaiselle, joka suurena syntisenä – – nöyrytyy tätä evankeliumia uskomaan – –"³

Lain saarna kohdistuu niihin tottelemattomiin, jotka ovat "Jumalan valtakunnan" ulkopuolella. Heille pitää "saarnata laki niin kuin ei evankeliumia olisikaan". Lain saarnan tehtävänä on "repiä ja särkeä kaikki ihmisrakennelmat, jotta Jumala saisi evankeliumillaan Kristuksessa olla rakentamassa ja istuttamassa uutta".⁴ Lain saarnan tehtävänä on paljastaa se tila, missä ihminen "Jumalan valtakunnan" ulkopuolella on: "lain alla" ja siksi pelastusta vailla Jumalan tuomion alainen.⁵ Evankeliumin uskonutta laki ei enää millään tavalla kosketa. "Mooseksen virka päättyy, kun ihminen uskoo Pyhän Hengen kautta saarnatussa evankeliumissa kaikki synnit anteeksi."⁶ "Mooseksen laki ei ole Jumalan lapsen opettaja."⁷ Tämä ajattelutapa ilmeni jo ns. lain kolmannen käytön hylkäämisessä. (Ks. edellä s. 56)

1 K. Hulkko^P, Pms 28/1961.

2 Pms 1/1960, pk, P. Viljanen^P.

3 P. Telkki^P, SS 1979, 230.

4 K. Heikkilä, Pms 37/1978. Ks. myös Pms 42/1978, pk, K. Mäntylä^P.

5 M. Karhumaa, Pms 47/1978. A. Kemppainen, SL 6/1979, 133. E. Piri, SS 1979, 174. Raamattuluokka I, 1977, 24.

6 M. Karhumaa, Pms 47/1978.

7 A. Kemppainen, SL 6/1979, 133.

Vanhurskauttamisoppi, jota on usein mainittu lestadiolaisen kristillisyyden keskeiseksi ja helmeksi, perustuu välittömästi virka- ja evankeliumikäsityksen pohjalle.

5. Syntisen vanhurskauttaminen

5.1. Parannus ja päästön avaimet

Ihminen tulee uskovaiseksi ja pääsee lapseksi "Jumalan valtakuntaan" tekemällä parannuksen. Parannuksen tekeminen ei ole ihmisteko eikä ihminen voi tehdä parannusta, milloin hän itse niin haluaa. "Uskovaiseksi ei myöskään ruveta päättämällä, että nyt minä uskon. – – Usko syntyy vain elävästä Jumalan sanasta."¹ " – – ei Jumalan valtakuntaan sisälle käydä silloin kun haluaa. Vaan silloin kun kutsutaan, niin silloin sinne sisälle pääsee. – – Vaan silloin kun Jumalan valtakunta lähestyy, niin silloin on mahdollisuus käydä sisälle Jumalan valtakuntaan – – "² Jumalan sanan kuuleminen on edellytys uskon syntymiselle. Näin usko voi syntyä vain vastauksena Jumalan edeltäkäyväälle työlle hänen sanansa ja Henkensä kautta. Jumalan kutsu tapahtuu siten, että sanaa ja Henkeä edustava "Jumalan valtakunta" lähestyy ihmistä. Parannuksen voi tehdä vain se, joka on saanut Jumalalta "parannuksen armon".³

Parannuksen tekemiseen kuuluu SRK:n opetuksen mukaan kolme kohtaa: "Parannuksen tekemiseen kuuluvat nämä kolme asiaa, nimittäin katumus synneistä ja sitten usko syntien anteeksi saamiseen ja kolmanneksi syntien hylkääminen."⁴ Keskeisin kohta armonjärjestyksessä on toinen eli uskon saaminen. "Sillä kun me uskoimme meille Pyhän Hengen kautta julistetun synninpäästön, antoi

1 S. Lohi^P, SK 1/1979, 6.

2 E. Toivola SS 1979, 195–196.

3 Uskon kautta 1979, 96.

4 R. Saulio^P, SS 1977, 66.

Jumala meille voiman tulla hänen lapsikseen (Joh 1:12) ja kun Jumala näin oli saanut pelastaa meidät pimeyden vallasta ja siirtää rakkaan Poikansa valtakuntaan – – "1 " – – kun me saamme olla armosta uskomassa, niin ei Jumala meiltä mitään tekoja vaadikaan – vain sen, että me uskomme syntisinä armosta kaikki synnit anteeksi." ²

Syntisen vanhurskauttaminen tapahtuu siinä aktissa, kun katuvalle julistetaan: "Uskokaa turvallisesti nytkin Jeesuksen nimessä ja kalliissa sovintoveressä kaikki synnit anteeksi aivan rauhaan, vapauteen ja iloon saakka." ³ Tässä tapahtuu juridisesti ja kertakaikkisesti syntien poislukeminen ja Kristuksen lahjavanhurskauden lukeminen (imputaatio) syntisen hyväksi. "Jumala vanhurskauttaa syntisen antamalla hänelle synnit anteeksi, eikä niitä enää hänelle lue. Jumala omistaa katuvan syntisen uskolle Poikansa kalliin armon ja maksun vanhurskaudeksi. Kun Jumala vanhurskauttaa syntisen, hän vapahtaa hänet synnin, kuoleman ja perkeleen vallasta ja siirtää pimeydestä valkeuteen, Jumalan valtakuntaan. – – Tämän me omistamme uskon kautta vastaanottamalla taivaallisen evankeliumin siunauksen syntientanteeksiantamuksesta." ⁴

Vanhurskauttamisen seurauksena on uudestisyntyminen, mikä puolestaan ilmenee "kuolemana maailmalle" ja elämänä Jumalalle. ⁵ Uudestisyntymisessä toteutuu parannuksen tekemisen kolmas kohta, "syntien hylkääminen". "Puhuessaan parannuksesta Luther sanoi, että oikeaan parannukseen kuuluu myös synnin jättäminen." ⁶ "Synnin jättäminen" tarkoittaa sitä, että "Jumalan lapseksi" päässyt on kutsuttu elämään hyvällä omallatunnolla. Vanhurskautettunakin ihminen

1 P. Heikkinen, SL 7–8/1977, 166.

2 H. Kankkonen^P, SS 1979, 159–160.

3 Esim. J. Karanta^P, SS 1979, 61.

4 E. Reinikainen, Pms 43/1978.

5 Uskon kautta 1979, 96.

6 Pms 46/1979, pk, T. Tuomisto^P.

elää "kaksiosaisena" eli "Jumalan lapsi" on "joka päivä sodassa syntiä, perkelettä ja omaa turmeltunutta lihaa vastaan".¹

Uskovainen pyrkii "vaeltamaan vanhurskaudessa".² Vaeltaminen siten, että kilvoittelee hyvän omantunnon pitämisessä, on edellytys säilyä vanhurskautettuna: "Kaksi Raamatun keskeisintä asiaa on, miten ihminen vanhurskautetaan ja miten ihminen säilyy vanhurskautettuna ja uskossa kilvoittelevana Jumalan lapsena."³ "Kun joutuu syntiin, menettää vapauden. Synnin tekijä ei voi olla vapaa eikä kukaan voi synnit tunnollaan asua Jumalan kuluttavaisen tulen tykönä. – Synnissä elävä joutuu pois Jumalan armohuoneesta."⁴

"Omantunnon taloutta" hoidetaan ripin kautta.⁵ "Kuuliaisena" uskovainen "ahkeroi uskon kautta panna nimellistä vikoja tunnolta pois".⁶ Ero parannuksenteon ja ripin välillä on juuri siinä, että parannusta tekeväälle julistetaan "kaikkien syntien anteeksiantamus" ja hän sitten pääsee sisälle "Jumalan valtakuntaan", kun taas tämän "valtakunnan" sisällä uskovia hoidetaan sala- tai julkiripin kautta, jotta säilyisi hyvä omatunto: "Ensin tulee ihmisen uskoa kaikki synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä. Sitten uskon kautta hoidetaan omantunnon asiat ja pannaan pois kaikki nimellisetkin synnit, käytetään salarippiäkin, kun on sellaisia asioita."⁷

Salaripissä rippi-isä, jollaisena kuka tahansa uskovainen voi toimia, julistaa syntintunnustuksen jälkeen "Jeesuksen nimessä ja veressä kaikki synnit anteeksi".

1 M. Kivinen, Pms 39/1978 ja Pms 13/1978. K. Heikkilä, Pms 46/1978.

2 E. Reinikainen, Pms 43/1978.

3 R. Isola, Pms 13/1978.

4 Raamattuluokka II, 1979, 107.

5 E. Reinikainen 1969, 104.

6 K. Heikkilä Pms 46/1978.

7 P. Kinnunen^P, SL 6/1977, 129.

Yhtäaikaisesti samaan syntiin langennut ei kuitenkaan voi toimia toisen rippisänä.¹ Rippisalaisuutta pidetään ehdottomana: "Rippisalaisuus on aivan ehdoton. Sen paljastaminen on osallisuutta syntiin."²

"Omantunnon taloutta" hoitaa myös seurakunta: "Jumala ei ole jättänyt meitä vain omantunnon äänen varaan, vaan opettaa ja neuvoa sekä tarvittaessa nuhtelee Henkensä kautta myös seurakunnassa. – – Jumalan ääni kuuluu kahdelta taholta, Jumalan lapsen sydäimestä ja Jumalan seurakunnassa, – –"³ Pyhä Henki "opettaa ja neuvoa, miten me varjellumme uskossa". "Joudumme monta kertaa joko yleisen saarnan alla tai henkilökohtaisessa puhuttelussa syntisen paikalle tekemään viastamme parannuksen."⁴ Rippiä seuraa usein asioiden "korjaaminen" eli selvittely niiden kanssa, joita vastaan on rikkonut. Periaatteena on: "Asiat korjataan niin laajalti kuin on pahennettukin." Jos on synti yksityistä vastaan, riittää sopiminen tämän kanssa, mutta jos on rikkonut seurakuntaa vastaan, tulee sopia julkisesti seurakunnan edessä.⁵

"Jumalan lasten" olotilaa voidaan parhaiten kuvata käsitteellä "vapaa uskominen"⁶. Ripin tarkoituksena on säilyttää tämä tila, koska rippi tähtää hyvän omantunnon säilyttämiseen, taakkojen pois panemiseen ja siten ilon ja vapauden kokemiseen "armolasten valtakunnassa": "Ahkeroikaa korjata matkalla tulleita vikoja ja virheitä. Täällä vapaitten armolasten valtakunnassa on hyvä asua ja elää."⁷

1 Uskon kautta 1979, 91. Ks. myös E. Harju, SL 3/1977, 61.

2 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980. A. Perälä 1970, 57.

3 J. Uljas, alustus puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksessa Rovaniemellä, SS 1979, 298.

4 E. Lepistö, SL 5/1978, 111–112.

5 Pms 27/1979, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Rovaniemellä. J. Uljas, alustus puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksessa Rovaniemellä, SS 1979, 298. E. Kimpimäki, Pms 29/1979. Uskon kautta 1979, 93. V. Lohi, SL 1/1979, 22. R. Saulio^P, SK 6/1979, 7.

6 K. Nissilä^P, SS 1979, 187.

7 Raamattuluokka II, 1979, 108. E. Hintsala, SS 1976, 56.

Rippiä voidaan käyttää myös väärin eli voidaan langeta "väärään rippioppiin". SRK:n opetuksen mukaan on olemassa lähinnä kahdenlaista "väärää rippioppia". Ensinnäkin on "hempeämielinen" "kososlainen rippi". "Kososlaisen ripin eräs piirre on siinä, että se antaa mahdollisuuden synnin tekoon, koska rippi on korjaamista varten."¹ "Kososlaisuus" ei suhtaudu rippiin tarpeeksi vakavasti, vaan antautuu kevytmielisesti syntiin siinä toivossa, että saahan synnin ripissä kuitenkin anteeksi. Oikea rippi edellyttää "synnistä lakkaamista": "Rippiä voidaan käyttää myös väärin. Rippi ja synninpäästö edellyttää synnistä lakkaamista, sillä ei Jumala ihmistä iankaiken nuhtelee, – Rippi ei ole pahuuden peite."² ("Synnistä lakkaamisen" käsite viittaa joihinkin SRK:n syntiopissa esiintyviin ongelmiin. Ks. tarkemmin luvussa 6.1.)

Toinen "väärä rippioppi" on "pakkorippi" eli "rippilaki". " – rippilain alle sortunut ei käsitä rauhaa, vaikka hän olisi yhtä mittaa tunnustamassa ja anteeksi pyytämässä."³ "Rippilain" alle joutunut ei ole koskaan varma siitä, onko hän varmasti tunnustanut kaikki syntinsä: "Tällöin ollaan väärässä rippiopissa, jossa vain kaivellaan omaa sydäntä ja näin menetetään kristityn ilo. Oman sydämen loputon ja väärä tutkiminen vie rauhan ja vapauden."⁴ "Sielunvihollinen saattaa lasten vapaudesta vietellä väärään rippioppiin, jolloin voi uskoa vain sen jälkeen, kun jaksaa tehdä rippiä ja kaivaa kaivamastaan päästyäänkin."⁵

"Väärässä rippiopissa" ripistä tulee autuuden ehto ja ansio. Tätä seuraa uskon epävarmuus.⁶ "Ripin kautta ei tule kukaan autuaaksi, vaan uskon kautta.

1 Pms 27/1979, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Rovaniemellä.

2 E. Kimpimäki, Pms 29/1979.

3 E. Tuomaala^P, SL 10/1979, 223.

4 T. Tuomisto^P, Pms 28/1979.

5 E. Toukola, Pms 29/1979.

6 J. Pentikäinen, SS 1978, 57. E. Reinikainen, Pms 43/1978. E. Tahkola, Pms 46/1979.

Uskomiseen se jää nytkin." ¹ Siksi "väärrä rippioppia" vastaan saarnataan Jumalan täydellistä anteeksiantamusta "etulahjana". Kaikki synnit ehdottomasti anteeksi saaneena ja vanhurskautettuna "Jumalan lapsi" vasta "sen mukaan kuin Jumala antaa voimia" alkaa "panna pois nimellisiä rikkomuksia". ²

"Väärin rippioppien" vastustaminen on noussut SRK:ssa keskeiseksi vuodesta 1978 lähtien ja se on yhteydessä "kososlaista kuivaa henkeä" vastustavaan tendenssiin (ks. edellä s. 44–45). Muilta pakkorippiä vaatimalla "kososlaisuus" tekee "ripistä Kristuksen". ³ Samalla "kososlaisuus" sallii itsellensä luvan kiivastua ja soveltaa itseensä sitten "hempeämielistä" rippiä.

Vanhoillislestadiolainen vanhurskauttamisoppi perusteltuna "Jumalan valtakuntaan" liittyvällä virkaopilla ja siihen perustuvalla syntien anteeksiantamuksen evankeliumilla antaa selkeän käsityksen ihmisen pelastumisen armonjärjestyksestä. Siinä vanhurskauttamisen kertakaikkisuus (epafax) -luonne ja syntien anteeksiantamuksen varmuus tässä ja nyt toimivan absoluution kautta – ja siten pelastusvarmuus – murtautuvat vakuuttavasti ihmisen todellisuuteen. SRK:n julistajat mielellään vertailevat käsitystään "väärävanhurskaitten" vanhurskauttamisoppeihin, joissa ihminen jää omasta pelastuksestaan epävarmaksi.

Erityisesti SRK:n opissa arvostellaan sellaisia käsityksiä, joiden mukaan ihminen saa synnit anteeksi suoraan Jumalalta rukoilemalla. "Usko ei synny itsestään, ei lukemalla, ei rukoilemalla, ei tekemällä hyvää." ⁴ " – me Jumalan lapsina pitäydymme Pyhään Raamattuun, emmekä opeta, että ihminen saisi yksinäisyyden rukouskammiossa syntejään anteeksi." ⁵ "Ulkopuolella Jumalan

1 E. Lapinoja, Pms 33/1978.

2 E. Tuomaala^P, SL 10/1979, 223. J. Pentikäinen, SS 1978, 57.

3 E. Tölli, SL 11/1979, 262.

4 S. Lohi^P, SK 1/1979, 6.

5 O. Voittoinen^P, SS 1978, 199.

valtakunnan opetetaan, että ihminen saa rukoilemalla synnit anteeksi. – – Usko-
vaisina emme rukoile Jumalalta suoraan syntejä anteeksi." ¹ Syntien anteeksi-
pyytäminen rukouksen kautta on "omavanhurskautta" eli teko, jolla yritetään
ansaita armo. Tällaiset rukoilijat "hokevat tyhjiä" ja "esittelevät omaa vanhurs-
kauttaan". ² "Tässä maailmassa neuvotaan väärässä jumalisuudessa kokonaan
toisella tavalla aina niin, että pitäisi alkaa jotakin tehdä, kulkea kirkossa ja seu-
roissa ja niin edelleen, rukoilla. Näin pitäisi alkaa tehdä ja kaikkia hyviä töitä,
että sitten Jumala tuon ansion tähden antaisi autuuden." ³

Yksinäisyydessään syntejään anteeksi pyytävä jää epävarmuuteen odottamaan
armollista Jumalaa: "Odotetaan ja odotetaan. Toiset odottavat koko elämänsä,
toiset vähitellen saavat 'kokea armon', varsinkin, jos on rukoiltu yökausia ja luet-
tu Raamattua." ⁴ "Fariseusten evankeliumissa" kehoitetaan: " 'ei se mitään', 'ol-
koonhan nyt', 'ei muisteta', 'odota, kyllä Jumala auttaa' ". Oikeassa evan-
keliumissa sen sijaan julistetaan kaikkien syntien täysi anteeksiantamus, joka tuot-
taa uskovalle varmuuden ja ilon pelastuksesta. ⁵ "Fariseusten evankeliumi" on
"tämän maailman hengellisyyttä", "jossa kaikki, mitä siellä omistetaan, on itse
tavalla tai toisella ansaittua, vain sikojen rapaa, joka ei todellista heränneen tun-
non tuskaa voi tyynnyttää eikä rauhattomuutta saattaa rauhaksi." ⁶

Yksinäinen rukoilija ei löydä armollista Jumalaa, koska Jumalan Pyhän Hengen
työ evankeliumin kautta on löydettävissä vain "Jumalan valtakunnassa", jossa
Jumala vaikuttaa "Pyhän Hengen viran" kautta. Vanhoillislestadiolainen oppi
lahjavanhurskaudesta, Kristuksen ihmiselle lahjoittamasta vieraasta vanhurskau-

1 Raamattuluokka I, 1977, 70.

2 Raamattuluokka I, 1977, 72.

3 E. Toivola, SS 1979, 195.

4 H. M. Järvinen^P, TVS 1962, 198.

5 H. M. Järvinen^P, TVS 1962, 199–200.

6 L. Taskila 1961, 10–11.

desta, liittyy oleellisesti oppiin "Jumalan valtakunnasta". "Ihmisten tekemä", "farisealainen hurskaus" ja "Jeesuksen lahjavanhurskaus"¹ eroavat toisistaan juuri siinä käsityksessä, missä Jumala syntisen vanhurskauttaa. "Mutta tämä asia, missä se vanhurskauttaa, se ei vanhurskauta muualla kuin taivaan valtakunnassa."² "Vai oletko niitä yksinäisiä lapsia, joita on paljon, joilta puuttuu lahjavanhurskaus, ja siksi ovat hengellisesti kuolleita. Riennä, ystävä rakas, ovesta sisälle lammashuoneeseen, että saisit juhlapuvun."³

Näin tullaan SRK:n edustaman vanhurskauttamisopin ytimeen: "*Jeesus vanhurskauttaa syntisen valtakuntansa kautta.*"⁴ "Yksi on Jumalan valtakunta ja yksi tämän valtakunnan sana, jonka kautta Jumala jumalattoman vanhurskauttaa."⁵ "Hän ei vanhurskauta muuta kuin vain yhdellä ainoalla tavalla – sillä tavalla, että Hän antaa valtakuntansa tällaista pyytäjää lähestyä – – Jeesus itse asettaa tämän valtakunnan löytämisen niin tärkeälle paikalle, että se on aivan ensiarvoinen asia – –"⁶ "Kuitenkin elävä usko on niin avannut näkemään uskon silmät, että Jumalan *joukon* kanssa, siinä on minulla kurjalla syntisellä anteeksiantamus, joka on Jumalan anteeksiantamus."⁷

Syntisen hyväksi luettava Kristuksen lahjavanhurskaus on "Jumalan valtakunnassa" löytyvää vanhurskautta. Siksi sitä ei voi löytää yksinäisyydessä. Siksi Kristuksen lahjavanhurskautta ei voi välittää muu kuin "Jumalan valtakunnan" valtuutuksella "Pyhän Hengen virka". "Valtakuntaan" sidotulla Pyhän Hengen

1 L. Holmi^p, TVS 1963, 198.

2 V. Suutari, PKO 1960, 8.

3 Pms 8/1960, nimim. "K".

4 Uskon kautta 1979, 81.

5 M. Kivinen, SL 3/1977, 64.

6 J. Ratinen, SS 1977, 235.

7 K. Aho, SL 1/1977, 4. Ks. myös P. Koskelo, Pms 18/1979. E. Alajoki, SS 1979, 19. A. Finnilä, SL 5/1977, 117.

työllä on ihmisen vanhurskauttamisessa avainasema.¹ Tästä seuraa, ettei ihminen voi tulla vanhurskaaksi "Jumalan valtakunnan" ulkopuolella tapahtuvan evankeliumin julistuksen kautta.

Vanhurskauttaminen Jumalan edessä tapahtuu tiettyjen *ihmisten*, "Jumalan valtakunnan" viranhoitajien kautta: "Nykyajan fariseukset ja kirjanoppineet ovat valmiit tunnustamaan sen, että Jeesus voi antaa synnit anteeksi, mutta he eivät halua hyväksyä sitä, että Jumala on antanut sen vallan ihmisille."² Vanhurskauttamisen välineeksi ei siis riitä pelkkä sana, vaan tarvitaan välttämättä "Jumalan valtakunnassa" sisäpuolella oleva henkilö absoluutioon julistajaksi. Autuuden perustaminen pelkän sanan varaan on "sananpyhitysoppia", joka on "kaiken maailman väärän opin perustus".³

Kristus ei siten ole läsnä varsinaisesti sanassaan, vaan siinä Hengessä, jonka kantaja "valtakunnan" edustaja on ("hengenpyhitysoppi"). Sana saa Kristus-sisältönsä vasta "valtakunnan" välityksellä. "Uskottoman ja Pyhästä Hengestä osattoman siunaus (absoluutio) ei siis kellekään taivasta avaa, vaikka se kuinka juhlallisesti ja sanallisesti samanlaisena julistettaisiin kuin Jumalan valtakunnassa." "Ei se vielä ole merkki siitä, että uskottaisiin oikein, jos synnit saarnataan anteeksi Jeesuksen veressä."⁴ " — — sillä Jumala vanhurskauttaa ihmisen vain valtakunnastaan saarnatussa evankeliumissa, joka julistetaan Pyhän Hengen voimalla. Vaikka samoin sanoin ulkopuolella Jumalan huoneen Jumalan lapsia matkien yritetään synninpäästöäkin saarnata, niin siellä ei tapahdu mitään, — — "⁵

SRK:n vanhurskauttamisoppi korostaa selkeästi vanhurskauttamisen armoluonnetta: ihmiselle julistetaan hänen ulkopuoleltaan "Jumalan valtakunnasta"

1 K. Hulkko^P, 1967, 37.

2 S. Pentikäinen^P, TVS 1962, 243.

3 V. Suutari, PKO 1960, 9, 12.

4 L. Taskila 1961, 31, 147.

5 S. Halonen, SS 1976, 33.

"kaikkien syntien anteeksiantamus". Edellä mainittujen sitaattien perusteella tämä armo kuitenkin ehdollistetaan: ei riitä, että julistetaan "Jeesuksen nimessä ja veressä kaikki synnit anteeksi", vaan julistajan täytyy olla sisäpuolella SRK:n edustamassa "Jumalan valtakunnassa". Voitaisiin kysyä, eikö Kristus ja uskossa hänen "nimessään ja veressään" missä tahansa julistettu evankeliumi ja usko tähän evankeliumiin sellaisenaan vanhurskautta. Tarvitaanko tämän lisäksi kuuluminen SRK:n maan päällä edustamaan, tarkoin rajattuun "valtakuntaan"? Tuleeko vanhurskauttamisen paikka vanhurskauttamisen sisältöä tärkeämmäksi? (Jumalan ilmoituksen, Pyhän Hengen ja viran lokaalisen sidonnaisuuden ensisijaisuudesta sanaan nähden ks. edellä s. 23, 78–80.)

Lokaalisen vanhurskauttamisopin tueksi SRK:ssa on kritisoitu luterilaisten tunnustuskirjojen forenssista vanhurskauttamisoppia: " – – vanhurskauttaminen on seurakunnasta siirretty taivaassa tapahtuvaksi – – " ¹ Perusteluksi vedotaan siihen, että forenssinen vanhurskauttaminen esiintyy vasta Sovinnonkaavassa. ² Tosiasia kuitenkin on, että niin Lutherin kuin tunnustuskirjojenkin vanhurskauttamisoppi on tavallisimmin ymmärretty perusluonteeltaan juuri forenssiseksi eli Jumalan tuomioistuimen edessä (coram Deo) tapahtuvaksi juridiseksi toimeksi, jossa ihmiselle lahjoitetaan hänen koko syyllisyytensä anteeksiantamus Kristuksen sovitustyön perusteella ja ihmisen hyväksi luetaan (imputoidaan) Kristuksen vanhurskaus. ³ Myös vanhoillislestadiolaisuuden oma, edellä esitetty vanhurskauttamisoppi absoluutiota korostavana on sisällöllisesti varsin lähellä juridisforenssista käsitystä.

1 Pms 40/1960, pk, H. Koukkari.

2 H. Koukkari, PKO 1960, 21; VKO 1960, 49. Sovinnonkaavan hylkäämisestä ks. edellä s. 56.

3 Fagerberg 1965, 158–159. Schlink 1961, 92.

SRK:n opetuksen "juureva luterilaisuus" on tullut esiin opissa evankeliumista, parannuksesta ja vanhurskauttamisesta. Luterilaisen tunnustuksen mukaan evankeliumin opin tärkein kohta on syntien anteeksiantamus. CA 4 itse asiassa samaistaa syntien anteeksiannon ja vanhurskauttamisen.¹ Tunnustuksen mukaan parannus on vanhurskauttamisopin olennainen kohta. (Apol 12, 59 ja 24, 16.) Parannuksessa ihminen saa anteeksi "kasteen jälkeen tehdyt synnit". Parannus on "synnin katumista" ja "uskomista evankeliumiin ja synninpäästään, että synti on anteeksi annettu ja armo Kristuksen kautta hankittu". (CA 12.) Evankeliumin ymmärtäminen synninpäästön sanaksi ja absoluution korostus syntien anteeksiantamuksen ja siten vanhurskauttamisen välineenä nousee luterilaisen tunnustuksen hengestä. " – – synninpäästöä on pidettävä suuressa ja korkeassa arvossa." (CA 25.) Absoluutiota korostavana vanhoillislestadiolaisuus soveltaa toimivasti sitä, mitä evankeliumin saarnan tulee olla: syntien anteeksiantamuksen kertakaikkisuuden ja konkreettisuuden tekemistä ihmiselle läsnäolevaksi ja koettavaksi.

SRK:n ja Lutherin opetuksessa parannuksesta on myös tietty eroavuus. Nimitäin Luther liittää parannuksen selkeästi kasteeseen: "Sentähden kaste pysyy aina voimassa, ja vaikka joku lankeaakin siitä pois ja tekee syntiä, niin me saamme kuitenkin aina palata siihen, niin että päästään uudelleen voitolle vanhasta ihmisestä. – – Katumus (Busse = katumus, parannus) on siis vain palaamista kasteeseen, niin että ruvetaan uudelleen harjoittamaan sitä, mikä oli jo alettu, mutta mistä oli lakattu." (IK 4, lapsikasteesta.) Toisaalla: "Parannuksen tekijän on siis sangen hyödyllistä ensi sijassa muistaa turvallisimmiin mielin kastettaan ja siinä annettua jumalallista lupautta, jonka hän oli hylännyt." (WA 6, 528.)

Ripin korostaminen uskon hoidon välineenä vastaa Lutherin käsitystä. "Kuitenkaan en sallisi kenenkään ottavan minulta pois yksityisriippiä enkä luopuisi siitä koko maailmankaan aarteiden tähden, sillä minä tiedän, minkä voiman ja lohdu-

1 Ks. myös Schlink 1961, 102–104, 198.

tuksen olen siitä saanut." (WA 10 III, 61.) Sen sijaan julkirippiä Luther ei korosta. Toisin kuin SRK, Luther tuntee ja arvostaa myös ns. rukousriippiä, jossa "tunnustetaan synnit yksinomaan Jumalalle". Isä meidän -rukousta selittäen Luther jatkaa: "Ja itse asiassahan Isä meidän -rukous kauttaaltaan on tällaista tunnustusta. Emmekö näet rukouksillamme juuri tunnusta itseltämme puuttuvan sitä, mitä meillä pitäisi olla, – – ja pyydä armoa ja iloista omaatuntoa? Tällaisen ripin pitää välttämättömästi herkeämättä jatkua koko elämämme ajan. Kristityn olotila näet on varsinaisesti itsensä syntiseksi tunnustamista ja armon rukoilemista." (WA 30 I, 234.)

Vakavin vanhurskauttamisoppia koskeva ongelma SRK:n opetuksessa ja julistuksessa koskettaa edellä mainittua vanhurskauttamisen ehdotonta sitomista tiettyyn paikkaan, tarkoin rajattuun "Jumalan lasten joukkoon", ja vanhurskauttamisen mahdollisuuden kieltämistä siellä, missä perustutaan uskoon ja Kristus-sanaan ulkopuolella tuon SRK:n edustaman "joukon".

Muut poissulkevaan seurakuntaoppiin sidottu vanhurskauttamisoppi aiheuttaa myös itse "Jumalan valtakunnan" sisäpuolella tapahtuvaan vanhurskauttamiseen ongelmia, jotka eivät ilman muuta salli samaistaa lestadiolaisuutta ja "juurevaa luterilaisuutta". Päästönavaimia absoluution kautta käyttävä "Jumalan valtakunta" on saanut oikeuden käyttää myös "sideavaimia". Näillä avaimilla vaalitaan "Jumalan lasten joukon" ja siten "opin" puhtautta. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, miten sideavaimet ja "Kristuksen kirkkolakia" kohtaan vaadittava kuuliaisuus mutkistavat vanhoillislestadiolaista vanhurskauttamisoppia.

5.2. Vanhurskauttamisen ehdollisuus: "Kristuksen kirkkolaki" ja sideavaimet

5.2.1. Kuuliaisuus "Jumalan valtakunnalle" – vanhurskautettuna pysymisen edellytys

SRK:n harjoittamaa sideavainvaltaa käsitellään kolmesta eri näkökulmasta. Luvussa 5.2.1. esitetään teologiset perusteet, miksi kurinpitoa tarvitaan, luvussa 5.2.2. selvitetään "hoidon" opillisia periaatteita ja ekskurssissa sen käytännöllisiä sovellutuksia.

Samoin kuin pelastusta ei ole "Kristuksen seurakunnan" ulkopuolella, ei myöskään kukaan voi säilyä pelastettuna, ellei pysy tässä "seurakunnassa". Jotta uskovainen säilyisi "elävässä uskossa" ja siten pelastuksesta osallisena, hän tarvitsee "Jumalan valtakunnan" "armoneuvoja" ja "hoitoa". Vanhurskauttavan uskon merkki on "yhteinen rakkaus" muiden "Jumalan lasten" kanssa. "Jumalan valtakunnassa seurakuntaäiti holhoaa, puhdistaa ja pesee lapsensa. – – Kyse on siitä, että säilyy lapsena lasten valtakunnassa." ¹ Kristus on tänne maan päälle jättänyt kaikki armoneuvot ja kaikki lahjat tähän Herran huoneeseen, niin että meitä itsekin voidaan tässä sitten vuorollamme ja sen mukaan kuin on tarpeellista hoitaa". "Muutoin minä en olisi tullut hoidetuksi elävän Jumalan lapsen paikalle." ² "Siksi on erittäin tärkeätä, että Saara-äiti Jumalan valtakunnan lapsiansa rakkaasti neuvoo, nuhtelee ja varoittaa. Tämä aika, jota elämme, on paha aika." ³

Teologinen peruste "hoitotoimille" on ns. Kristuksen kirkkolaki, Matt 18:15–18. "Kirkkolain" vaikuttimena on "Hyvän Paimenen rakkaus, joka ei laske vaivojaan lähtiessään etsimään omille, kadottaville teilleen lähtevää lammasta". ⁴ "Kristuk-

1 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

2 K. Nissilä^P, SS 1979, 191–192.

3 K. Mäntylä^P, SS 1977, 155. Ks. myös Uskon kautta 1979, 78.

4 P. Kopperoinen^P, Pms 25/1979.

sen kirkkolain" toimintaperiaate on seuraava: "Se on aina muistuttamassa kärsimättömälle huoneenhaltijalle: Ensin 'kahden kesken', sitten 'sano seurakunnalle'. Ja vasta 'ellei hän seurakuntaa tottele, niin pidä häntä pakanana ja publikaanina'. Jumalan valtakunnan asiainhoidossa näkyy kärsivällisyys, joka merkitsee rauhallisesti ja järjestyksessä etenevää asiainhoitoa, – – " ¹ " – – välilliset asiat hoidetaan minkä Jeesus Matt. 18 luvussa opettaa, mutta julkiset synnit ja seurakuntaa vastaan nousseet asiat ovat sellaisia, joista saa nuhdella julkisesti, että muutkin pelkäisivät. – – Ensin yksin, sitten kaksin tai kolmin, ja sen jälkeen asia vietään seurakuntaan, joka asiaa käsittelee ja ellei viallinen nöyryy parannukseen, niin hän jää sidotuksi." ² Käsite "Kristuksen kirkkolaki" ei ole vanhoillislestadiolaisuudessa uusi, vaikka sitä on korostettu juuri viime vuosina hyvin paljon. ³

"Seurakunnan yhteisessä rakkaudessa" pysyminen on siksi niin välttämätöntä, koska rakkaus ja totuus kuuluvat erottamattomasti yhteen. "Jumalan seurakunta" on "totuuden patsas ja perustus", siksi rakkaudenyhteys tähän "valtakuntaan" on ehdoton edellytys totuudessa eli vanhurskauttavassa uskossa pysymiselle. "Uskovien tuntomerkki, rakkaus, iloitsee yhdessä totuuden kanssa. – – rohkaisemme toisiamme elävällä evankeliumin sanalla, mutta myös neuvomme ja opetamme evankeliumin täydellisyydellä rakkaudessa." ⁴ Rakkaus totuuteen ja Kristukseen toteutuu rakkauteen "seurakuntaan": "Hän tahtoo kuuliaisuutta niin paljon, ettemme omaa viisauttamme emmekä omia mielipiteitämme aseta Jumalan seurakunnan, totuuden Hengen yläpuolelle." ⁵ "Mistä tuntee saman uskon? (Sellaisilla on keskinäinen rakkaus)." ⁶

1 E. Tuomaala^P, SL 6/1977, 138–139.

2 E. Lepistö, Pms 35/1978. Ks. myös P. Kopperoinen^P, Pms 25/1979, Pms 33/1979, Pms 38/1979 ja Pms 40/1979. V. Hämäläinen^P, SS 1978, 149. P. Telkki^P, SS 1977, 178. E. Hietanen, Pms 46/1978.

3 Ks. M. Koivuneva^P, PSKO 1960, 141–142.

4 Pms 22/1979, pk, n-tön.

5 M. Kallunki^P, Pms 38/1977.

6 T. Lehto, Pyhäkoulu II, 1964, 97.

Rakkaus "Jumalan valtakuntaan" ja sen "lapsiin" on niin välttämätöntä, että sen puuttuminen on merkinä ihmisen kadotetusta tilasta. "Vaikka kuinka tunnustaisi omat syntinsä ja tekisi parannuksen niistä ja ahkeroisi vaelttaa 'omantunnon puhtaudessa', mutta jos ei ole rakkaus kunnossa koti-Siioniin, niin semmoisella uskolla ei pääse taivaaseen."¹ Jos joku on aiheuttanut "pahennusta Kristuksen seurakunnassa" eikä nöyryy "parannukseen", "hänen rakkautensa seurakuntaan kylmenee". "Yhteys Jumalan lapsiin katkeaa ja hänestä tulee *Jumalan* vihamies."² Jos on "Kristuksen kirkkolain" mukaisesti joutunut seurakunnan nuhteluun, eikä ole "Jumalan seurakunnan neuvoa totellut", lopputuloksena on, että on "helvetin tuleen vikapää".³ "Jos me olemme tottelemattomia seurakunnan äänelle, niin Jumala rankaisee meitä. – – Ellei Jumala anna tottelemattomuudesta parannuksen armoa, niin tulee sielulle iankaikkinen vahinko."⁴

"Jumalan valtakunta" on niin keskeisesti Kristuksen edustaja maan päällä, että ellei "osoita kuuliaisuutta Jumalan valtakunnan neuvoille, silloin – – ei ole yhtään uhria syntien edestä".⁵ Kuuliaisuuden korostaminen "seurakuntaa" kohtaan tulee lähes koko kristillisen uskon keskeisimmäksi asiaksi: "Tärkeintä on se, että olemme Jumalan seurakuntaäidin äänelle kuuliaiset ja tottelevaiset, – –"⁶ Tämän mukaisesti jo lapsille teroitetaan kuuliaisuuden välttämättömyyttä osana pelastusta: "Sielunvihollinen kuiskuttelee, ettei ole *autuuteen välttämätöntä* elää uskovaisten yhteydessä."⁷ "Jumalan seurakunnalle pitää olla kuuliainen. Tämän maailman tavarasta saattaa tulla epäjumala. Onko sinulle kotona jokin hyvin

1 S. Lohi^P, SL 6/1978, 131.

2 P. Heikkinen, SL 11/1977, 230.

3 V. Hämäläinen^P, SS 1978, 149.

4 H. Kankkonen^P, Pms 48/1978.

5 S. Kaksonen, Pms 2/1977.

6 P. Telkki^P, SS 1977, 178.

7 Raamattuluokka II, 1979, 92.

mieluinen lelu? Myös se saattaa tulla paljon tärkeämmäksi kuin mikään muu. Voi olla, ettet malttaisi lähteä seuroihinkaan, niin mieluinen se lelu on." ¹

Uskovaisen on pysyttävä rikkumattomassa rakkauden ja hengen yhteydessä "seurakuntaäitiinsä", koska seurakunnan antama "todistus" uskovaisesta on se passi, jolla taivaan portit aukeavat. Ilman tätä seurakunnan "todistusta" ihminen on kadotettu. "Niin kauan kuin meillä on tämä rakkaus Jumalan lapsiin, Jumalan seurakuntaan, niin me olemme Jeesuksen ja taivaallisen Isän rakkaudessa ja armonhoidossa." ² "On tärkeää, että meistä on todistus Jumalan seurakunnassa." ³ "Kun omakohtaisesti saa uskon kautta todistuksen seurakunnasta, että nimi on elämän kirjassa, on syytä iloita." ⁴ " – ei väärähenkinen lainkaan pidä sitä tärkeänä, onko seurakunta todistamassa hänen vielä eläessään ja iäisyyteen siirtymässään, että kuolematon sielu kelpaa Jumalalle." ⁵

Edellä esitetyistä lainauksista on tehtävä johtopäätös: taivaan valtakunnan elämän kirjaa pidetäänkin maan päällä empiirisesti havaittavissa ja SRK:n edustamassa "Jumalan valtakunnassa"; yksin Jumalalle kuuluva ratkaisuvalta autuuden asioissa on delegoitu ihmisille, "Jumalan lapsille". Tämä ajatus palautuu jälleen SRK:n opin keskukseen eli käsitykseen "Jumalan valtakunnassa" Jumalan pelastustahdon ja läsnäolon edustajana maan päällä: "*Jumalan seurakunnan suorittama ratkaisu on Jumalan ratkaisu.*" ⁶ Tässä on perussyys siihen, miksi uskovaisen on oltava ehdottoman kuuliainen "Jumalan valtakunnalle" ja pysyttävä toisten "Jumalan lasten" kanssa täydellisessä hengen ja rakkauden yhteydessä.

1 LS 1/1978, 4–5, n-tön. P. Meriläinen, Pyhäkoulu III, 1965, 100.

2 L. Väyrynen^P, SS 1979, 31.

3 T. Tuomisto^P, Pms 28/1979.

4 Pms 27/1975, SRK:n vuosikokous 28.6.1975, viittaus H. Saaren alustukseen.

5 Pms 10/1978, pk, E. Vaherjoki.

6 P. Kopperoinen^P, Pms 33/1979.

5.2.2. Hoitotoimet "yhden hengen" säilyttämiseksi

Viime vuosina on SRK:n ja sen jäsenyhdistysten keskeiseksi ja julkista huomiota herättäväksi toimintamuodoksi tullut ns. hoitokokousten järjestäminen (kokouksista käytetään myös nimitystä "seurakuntapäivät" tai "sielunhoidolliset neuvonpidot"). "Hoitokokousten" tarkoituksena on "oikean Kristuksen opin" säilyttäminen.¹ "Hoitokokousten" kautta jatkuu Pyhän Hengen työ "Jumalan valtakunnassa", jotta rajat maailmaan säilyisivät selkeinä ja "Jumalan lapset" säilyisivät uskossa ja armosta osallisina.

"Hoitokokousten" järjestäjänä toimivat paikallisten "seurakuntien" "Jumalan huoneen hallitukset" eli paikallisten ry:ien johtokunnat. "Sielunhoidolliset neuvonpidot kuuluvat Jumalan huoneen hallitukseen. Niissä moninaiset armolahjat ovat käytössä. Pyhän Hengen työ jatkuu Jumalan valtakunnassa."² "Jumalan huoneen hallituksen keskeinen ja tärkeä asia on, että Jumalan lapset säilyttäisivät uskon ja hyvän omantunnon. – – kuuliaiset lapset ymmärtävät Jumalan huoneen hallitustoimenpiteet, mutta tottelemattomat sotivat niitä vastaan."³

"Jumalan lapsen" autuus edellyttää, että on sekä "veljellinen rakkaus omalla paikkakunnalla" että "yhteinen rakkaus koko Siioniin".⁴ Oikeassa sieluntilassa ollaan vasta silloin, kun säilyy "yksi henki" niin paikallisen ry:n kuin SRK:n edustaman koko "Jumalan valtakunnan" kanssa. Hengen yhteys särkyy, jos esiintyy arvostelumieltä jompaa kumpaa "Jumalan huoneen hallituksen" tasoa kohtaan. "Silloin, kun Jumalan perhepiirin keskellä on asiaa, joka on aiheuttanut seurakunnassa ristiriitaa, silloin on erikoisesti tarvetta mahdollisimman nopeasti

1 T. Tuomisto^P, SS 1978, 73. Ks. myös Pms 10/1977, pk, n-tön.

2 E. Lepistö, SL 2/1978, 43.

3 Pms 4/1978, Oulun puhujainkokouksen sanomaa.

4 S. Lohi^P, SL 6/1978, 130.

kokoontua keskustelemaan, ettei vamma pääsisi kovin pahaksi." ¹ Hoitotilanteet ovat "kristillisyyden sisäisiä tilaisuuksia", joista "ei laadita juttuja tiedottajille eikä niistä kerrota". ²

"Hoitokokousten" tarkoituksena on "rakastaa totuudessa", koska "evankeliumia ei ole tarkoitettu väärään sieluntilaan vääryyden peitteeksi". ³ Jos hengen yhteys ja veljellinen rakkaus ovat saaneet särön, tarvitaan Pyhän Hengen paljastavaa ja parantavaa työtä: "Ja tämä Pyhä Henki, sehän on täällä Jumalan valtakunnassa täydellinen, että me tarvitsemme joskus vielä tätä koko seurakunnan hoitoa, jos me emme itse näe tuota vikaa. Se Pyhä Henki on täydellisenä Jumalan valtakunnassa." ⁴

Hengen yhteyden menettänyt ei itse useinkaan tajua tilaansa eikä sitä, missä hän on mennyt vikaan. Siksi Pyhä Henki nuhtelee ja paljastaa "seurakunnan" kautta, joka "kirkastaa synnin" asianosaiselle. Tälle nuhtelulle on oltava kuuliainen, koska se on asianosaiselle itsensä Jumalan kehoitus. " — — emme siinäkään peittele kenenkään vikoja ja virheitä, vaan ne rakkaudessa kirkastetaan sellaisena kuin ne todella nähdään ja millaisia ne ovat." ⁵ "Miten tarpeellisiksi ovat käyneet neuvonpidot, joissa on avattu ja kirkastettu autuutemme. Kun synnin haavat ovat paljastuneet, ovat armosta osalliset korjanneet toinen toisensa — — " ⁶ "Hoito" on saavuttanut tarkoituksensa, kun synti on "kirkastunut" ja asianomainen on "katumana käynyt kerjäämään sitä Jumalan seurakunnasta Jumalan omilta anteeksi". Tämä katumus on tuottanut "hedelmän iankaikkiseen onneen ja autuuteen". ⁷

1 Pms 23/1977, n-tön.

2 Pms 48/1978, pk, n-tön.

3 E. Lepistö, Pms 35/1978.

4 Pekka Sippola, SS 1977, 222–223.

5 Pms 27/1977, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Haapajärvellä, viittaus V. Suutarin alustukseen.

6 U. Savela, Pms 1/1978.

7 P. Niemelä, SS 1979, 208. Ks. myös E. Reinikainen, SS 1978, 203. Pekka Sippola, SS 1977, 223.

SRK:n viime vuosina tehostuneet hoitotoimenpiteet on nähtävä vanhoillisesta diolaisuuden sisäisen käymistilan taustaa vasten. Uskovaista uhkaavat synnit sekä "vasemmalta" (lihan synnit, julkijumalattomuus) että "oikealta" ("hengen saasta", "omavanhurskaus").¹ Seurakunnallisten "hoitotoimenpiteitten aiheena ovat useammin "hengen saastaan" liittyvät ongelmat kuin "lihan synneistä" nuhtelu. Hoito on tähdätty "Jumalan valtakunnan" yhtenäisyyttä uhkaavaa sisäistä vaaraa vastaan, joka ilmenee sekä "katkerana kososlaisuutena" että "hempeänä henkenä". ("Kososlaisuudesta" ks. edellä s. 44–45, 90–91.) "Hengen saastasta puhuttaessa tulee esiin kaksi sen eri ilmenemismuotoa. Kuiva, laillinen oikeaoppisuus ja toiseksi hempeä, lihanvapautta ja vääriä hengellisyyksiä suvaitseva linja. Kummassakaan ei ole Jumalan rakkaus ja totuus yhdessä vaikuttamassa."²

"Kuivan hengen" alkusyynä on seuroista eli uskovaisten kokoontumisista pois jääminen: "Jos uskovainen rupeaa jäämään mistä syystä tahansa pois uskovaisten yhteisistä kokoontumisista ja sanoista, hän pian aivan kuin putoaa 'kärkyiltä', Jumalan valtakunnan yhteisestä matkaseurueesta. Epäluulot ja katkeruuden siemenet alkavat itää ja pian väkevät väärän hengen orjantappurat nousevat ja tukahduttavat kasvun ja ei kanna hedelmää taivasta varten."³ "Kuivassa hengessä" uskova katkeroituu muita uskovaisia kohtaan ja tästä seuraa yhteisten kokoontumisten laiminlyöminen. "Katkera" uskovainen on niin omahyväinen, ja vaativa "ettei ole monta, joka oikein saarnaa". Vaativan ja julistajia arvostelevan mielen seurauksena on, että "yhteinen rakkaus loppuu ja tulee pienryhmiä".⁴ "Katkera" ihminen on joutunut "väärään henkeen", jossa hän "ei ymmärrä Siionin hoitotoimenpiteitä" eikä "kuuntele seurakuntaa", vaan on "hyljännyt ensimmäisen

1 Raamattuluokka II, 1979, 11, 98. M. Karhumaa, SL 7–8/1977, 167. E. Piri, SS 1978, 174.

2 P. Koskelo, Pms 31/1979.

3 P. Kopperoinen^p, Pms 40/1979.

4 P. Koskelo, Pms 21/1979.

rakkauden" eli "Kristuksen elävän seurakunnan".¹

"Väärän hengen" toinen ilmenemismuoto on "hempeys" maailmaa kohtaan. "Hempeässä hengessä" valtakunnan "rajat umpeutuvat", koska osoitetaan "suvaitsevaisuutta", nähdään jotain oikeata "väärissä hengellisyyksissä" eikä sanota suoraan, että ulkopuolella "Jumalan valtakunnan" olevat joutuvat ilman muuta helvettiin. Sekä "kuivan" että "hempeän hengen" varsinainen rikos on "seurakunnan so. äidin ylenkatse", alistumattomuus "Jumalan huoneen hallituksen" ehdottoman auktoriteetin ja nuhtelun alle.

"Sensijaan on keskusteltu hempeydestä. Sen merkeissä on samannäköisyyttä maailman julistaman suvaitsevaisuuden kanssa. Kysymys on synnin hyväksymisestä, suosimisesta ja sallimisesta. On havaittu, että tämä ajattelutapa, joka on peräisin järjen filosofiasta ja maailmasta eikä suinkaan Isästä ja Raamatusta, on yrittänyt levittäytyä Jumalan valtakuntaan ja valtaan on pyrkinyt Kainin mieli: olenko minä veljeni vartija."² "Hempeähenkisyydessä on päällimmäisenä seurakunnan so. äidin ylenkatse. Synti tulee luvalliseksi. Evankeliumin neuvot näkyvät tarpeettomiksi, jopa laiksi. Terveellistä oppia ei voida sietää, vaan opettajat valitaan korvasyyhyn mukaan. Lopuksi valtakunnan rajat umpeutuvat ja vääräsäkin näkyy oikeaa."³ "Hempeähenkinen" osoittaa väärää suvaitsevaisuutta osoittamalla "Kainin mieltä": hän ei nuhtelee "väärässä hengessä" vaeltavia ja itseäänkin hän säästää "seurakunnan" neuvoilta. "Hempeästä hengestä puuttuu totuus. Nuhtelu synnistä on peräti arkaa ja tapahtuu muodon vuoksi."⁴ "Hempeähenkinen" on "salliva ja ymmärtäväinen", hän ei nuhtelee, ei korjaa, ettei

1 Pms 10/1977, pk, n-tön. Pms 10/1978, pk, E. Vaherjoki.

2 Pms 38/1979, pk, E. Tuomaala^P.

3 P. Koskelo, Pms 31/1979.

4 J. Manninen^P, Pms 11/1978.

tulisi pahennusta".¹ Hän "pidättäytyy tulemasta neuvonpitoihin" ja saa ympäristössään aikaan "myrkkykylvöä" kuin "rikkaruohot".²

Näkyvimmän muodon "hempeitten" "myrkkykylvö" saa siinä, että tervehditään rauhantervehdyksellä ulkopuolella "eriseurassa" ja "väärässä hengessä" olevia. "Jos esimerkiksi omavanhurskasta ihmistä tervehtii Jumalan terveellä, apostoli sanoo, että se on tällöin osallinen hänen pahoista töistensä. Ei ole pienestä asiasta kysymys."³ "Hempeä" "tervehtii eriseuraista ja ei ainakaan ilmoita, että väärässä hengessä ei tule autuaaksi". Tällöin hän "hyväksyy uskonystävikseen ja taivaskelpoisiksi muitakin kaltaisiaan Jumalan lasten yhteydestä erkaantuneita". Tällaisesta suvaitsevaisuudesta "on *autuuden haastolla* nöyryyttävä kuuliaisuuteen seurakunnalle ja Pyhälle Hengelle – totuuden Hengelle".⁴

Muita "hempeiden" ilmenemismuotoja on mm. "hoitokokouksissa" oman hoidon karttamisen ohella muiden hoidettavien "väärä puoltaminen". "Yhteisissä neuvonpidoissa on oma vaara joutua puoltamaan väärää ja se on heihin yhtymistä. Joka saastaiseen koskee, se saastaiseksi tulee. Siitäkään ei pääse muuta kuin parannuksen teolla – –"⁵ Osoittaessaan suvaitsevaisuutta ulkopuolisia kohtaan "hempeä" hämärtää "Jumalan valtakunnan" rajat ja alkaa suosia maailmanmenon muotoja: "Väärähenkisistä tulee ystäviä (rajat umpeutuvat). Lihaa ruokkiva musiikki ym. viihde tulee luvalliseksi (kulttuuria)."⁶

"Kuivaan" tai "hempeään" "väärään henkeen" eksyminen on aina äärimmäisen vakava asia, koska siinä on kysymys ihmisen autuudesta. "Väärään henkeen

1 K. Heikkilä, Pms 18/1978.

2 Pms 14/1978, n-tön.

3 M. Karhumaa, SL 7–8/1977, 167.

4 Pms 10/1978, pk, E. Vaherjoki. P. Koskelo, Pms 21/1979. K. Heikkilä, Pms 18/1978.

5 Pms 24/1977, n-tön.

6 P. Koskelo, Pms 21/1979.

eksymisestä todettiin, että se on aina Pyhää Henkeä ja seurakuntaa vastaan oleva lankeemus ja sen korjaaminen tapahtuu seurakunnassa." ¹ "Väärästä hengestä täytyy saada parannuksen armo, jotta pääsee pois pimeyden henkivallan alta Pyhän Hengen alaisuuteen." ²

Kun uskovaista aletaan "hoitaa" irti "väärästä hengestä", hoitotoimet poikkeavat normaalista rippikäytännöstä, jossa katuvalle julistetaan joko sala- tai julkiripissä syntien anteeksiantamus. (Ks. edellä s. 88–89.) "Väärästä hengestä" vapautumiseen ei riitä pelkkä "siunaus" (absoluutio), vaan katuva on ennen synnin päästöä tarkoin tiedostettava mistä synnistä hän nyt on ripittäytymässä. Päästöä ei julisteta, ennen kuin katuva on saanut "murheen oikeasta asiasta" eli tajunnut "väärän hengen" synnin hirvittävyuden. Pelkkä murhe siitä, että on menettänyt "veljellisen rakkauden" ei riitä.

"Usein seurakunnan sitomaksi joutuneelle tulee kiire saada jostakin siunaus. Hänellä ei kuitenkaan ole murhe oikeasta asiasta. Murhe ei ole siitä synnistä, mihin hän on joutunut, vaan murhe on siitä, että uskovaiset ovat hänet hyljänneet. Hän haluaisi hyväksymisen, mutta ei syntejään anteeksi, koska hän ei näe eikä tunne mihinkään joutuneensaakaan." ³ "Väärästä hengestä" ei tehdä "epäuskoisen parannusta", vaan "uskovien parannus" "nimellisen synnin poispanon" kautta. ⁴ Vain itse käsittämällä, millaiseen eksytykseen on joutunut, saadaan "juuret pois kitketyiksi". ⁵

Kun uskovainen on joutunut "seurakunnan" nuhtelemaksi julkisesta synnistä, "väärrään henkeen" tai muuhun vastaavaan lankeamisesta, on parannuksen ta-

1 Pms 27/1979, puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Rovaniemellä, K. Heikkilä.

2 K. Heikkilä, Pms 18/1978.

3 P. Kopperoinen^p, 38/1979.

4 Pms 48/1979, pk, n-tön.

5 Pms 14/1978, n-tön. J. Uljas, alustus puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksessa Rovaniemellä, SS 1979, 305.

pahduttava julkisesti "seurakunnan" edessä ja siten, että "kitketään juuret" pois. Ellei näin tapahdu, nuhdeltu jää "sidotuksi". Teologinen perustelu sideavaimille löytyy samasta Raamatun kohdasta, jossa seurakunnalle on annettu päästöavainten valtuutus: Joh 20:22–23.¹ Käytännössä "sitominen" tapahtuu siten, että katuvalle, joka ei ole saanut armoa tehdä parannusta oikein sanoin "juurista", ei julisteta synninpäästöä. Olemalla vaiti hänen "siunauksen" anomuksensa edessä "seurakunta" jättää asianomaisen "sidotuksi" odottamaan, että asia tälle selvemmin kirkastuisi.

Sideavainten tarkoituksena ei SRK:n mukaan ole mielivaltainen vallankäyttö, vaan sielun pelastaminen väärästä tilasta. "Tämä nuhteleva on siksi, että ihminen näkisi väärän tilansa ja ymmärtäisi tehdä parannuksen. – – sidotaan katumattomat ja tottelemattomat heidän väärään tilaansa, että he ymmärtäisivät tehdä parannuksen."²

"Sidottu" ihminen on vaarallisessa tilassa, koska "uskonvanhurskaus on menetetty" "seurakunnan" pidätyttyä synninpäästöstä eikä muuta uskonvanhurskautta ole kuin "Jumalan valtakunnasta" lahjoitettu vanhurskaus. "Sidottuna" olemisen välitilaa voi kestää jonkin aikaa. Tällöin ihmistä pidetään vielä uskovaisena ja "tervehditään Jumalan lapsena". Välitila kestää siihen saakka, kunnes "seurakunta on asian ratkaissut": ellei parannusta tule, ihminen jää ulkopuolelle "pakanaksi ja publikaaniksi", mutta jos ihminen nöyrytyy kuuliaisuuteen "seurakuntaäitiä" kohtaan ja tekee oikean parannuksen "juurista", hän saa päästön ja "korjaa asian seurakunnan kanssa".³

1 Esim. Uskon kautta 1979, 73.

2 Uskon kautta 1979, 73. Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk. T. Tuomisto^P, Pms 28/1979. Kristityn kodin lukukirja 1975, 105. S. Sutinen, SS 1978, 183. L. Taskila, SS 1978, 142.

3 J. Uljas, alustus puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksessa Rovaniemellä, SS 1979, 303–305.

"Hengen saastaan" langennut ja jäänyt ihminen on joutunut "pakanan ja publikaanin" omavanhurskaaseen tilaan, jossa ei enää ole pelastusta, vaan iankaikkinen kadotuksen odotus: " — — jotka näin välttävät Jumalan tulen hoitoneuvoja, niin ne välttävät ja karttavat omaksi kadotukseksensa." ¹ Koska "ei ole tullut parannuksen armoa, niin sidotaan ja jää Jumalan tuomion alle ja ulos Jumalan seurakunnasta, jota ei sitten sovi kenenkään seurakunnan pitää Jumalan lapsena". ² "Paljon on niitä, jotka ovat lähteneet ulos Jumalan valtakunnasta tottelemattomuuden takia. He ovat katsoneet ylen Jumalan valtakunnan neuvot." ³ "Armovaltakunnan" ulkopuolelle joutunut "tottelematon" jää armosta osattomaksi, koska vanhurskautta ei ole "Jumalan valtakunnan" tarkasti piirrettyjen rajojen ulkopuolella.

Näkyvä seuraus ulkopuolelle jäämisestä "seurakunnan" lopullisesti "sitomana" on täydellinen hengen yhteyden ja sosiaalisten kontaktien katkeaminen aikaisempiin uskonystäviin. " — — eikä kukaan saa häntä *oman sielunsa haastolla* tervehtiäkään eikä pitää Jumalan lapsena." ⁴ "On tärkeää, että seurakunnan sitomaa emme edes salaisesti suosi, sillä tällöin me nousemme Jumalan seurakuntaa vastaan." ⁵ "Sidottua ei lähdetä myöskään hoitamaan, mutta armahdetaan, jos hän on saanut tunnon ja pyytää armoa." ⁶ "Hengen saastaan" "sidotuksi" jäänyttä kohdellaan samalla tavoin kuin eriseuraista". "Jumalan lasten" shibboletilla piirretään tarkasti raja Pyhässä Hengessä ja "väärässä hengessä" olevien välille. Häntä ei saa tervehtiä "Jumalan lasten" tervehdyksellä. ⁷ Hengellinen ystävyys "sidot-

1 S. Kautto^P, SS 1978, 23. Pms 36/1976, pk, n-tön.

2 H. Saari, Pms 29/1977.

3 V. Rentola, Pms 9/1978.

4 H. Höyhty, Pms 10/1978.

5 T. Tuomisto^P, Pms 28/1979.

6 Pms 27/1979, K. Heikkilä.

7 P. Kopperoinen^P, Pms 32/1979. V. Kukkola, Pms 38/1979. M. Karhumaa, SL 7–8/1977, 167. A. Hautamäki^P, SL 7/1979, 147. O. Näppä, Pms 6/1978. K. Oikarinen, Pms 50/1977. E. Lepistö 1967b, 86. L. Taskila 1961, 147.

tuun" olisi samankaltaista "hempeähenkisyyttä", jonka vuoksi toinen on juuri "sidottu".

Ulkopuolisesta SRK:n oppi sideavaimista saattaa tuntua ankaralta. Menetelmä on kuitenkin johdonmukainen seuraus ehdottoman eksklusiivisesta seurakunta-opista, eivätkä vanhoillislestadiolaiset itse – ainakaan ne, jotka julkisuudessa esiintyvät – koe ehdotonta kuuliaisuuden vaatimusta pakoksi. "Jumalan lapset iloitsevat siitä, että saamme olla yhdessä Hengessä ja rakkaudessa Jumalan valtakunnan työssä."¹ "Hoidon" seurauksena "rakkaus hoitajia kohtaan on lisääntynyt".² "Mutta kyllä Jumalan sana opettaa sillä tavalla, että Jumalan lapsi *ei saa* olla katkera mistään, – – vaan Jumalan lapsi on, voisi sanoa perusluonteeltaan tyytyväinen, onnellinen, iloinen ilman minkäänlaista katkeruuden juurta."³ Mutta avoimeksi jää, onko "Jumalan lapsi" noin harmittoman ongelmaton ja tyytyväinen siksi, koska todella kokee asian siten, vai siksi, että häntä käsketään siihen ja pelotellaan: "katkeruus on monesti väärän hengen hedelmä"?⁴

"Sielunhoidollisten" toimenpiteitten motiiviksi ei nähdä tuomiohenkeä, vaan "Kristuksen lunastaman ihmisen pelastaminen".⁵ Ihminen "jätetään saatanan haltuun", jotta häntä "autettaisiin joutumasta helvettiin".⁶ Sideavainten käyttö on "viimeinen yritys aukaista synteihinsä nukkuneen katumattoman silmät ja saada hänet palaamaan seurakuntaan, josta aina kuuluu katuvalle synninpäästö Jeesuksen nimessä ja veressä".⁷ "Suokoon armollinen Jumala, että lapset lapsenmieli-

1 A. Paananen^P, Pms 17/1979.

2 K. Kanniainen, Pms 18/1979.

3 H. Kinnunen^P, SS 1977, 36.

4 H. Kinnunen^P, SS 1977, 36.

5 E. Tuomaala^P, SL 10/1979, 221.

6 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 3/1977.

7 R. Metsänheimo, HS 20.1.1980.

sinä vähän aikaa vaeltaisivat, kuuliaisina seurakunnan neuvoille." Jumala pitää laumansa koossa "tulen hoitoneuvojen" kautta.

SRK:n vanhurskauttamisopin mukaan armo on aina ihmisen *ulkopuolella*, seurakunnassa. Ihminen elää jatkuvasti seurakunnan omistamasta armonaarteesta saaden evankeliumin julistuksen kautta kulloinkin tarvitsemansa "annoksen" anteeksiantoa. Tästä myös seuraa se, että ihminen menettää heti armontilansa, jos seurakunta kieltäytyy antamasta armoa. Tällöin armon antamisesta ja sen pidättämisestä tulee helposti ja ikäänkuin itsestään vallankäytön väline seurakunnalle.

Ekskurssi: Esimerkkejä vallankäytön menetelmistä

Kuten tämän tutkimuksen johdannossa jo todettiin, ekskurssi muodostaa tässä tutkimuksessa sekä metodisesti että lähdekriittisesti muusta esityksestä poikkeavan osan. Seuraavassa esitellään niitä käytännöllisiä menetelmiä, joita SRK ja sen jäsenyhdistykset ovat viime vuosina harjoittaneet. Näistä "Jumalan valtakunnan" arkaluonteisista sisäisistä asioista ei luonnollisestikaan kirjoiteta SRK:n julkaisuissa. Tämän vuoksi on jouduttu turvautumaan SRK:n painamattomaan materiaaliin ja ry:istä erotettujen puheenvuoroihin. Esitys ei pyri kattamaan kaikkia käytännön ongelma-alueita, mutta se antanee verrattain luotettavan yleiskuvan asioista, jotka ovat kuohuttaneet ihmisten mieliä uusimman SRK:tä koskevan julkisen keskustelun aikana. Ekskurssin mukaan ottamisella halutaan tässä tutkimuksessa antaa mahdollisimman todenmukainen kuva siitä, millaisia seuraamuksia SRK:n opin erityisluonteesta johtuu.

Jeesuksen omilleen antamaan avaintenvaltaan perustuen SRK on 1970-luvun kuluessa nostattanut laajan kampanjan, jossa "seurakuntia" on "puhdistettu", totelemattomia "sidottu" ja erotettu paikallisten ry:ien jäsenyydestä. Rajat maail-

man ja "Jumalan valtakunnan" välillä ovat olleet vaarassa hämärtyä "hempeän hengen" vallalle pääsyn vuoksi. "Valtakunnan" sisäpuolella SRK:tä kohtaan on "kuivassa hengessä" esitetty kritiikkiä ja siten noustu "Jumalan huoneen hallitusta" vastaan.

SRK on 1970-luvun kuluessa antanut useiden vuosikokoustensa yhteydessä julkilausumia "ajankohtaisista asioista". Lähinnä nämä lausumat ovat koskettelleet sekä yksilö- että yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä. Vuosikokous on "Jumalan valtakunnassa" ylin ja suurimman auktoriteetin omaava elin, jonka päätösten noudattamista vanhoillislestadiolaisessa kristillisyydessä on aina huolella vaalittu. Päätösten henki on aina pian alkanut ilmetä SRK:n saarnamiesten julistuksessa ja lehtien kirjoituksissa.

Jostain syystä 1970-luvulla päätösten täytäntöönpano on tullut hankalammaksi kuin aikaisemmin. (Toinen vaihtoehto on se, että päätökset ovat tulleet ankarammiksi ja vaativammiksi.) "Hempeyttä" maailmaa kohtaan ja "katkeruutta" "valtakunnan" keskusjohtoa vastaan on päässyt pesiytymään paikallisten yhdistysten jäsenistöön. Tästä on ollut seurauksena, että kentältä on kanneltu Ouluun vuosikokousten päätösten rikkomisista. "Tämän jälkeen alkoivat 'selvittelykokoukset' riehua ympäri Suomea ja työvaliokunnan jäsenet arvovaltaisina ja pelottavina tuomareina ajaa yötä päivää kymmenille ellei sadoille paikkakunnille." ¹ "Hoitokokouksissa" on tehty parannusta "väärästä hengestä", joskus jopa kokonainen paikallisen ry:n koko johtokunta on joutunut nöyrytymään keskusjohdon "hoitajien" edessä "parannukseen".

Seuraavassa havaintoesimerkkejä SRK:n työvaliokunnan kurinpitovallasta, jota on harjoitettu jo muutamien vuosien ajan. Otteita SRK:n työvaliokunnan kokouspöytäkirjasta 24.4.1973:

1 R. Hartikainen, HS 31.12.1979.

- Kuivaniemen ry toivoo "neuvonpitoa". "Päätettiin ilmoittaa Kuivaniemelle, että neuvonpitoon menee koko työvaliokunta ja lisäksi Erkki Vaaramo^P Kuusamosta."
- Ruukissa oli menty "poliittisilla listoilla kirkon vaaleihin". "Ruukista on pyydetty apua. Päätettiin, että Ville Suutari ja Eino Kimpimäki menee Ruukkiin."
- Työvaliokunta kutsuu myös epäilyttäviä tapauksia henkilökohtaisesti kuulusteltavaksi. Näitä ovat henkilöt, jotka ovat "joutuneet eri raiteille kristillisyyden yleisestä käsityskannasta". Kokouksessa 24.4.73 puhuteltiin ja nuhdeltiin Pentti Koskeloa, joka lopulta tunnusti työvaliokunnan edessä, "että hänen sydämensä tila ei ole ollut oikea ja siitä on johtuneet nämä hedelmät". "Pentti pyysi anteeksi ja synnit annettiin anteeksi Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä." Koskelon lisäksi olisi Kajaanista hänen kanssaan pitänyt tulla rippimatkalle työvaliokunnan eteen Ouluun Sakari Ojalan. Ojala ei sairauden vuoksi päässyt. Siksi häntä kiellettiin toistaiseksi esiintymästä puhujana.

Sen lisäksi, että työvaliokunta itse kuulustelee "väärään henkeen" menneitä ja osallistuu paikallisiin "neuvonpitoihin", joissa asiat pannaan "kohdalleen", se myös voi antaa kirjallisen käskyn paikalliselle ry:lle erottaa tietty uppiniskainen henkilö. Esimerkki; Merikarvian ry:n johtokunnan kokouspöytäkirja 22.2.1975:

- " – – luettiin SRK:n 18.2.1975 päivätty Merikarvian Rauhanyhdistyksen johtokunnalle osoitettu kirje, jonka sisällyksen mukaisesti kehoitettiin Paavo Sillanpää^P parannukseen, koska Paavolla on eriseurun hedelmät näkyvissä. Paavo poistui kokouksesta hie-man kimpaantuneena. Taimi ja Paavo Sillanpää päätettiin erottaa Rauhanyhdistyksen jäsenyydestä ja heitä ei tämän jälkeen tervehditä Jumalan terveellä, eikä pidetä kristittyinä."

"Hoitokokouksen" kulku on pääpiirteissään seuraava. Kokous on järjestetty paikallisen ry:n johdon aloitteesta, joka on kutsunut "apua" Oulusta keskusjohdolta. Tavallisesti mukana on useita SRK:n työvaliokunnan jäseniä. Ennen kokousta on jo laadittu syntilista, eli ne syytteet, joista tiettyjä jäseniä aiotaan syyttää. Listan on voinut laatia joku muukin keskusjohdolle uskollinen ydinryhmä kuin johtokunta. Sanotaan suoraan, mistä synnistä on tehtävä parannus, jotta säilyisi

"armovaltakunnassa". Ellei parannusta tule "juurista" asti, nimeltä mainiten "väärästä hengestä" luopuen, jää syytetty "sidotuksi". Normaalisti "sidotulle" annetaan jossain myöhemmässä vaiheessa jatkokäsittelyä, tapauksesta riippuen useammankin kerran. Ellei tämä tehoa, "sidottu" erotetaan "Jumalan valtakunnan" ja ry:n jäsenyydestä. Seuraavassa esitetään menettelyistä yksityiskohtaisia esimerkkejä.

"Hoitotoimenpiteitten" syytösten alkusyynä saattaa olla esim. naapurikateudesta syntynyt kaunaisuus.

"Uskovaisella naapurilla saattaa olla kateutta tai kaunaa toista uskovaista kohtaan. Hän etsimällä etsii aiheen, jolla hän voi alkaa mustata toista uskovaista. Syyksi voidaan ottaa esimerkiksi epäonnistuminen lasten kasvatuksessa tai liian suuren ystävällisyyden osoittaminen uskottomille. Aletaan kuiskutella: 'Tuossa on väärä henki.' " ¹

"Vuonna 1970 Ylivieskan ry:ssä puhkesi ilmiriita, jossa kolme insinööriä oli toista mieltä ry:n ruokailuhuoneen laittamisesta kuin mikä oli yhdistyksen sihteerin, Risto Katajalan mielipide. He alkoivat syyttelemään toisiaan vääräoppisiksi. – – Tuon riidan sovittelijaksi oli kutsuttava Heikki Saari Kuusamosta asti. Hän oli silloin siellä seura-matkalla. – – siihen riitaan koetettiin saada keräytyksi kateudesta rikkoutuneet naapurien välitkin ja paljon muuta. – – Saari oli vain ruvennut syyttelemään minua, että siinä on saastainen kuivahenki. Se on pakana ja publikaani. Tuo johtui luultavasti siitä, että kerran kun Heikki Saari oli pitänyt seuroja ja yksi veli kehui, – – niin sanoin vain, että puhe oli hyvä, mutta oli siinä maatakin. – – Se veli oli kertonut sen Heikille ja kyllä minua sitten sen vuoksi onkin revitty, ja se jatkuu aina." ²

"Hoitotoimiin" ja erottamisiin kuuluu usein aikaisemmin anteeksiannettujen syntien uudestaan esille kaivaminen, huolimatta siitä, että SRK:n virallisen kannan mukaan "rippisalaisuus on ehdoton". Ehkä tämä koskee salarippiä, mutta julki-

1 Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haast. 2.1.1980.

2 M. Sprigin kiertokirje 1970.

ripissä anteeksi annettuja asioita voidaan kyllä kaivaa esiin.

Opettaja Heikki Koukkari, entinen SRK:n puhuja, kirjoittaa SRK:n puheenjohtajalle K. Mäntylälle^P, joka on Oulun ry:llä julkisesti häpäissyt edellämäinnittua:

"Koska Oulun Rauhanyhdistyksellä 11.5.1977 pidetystä kokouksesta on saatettu tietooni minusta Sinun sanoinasi: 'Koukkari on seuramatkoillaan käynyt juopottelemassa, pitänyt seuroja ja juopotellut' ja että tämän tähden olisin joutunut puhujakieltoon, lienee aiheellista kosketella k.o. asiaa. SRK:n taholta ei ole aikaisemmin yllämainitunlaista syytöstä minuun kohdistettu, vaan televisioasia on ollut se, josta minua on syytetty. – – Kun vuonna 1962 täytin 50 vuotta, kirjoitti Eino Kimpimäki Päivämieheessä minusta, että olen 'ehdottoman totuuden mies'.¹ Siihen olen kaikissa asioissa pyrkinyt, ja ainakin alkoholin käyttöön nähden tuo kirjoitus silloin piti paikkansa, enkä sen jälkeenkään ole alkoholia missään tarkoituksessa enkä missään yhteydessä tippaakaan ottanut. – – Jos taas vuosikymmeniä vanhoja ja anteeksiannettuja ja tunnustettuja syntejä kaivetaan esiin, voisin minäkin heittää syytöksiä esim. alkoholin käytöstä SRK:n puhujapiiriin, mutta sitä en tahdo tehdä. Minä ihmettelen, että Sinä kansankirkkomme pappina, jonka täytyy mm. rippikoululaisille opettaa 8. käskyä – – et kuitenkaan itse ota opetuksestasi vaarin, – – "²

Muita esimerkkejä vanhojen syntien esiin kaivamisesta:

"Minua erotettaessa vedottiin vielä synteihini, jotka olin jo aiemmin kolmeen kertaan saanut anteeksi niin pappien kuin maallikkojenkin yhteisestä suusta."³

"Hoidon" yhteydessä kysytään: "Miksi otit 17 vuotta sitten ei-lestadiolaisen puolison, vaikka olit jo silloin uskomassa? Pitääkö paikkansa, että sinulle on tehty sterilisaatio 23 vuotta sitten? – – Oletko tunnustanut syntinä, että nukuית vaimosi kanssa teltassa kihloissa ollessasi 25 vuotta sitten? Ja syytetyn aikuiset lapset kuuntelevat penkissä. Kar-

1 Pms 2/1962, tutk. huom.

2 H. Koukkarin kirje K. Mäntylälle^P 8.7.1977.

3 Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haast. 2.1.1980.

meinta on, että osa syntisyytöksistä pitää paikkansa ja asianomainen on tehnyt uskonveljelleen siitä parannuksen, jolloin ne lestadiolaisen sanonnan mukaan on upotettu 'armon mereen'. Mutta kuinka riitojen leimahdettua onkaan käynyt: tunnustetut synnit olivatkin jääneet naapurin takataskuun."¹

"Hoitokokouksessa" armahtavan päätöksen saaminen saattaa olla työn ja tuskan takana, kun "hoidettavalta" saatetaan edellyttää sellaisen tunnustamista, mistä hänen omatuntonsa ei häntä syytä. Saatetaan jopa vaatia kieltämään oma uskonsa:

Rov. Paavo Sillanpää, SRK:n johtokunnan entinen jäsen, joutui käymään läpi viisi vuotta kestäneen prosessin, kunnes hänet erotettiin. "Päästön" ehdoksi hänelle asetettiin kaksi asiaa: ensinnäkin, "ellen tunnusta, että en ole ollut uskomassa tullessani Satakuntaan vuonna 1964 ja toiseksi, että minun on tunnustettava oikeiksi Saaren Heikin johdolla minua vastaan toimeenpannut 'korjaustoimenpiteet'." Parannusta vaadittiin viiden vuoden aikana milloin mistäkin. "Näyttää siltä, että minun parannuksentekoni onkin ollut ehtojen takana. — — tänä päivänä en ainakaan minä, tuskinpa kukaan muukaan tietää, mistä viasta minua nyt syytetään."²

Vapauttavan päätöksen saaminen on vaikeaa myös siksi, ettei "hoidettava" aina tiedä, mitä häneltä odotetaan. Ei löydy oikeita sanoja ja käsitteitä, joilla parannusta "väärästä hengestä" ja "juurista" tulisi tehdä. "Teetetään tunnista tuntiin parannusta ja kun hätääntynyt ihminen lupaa mitä tahansa päästäkseen piinasta, sitä ei uskotakaan, vaan aloitetaan koko juttu uudelleen."³ Täydellisen murtumisenkin jälkeen "Jumalan huoneen hallitus" saattaa vielä suljettujen ovien takana harkita, annetaanko päästö vai ei:

1 R. Hartikainen, HS 31.12.1979. Rippisalaisuuden rikkomisen mainitsee myös E. Takkula, kirje 10.1.1980.

2 P. Sillanpään kirje M. Koivunevalle^P 6.3.1975. P. Sillanpää, Kotimaa 29.3.1977. P. Sillanpään haast. 27.12.1979.

3 M. Kolu, HS 23.12.1979.

Ylivieskassa eräs mies, jonka veljellä oli saman talon yläkerrassa TV, joutui oman "seurakuntansa" puhutteluun vuonna 1970. Edellytettiin, että tämä veli, joka oli sataprosenttinen sotainvalidi, olisi pitänyt heittää ulos, ellei suostu hävittämään TV:tä. Täydellisen murtumisen jälkeen "armon anojan – , joka on nöyrytynyt pyytämään anteeksi, on pitänyt mennä toiseen huoneeseen siksi aikaa kun *anteeksiantamisesta on tehty päätös*." ¹

Saattaa käydä niin, ettei "hoitoon" joutunut käsitä, mistä "väärästä hengestä" hänen olisi tehtävä parannus, koska hän itse tuntee olevansa hyvällä omallatunnolla Jumalan edessä. "Kun syytetty ei aina ymmärtänyt, mitä häneltä vaadittiin, vaan pyyteli toistamiseen anteeksi konkreettisia syntejä, ei hänelle armoa julistettu. – – Syytetyn on kaikkien nähden ja kuullen tunnustettava olleensa väärässä hengessä. Muuta mahdollisuutta ei ole. Jos näin ei tee, hänet 'sidotaan'." ² Jos "synti ei kirkastu" asianosaiselle, hän saa tyhjin toimin palata penkkiin istumaan:

Mies on pyytänyt anteeksi niitä rikkomuksia, joista häntä on syytetty paikallisen ry:n johtokunnan edessä. Vastausta ei tule. Mies sanoo: "Rukoilkaa, että minulle kirkastuisi, missä olen väärässä." Vastaus tulee tiukasti: "Jumala ei puhu kuin seurakunnassaan lastensa kautta." Mitään uutta ilmoitusta ei enää Jumala anna. Mies lähtee mykistyneenä pois. ³

Oman erottamisen pelossa eivät "Jumalan lapset" käy enää "sidotun" luona kylässä, eivät usein edes lähisukulaisetkaan. Jopa vuosikymmeniä jatkuneet ihmissuhteet katkeavat kuin taikauskusta. ⁴

Seuraavaksi esitetään autenttinen, yksityiskohtainen dokumentti erään paikallisen ry:n "hoitokokouksen" kulusta ja menetelmistä. Edellä mainitut seikat tulevat siinä varsin selkeästi ja havainnollisesti esille. "Hoitotoimet" kohdistuvat

1 M. Sprigin kiertokirje 1970.

2 R. Hartikainen, HS 31.12.1979. Ks. myös L. Pietilä, HS 25.11.1979.

3 Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haast. 2.1.1980.

4 R. Hartikainen, HS 31.12.1979. Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haast. 2.1.1980.

uskovaisiin, joiden on todettu langenneen "hempeyden henkeen".

Saarenkylän ry:n "seurakuntakokous" Rovaniemen ry:llä 8.6.1979: "Salin oikealla puolen, edessä puhuu mies mikrofonin. Hänen puheensa on enemmän esitelmän kuin saarnan luonteinen. Aiheena on 'hempeyden henki'. Kuvaus hempeyden hengestä Saarenkylässä: tervehditään uskotonta 'Jumalan terve'; osallistutaan seurakunnan diakoniatöihin; toimitaan maatalousyhdistyksessä, marttakerhossa ja metsästysseurassa. Jäsenmaksun maksaminen näihin on sopivaa, mutta ei muu toiminta."

" – Mies puhujanpöntöstä: 'Varmaan ihmettelette, miksi olemme kokoontuneet tänne parhaaseen talkooaikaan. Mutta tämä on siksi, ettei yksikään Jumalan lapsi joutuisi helvettiin. Jumalan valtakunnassa neuvotaan ihmistä. Meillä Saarenkylässä on päässyt valtaan me-henki. Oikein sellainen kylähenki. Tervehditään eriseuraista ja 'saarenkyläläisyys' tulee tärkeämmäksi kuin Jumalan valtakunnan neuvot. On tehtävä parannus. – – Tässä tilaisuudessa toivotaan käytettäväksi puheenvuoroja. Jos joku tietää, mitä joku on tehnyt, voi sen tässä vapaasti tuoda julki. Näitä asioita ei saa puhua ulkopuolisille. Jos joku puhuu, mitä täällä tänään tapahtuu, ulkopuolisille, hän tarvelee paluutiensä tänne.' "

Luetellaan nimiä niistä, joita ei saa tervehtiä Jumalan lasten tervehdyksellä, joukossa mm. seurakunnan kirkkoherra. "Nyt vasemmalta, etupenkistä marssii 4–5 noin 60–70 -vuotiasta naista *mikrofonin* luo. He esittävät vuorotellen synnintunnustuksen.

' – Olen ollut diakoniaillassa ja tervehtinyt Jumalan terveellä uskottomia. Olen myös katsonut televisiota. Saanko uskoa tämän anteeksi?'

– Mies puhujanpöntöstä: 'Erkki, tulepas auttamaan!'

– Erkki astelee mikrofonin luo. Hän lausuu: 'Kun puu on paha, ovat hedelmät pahat, ja kun puu on hyvä, ovat hedelmät hyvät. Tässä on kyse hengen synnistä. Voidaan luetella vaikka kuinka paljon hedelmiä, jotka johtuvat hempeyden hengestä, mutta se ei auta. On kyse hempeyden hengestä, siitä on tehtävä parannus.'

– Nainen: 'Niin, sitä minulla on, saanko minä uskoa sen anteeksi?'

– Mies pöntöstä: 'Tässä ei saa käydä niin, kuin kerran kävi, että eräs mies neuvoi toista miestä näin: 'Mene sinne vaan, ja helpommalla pääset, kun teet parannusta niin kuin ne sanoo. Niin minäkin olen tehnyt.' Ei, vaan asian on kirkastuttava.' "

"Erkki jatkaa puhetta hempeyden hengestä. Pian nainen osaa pyytää anteeksi oikeilla sanoilla. Erkki laskee kätensä hänen olalleen ja saarnaa anteeksi. Myös muut yhtyvät tähän todistukseen."

"Tähän tapaan kohdellaan muitakin naisia, kukin joutuu myöntämään hempeyden hengen synnit oikeilla sanoilla anteeksi saadakseen, siihen Erkki auttaa. Joku on jopa ollut uskottomien vanhusten kanssa retkellä."

"Esiin astuu Sohvi. Häinkin pyytää anteeksi jotain. Hiljaisuus:

– Mies puhujanpöntöstä: 'Kuule Sohvi, sinä olet ollut maatalousyhdistyksessä rahastonhoitajana. Siitä on tehtävä parannus.'

– Sohvi: 'Minut vuosikokous siihen valitsi. En ole voinut jättää sitä kesken kautta. Olen lisäksi katsonut televisiota. Saanko uskoa tämän anteeksi?'

– Hiljaisuus.

– Erkki astuu apuun ja puhuu Sohville hempeyden hengestä. Sohville satelee syytöksiä.

– Mies pöntöstä: 'Kuule Sohvi. Nyt minä sanon suoraan. Voin tuoda tähän terveiset velivainajaltasi, joka sanoi eläessään: 'Kyllä tuo Sohvi on pimeä. Se pappiseriseura on sen pimittänyt.' "

– Sohvia kehoitetaan parannukseen. Hän yrittää pyytää anteeksi, mitä käsketään, mutta mitään hän ei saa anteeksi. Kehotetaan tekemään kokonainen parannus ja luvataan, että hänen kanssaan vielä veljet puhuvat. Sohvi ohjataan paikoilleen."

"Nuori, odottava äiti pyytää anteeksi diakoniatoimintaan liittyviä syntejään itkien. Erkki auttaa häntä valitsemaan oikeat sanat. Seurakunta julistaa synnit anteeksi Jeesuksen nimessä ja veressä.

– Mies puhujanpöntöstä: 'Voi, kuinka mukavaa on pyykinpesu näin kesäiltana.' "

" – – Mikrofonin luo astelee Pauli. Erkki ja puheenjohtajana toimiva mies (joka muuten tekee koko ajan muistiinpanoja) kertovat kilvan hänen syntejään.

– Pauli on murtunut, itkien nöyrästi tunnustaa syntejään. Sanoo vielä murheellisena: 'Olen kaikessa niin viallinen.'

– Mies pöntöstä: 'Kyllähän tässä jokainen voi sanoa olevansa kaikessa viallinen.'

– Taas kerrotaan kilvan Paulin syntejä näin sanoen: 'Sinä Pauli olet seura-aikaan korjannut autoja!'

– Pauli: 'Niin, kun minun tyköni oli tullut uskovaisia kaukaa, en ollut voinut jättää työtä kesken, vaan tein työn valmiiksi, että he pääsivät paluumatkalle.'

– Mies pöntöstä: 'Niin, ei seuroissa ole pakko käydä, mutta halu tulisi olla.'

– Seuraava syytös Paulia kohtaan on se, että hän on tervehtinyt uskottomia eikä ole sanonut heille, että he menevät helvettiin.

– Pauli: 'Olen tuntenut itseni niin huonoksi, etten ole tuntenut olevani mikään sanomaan heille.'

– Mies pöntöstä: 'Niin, juuri sen takia, että olemme niin huonoja, meidän ei tule tervehtiä jumalattomia. Tämä on se syy.' "

"Seuraa pitkät puheet Paulin toiminnasta metsästysseurassa. Annetaan ohjeita seurasta luopumiseksi: 'Sitten ei sovi sanoa siellä metsästysseurassa, että en saa enää toimia täällä, koska rauhanyhdistyksestä tuli määräys. Ei, vaan kun asia oikein sydämelle avautuu, niin ei tahdokaan siellä toimia, jäsenmaksun tosin voi hädin tuskin maksaa, – – '

– Tämän kaiken jälkeen Pauli itkee, pyytää anteeksi. Erkki auttaa. Ja kun Pauli on moneen kertaan myöntänyt ja lopuksi varmaankin oikein sanankääntein sen hempeyden hengen synnit, hän ottaa Erkkiä ympäri kaulan ja saa kuulla, että hänenkin syntinsä ovat anteeksiannetut Jeesuksen nimessä ja veressä, minkä myös koko seurakunta todistaa. Liikuttuneena Pauli käy ystäviensä luona pyytämässä heiltä henkilökohtaisesti anteeksi ja palaa paikalleen kyyneliä kuivaten."¹

On hämmästyttävää, että SRK:n johto turvautui julkisessa tiedotustilaisuudessa epärehellisyyteen kysyttäessä, eikö jäsenien ole pitänyt tunnustaa syntinsä mikrofonin edessä. SRK:n johdon vastaus oli, "ettei tiedä mistä on kyse".² Voidaan myös kysyä, milloin SRK ja sen jäsenyhdistykset ovat muuttaneet sääntöjään, joiden mukaan ry:t pitävät "hartausseuroja, joihin kaikilla on vapaa pääsy" (2 §, a). (Em. raportin tekijä ajettiin lopulta ulos talosta, kun paljastui, että hän oli "ulkopuolinen".)

1 S-L. Frimanin muistiinpanot Saarenkylän ry:n seurakuntakokouksessa Rovaniemellä 8.6.1979.

2 SRK:n johdon tiedotustilaisuus, HS 12.12.1979.

SRK:n johto ilmoitti julkilausumassaan: "Elävä usko ei ole pakkouskoa. Kenenkään ei ole pakko uskoa eikä siihen ketään painosteta. Parannus ja elävä usko on alusta loppuun Jumalan työ." ¹ Em. raportin pohjalta voi vain kysyä: oliko "parannus" vapaaehtoista ja oliko se "Jumalan työ"? SRK:n johto tarkoittanee, ettei kenenkään ole pakko uskoa kuten "Jumalan valtakunnassa" uskotaan; voihan valita minkä uskon suunnan tahansa tai olla uskomatta. Kyllä, mutta se joka on "sisäpuolella" ja haluaa siellä pysyä, on jätetty vain yhden, valmiiksi sanellun vaihtoehdon eteen. "Valtakunnan" sisällä pysymistä toivovan yksilön asema on aivan turvaton edellä kuvatuslaisen henkisen painostuksen edessä. Mitä vaihtoehtoja jää sohveille ja pauleille, joiden koko elämä ja sen tarkoitus sekä ihmis-suhteet enemmän tai vähemmän riippuvat kokonaan suhteesta "elävään kristillisyyteen"? Äärimmäisen vakavaksi asian tekee se, että pelissä käytetään kovimpia mahdollisia panoksia: ratkaistessaan suhteensa "hoitotoimiin" uskovainen ratkaisee oman autuutensa eli sen, pääseekö hän taivaaseen vai joutuuko helvettiin. Tällöin on jo kysymys selvästä uskonnollisesta manipulaatiosta. Seuraavassa esimerkki, joka tekee selväksi, että "hoitotoimenpiteissä" on kysymys iankaikkisuusasioista.

Lapsuudestaan asti jo vuosikymmenet vanhoillislestadiolaisessa herätysliikkeessä mukana ollut opettaja Esko Takkula Kiimingistä kirjoittaa:

"Ensimmäisen kerran minut kutsuttiin kokoukseen kirjallisesti syksyllä 1977. Hoitajat olivat SRK:n johtomiehiä. Tässä kokouksessa olin pääsyytetty sen väärän opinsaastan vuoksi, että olin Kiimingin seurakunnan kirkkoneuvoston varapuheenjohtajan ominaisuudessa seurakuntatalolla tulokahvin yhteydessä lausunut seurakunnan uudet työntekijät tervetulleiksi. Tässä hoitokokouksessa SRK:n pääsihteeri Einari Lepistö sanoi mm. näin: 'Voi hirvittävää pimeyttä, missä Kiimingin Siioni elää. Voi kauhiata hengellistä huoruutta, kun annatte mennä miehen puhumaan eriseuraisen ja uskottoman papin tilaisuuteen. — Te olette kaikki niin pimenneet, ettette huomaa, missä tilassa te täällä elätte. Jos kuolema saavuttaa teijät nyt, niin helvettiin meettä kaikki. — Teijät — koko

1 Julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

rauhanyhdistys erotetaan. Oletpa sinä Esko Takkula mitätön mies. Sinähän kaadat kaikki raja-aidat Jumalan valtakunnasta. Ja mikä sinä oot puhumaan yli seurakunnan, te hyväksytte tämän ja vieläpä yritätte puolustaa tätä miestä.' "

"Tämä hoitokokous kesti klo 19.00 alkaen kello 01–02 välille. Kaikki läsnäolevat seurakuntalaiset joutuivat tekemään parannuksen väärästä hengestä ja minä väärästä opista sen seurakuntatalon kahvitilaisuuden vuoksi ja koska olin Vaalan seurakunnassa ollessani hyväksynyt vaimoni toiminnan kylän diakoniatoimikunnan jäsenenä."

" – Kohta tuli uusi hoitokokous Eelis Mikkolan talossa sen johdosta, että olimme rohjenneet arvostella etenkin Lepistön sanontaa ja hoitotoimenpiteitä em. Rinteen kokouksessa. Tässä kokouksessa olivat jälleen SRK:n johtomiehet. Nyt heitä oli useampia. (Heidän hoitopalkkoihinsa meni muistaakseni 1500 mk siltä kokouskerralta.) Lähdin vaimoni kanssa pois tästä kokouksesta väliajalla (n. klo 24.00), koska hän tuli huonovointiseksi (odotti lasta viimeisillään). Minä olin jälleen ymmällä, sillä olin pyytänyt hoitomiehiltä arvosteluani näin anteeksi: 'Tunnen tässä teidän edessäni itseni hyvin puutteelliseksi ja vialliseksi, koskapa olen arvostellut edellisen kokouksen hoitotoimenpiteitä. Tunnen itseni kokovikaiseksi. Saanko minä tällaisena kokovikaisena kaikkia uskoa anteeksi?' Tähän Erkki Reinikainen (SRK: n varapuheenjohtaja) vastasi: 'Eihän selaista vikaa ole kuin kokovikainen. Ei sinulle nyt saarnata anteeksi. Istuhan alas, niin katsotaan, miten tässä asiat kehittyvät.' "

"Niille, jotka olivat 'katsooneet ylöns yhteisen seurakunnan kokouksen', joko poistumalla väliajalla tai eivät olleet saapuneet, määrättiin SRK:n taholta ns. jälkikokous mahdollisimman pian." Tässä prosessin kolmannessa kokouksessa tuli myös Takkulan puolisoineen olla, koska he olivat poistuneet puolen yön aikaan. Kokouksessa vatvottiin yksityiskohtaisesti Takkulan suhdetta kirkkoon. Sitten tuli neljäs kokous.

"Sitten oli taas suuri kokous Lehmilän talossa. Hoitajina SRK:n pääsihteeri Einari Lepistö, puheenjohtaja Kauko Mäntylä^p, päätoimittaja Voitto Savela ja Eino Kimpimäki. Kokouksen alkupuolella Lepistö sanoi: 'Koskaan ennen ei Kiimingin Siioni oo ollut niin pahasti eksyksissä kuin nyt. Tuossa tilassa te meette kaikki helvettiin. Ja kun ei parannuksen tekijöitä oo, me lähetään täältä pois. Minulla ainakin ottaa tämä teijän tila niin

sydämeen, että minä ainakin tartten raitista ilmaa.' Joku seurakuntalaisista juoksi hoito-
miesten eteen ja itkien huusi: 'Voi älkää lähtekö pois! Älkää jättäkö meitä, mehän juo-
vumme kadotukseen!' "

Masentuneena "hoidon" menetelmistä Takkula lähti Lehmilän kokouksesta väliajalla
pois. Myöhemmin hän ja hänen puolisonsa kutsuttiin Kiimingin ry:n johtokunnan pu-
hutteluun SRK:n toimeksiannosta. Tässä prosessin viidennessä kokouksessa tehtiin sel-
väksi Takkulan "hempeydet": Ensinnäkin hän ei enää kannattanut Keskustapuoluetta,
vaan ilmoitti siirtyneensä SKL:n kannattajaksi. Tästä nuhdeltiin. Toiseksi hän pysyi
kannassaan, että aikoo käyttää opettajan toimessaan koulutelevisiota. Kolmanneksi
Takkula sanoi, että hän aikoo "joskus käydä kirkossakin jumalanpalveluksissa", vaikka
hän oli aikaisemmin luvannut olla kirkossa käymättä.

Takkulan tapaus päättyi kuudenteen, Kiimingin seurakuntatalolla pidettyyn kokoukseen,
jossa olivat jälleen mukana SRK:n johtomiehet Oulusta. "Itse en ollut läsnä tässä koko-
uksessa, missä sinetöitiin erottamiseni. Suurelle hoitokokousyleisölle oli julistettu tällai-
set sanat: 'Esko Takkulalla ei ole enää mitään tekemistä Jumalan lasten kanssa. Hänet
on siirretty *saatanan* valtakuntaan.' " Takkulan 8–16 -vuotiaat lapset olivat omin korvin
kuulemassa heidän isästään lausuttua tuomiota. Takkulan puoliso erotettiin myös. Pe-
rusteluina oli se, "ettei hän ole osoittanut kuuliaisuutta seurakuntaäidille, vaan on jäänyt
pois yhteisistä seurakuntakokouksista". Itse rouva Takkula oli ilmoittanut olevansa hen-
kisesti väsynyt alituisiin kokouksiin ja saaneensa jo stressikohtauksia, joiden vuoksi oli
joutunut turvautumaan lääkärin apuun.¹

Takkulan perheen esimerkistä lukija voi itse todeta, pitääkö paikkansa SRK:n
johdon julkilausumassa mainittu väite, että "ketään ei painosteta". Esko Takku-
lan vetoamus tuntuu varsin kohtuulliselta: "Lopuksi kyselen, että antaako us-
konnonvapauslakimme tällaisen hoitovallan SRK:lle? Hyväksytäänkö, vieläpä
siunataan, kirkkomme ylemmän johdon taholta edelleenkin tällainen 'sielunhoi-
totyö'?"

1 E. Takkulan kirje 10.1.1980.

Tähän mennessä on tarkasteltu menetelmiä, joilla SRK ja sen jäsenyhdistykset ovat "hoitaneet" sisäisiä ongelmiaan taistelussa lähinnä "hempeyden henkeä" vastaan. On tullut ilmi, kuinka rajat "eriseuroihin" ja kirkon edustamaan "maailman hengellisyyteen" täytyy olla selkeät. Kuten Takkulan kirjeestä ilmenee, rajojen "kirkastaminen" on aiheuttanut vanhoillislestadiolaisuuden piirissä uudenlaisen suhtautumistavan mm. kirkon diakoniatyöhön. Aiemmin siihen on ollut lupa osallistua, nyt linjaa on selvästi tiukennettu. (Ks. myös edellä s. 50, erilliset diakoniatuimikunnat.) Vanhoillislestadiolainen ei myöskään osallistu sellaisiin jumalanpalveluksiin eikä muihinkaan seurakunnan työmuotoihin, joita johtavat muut kuin SRK-laiset papit. "On hyödytöntä mennä kirkkoherran pitämään jumalanpalvelukseen, hän kun ei ole saanut Jumalan lapsen armoa." ¹ "Uskottoman papin" pitämään jumalanpalvelukseen osallistumisesta joutuu tekemään parannuksen. ² Kirkon toimintaan mukaan meneminen tekee "omavanhurskaaksi". ³ Tästä syystä ei myöskään lähetetä lapsia sellaiseen seurakunnan kerhoon tai pyhäkouluun, jota ei johda vanhoillislestadiolaisittain uskova. ⁴

Eräs keskeisin koko 1970-lukua hallinnut kurinpidollinen keskustelunaihe vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen sisällä on ollut kysymys suhtautumisesta televisioon. Asia on ajoittain noussut niin polttavaksi, että jotkut ovat puhuneet jopa SRK:n uudesta "TV-seurakuntaopista": "Jumalan valtakunnan" rajat piirtyvät sen mukaan, onko kotona TV vai ei. TV-kysymys on tyypillinen esimerkki SRK:n menetelmistä vaalia "Jumalan joukon" ykseyttä ja kuuliaisuutta.

1 R. Karvosen haast., Kotimaa 15.11.1979. Myös "uskottoman" papin pitämässä joulukirkossa käynti on kielletty. E. Takkulan kirje 10.1.1980.

2 P. Sillanpään haast. 27.12.1979.

3 A. Partanen, HS 24.12.1979.

4 L. Pietilä, HS 25.11.1979.

Ensimmäisen julkisen kielteisen kannanottonsa SRK otti televisiota vastaan Yli-vieskan vuosikokouksessa 1963. Perusteluina oli TV-ohjelmien sopimattomuus kristitylle niiden sisällön vuoksi. Oulun vuosikokouksessa 1966 kantaa täsmennettiin antamalla perusteluita TV:n vahingollisuudelle. "Vakavin seuraus" TV:n hankkimisesta on se, että "televisio on tullut tärkeämmäksi kuin *seurat*". "*Tottemattomuuden* synty on himmentänyt hengen valot." Johtopäätöksenä oli, että "ne paikallisten ry:ien toimihenkilöt, jotka ovat television hankkineet, eivät ole puhutteluista huolimatta siitä luopuneet, erotetaan ry:ien luottamustehtävistä". Kuitenkin Oulun kokouksessa vielä oli vallalla lievätkö suhtautumistapa koulu-TV:n käyttöön: "Ei se kaikki ole pahasta." Tiukan kontrollin avulla opettaja saattoi käyttää koulu-TV:tä opetuksessaan.¹

SRK:n kanta televisioon tiukkeni entisestään Ruukin vuosikokouksessa 1971. Kun Oulun kokouksessa vielä "rakkaudella neuvottiin luopumaan" TV:stä ja TV:n pitämisen sanktiona oli vain luottamustehtävän menettäminen, Ruukin kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan TV:n omistaminen vei ulos "Jumalan valtakunnasta" ja armon osallisuudesta: " – – ellei parannusta tule, pidetään pakanana ja publikaanina eikä enää oteta ry:ien jäseniksi, ei tervehditä Jumalan lasten tervehdyksellä."²

Sievin vuosikokous 1976 tiukensi TV-kantaa entisestään siten, että vaadittiin uskovaisten kotien lasten täydellistä vapauttamista koulu-TV:n katselemisesta. Samalla velvoitettiin opettajia: "Seurakunnan rakkaudessa oleva uskovainen opettaja vastustaa – – television käyttämistä. – – Näin menetellen hän osoittaa *kuuliaisuutta* seurakunta-äidille – –"³ Vuonna 1979 SRK:n johto on julkisissa

1 SRK:n johtok. kokous 7.5.1966, ptk. SRK:n johtok. kirje "Luulajan Jumalan lapsille" 29.12.1971.

2 E. Lepistö, puhe Tornion ry:n kokouksessa 14.6.1972, nauha. SRK:n johtok. kirje "Luulajan Jumalan lapsille" 29.12.1971.

3 SK 2/1979, 9.

ilmauksissaan taas muuttanut "Jumalan valtakunnan" kantaa TV-kysymyksessä. Video-ohjelmat voivat tulla kysymykseen koulu-TV:n käytössä myös uskovaisille. Tällöin "opettaja tuntee oppiaineksen".¹

Vaikka SRK onkin perinteisesti perustellut television vastustamistaan TV-ohjelmien sopimattomuudella kristityille ohjelmien turmelevan vaikutuksen vuoksi, ei tämä käytännössä ole kuitenkaan ollut ainut TV:n vastustamisen motiivi. Kuten edellä mainittu Oulun kokouksen kanta 1966 osoittaa, yksi TV:n suuria vaaroja on se, että "televisio on tullut tärkeämmäksi kuin seurat". Lapsille opetetaan: "Tämän maailman ihmisillä on epäjumalana televisio. — — Menee seuralahut, ei haluta lähteä seuroihin enää."² Itse asiassa TV-kysymyksestä on SRK:n piirissä tullut mahtava vallankäytön väline, jolla "ammutaan rivit suoriksi" ja mitataan rivikristittyjen uskollisuutta ja kuuliaisuutta "seurakuntaäitiä" kohtaan. Kristitty ei saa ottaa TV-kysymyksessä "erivapauksia" ja poiketa "Jumalan valtakunnan kannasta". Muuten hänestä "tulee niin huonokuuloinen, ettei hän kuule Jumalan valtakunnan neuvoja ja mitä Henki seurakunnille sanoo".³

Seuraavassa kaksi esimerkkiä TV-päätösten käytöstä avaintenvallan välineenä:

Pohjois-Ruotsin vanhoillislestadiolaiset kristityt joutuivat Ruukin vuosikokouksessa jyrkentyneen kannan vuoksi suuriin vaikeuksiin suomalaisen keskusjohdon kanssa vuosina 1971–1972. Oli tullut tietoon, että Ruotsin "Jumalan lapset" eivät yhtyneet Ruukin kokouksen kantaan eivätkä pitäneet televisiota syntinä. Joillakin jäsenillä oli myös TV kotonaan.

SRK:n johtokunta kehotti kirjeessään "Luulajan Jumalan lapsille" 29.12.1971: "*Sielunne autuuden tähden* tehkää parannus ja luopukaa televisioistanne."

1 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

2 LS 1/1978, 5, n-tön.

3 L. Taskila 1969, 163; SS 1978, 140.

Suurin synti, johon Pohjois-Ruotsin lestadiolaiset syylistyivät ei kuitenkaan ollut sinänsä television puolustaminen tai edes sen hankkiminen, vaan se, että ruotsalaiset uskovaiset rohkenivat asettaa kyseenalaiseksi "Jumalan valtakunnan" päätökset, joita ei niiden erehtymättömyyden vuoksi voinut muuttaa.

Alistumattomuus "valtakunnan" "yhteiseen rakkauteen" oli pääsyytös ruotsalaisia vastaan: " – – te ette enään halua vaeltaa yhdessä hengessä ja rakkaudessa Suomen Siionin kanssa. Niinkauan kuin teillä on tämä ajatus, emme voi edes neuvotella kanssanne tästä asiasta, nimittäin että pitää muuttaa se *päätös*, jonka suuri Jumalan lasten joukko on tehnyt." (Viitattiin Ruukin vuosikokoukseen 1971.) Jos "asia ei selkiä", yhteys menee poikki SRK:een.¹ Pääsihteeri Lepistö selvensi vielä: S. Johanssonin pahin rikkomus oli väite, että "koko Suomen Siioni on erehtynyt". "Emme ollenkaan lähdekään sille tielle, neuvottelemaan, oli Ruukin kokous oikea eli väärä, mutta asian korjaamiseksi olemme aina valmiit neuvotteluun."² "Jumalan valtakunnan" päätöstä ei voida ajatellakaan muuttaa, asia korjautuu vain siten, että päätöksen alle alistutaan. SRK lähetti sovittelijaksi P. Heikkisen, joka neuvoi Ruotsin "Jumalan lapsia": "Seurakunta on tehnyt tämän päätöksen ja meidän *täytyy uskoa*, että Pyhä Henki puhuu seurakunnan kautta."³

Vastauskirjeessään SRK:lle pohjoisruotsalaiset hämmästelivät yhteyden täydellistä katkeamista. Ihmisten tekemät "käskyt ja säännöt on tuotu kristittyjen keskuuteen". Syyteyt ilmaisivat valmiutensa kyllä luopua TV-vastaanottimistaan, mutta he eivät periaatteessa voineet hyväksyä sitä tapaa, jolla SRK asian hoiti. SRK nimittäin asetti synninpäästön *ehdoksi* sen, että katuva samalla lupaa hävittää laitteen kotoaan: "Ilman ehtoja on syntiselle julistettu syntein anteeksiantamus Jeesuksen nimessä ja kalliissa sovinto-veressä."⁴

1 SRK:n työvaliok. kirje S. Johanssonille ja "Morjärven uskoville" 10.12.1972.

2 E. Lepistön puhe Tornion ry:llä 14.6.1972, nauha.

3 S. Johanssonin ja G. Erikssonin kirje SRK:n johtokunnalle 18.3.1972.

4 S. Johanssonin ja G. Erikssonin kirje SRK:n johtokunnalle 18.3.1972.

Morjärven uskovaiset suljettiin "Jumalan valtakunnan" ulkopuolelle SRK:n johtokunnan vastauskirjeellä: " – teillä on kokonaan *toinen henki* kuin meillä. Me emme ole enää veljiä keskenämme Kristuksessa Jeesuksessa. – te taistelette Jumalan valtakuntaa vastaan – *sanoudutte irti Pyhältä Hengeltä* hallitusta Jumalan seurakunnasta." ¹

P. Heikkinen tarkensi päätöstä Johanssonille: Johansson on "uskoton" joka on "asettunut vastaan Jumalan seurakuntaa, joka on elävän Jumalan seurakunta, totuuden patsas ja perustus". "Nyt olet sinä – ja kaikki toiset – jäämällä pois neuvottelusta (SRK oli tarjonnut "hoitoa" eli mahdollisuuden "parannuksen" tekoon Luulajassa 26.3.1972) hylänneet Jumalan rakkauden neuvon ja ylönantaneet Jumalan seurakunnan. Emme ole enää veljiä – " ²

Luulajan "Jumalan lapsille" kävi samalla tavoin kuin Morjärvellä. Luulajassa ei kenelläkään uskovaaisella ollut erottamishetkellä enää televisiota, mutta heidät suljettiin ulkopuolelle, koska he olivat "nousseet Jumalan valtakuntaa vastaan". "Meidät on luettu pakanain joukkoon, kun muutamilla Luulajassa oli TV. Mutta hekin olivat tehneet parannuksen ja panneet pois sen. – Meidät pantiin saman tuomion alaisiksi, koska emme voineet yhtyä päätökseen." Viitattiin vielä "vääriin menettelytapoihin" ja "ehdolliseen anteeksiantoon". ³

Pohjoisruotsalaisten uskovaisten erottaminen SRK-johtoaisesta lestadiolaisuudesta osoittaa, kuinka TV-kysymyksestä oli tullut autuuden asia. Se ei ollut autuuden asia siksi, että TV:n katselu jo sinänsä kadottaisi, vaan siksi, että TV:n katselijat ja puoltajat "nousivat Jumalan valtakuntaa vastaan" arvostellen "Pyhän Hengen päätöksiä". Pyhää Henkeä vastaan nouseminen osoitti, että asianomaisissa oli "eri henki", "väärä henki". P. Heikkinen tiivistää: "Asiaa ei voida tähän jättää, koska on kysymys niin vakavasta syytöksestä Suomen Siionia vastaan, että koko Suomen Siion on tehnyt väärän päätöksen, – on noustu Jumalan seurakuntaa vastaan." ⁴

1 SRK:n johtok. kirje S. Johanssonille ja G. Erikssonille 5.5.1972.

2 P. Heikkisen kirje S. Johanssonille 15.5.1972

3 E. Enbomin kirje SRK:n johtokunnalle toukokuussa 1972, nauha.

4 P. Heikkisen puhe Tornion ry:llä 14.6.1972, nauha.

Toinen esimerkki "TV-seurakuntaopista":

Opettaja Heikki Koukkari oli ensimmäinen huomattava SRK-lestadiolainen, joka sai tuntea nahoissaan Oulun vuosikokouksen 1966 päätösten sovellutukset.

SRK:n työvaliokunta oli vuonna 1967 tiedustellut Pielisjärven ry:n johtokunnalta Koukkarin suhtautumista televisioon. Vastauksena kaksi johtokunnan jäsentä (Räsänen ja Parikka) lähetti Ouluun seuraavan viestin (paikallinen johtokunta ei ollut kokoontunut käsittelemään viestin sisältöä): "Veljemme Heikki Koukkarin käsitys ja mielipide TV:stä on, että se on samanlainen kuin radio ym. – – jotka on aina myöhemmin usko-vaistenkin parissa todettu tarpeelliseksi. Tämän johdosta on Heikki Koukkarin tilalle rauhanyhdistyksen puheenjohtajan paikalle 19.2.1967 valittu Valto Räsänen." Tämän perusteella SRK:n johto katsoi, että Koukkarin on oltava puhekiellossa, kunnes asia on selvitetty. Koukkari sai määräyksen tulla SRK:n työvaliokunnan eteen 9.10.1967.¹ Koukkari ei alistunut saneluun, vaan matkusti Ouluun heti. Matka jäi kuitenkin tuloksiltaan laihaksi ja asia selvittämättä.

Koukkari sai uuden tilaisuuden "parannuksen" tekemiseen, kun hänet kutsuttiin SRK:n työvaliokunnan eteen 20.12.1971. Perustelut: "Työvaliokunnan tietoon on tullut, että olet puolustellut televisioasiaa kodissasi ja toiseksi, yhteys kotiseurakuntaan on heikko."² Koukkari ei taaskaan noudattanut annettua määräystä, vaan kirjoitti myöhemmin kaksi kirjettä,³ joissa hän selosti suhtautumistansa TV-asiaan.

SRK:n johtokunta käsitteli tapausta 15.4.1972. "Kirjeet luettiin ja murheella todettiin, että kirjeet ovat *katkeria* – – " Koukkari päätettiin kutsua johtokunnan eteen 30.6.1972 ja siihen asti häneltä edelleen kiellettiin puhujamatkoilla käynti.⁴ Koukkari ei noudattanut kutsua. Sen sijaan Koukkarin puoliso Irja Koukkari, ammatiltaan myös opettaja, lähetti SRK:n johtokunnalle kirjeen, jossa hän sanoo TV:n olevan välttämätön sekä

1 E. Lepistön kirje H. Koukkarille 11.9.1967.

2 E. Lepistön kirje H. Koukkarille 15.12.1971.

3 28.12.1971 ja 3.4.1972.

4 SRK:n johtok. kokous 15.4.1972, ptk.

kouluopetuksen että opettajien jatkokoulutuksen vuoksi. Paikkakunnan kouluviranomaiset myös edellyttivät opettajien hyödyntävän TV-opetusta.¹ SRK:n johtokunnalta Heikki Koukkari sai kirjeen, jossa valitettiin Koukkarin "katkeraa mieltä". " – – sinä *tottelemattomuudella* paljastat sydämesi sisäisen tilan." SRK piti Koukkaria niin tärkeänä miehenä, että "moniaita johtokunnan veljistä" tarjoutui tulemaan Koukkarin luo keskustelemaan.² Koukkarin kutsua ei tullut ja niin hän ajautui viisi vuotta kestäneen prosessin jälkeen irti "Jumalan valtakunnasta".

"Jumalan valtakunnan" omalakaisuutta ilmentää myös se, että suhteessa kulttuuriharrastuksiin SRK-lestadiolaiset ovat varsin pidättyviä. Periaatteessa kaikki sellainen, joka samaistaa uskovaisen tämän maailman menoon ja himoon tai ruokkii omankunnian pyyteitä, on uskovaiselle sopimatonta ja kiellettyä. Lapsille koulussa tällaista "tuntoa haavoittavaa opetusta" ovat mm. "elokuvaesitykset, televisiotunnit, tanssi ja konsertit".³ Klassista musiikkia saa sekä kuunnella omista stereoista että itse soittaa, lukuunottamatta oopperamusiikkia, joka on liian kepeää.⁴ Konserttiin sen sijaan ei ole menemistä.⁵ Säveltää saa, mutta omaan sävellyskonserttiin ei ole menemistä, koska se on oman kunnian pyyntöä. Samasta syystä ei uskovainen voi antaa laulu- tai soittokonserttia.⁶ "Me emme lähde tämän maailman näyttämölavoille."⁷ Kirkkomusiikki ja -konsertit ovat pannassa, koska niissä "piilee ekumeenisen hempeyden vaara".⁸

Kirjallisia tuotteita saa julkaista ja vanhoillislestadiolainen taiteilija saa myydä taulujansa. Pitkä tukka ja parta ovat kiellettyjä, koska tällainen muistuttaa

1 I. Koukkarin kirje SRK:n johtokunnalle kesällä 1972.

2 SRK:n johtok. kirje H. Koukkarille 1.7.1972.

3 Uskon kautta 1979, 104.

4 M. Juneksen haast. 2.1.1980.

5 R. Metsänheimo, Pms 33/1979.

6 R. Hartikainen, HS 31.12.1979.

7 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

8 R. Metsänheimo, HS 20.1.1980.

"Jumalaa vakituisesti pilkkaavia rokkitähtiä".¹ Kaikki sellainen, johon liittyy tämän maailman kunnian tavoittelua, on kiellettyä: urheilukilpailujen katseleminen sekä niihin osallistuminen, kyntönäytöksen katseleminen jne.² Myös kaikki sellainen, mihin liittyy alkoholin käyttöä tai huvi-illanviettoja, on kristityille sopimatonta. Tältä perustalta uskovainen voi olla jäsen maamiesseuroissa, mar-toissa, sotaveteraaneissa, reserviupseereissa jne., mutta ei ota vastaan johto- tai luottamustehtäviä, koska niissä on suurempi vaara joutua sopimattomiin tilanteisiin.³

Seuraavassa esimerkki kulttuuriharrastusten tähden tehdystä "parannuksesta". Oululainen kuvanveistäjä Raimo Metsänheimo kirjoittaa:

"Näin siis vaimoni kanssa, pelko sydämessä varsinkin minulla, astuimme 'pelottavan raadin', koti-Siionin johtokunnan eteen. – – Puhuttelijoita oli kahdeksan veljeä ja yksi sisar, – – He puhuivat kuin enkelit, kukin 'omin sanoin', mutta kaikki samassa hengessä ja kaikki Raamattuun perustuen. – – Vaimo – – keskustelujen päätyttyä sai armon nöyrytyä parannuksen väärästä hengestä, jota todella oli häneenkin tarttunut – – 'Sovinto' tuntui janttaantuvan esimerkiksi siihen, että minä en voinut sanoa synniksi urheilukilpailuja enkä sinfonia- tai kirkkokonsertteja tilaisuuksiksi, joissa pilkkaajat istuisivat – – . Tämä kuitenkin toisaalta oli kuulemma vain hedelmistä puhumista. Väärintä oli se, että minä pyrin *ymmärryksestä uskoon* – – että olen *yksityisyrittäjä*, jollaisia kristittyjä Raamattu ei tunnusta – ja kauheimpana se, että minussa on *eri henki*, että minä siis en olekaan Jumalan lapsi. – – minut sidottiin synteihini."

Myöhemmin Metsänheimo sai "parannuksen armon": "Urheilukilpailut päätin jättää suureksi huojennukseksi. Vaikein oli edelleen se konserttien kohta – ei henkilökohtaisesti, vaan periaatteessa ja ajatellen, miten esim. uskovainen säveltäjä ja uskovainen laulaja voivat kutsumustaan toteuttaa. – – *Lohduksi* kaikille: taivaassa on musiikkia –

1 R. Metsänheimo, HS 20.1.1980.

2 R. Metsänheimo, Pms 33/1979.

3 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

kauniimpaa kuin mikään maanpäällinen musiikki." ¹

SRK:n piiriin lukeutuvat oppineet ihmiset ovat saaneet joitakin erivapauksia verrattuna muihin "Jumalan lapsiin" esim. television suhteen, jos sellainen on työn kannalta välttämätön. Heillä on rajattu vapaus siihen saakka, etteivät he ota esille mitään "Jumalan valtakunnan" rauhaa järkyttäviä uhkaavia tekijöitä. ² Kuitenkin SRK-laiset oppineet ja ajattelevat yksilöt joutuvat jatkuvasti ristiriitatilanteisiin, joissa järjelliset asiat on vain sokeasti otettava "uskon kysymyksinä". Älyllinen rehellisyys voidaan joskus joutua uhraamaan sokean uskon nimessä.

Eräs kuvaava esimerkki varsin omaperäisestä suhtautumisesta järjellisiin kysymyksiin puhtaasti "uskon kysymyksenä" on syntyvyyden säännöstelyn ongelma. Ensimmäiseen uskonkappaleeseen vedoten todetaan: "Yksinkertainen Jumalan lapsi ei lähde tekemään tällaista oman käden kautta. Otamme vastaan ne lapset, jotka Jumala meille antaa." Edes minkäänlaisista terveydellisistä syistä ei syntyvyydensäännöstelyä hyväksytä. ³ "Syntyvyyden säännöstely kaikissa muodoissaan on vastoin Jumalan sanaa ja ei tämän takia sovi kristitylle." ⁴ Koska syntyvyyden säännöstelemättömyys on "uskon asia", sitä myös Raamatulla perustellaan: "Melkein Raamatun alkulehdillä kerrotaan Onan-nimisestä miehestä, joka tällaista jumalattomuutta ns. ehkäisyä harjoitti. Ja Jumala sanoo sanassaan: Se, mitä hän teki, oli pahaa Herran silmissä ja Herra antoi hänen kuolla. — Onanin kohdalla, elämän ehkäisijän kohdalla oli kysymys kuoleman synnin tekijästä." ⁵

Lopuksi otetaan esille vielä kaksi aluetta, joiden hoitamisessa SRK on osoittanut kykyä voimiensa ja valtansa keskittämiseen yhden, kuuliaisen lauman koossa

1 R. Metsänheimo, Pms 33/1979.

2 M. Juneksen haast. 2.1.1980.

3 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

4 Kantamme ajankohtaisiin asioihin 1970, 9.

5 Y. Tala^p, SS 1977, 145.

pitämiseksi. Nämä alueet ovat raha ja politiikka.

Valtakunnallisella tasolla merkittävin taloudellinen tuotto saadaan julkaisu- ja kustannustoiminnasta, joka on jatkuvasti SRK:n huomattavin vakinainen tulolähde. Esim. vuonna 1977 julkaisu- ja kustannustoiminnan puhdas nettotuotto oli liki 2 milj. mk¹ ja vuonna 1978 jo 2,4 milj. mk². Jatkuvasti menestyvän talouden takaamiseksi käytetään hengellisiä perusteluita: "Kymmenissä tilaisuuk- sissa on tehty päätöksiä, että kaikki lehdet jokaiseen kotiin. Mutta aina vain ti- lastot osoittavat toista, tiedon perille meneminen on vaikeaa. Vai onko puute elävästä tunnosta? – – Mutta kun sielun ruoan elävän leivän, vie halla, tulee korvaamaton vahinko."³ " – – yhteinen päätös, että jokaiseen kotiin tilataan kaikki Siionin lehdet. Eikä vain lehdet, vaan myös ne kirjat, joita Siionissa jul- kaistaan."⁴ "Siksi on aihetta vakavasti jokaisen ensi tilassa katsella kirjahylly- ään, onko siellä kaikki kristillisyyden kirjat ja onko kaikki kristillisyyden lehdet tilattu. Lasten Siionikin, vaikka ei lapsia olisikaan."⁵ Kun on uhkailtu "elävän tunnon puutteella" ja "korvaamattomalla vahingolla", otetaan innostavaksi esi- merkiksi seuraava tapaus: "On liikuttavaa vastuuntuntoa niillä vanhemmilla, jot- ka tilaavat lasten oman lehden kaikille lapsille, *kahdeksankin* vuosikertaa sa- maan perheeseen."⁶

SRK on ottanut kantaa "ajankohtaisiin asioihin" monilla elämän alueilla. Myös- kään aina arkaa puheenaihetta, politiikkaa, ei ole suljettu SRK:n kannanilmaus- ten ulkopuolelle. Vanhastaan "kristillisyydessä" on pidetty uskovaiselle sopimat- tomana millään tavalla tukea mitään vasemmistopuoluetta niiden "jumalankiel- teisyyden" vuoksi.⁷

1 SS 1978, 292.

2 SS 1979, 321.

3 Pms 43/1977, pk, n-tön.

4 Pms 47/1977, pk, n-tön.

5 Pms 13/1978, n-tön.

6 Pms 43/1977, pk, n-tön.

7 Pms 42/1976, pk, n-tön. J. Uljas, Voitosta voittoon 1970, 23–26. SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

1970-luvulla on SRK:n suhtautumisessa politiikkaan tullut mukaan uusi piirre. SRK on julkisesti korostanut, että kristitty ei voi äänestää eikä olla ehdokkaana "protestiryhmissä", jotka "lähtevät vain repimään ja saattamaan aikaan sekasortoa". Tällä periaatteella on kumottu uskovaisen mahdollisuus äänestää Suomen maaseudun puoluetta, joka edustaa "katkeruutta" ja maan hallituksen ja päämiehen "parjausta".¹

Toinen poliittinen suunta, jota kristitty ei voi tukea ovat ne "ekumeeniset pyrkimykset, jotka jo yhteiskuntaelämässäkkin uskonnon varjolla pyrkivät nousemaan esiin".² Tällä rajataan pois kristityn mahdollisuus tukea Suomen kristillistä liittoa.³ Suhtautumistapa kristilliseen politiikkaan ei ole kuitenkaan aikaisemmin ollut näin jyrkkä, vaan siinä on tapahtunut muutos. Vuonna 1962 huomattavia SRK:n johtomiehiä allekirjoitti julkilausuman kristittyjen "puolueettoman keskustan" puolesta. Allekirjoittajina mm. helluntaiherätyksen johtomiesten K. Anturin ja E. Mannisen rinnalla olivat E. Kimpimäki (Päivämiehen päätoimittaja) ja E. Vaherjoki (SRK:n puheenjohtaja).⁴

Käytännössä SRK-lestadiolaisia ehdokkaita sekä valtiolisissa että kunnallisissa vaaleissa löytyy vain lähinnä kahden puolueen listoilta, Keskustapuolueen ja Kokoomuksen.⁵ SRK-lestadiolaisen poliittisen aktiivisuuden valtaväylä on

1 Pms 42/1976, pk, n-tön. SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

2 Pms 42/1976, pk, n-tön.

3 Vrt. edellä E. Takkulan erottaminen ry:stä, s.123.

4 Kaleva 30.1.1962.

5 SRK:n johtoryhmästä Kokoomukseen lukeutuu varapj. E. Reinikainen. SRK-laisena kokoomuksen ehdokkaana vuoden 1979 eduskuntavaaleissa Oulun vaalipiirissä oli O. Savela. Kokoomuslaisen vanhoillislestadiolaisen näkemyksistä tarkemmin ks. H. Torkki^P, Kotimaa 30.11.1976.

kuitenkin Keskustapuolue.¹ Valtakunnallisissa ja kunnallisissa vaaleissa lestadiolaisilla on selvä pyrkimys keskittää uskovaisten ehdokkaitten läpimenemiseksi ehdokkaat yhden puolueen sisälle. Kirkollisissa vaaleissa SRK-laiset esiintyvät normaalisti omana itsenäisenä ryhmänään ilman poliittista leimautumista. "Ruukin-Paavolan ja Revonlahden alueella on vaikeuksia uskovaisten kesken. On useampia, jotka kielloista huolimatta ovat menneet poliittisilla listoilla kirkon vaaleihin. Päätettiin, että tämäkin asia vaatii hoitamista."²

SRK:n leimautumisen selvästi keskustapuoluevoittoiseksi ovat aiheuttaneet useat pienet tekijät. Ensinnäkin tähän on vaikuttanut jo em. johtomiesten aktiivisuus ko. puolueessa ja toiseksi jotkut julkilausumat, joiden allekirjoittajina on tunnettuja SRK-laisia. Esim. ennen vuoden 1968 presidentinvaaleja julkaistiin 31 tunnetun SRK:n saarnamiehen allekirjoittama vetoamus Kekkosen puolesta: " — — on saatava mahdollisimman suuri enemmistö valitsijamiesvaalissa, ja se saadaan, kun äänestät Keskustapuolueen valitsijamiesehdokkaita, — — "³

Kolmanneksi on tapauksia, joissa vanhoillislestadiolaisia kristittyjä on valittu keskustapuolueen luottamustehtäviin kuulematta heidän poliittista kantaansa. "Paikkakunnalle tultuani minut nimitettiin keskustapuolueen erään alaosaston varapuheenjohtajaksi kysymättä lainkaan minulta poliittista kantaani, joka on toinen kuin keskustapuolueen. En kuitenkaan saanut kieltäytyä tehtävästä."⁴ "Tultuani paikkakunnalle minulta edellytettiin keskustapuolueen asiamiehenä olemista ja myös varojen vastaanottamista."⁵

1 SRK:n nykyisistä johtajista mm. puheenjohtaja K. Mäntylä^P, pääsihteeri E. Lepistö ja päätoimittaja V. Savela ovat aktiivisia keskustapuoluelaisia. Lepistö ja J. Alaranta^P olivat vuoden 1979 eduskuntavaaleissa vanhoillislestadiolaisten keskustapuolueen ehdokkaat Oulun vaalipiirissä ja P. Korteniemi Lapin vaalipiirissä. Kukaan SRK-lestadiolainen ei kuitenkaan päässyt eduskuntaan.

2 SRK:n työvaliok. kokous 24.4.1973, ptk.

3 Vetoamus "Kristikansalle" 9.1.1968.

4 Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haast. 2.1.1980.

5 P. Sillanpään haast. 27.12.1979.

Neljänneksi siellä täällä on kuiskattu, että keskustapuolue olisi tarjonnut saarnamiehille "puoluetukiaisia", jotta nämä seuramatkoillaan edistäisivät muun ohella myös puolueen asiaa. Erityisesti 1960-luvun alussa oli tällaista houkutusta: Raahan vuosikokouksen 1962 jälkeen saarnamiehet lähtivät "rahan voimalla saarnaamaan politiikkaa seuratupiin".¹ "Onko Suomen Siionin eräät puhujaveljet ottaneet 'puoluetukirahoja' vastaan, tehdäkseen palveluksia saarnatoimensa yhteydessä jollekin puolueelle?"²

Viidenneksi tietyissä tilanteissa keskustapuoluelaiset ovat osoittaneet puolestaan solidaarisuutta SRK-lestadiolaisia kohtaan. Esim. Kuusamon ry-läisiä arvostele- van Kuusamon kirkkoneuvoston julkilausuman taakse eivät tulleet ry-läiset ei- vätkä keskustapuolueen edustajat.³

SRK:n poliittisuus ei sinänsä liene eriskummallista eikä ongelmallistakaan, mutta kirkon sisäpuolella toimivana kristillisenä järjestönä sen asema tulee hyvin problemaattiseksi, kun politiikkaa aletaan harjoittaa "Pyhän Hengen valtuuksin" ja kun vaaditaan autuuden ehdolla "parannusta Jeesuksen nimessä ja veressä" väärän puolueen kannattamisesta. Kun Kekkos-rintama ei vuoden 1968 valitsijamiesvaaleissa SRK:n kohdalta täysin pitänyt, SRK:n työvaliokunta ilmoitti: "Presidentin valitsijamiesvaalien aikana tapahtui kristittyjen kesken pahennuksia." Tämän seurauksena kutsutaan koolle iso neuvottelukokous: "Suokoon Jumala sen armon, että kaikki asiat tulisivat paikalleen, ja se mikä on särkynyt, korjaantuisi, ja Jeesuksen Kristuksen Jumalan pojan veri saisi hoitaa itsekutakin meitä."⁴

1 P. Sillanpää, Kotimaa 19.3.1977.

2 "Puhujaveljen" kiertokirje 10.12.1974.

3 Kotimaa 22.11.1979.

4 SRK:n työvaliok. kirje "ystäville yhteisessä Herran työssä" 24.1.1968.

Erityisen ajolahdin kohteeksi ovat joutuneet ne vanhoillislestadiolaiset kristityt, jotka ovat kuuluneet SMP:hen. Seuraavassa muutamia dokumentteja.

"Minä allekirjoittanut kuuluin aikanaan Pudasjärven Jongunkylän ry:n Länsirannan ala-osaston johtokuntaan sihteerirahastonhoitajana. Vuoden 1971 keväällä seuratilaisuudessa annettiin minulle määräys, että on luovuttava Suomen maaseudun puolueen jäsenyydestä ja siirryttävä Pudasjärven kunnanvaltuustossa edustamaan Keskustapuoluetta. Tähän minä en suostunut. Saman vuoden kesällä haettiin minulta ry:n kassa ja pöytäkirjat ym. paperit pois ilman minkäänlaista kokouksen päätöstä. Kaiken ylläolevan minä todistan valaehdoisesta oikeaksi.

Pudasjärvellä, 20. joulukuuta 1979.

Juho A. Stenius." ¹

"Minä allekirjoittanut todistan, että ollessani ry:n kokouksessa minut erotettiin ry:n jäsenyydestä. Syyksi luettiin se, että kuuluin Suomen maaseudun puolueeseen. Eropäätöksen teki Einari Lepistö. Mukana olivat myös Erkki Piri ja Sampo Kaariniemi. Samoin allekirjoittanutta kiellettiin tervehtimästä Jumalan rauhalla ja Jumalan terveellä. Pudasjärvellä, 22. joulukuuta 1979.

Aukusti Rytinki." ²

"SMP:n edustajat ovat hengenliikkeestä puhdistettu melkein täysin ja joka ei ole totellut, on erotettu seurakunnasta." Ylivieskassa "oli vaadittu *parannusta* kuulumisesta SMP:hen, vaikka näistä monet eivät enää toimineet siihen kuuluvana – – ellei kuria noudata, joutuu ulos Jumalan valtakunnasta. – – Asiamies oli hienotunteisesti huomauttanut, että uskovaista kansanedustajaa tulisi äänestää ja mieluummin keskustaa." ³

Vanhurskauttamisopin yhteydessä on viitattu siihen, että SRK:n julistus ja opetus tietyllä tavalla ehdollistavat syntisen vanhurskauttamisen: vanhurskautetuksi

1 J. A. Steniuksen virallinen todistus ry:stä erottamisesta, 20.12.1979.

2 A. Rytingin virallinen todistus ry:stä erottamisesta, 22.12.1979.

3 Nimim. "Sivusta seurannut", Kalajokilaakso 26.2.1975.

tulee ja siinä tilassa pysyy vain löytämällä "yhden Jumalan lasten joukon" maan päältä ja pysymällä tälle "seurakuntaäidille" uskollisena "Kristuksen kirkkolain" mukaisesti. Vanhurskautettuna voi säilyä vain säilyttämällä "yhden rakkauden" ja "yhden hengen" "Jumalan valtakunnan" kanssa. Edellä esille tuodut esimerkit ovat havainnollistaneet sitä, kuinka kuuliaisuuden ehdotonta vaatimusta käytännössä sovelletaan. Esimerkkien ja käsiteltyjen asiaryhmien määrä on niin runsas, ettei ongelmaa voi sivuuttaa viittaamalla vain SRK:n piirissä tapahtuviin "ääri-ilmiöihin" tai poikkeuksiin. Pikemminkin tutkimusmateriaalin pohjalta tulee valtuuttuneeksi, että kovat kurinpidolliset otteet ovat SRK-lestadiolaisuuden virallinen ja yleisesti sovellettu linja.

Kaikkein suurimman ongelman SRK-lestadiolaisuuden ehdollinen vanhurskauttamisoppi aiheuttaa siten, että kurinpidollisissa toimissa käytetään suurinta mahdollista pakotetta, autuudenasiaa. On täysin selvää, ettei kurinpidossa ja "Kristuksen kirkkolain" soveltamisessa ole kysymys vain sosiologisella tasolla tapahtuvasta toiminnasta, vaan itse vanhurskauttamisopista: pelastettuna säilyy vain pysymällä "seurakunnalle" kuuliaisena. Siksi SRK:n vanhurskauttamisoppi aiheuttaa vaikean vallankäytön ongelman. Kenellä on oikeus käyttää valtaa ja esiintyä "Jumalan valtakunnan" ja Pyhän Hengen edustajana? Miten yhteisölliset "seurakunnan" päätökset syntyvät?

Kaikkein suurin on ristiriita yhteisöllisen vallankäytön ja yksilön omantunnonvapauden välillä. "Meillä uskonnonvapautta ajatellaan yleensä tietyn yhteisön oikeudeksi noudattaa häiritsemättä omaa uskonkäsitystään. Sillä on kuitenkin myös toinen puoli. Myös tietyn uskonnollisen yhteisön piirissä yksilöllä on oikeus omantunnonvapauteen joutumatta syrjinnän, vainon tai pilkan kohteeksi. Ei uskonnollisella yhteisöllä ole eettisesti mitään oikeutta häpäistä ja loukata ihmistä." ¹ Yksilön henkistä oikeusturvaa loukataan SRK:n piirissä huolimatta siitä, että SRK on virallinen, julkisoikeudellisella periaatteella toimivan kirkon

1 M. Lindqvist, HS 14.12.1979.

oma sisäinen järjestö. Mikä on kirkollisen järjestön vapaus ja vastuu?

Olisi kuitenkin epäoikeudenmukaista väittää, että SRK:tä hallitsevat muutamat häikäilemättömät johtajat. Paremminkin on kysymys yhteisöllisestä vallankäytöstä, joka perustuu vedenpitävään seurakuntaoppiin. Myös yksittäiset johtajat voivat joutua tämän vallankäytön "hoitamiksi" (tämän osoittaa esim. H. Saaren tapaus, ks. edellä s. 45). SRK:n johto toimii varmaankin hyvässä uskossa ja osittain tiedostamatta vallankäyttönsä todellisia varjopuolia. Johtajat toteuttavat käytännössä vain sitä, mikä on "seurakunnan mieli". He panevat vuosikokousten päätöksiä tehokkaasti täytäntöön.

Vallankäytön ongelman ydin lieenee siinä, että kollektiivinen vallankäyttö siinä muodossa, jossa SRK sitä harjoittaa, on luonteeltaan varsin irrationaalista. Puhuttaasti uskonnollisen kielen avulla esitettyjä näkemyksiä on vaikea asiallisesti punnita. Kriitikki ja avoin keskustelu uskonnollisten kysymysten alueella kielletään. M. Junes analysoi SRK:n kielenkäyttöä: Kollektiivinen uskonnollinen kieli on "tunteiden primäärikieltä", ei informaatiota. Kieli toimii täysin uskonnollisen kontekstin ehdoilla ja siksi tämä kieli on tiettyjen kontrolloimattomien massapsykologisten lakien alainen.¹

Teologisesti katsoen SRK:n vallankäytöstä aiheutuvat, jo edellä esille tulleet ongelmat ovat seuraavat. Ensiksi "väärien henkien" näkeminen kaikkialla, missä ei olla täysin "yhdessä hengessä" SRK-laisten kanssa. Tätä voisi kutsua järkeväksi käsiteltävien asioiden spirituaalistamiseksi ja myyttistämiseksi. "Hengille" annetaan mitä mielikuvituksellisimpia nimiä, joita ei Raamatussa mainita, kuten esim. "hempeyden henki", "kuiva henki", "kososlainen henki" jne.

Toiseksi julkisessa ripissä sanellaan, mitä on kaduttava, mistä tehtävä parannus. Tämän rippipakon edessä ihmiset joutuvat tunnustamaan "syntejä" yli ja ohi

1 M. Juneksen haast. 2.1.1980.

oman omantuntonsa, joka ei välttämättä ole samaa mieltä syyttäjien kanssa. Kolmanneksi tiukan seurakuntaopin nimissä synnillistetään asioita, joita moni ei voi syntinä pitää. Synnillistämällä vaalitaan lauman ykseyttä ja kuria: jokin asia on syntiä yksistään sen vuoksi, että se on vastoin "valtakunnan" päätöksiä.

Neljänneksi anteeksiantamus tehdään ehdolliseksi: ellei tee "oikein" parannusta, "sidotaan", vaikka katuva olisi kuinka murtunut, nöyryytetty ja neuvoton. Viidenneksi "hoitotoimissa" rikotaan julkirippi, kun tuodaan esille "armon mereen" hukutettuja vanhoja asioita. Kuudenneksi profanisoidaan kristillisen uskon kalkein asia, kun "Jeesuksen nimi ja veri" vedetään sovittamaan "syntejä", jotka ovat täydellisesti ehdonvallan asioita ja joita ainakaan Raamattu ei pidä syntinä (esim. "parannus" jumalanpalveluksessa käynnistä, "väärään" puolueeseen kuulumisesta jne.).

SRK:n "hoitotoimissaan" harjoittaman vallankäytön vastapainoksi otettakoon esille muutamia luterilaisen rippikäsityksen piirteitä. Koko uskonpuhdistuksen eräs piirre on voimakas hyökkäys katolisen kirkon harjoittamaa rippipakkoa vastaan. Luther sanoo: "Ripistä olemme aina opettaneet, että sen pitää olla vapaa. Me olemme kukistaneet paavin hirmuhallituksen, niin että nyt me olemme päässeet irti hänen pakkovallastaan — — Sehän näet on tähän asti ollut tukalinta — — että jokaisen oli pakko ripittäytyä raskaimpaan kuolemansyntiin vikapääksi tulemisen uhalla." (WA 30 I, 233–234.)

CA opettaa, "ettei rippi kuulu Raamatun käskyihin, vaan, että kirkko on sen asettanut". (CA 25.) Rippi ei siten ole autuudenasia, vaan se on "pelästyneiden omientuntojen lohdutukseksi" annettu apu. (CA 25.) Katolista rippioppia vastaan Luther korostaa ripin olevan enemmän inhimillinen kuin jumalallinen järjestys: "Ja pääasiallisin syy, minkä vuoksi säilytämme ripin, on juuri se, että katekismus siten tulee erikseen kerratuksi ja kuulustelluksi, jotta nähtäisiin, miten sitä osataan ja ymmärretään." (Pöytäpuheet, 42. Ks. myös Schm. III, 8.)

Koska rippi on luonteeltaan lähinnä lohduttava ja pedagoginen tapahtuma, ei tunnustuskirjojen mukaan rippiin saa soveltaa minkäänlaista pakkoa. Tätähän "paavin pakkovalta" juuri korosti. " – – tulee tunnustaa ainoastaan ne synnit, jotka me tiedämme ja sydämessämme tunnemme." (VK 5, rippi.) "Ripistä opetaan ettei *ketään saa pakottaa nimeltä mainitsemaan syntejään*, – – " (CA 25.) " – – kaikkien rikosten ja syntien luetteleminen ripissä ei ole tarpeen, koska se ei ole mahdollistakaan, – – " (CA 11.) " – – ihmisten pakottaminen luettelemaan syntejään ei ole tarpeellista." (CA 25.)

Ripin yhteyteen ei saa sekoittaa ehdonvallan asioita. Rippiä "on sovellettava ainoastaan synteihin eikä muualle". (WA 30 II, 504.) Ulkonaisissa ehdonvallan asioissa "yhtäläisyyden noudattaminen sellaisissa tavoissa ei ole tarpeen", koska "nämä perinnäissäännöt ovat himmentäneet myös Jumalan käskyn, sillä näitä perinnäissääntöjä pidetään paljon suuremmassa arvossa kuin Jumalan käskyä". (CA 26.) Katuvaa ei saa raskauttaa "lapsellisilla ja tarpeettomilla" (CA 20) asioilla, vaan seurakunnan on julistettava hänelle ehdoitta synninpäästö: " – – saavat koska tahansa he tekevät parannuksen, syntinsä anteeksi, eikä seurakunta saa kieltää heiltä synninpäästöä." (CA 12.)

SRK:n eksklusiivisesta seurakuntaopista, virkakäsityksestä ja vanhurskauttamisopista aiheutuu tietynlaisia ominaispiirteitä oppiin synnistä ja sakramenteista. Armon sitominen näkyvän, SRK:n edustaman "Jumalan valtakunnan" omaisuudeksi tekee Jumalan sakramentaalisen ja objektiivisen, "Jumalan lasten joukosta" riippumattoman armovaikutuksen ihmisen turmeltuneessa olotilassa problemaattiseksi.

6. Armon objektiivisuuden ongelma

6.1. Synnin tekoluonne

SRK-lestadiolaisuuden oppi perisynnistä sisältyy siihen julkilausumaan (huhtikuu 1960), josta "pappiseriseuran" aikana tuli otollinen vedenjakaja: "Lapsi on autuas ja Jumalalle otollinen, koska on syntynyt Jeesuksen lunastamaan ihmis-sukuun, ja jos hän kuolee lapsena kastamatta, hän tulee autuaaksi; mutta kaksi-osaisena, koska hänessä on vanha ja Kristuksessa saatu uusi ihminen, – –" ¹ Sama linja, jonka mukaan lapsi on syntyessään autuas ja vanhurskas, on jatkunut muuttumattomana vanhoillislestadiolaisessa julistuksessa kahden viimeisen vuosikymmenen aikana. "Samoin tänäänkin kaikki lapset syntyvät maailmaan Jumalan pyhittäminä, Jumalan lapsina." ² " – – ihminen syntyessään on vanhurskas." ³

Perusteet lapsen vanhurskaalle tilalle ovat kahdenlaiset. Ensinnäkin, kuten julkilausuma totesi, lapsi "on syntynyt Jeesuksen lunastamaan ihmissukuun". Kristuksen inkarnaatio saa kaikkia ihmisiä koskettavan ulottuvuuden: Jumalan ihmiseksi tulo pyhittää ihmisyyden. Jeesuksen sikiämisessä "alkoi Jeesuksen työ ihmiskunnan pelastamiseksi". "Tämän työn piiriin kuuluvat kaikki lapset." ⁴ "Kristus pyhän sikiämisensä ja syntymisensä kautta on lunastanut ja pyhittänyt lapset armonsa osallisuuteen perisynnin alta." ⁵

Lapsi ei "Kristuksen sikiämisen ja syntymisen" tähden kannan perisynnin syyllisyyttä, vaan on siitä vapaa ja siksi autuas. Tämä ajatus on vanhoillislestadio-

1 PKO 1960, 130.

2 A. Paananen^P, Pms 2/1977.

3 Pms 46/1979, pk, T. Tuomisto^P. Ks. myös Uskon kautta 1979, 79. V. Suutari, SS 1977, 141.

4 P. Kinnunen^P, LS 3/1978, 35.

5 Pms 3/1979, Oulun puhujainkokous 28.12.1978, P. Niskakangas. Ks. myös I. Joensuu^P, SS 1977, 98. Uskon kautta 1979, 85. Pms 17/1961, pk, E. Kimpimäki.

laisuuden opissa varsin erikoislaatuinen verrattuna SRK:n muut pois sulkevaan seurakuntaoppiin: On kysymys kaikki rajat ylittävästä universaalista armosta ja samalla sakramentaalisesta, salatusta Jumalan työstä. Raamatullisia perusteita tälle käsitykselle on etsitty niistä kohdista, joissa puhutaan jonkun Jumalan erityiseen tehtävään kutsuman henkilön, kuten profeetan tai Johannes Kastajan, kutsumuksesta ja valinnasta jo ennen tämän syntymää.¹ Lapsen autuutta on myös puolustettu sillä Raamatun ajatuksella, että Jumala on oikeudenmukainen eikä tuomitse lasta vanhempiansa ja esi-isiensä synneistä.²

Kristuksen inkarnaation kaikkia koskettava vaikutus jää SRK:n opetuksessa lopulta refleктоimattomaksi, epämääräiseksi väittämäksi eikä sille onnistuta löytämään selkeää raamatullista perustaa. Siksi on syytä otaksua, että varsinainen peruste lapsen autuudelle on toinen: Lapsi on vanhurskas, koska hänellä on vanhurskauttava, lapsenmielinen usko, jollaisen Jeesus asetti kaiken uskomisen esikuvaksi. "Lapsi on uskon perusteella vanhurskas."³ "Lapsella on siis usko, joka inhimilliselle järjelle kylläkin on käsittämätöntä." "Kiitos olkoon Jumalalle – – , että hän on antanut pienimmille vanhurskauttavan uskon – – "⁴ "Jumalan valtakunta voidaan ottaa vastaan ja omistaa vain lapsen uskolla."⁵

Lapsella on näin ollen myötäsytynyt kyky uskoa, rakastaa Jumalaa ja tuntea Vapahtaja. Lapsen uskon ja autuuden liittäminen toiseen uskonkappaleeseen

1 Esim. Pms 46/1979, pk, T. Tuomisto^P. E. Reinikainen 1961, 11–12. SRK:n "sakramenttikomitean" mietintö 31.5.1958, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 115.

2 Pms 17/1961, pk, E. Kimpimäki. SRK:n "sakramenttikomitean" mietintö 31.5.1958, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 114. O. Juvonen, PKO 1960, 81. E. Reinikainen 1961, 7.

3 Pms 46/1979, pk, T. Tuomisto^P.

4 E. Reinikainen 1961, 24, 39. Raamattuluokka II, 1979, 116.

5 Uskon kautta 1979, 79.

(kristologia, sovitus) on loppujen lopuksi hieman ontuva yritys. Luomisteologian eli ensimmäisen uskonkappaleen pohjalla lapsen autuutta voisi jo selvemmin perustella. SRK:n opissa ei kuitenkaan ole kiinnitetty tähän huomiota. Lienee lopulta parasta yhtyä ajatukseen: "Usko pelastaa. Lapsella ei ole epäuskoa. Hän on uskovainen."¹ Kun lopulta lapsen uskosta ei voida sanoa selkeästi mitään, lopputulokseksi jää argumentum e silentio: ainakaan lapsen epäuskoa ei voi näyttää toteen, siis lapsi on todennäköisesti uskovainen.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana voidaan mainita, että oppi lasten autuudesta selittää osittain vanhoillislestadiolaisten mahdollisuuden hyvällä omallatunnolla suhtautua passiivisesti pakanalähetyskysymykseen (ks. edellä luku 2.2.) "Jeesus – – lunasti kaikki perisyntien alaiset pakanatkin (pakanamaailmassa lapsikuolleisuus on suuri). – – me uskon kautta ymmärrämme, että Jumala ottaa sieltä valitunsa pois pieninä, niin pieninä, ettei heillä ole vielä tekosyntejä."²

Kuten jo vuoden 1960 julkilausuma sanoo, lapsi on autuas, mutta "kaksiosaisena". Tämä tarkoittaa sitä, että hänessä toisaalta on "Kristuksessa saatu uusi ihminen", mutta toisaalta hänessä pysyy "vanha ihminen". Perisyntien syyllisyyttä lapsi ei kanna, mutta kylläkin perisyntien jättämää taipumusta pahaan. "Tosin he ovat perisyntistäkin osallisia. Mutta Jeesus on jo kuitenkin senkin syntien soveltanut."³ "Suuressa armossaan Jumala saattoi meidät Poikansa kautta osallisiksi vanhurskaudesta ja iankaikkisesta elämästä. Tämän lunastusarmon takia mekin olimme syntyessämme Jumalan lapsia. Syntiinlankeemuksessa perintönä jäi meihin kuitenkin *taipumus* kaikkeen pahaan haluineen ja himoineen. Tätä

1 SRK:n "sakramenttikomitean" mietintö 31.5.1958, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 115.

2 H. Höyhty, Pms 13/1977.

3 A. Paananen^p, Pms 2/1977.

Raamattu nimittää perisynniksi. On hyvä, ettei Jumala kadota meitä perisynnin vuoksi, vaan armossaan käy sen ohitse."¹

Koska ihmisessä säilyy taipumus pahaan (konkupisenssi) "syntiinlankeemuksen päivä toistuu jokaisen ihmisen kohdalla". " – – perisynnin vaikutus on meidän lihassamme vetämässä meitä jatkuvasti syntiin".² Siten ensimmäisen ihmisen syntiinlankeemus on typos, alkukuva siitä, mitä jokaisen ihmisen kohdalla tapahtuu, mutta Aadamın syyllisyys ei reaalisesti välity meidän syyllisyydeksemme.

SRK:n edustaman juridisen ajattelutavan mukaan Jumala ei tuomitse ketään ihmistä jonkun muun syyllisyyden tähden, vaan jokainen ihminen joutuu vastaamaan omista *teoistaan* Jumalan edessä. Koska Jeesus on sovittanut kaikkien ihmisten perisynnin syyllisyyden, syyllisyyttä ei hankita mitenkään muuten kuin synnillisten tekojen kautta. " – – Jumala ei tuomitse perisynnistä, vaan kukin tuomitaan tekojensa mukaan, mitä hän ruumiissaan tehnyt on, hyvää tai pahaa. Tältä kannalta selittyy tuo alituisesti Raamatussa toistuva ajatus töitten mukaan tuomitsemisesta. Lapsella ei ole töitä. – – Sovintokuolema on laajaulotteinen ja täydellinen. Ei tule esille missään Raamatussa, että perisynnistä tuomittaisiin, ei ajassa, ei tuomiollakaan, vaan tekojen mukaan."³

Perisynti ei ketään kadota, vain tekosynti kadottaa: " – – on kysymys vain 'tekee, tekee', tekosynnistä, mutta ei perisynnistä."⁴ "Syntien synti, perisynti, on kuitenkin niin tarkkaan kuitattu, ettei viimeisellä tuomiollakaan tuomita ketään sen perusteella vaan ainoastaan tekojensa mukaan."⁵

1 Uskon kautta 1979, 57.

2 E. Reinikainen 1961, 7, 27. L. Myllynen, Pms 43/1978.

3 SRK:n "sakramenttikomitean" mietintö 31.5.1958, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 113–114.

4 O. Juvonen, PKO 1960, 81.

5 M. Koivuneva^p, "Paimenpoika", Pms 19/1960. Ks. myös Uskon kautta 1979, 99. E. Hieta-nen, Pms 7/1977. L. Ylisiurua, SS 1979, 215. L. Myllynen, Pms 43/1978. F. Korkiakoski, Pko 1960, 107.

Suotuisissa olosuhteissa lapsi voi säilyä vanhurskaana. Hän voi "varjeltua lapsuuden kalliissa uskossa" ja "Pyhän Hengen kalliin elämän osallisuudessa ja yhteydessä".¹ Mutta nämä tapaukset ovat lukumäärältään aika vähäisiä, koska useimmat ihmiset "luopuvat lapsuuden uskosta tekosyntien kautta".²

Kun tekosyntejä ei ole "Jumalan valtakunnasta" saarnattu anteeksi eli lapsuuden uskoa ei ole hoidettu, ihminen joutuu *epäuskon* tilaan. Hän ei ole uskon kautta saanut vapautusta tekosyntiensä tuottamasta syyllisyydestä. "Jos näitä syntejä ei Jumalan armo saa pestä Jumalan valtakunnan evankeliumissa, joutuu ihminen epäuskoon, Jumalan armon ulkopuolelle."³ Epäuskon tilassa ihminen ei tule sisälle "Jumalan valtakuntaan" saamaan syntejensä anteeksi. Siksi hän menettää "valtakunnan" ja armon ja "isäksi on tullut perkele".⁴

Vanhoillislestadiolainen syntikäsitys liittyy johdonmukaisesti opin perusskopukseen. Koska evankeliumi on olemukseltaan synninpäästö (ks. luku 4.2.), "kaikkien syntien anteeksiantamus" (huom. monikko), on synti niitä tekoja, joita julistetaan anteeksi. SRK:n opin syntikäsitys on niin ikään kiinteästi yhteydessäoppiin "Jumalan valtakunnasta": ihminen on vapaa perisyntin syyllisyydestä, mutta säilyttääkseen autuutensa hänen tulee elää "valtakunnan" sisällä, jossa yksinomaan on elävä Kristus, evankeliumi ja armo.

SRK:n julistus ja opetus korostaa syntiä synnillisinä tekoina enemmän kuin demonisena mahtina, jonka orjina kaikki ihmiset luonnostaan elävät. Huolimatta

1 Pms 46/1979, pk, T. Tuomisto^P. U. Typpö, SS 1978, 268.

2 L. Ylisiurua, SS 1979, 211.

3 Uskon kautta 1979, 57.

4 Pms 3/1979, Oulun puhujainkokous 28.12.1978, P. Niskakangas. N. Hintikka^P, TVS 1964, 236.

siitä, että ihminen käsitetään "kaksiosaiseksi", lunastetuksi ja turmeltuneeksi, ei turmeltuneisuudesta puhuta SRK:n julistuksessa ja opetuksessa niinkään ihmisen olemusta, vaan ihmisen tekoja koskevin käsittein.

Tunnettua on, että kristillisessä uskossa synnin alkuperä ja olemus käsitetään kaiken läpäiseväksi jumalanvastaiseksi persoonalliseksi voimaksi, jota ihminen ei voi vastustaa, ja siksi ihminen *on* radikaalisti syntinen eikä vain tee syntiä. Turmeluksen tilaan langennut ihmiskunta ja sen jäsenet eivät voi muuta kuin toivoa, että ihminen itse olisi Jumala ja että Jumala ei olisi Jumala. (Ks. esim. Room 3 ja 7. Lutherin liittymisestä Paavaliin ks. WA 2, 525–526.) Mikään Raamatun kohta ei sano lasta viattomaksi, vaan päinvastoin. Aadamin (suom. ihminen, ihmiskunta) syyllisyys ei ole kenenkään "toisen" syyllisyyttä, joka epäoikeudenmukaisesti luettaisiin jälkipolvien syyksi, vaan se on koko ihmiskunnan yhteistä syyllisyyttä ja tuomionalaisuutta. Koko ihmiskunta on joutunut demonisen mahdin alaisuuteen.

Luterilaisen kirkon tunnustus opettaa: "Kaikki luonnollisesti syntyvät ihmiset sikiävät ja syntyvät synnissä ja ovat kaikki äidin kohdusta asti pahan halun ja taipumuksen täyttämiä, niin ettei heillä luonnostaan voi olla todellista jumalanpelkoa eikä todellista uskoa Jumalaan ja että myös tämä synnynnäinen sairauskin eli perisynti on totisesti synti ja *tuomitsee* Jumalan iankaikkisen *vihan* alaiseksi ne, jotka eivät *kasteesta* ja Pyhästä Hengestä uudesti synny. Täten hylätään pelagiolaiset ja muut, jotka eivät pidä perisyntiä syntinä – ja näin halventavat Kristuksen kärsimystä ja ansiota." (CA 2.) Perisynti on ihmisen "omavastuullinen vika" eikä vain hänen osakseen tullut "rasite". (Apol 2.)

Lutherin ja tunnustuskirjojen lähtökohtana on, että ihminen saa anteeksi perisyntiä syyllisyyden kasteessa. Kaikki parannusenteke, anteeksiantamus, vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen on aina paluuta siihen perusfaktaan, että lapset "kasteen nojalla annetaan Jumalan haltuun ja tulevat hänelle otollisiksi".

(CA 9.) "Kaikki synnit saadaan siis kasteessa anteeksi, mutta kuitenkin siten, ettei Jumala lue niitä meidän syyksemme." (WA 17 II, 285.)

Edellä esitetty SRK:n julistajien käsitys perisynnistä on liki päinvastainen kuin CA 2:n oppi. Siitä huolimatta joillakin SRK:n papeilla on rohkeutta väittää: " – – kristillisyyden käsitykset ovat pitäviä tunnustuskirjojen ja Lutherin kanssa. Esim. perisynnistä tuotiin niin selvästi esille oikea käsitys, – – "¹ Saattaa olla kyllä totta, että oppi lapsen pelastumisesta Kristuksen sikiämisen ja "kohdunpyhittämisen" kautta on vanha lestadiolainen käsitys,² mutta luterilaiseksi sitä ei voi nimittää.

SRK:n julistuksen ja opetuksen syntioppi heijastelee jo aikaisemmin tässä tutkimuksessa esille tullutta armo- ja vanhurskauttamisopin problemaattisuutta. Koska pelastava evankeliumi on luonteeltaan "Jumalan valtakunnassa" julistettua synninpäästöä "valtakunnan" armon aarteistosta, ihmisen on pysyäkseen vapaana tekosyntien tuottamasta syyllisyydestä jatkuvasti vastaanotettava "kaikkien syntien anteeksiantamus" "valtakunnan" sisäpuolella. Jos SRK:n opissa korostettaisiin syntiä mahtina, jonka vallassa ihminen auttamattomasti on, tulisi vastaavasti korostaa Jumalan armotoiminnan objektiivisuutta sanan ja sakramenttien kautta. Tällöin ei mikään tarkoin rajattu "Jumalan lasten joukko" voisi saada itselleen Jumalan armotyön monopolia. Mutta koska SRK ei korosta Pyhän Hengen pelastavan työn suvereenisuutta ja sitoutumista sanaan ja sakramentteihin, se ei myöskään painota syntiä ihmisen ylä- ja ulkopuolella olevana mahtina, jonka objektina ihminen on. Pikemminkin ihminen käsitetään synnin subjektiksi eli tekijäksi, koska synnin olemus on teko. Synnin käsittäminen

1 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 19/1960. Ks. myös M. Kallunki^P, Kotimaa 29.11.1979, joka sanoo CA 2:n oppia perisynnistä "oikeaksi".

2 K. Hulkko^P 1967, 14.

lähinnä teoiksi merkitsee sitä, että ihmisellä on myötäsyntyinen mahdollisuus ainakin osittain vaikuttaa siihen, tekeekö hän Jumalan tahdon myötävaikuttaen siten pelastettuna pysymisensä, vai tekeekö hän syntiä menettäen siten pelastuksen. SRK:n harjoittama pakkorippi ja ehdottoman kuuliaisuuden vaatimus "autuuden haastolla" viittaa tahdon painottamiseen osana pelastustodellisuutta.

Oppi, jonka mukaan synti on varsinaisesti tekoja, joiden subjektina on ihminen, tekee armo-opin vaarallisella tavalla kapeaksi. Tällöin Jumalan pelastavan työn ja evankeliumin tarkoituksena on lähinnä palauttaa ihminen siihen "alkupyhityksen" tilaan eli lapsen vanhurskautettuun viattomuuteen, josta hän on tekojensa kautta pois langennut. "Niissä (synninpäästön sanoissa) on *apu* myöskin syntiä vastaan. Sillä kun olemme entiset syntimme anteeksi saaneet, emme *tahdo* uutta syntiä tehdä." ¹ Synnin tekoluonnetta korostavan opin pohjalta evankeliumista tulee apu, joka palauttaa ihmisen siihen autuuden tilaan, johon hänellä jo entuudestaan on edellytykset.

6.2. Kaste – "hyvän omantunnon liitto"

Kysymys kasteesta on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana ollut opinkoh-
ta, jonka SRK-lestadiolaiset ovat julkisesti ilmoittaneet ymmärtävänsä eri tavalla kuin luterilaisen kirkon tunnustus. "Augsburgin tunnustuksen – – puhuessa kasteesta ja Pyhästä Hengestä uudesti syntymisestä opetus käy liian kapeaksi eikä ota huomioon muita Raamatun näkökohtia." ²

Vanhoillislestadiolaisen kasteopin lähtökohtana on uskon edellyttäminen kastetavalta. Lapset voidaan kastaa juuri sen perusteella, että he ovat "uskovaisia", koska "lapsilla ei ole epäuskoa". "Uskon kautta me ymmärrämme, että lapset

1 Kristityn kodin lukukirja 1975, 104.

2 M. Kallunki^p, Kotimaa 29.11.1979.

ovat uskovaisia kasteelle tuotaessa, sillä kerran tuli tähän maailmaan hän, joka 'sikisi Pyhästä Hengestä ja syntyi neitsyt Mariasta'." ¹ "Lapset ovat kastekelpoisia usko kautta – –". ² "Uskotonta ei saakaan kastaa, – –". ³ "Niin ne on lapset uskossa ja uskovaisina ne saatetaan pyhälle kasteelle." ⁴ Usko on välttämätön kasteen edellytys, koska "kaste ilman uskoa ei vaikuta mitään". ⁵

Kaste ei ole vanhurskauttava, se ei uudestisyntyä eikä kasteessa saada Pyhää Henkeä. Lapsen kohdalla tämä ei ole mahdollistakaan, koska lapsi on *jo* "Jeesuksen sikiämisen" ja "lapsenuskon" kautta vanhurskas. "Ja kasteessa ei lapsena eikä myöhemminkään ihminen uudestisynty eikä saa Pyhää Henkeä." ⁶ "Kasteen vesi ei puhdisti kenenkään syntejä. Puhdistuksen tuo vain Jeesuksen sovinto-veri." ⁷ "– – ettei kaste ole vanhurskauttamisen ja uudestisyntymisen paikka." ⁸ "Eikä kasteessa Jumalan sanan mukaan ole koskaan kukaan saanut Pyhää Henkeä, – –". ⁹

Mikä on sitten kasteen merkitys, jos se ei ole pelastuksen välittäjä? SRK-lestadiolaisuuden julistuksen ja opetuksen mukaan kaste on näkyvä *merkki*, jonka kautta Jumala *tunnustaa* ihmisen omakseen. Uskonsa kautta lapsi (tai uskoon kääntynyt aikuinen) on *jo* tullut vanhurskautetuksi ja pelastetuksi – kaste ei siis enää tuo itse pelastukseen mitään lisää, se *ei* ole *pelastusteko*. Kasteessa "Jumala tunnustaa meidät oikein näkyväisellä tavalla". ¹⁰ Kaste ei tuo vanhurskautami-

1 Pms 39/1979, pk, P. Kinnunen^P. Pms 45/1979, pk, n-tön.

2 E. Tuomaala^P, SL 11/1977, 239.

3 T. Lehto, Pyhäkoulu II, 1964, 96.

4 I. Joensuu^P, SS 1977, 98. J. Pentikäinen, Pms 5/1977. R. Saulio^P, Pms 35/1960. H. Karjalainen, PKO 1960, 14.

5 E. Reinikainen 1961, 21.

6 I. Joensuu^P, SS 1977, 98.

7 Raamattuluokka II, 1979, 45.

8 E. Reinikainen 1961, 21.

9 V. Lohi, SS 1977, 108. Ks. myös SRK:n johdon tied. tilaisuus, Kotimaa 13.12.1979.

10 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 30/1960.

seen enää mitään uutta, vaan se on merkinä siitä, että ihminen on uskonsa kautta jo vanhurskautettu. "Lapsi ei tarvitse kastetta tullakseen otolliseksi, vaan on sitä Jeesuksen syntymän ja kohdun pyhittämisen perusteella. Kaste on merkki, *ei muuta*." ¹ "Johanneksen kasteessa Jumala näkyväisellä tavalla tunnusti Jeesuksen omaksi Pojaksi. Lapsikasteessa Jumala näkyväisellä tavalla veden ja sanan kautta tunnustaa lapsen omaksi lapsekseen." ²

Vaikka kaste ei olekaan pelastusteko, ei sitä saa halveksia, vaan Kristuksen käskyn mukaisesti lapset tulee viipymättä kastaa. "Kasteen puuttuminen ei kadota, mutta kasteen hylkääminen ja halpana pitäminen varmasti kadottaa." ³ Vaikka lapsi onkin vanhurskas, hän on "kaksiosainen, koska hänessä on vanha ja Kristuksessa saatu uusi ihminen". Hänessä on myös turmeltunut luonto, joka voi synnin tekemisen kautta viedä hänet epäuskon tilaan. Siksi "hänet tulee saattaa mahdollisimman pian Kristuksen käskyn mukaan kasteessa Jumalan armoliittoon". ⁴

Lapsen kastamisen tarkoituksena on Jumalan antaman tunnusmerkin kautta liittää hänet "Jumalan valtakuntaan", jossa lapsen uskoa voidaan hoitaa, jotta lapsi säilyisi Jumalan lapsena. "Miksi lapset kastetaan, kun he kerran ovat autuaita? Lapset kastetaan siksi, että he säilyisivät autuaina. — Hyvää omaatuntoa säilytetään Jumalan valtakunnan hoidossa. *Sieltä* ihminen löytää elämän veden, josta ulkonainen kasteen vesi todistaa." ⁵ Kasteen vesi ei vaikuta mitään itsessään, se vain osoittaa "Jumalan valtakuntaa" kohti, jossa on todellinen Pyhän Hengen vaikuttama pelastustodellisuus. Kaste on merkki siitä, että "jokainen tarvitsee armohoitoa". ⁶ Kasteen merkitys on, että "saisitte hoitoa taivaan valtakunnassa

1 E. Suorsa, PKO 1960, 99.

2 O. Näppä, Pms 28/1977.

3 Pms 17/1961, pk, E. Kimpimäki. R. Saulio^P, Pms 35/1960.

4 SRK:n julkilausuma, huhtikuu 1960, PKO 1960, 130.

5 Uskon kautta 1979, 85.

6 M. Hyvärinen^P, Pms 13/1977.

maan päällä".¹ Kaste on "uskon säilymisen ehto, sillä ulkopuolella Jumalan valtakunnan ei ole mitään armoneuvoja".²

Kaste ei SRK:n opetuksen mukaan vaikuta mitään, ellei se liitä kastettua välittömästi "Jumalan valtakunnan" hoitoon. Vain "Jumalan valtakunnassa" sen julistaman evankeliumin kautta lapsen vanhurskas tila voidaan säilyttää ja lapsenuskosta luopuneet voivat saada Pyhän Hengen ja syntyä uudestaan. "Maailman hengellisyys – selittää kaiken hengellisen elämän perus- ja alkutapahtumaksi vedellä toimitettavan kasteen. Me taas uskomme ja tunnustamme, että uskon synnyttävä ja uudesti synnyttävä voima on evankeliumin saarnalla, jota Pyhässä Hengessä Jumalan omat julistavat – Syntyminen elävään uskoon tapahtui siis, ei kasteella, vaan evankeliumin saarnalla. – Sen kautta saadaan Pyhä Henki ja koetaan uusi syntyminen."³ Lapsenuskosta luopuneet eivät pääse takaisin armoon "palaamalla kasteeseen", vaan "lapsuuden uskosta langennut ihminen voi ainoastaan Pyhän Hengen pappeuden viran kautta tulla jälleen Jumalan lapseksi".⁴

Koska kaste ei ole pelastusteko, joka välittäisi kastettavalle jotakin, jota tällä ei jo uskon kautta olisi, kasteen olemus pelkistyy ulkonaiseksi "merkiksi" siitä, että Jumalan ja uskovaisen välillä on liitto. SRK:n julistuksessa ja opetuksessa kasteen merkitys kulminoituu käsitteeseen "hyvän omantunnon liitto".⁵

1 P. Kinnunen^P, LS 3/1978, 35.

2 E. Reinikainen 1961, 26.

3 E. Tuomaala^P, SL 11/1977, 238–239. Ks. myös V. Lohi, SS 1977, 108. A. Postila, SS 1979, 118–119. U. Savela, Pms 1/1978.

4 P. Korteniemi, Pms 40/1978.

5 SRK:n julkilausuma, huhtikuu 1960, PKO 1960, 130; VKO 1960, 40. Pms 39/1979, pk, P. Kinnunen^P. A. Paananen^P, Pms 36/1978. A. Hautamäki^P, SS 1979, 83. I. Joensuu^P, SS 1977, 98. Uskon kautta 1979, 85. Raamattuluokka II, 1979, 45. V. Hämäläinen^P, TVS 1964, 157–158. E. Reinikainen 1961, 27. K. Timonen, TVS 1962. E. Kimpimäki, Pms 1/1961.

Liitossa on aina kaksi osapuolta, joilla molemmilla on omat velvoitteensa. Kasteessa eli "hyvän omantunnon liitossa" Jumala on näkyvän merkin kautta tunnustanut uskovaisen ihmisen omakseen. Ihmisen tehtävänä on pyrkiä vaeltaamaan "Jumalan valtakunnan" armoneuvoja hyväksi käyttäen siten, että hän säilyttää Jumalan edessä hyvän omantunnon. Kaste on ennen kaikkea juuri *velvoitus* säilyttää tämä loukkaamaton omatunto, jotta usko säilyisi elävänä. Kaste "velvoittaa säilyttämään hyvää omaatuntoa".¹ "Kaste velvoittaa meitä pitämään uskon ja hyvän omantunnon." "Kasteen merkitys" sisältyy velvoitukseen "jokapäiväiseen parannukseen".² Edelleen: "Kasteemme takia meidän tulee vaeltaa 'jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa'. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän pitää aina hoitaa omatuntomme puhtaana."³ "Kaste velvoittaa siihen, että ihminen, joka on kastettu, on velkapää säilyttämään uskoa ja hyvää omaatuntoa."⁴

Raamatullisena perusteluna "hyvän omantunnon liitolle" esitetään 1 Piet 3:21: Kaste "ei ole lihan saastan poistamista, vaan hyvän omantunnon pyytämistä Jumalalta".⁵ Sana "liitto" ei tosin esiinny alkutekstissä. Uusi testamentti ei missään kohden puhu kasteesta ja liitosta yhtä aikaa, mutta kylläkin ehtoollisesta ja liitosta ("tämä on uusi liitto minun veressäni"). SRK:n saarnamiehet ovat yrittäneet löytää liittoajatukselleen tukea Vanhan testamentin kautta: kuten Israelin lapsille tehty ympärileikkaus oli merkki liitosta, jonka Jumala oli tehnyt valitun kansansa kanssa, samoin kaste on uudessa liitossa tällainen merkki. "Ympärileikkauksen tilalle Uudessa testamentissa tuli pyhä kaste."⁶

1 A. Paananen^P, Pms 2/1977.

2 Raamattuluokka I, 1977, 51. Raamattuluokka II, 1979, 45.

3 M. Hyvärinen^P, Pms 13/1977.

4 L. Taskila 1961, 49.

5 Ks. esim. A. Paananen^P, Pms 36/1978. Uskon kautta 1979, 85.

6 L. Taskila 1961, 45. Ks. myös E. Reinikainen 1961, 8–10.

SRK:n opin mukaan kaste ei ole lahja, vaan merkki sopimuksesta eli liitosta Jumalan ja ihmisen välillä. Kasteessa ei ihmiselle lahjoiteta mitään, mitä ihmisellä ei jo ennen kastetta olisi, vaan kaste on velvoitus ja tehtävä. Näin ollen voidaan täydellä syyllä sanoa, ettei kaste ole SRK:n opin mukaan *lainkaan sakramentti* eli sellainen ulkonainen merkki, jossa Jumalan armo on reaalisesti läsnä. Armoa ei ole kasteessa, vaan armo on "Jumalan valtakunnassa". Kaste velvoittaa kastetua menemään sisälle tuohon "valtakuntaan", jossa yksistään usko ja hyvä omatunto voidaan säilyttää. Kaste velvoittaa olemaan kuuliainen "Jumalan valtakunnan" julistamalle evankeliumille ja neuvoille, joiden kautta uskovainen säilyy vanhurskautettuna "elävässä uskossa".

Erityisesti juuri kasteopin kohdalla SRK-lestadiolaisuus joutui "pappiseriseuran" aiheuttaman kriisin aikana selvittämään suhdettaan luterilaiseen tunnustukseen. 1960-luvun taitetta voidaan pitää SRK:n kasteopin lopullisen muotoutumisen kautena. Pappien lukumäärän lisääntyttyä sodan jälkeen vanhoillislestadiolaisuuden piirissä he alkoivat arvostaa kasteen merkitystä tavalla, johon ei aikaisemmin oltu totuttu. Ensimmäisen kerran kastekysymys tuli keskeiseksi Kuopion puhujainkokouksessa kesällä 1957. Kun keskustelussa ei päästy yksimielisyyteen, L. P. Tapaninen^p ehdotti, "että kokous päättäisi yksinkertaisesti yhtyä siihen, mitä 'lapsuutemme käsikirja' Lutherin Vähä katekismus kasteesta sanoo". "Kokouksen enemmistö ei kuitenkaan katsonut voivansa suostua tähän."¹ Jo aiemmin keväällä SRK:n johtokunta kokouksessaan 9.4.1957 oli jättänyt keskusteluista syrjään Lutherin opetuksen kasteesta Vähässä katekismuksessa.²

Kiistan asetelmat alkoivat kärjistyä, kun maallikkosaarnaajat pitivät oman kokouksensa 7.11.1957 Oulussa. Tässä kokouksessa hahmotettiin se linja, joka kolme vuotta myöhemmin tuli koko SRK:n opiksi: "Puhujain kokous tahtoo Raamatun

1 Raittila 1962, 6.

2 Raittila 1962, 9.

hengen mukaan todeta, että lapsi on uskovainen ja Pyhän Hengen saanut jo ennen kastettakin ja että kasteessa hänet otetaan uskovaisena hyvän omantunnon liittoon Jumalan kanssa." ¹

Maallikkolinjan julkilausumaa seurasi pappien toiminnan aktivoituminen kastekysymyksen kohdalla. Sovitteluyritys, jota ilmensi ns. sakramenttikomitean mietintö (31.5.1958), ei tuottanut pappeja tyydyttävää tulosta. Ennen huhtikuun 1960 puhujain- ja vuosikokousta papit pitivät 1.3.1960 Limingassa oman selvittelykokouksensa. Kokouksen kutsukirjeessä ilmaistiin huolestuneisuus tilanteen kehittymisestä: "Lähtien pyhän kasteen sakramentissa lahjoitetun Jumalan ennättävän armon kieltämisestä kaavaillaan nyt jonkinlaista uutta kasteoppia, joka syrjäyttää ja kiertää kaiken tärkeimmän, mitä Uusi Testamentti kasteesta opettaa. – – on lähdetty tielle, jolla Kristuksen seurakunnan vuosisatojen ja -tuhan-sien kilvoituksessa kirkastuneet vakaumukset perisynnin ja synnin todellisuudesta, Pyhän Hengen työstä, armosta ja evankeliumista eivät enää näytä paljon painavan. Peruserhdys on siinä, että asioita katsellaan ihmisestä käsin eikä evankeliumista." ² Itse Limingan kokous esitti SRK:n johdolle syvän huolestumisensa luterilaisen tunnustuksen vähättelyn johdosta. (Ks. edellä luku 3.2.)

Vanhoillislestadiolaisten pappien huolestuneisuus ilmeni myös julkaisuista, joiden päätoimittajina papit vielä tuolloin olivat. Papit esittivät jonkinlaista via media -ratkaisua: Kastetta ei saa ylikorostaa, mutta kasteella on sakramentaalinen luonne, kuten tunnustuskirjat opettavat. Kaste ei ole pelkkä merkki, vaan Jumalan teko, jossa Jumalan sana vaikuttaa. Lasten autuutta koskevasta kysymyksestä

1 Maallikkosaarnaajain veljeskokouksen julkilausuma 7.11.1957, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 111.

2 Kutsukirje Limingan veljeskokoukseen 21.2.1960, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 120–121.

ei esitetty niin poikkeavia kannanottoja kuin kasteen sakramenttiluonteesta.¹

Kun puhujainkokous alkoi Oulussa 27.4.1960, voitiin todeta kastekysymyksen polttavuus: "Kun siellä menee johonkin paikkakuntaan, – – niin heti tulee esille kastekysymys."² Pitkien keskustelujen tuloksena kokous hyväksyi kuuluisan julkilausumansa, jonka jälkiosasta tuli vanhoillislestadiolaiselle papistolle kompastuskivi:

"Lapsi on autuas ja Jumalalle otollinen, koska on syntynyt Jeesuksen lunastamaan ihmisluokkaan, ja jos hän kuolee lapsena kastamatta, hän tulee autuaaksi; mutta kaksiosaisena, koska hänessä on vanha ja Kristuksessa saatu uusi ihminen, hänet tulee saattaa mahdollisimman pian Kristuksen käskyn mukaan kasteessa Jumalan armoliittoon, joka samalla on hyvän omantunnon liitto."³

Tämän julkilausuman SRK:n vuosikokous 29.4.1960 omaksui sellaisenaan.⁴

Kysymykseen, edustaako julkilausuman kasteoppi lestadiolaisuuden alkuperäistä käsityskantaa, ei tämän tutkimuksen puitteissa voida vastata. K. Hulkko^P on esittänyt, että kanta olisi sopusoinnussa Laestadiuksen, Raattamaan ja saksalaisperäisen pietismin kastekäsityksen kanssa.⁵ Aikaisemmin vanhoillislestadiolaisuudessa on kasteesta kuitenkin opetettu mm. näin: Kasteessa ihminen "tulee Pojan, Jeesuksen Kristuksen toimittaman lunastuksen ja sen tuottaman syntein anteeksiantamisen lahjan omistukseen". "Hän tulee Pyhän Hengen uudesti syntyttävän ja pyhittävän armotyön yhteyteen."⁶

1 Ks. esim. Pms 15/1960, n-tön. Pms 16/1960, n-tön. Y. Liusvaara^P, SL 2/1960, 38–39. P. Viljanen^P, SL 6/1960, 127–128; SL 11/1960, 217–222.

2 P. Koskelo, PKO 1960, 39.

3 PKO 1960, 130.

4 VKO 1960, 40.

5 K. Hulkko^P 1967, 13–16. Samoin myös SRK:n julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

6 E. Jokela^P lukee otteen SL:stä vuodelta 1927, VKO 1960, 46.

SRK:n tekemän kastepäätöksen suhde luterilaiseen tunnustukseen on kaksimerkityksinen. Toisaalta vakuutetaan muodollista tunnustususkollisuutta: "Olemme todellisia luterilaisia." ¹ "Vähä Katekismus pitää yhtä Jumalan sanan kanssa." ² Toisaalta kuitenkin jyrkästi torjutaan VK:n sisällöllinen opetus. Esim. E. J. Pietilä^p kirjeessään SRK:n johtokunnalle huhtikuun kokousten jälkeen esitti syvän huolestuneisuutensa siitä, että julkilausumassa oltiin selvästi poikettu tunnustuksen opista kastekysymyksessä. "Tällainen erikoispiirre vie uskontunnustuksessa lahkolaaisuuteen, – – lahkolaisten sekasortoisessa maailmassa, jossa myös vedotaan vain Raamattuun, on julkilausuman loppuosan kanssa täysin samansisältöisiä ajatuksia." ³ SRK:n johtokunnan kokouksessa 17.5.1960 kuitenkin "kukaan ei ilmoittanut yhtyvänsä Pietilän kantaan perisyntiä ja kastetta koskevassa asiassa". ⁴

Kaksijakoinen suhtautumistapa luterilaiseen tunnustukseen merkitsee SRK:n opissa sen vakuuttamista, *että* ollaan luterilaisia ja "luterilaisuuden helmi". Mutta sisällöllisissä opin kysymyksissä otetaan varsin suuri vapaus tunnustuksen revisioon pitäytyen omaan Raamatun tulkinnan esiymmärrykseen. Sanotaan: "Lutherin Vähä Katekismuksen *oikein* ymmärrettynä on kristillisyyden käsityksen mukainen." ⁵ Tärkeintä on, että tunnustuskirjat ymmärretään "oikein". Tämän pohjalta voidaan revisioida mm. Augsburgin tunnustusta, koska sen "puhussa kasteesta ja Pyhästä Hengestä uudesti syntymisestä opetus käy liian kapeaksi eikä ota huomioon muita Raamatun näkökohtia". ⁶ Myös kaikkien kristittyjen tärkeintä symbolia, Nikean tunnustusta, jonka Luther rinnasti Jumalan sanan arvoiseksi, voidaan muuttaa, kun Raamatun tulkinta "oikein" avautuu: "Toissa syksynä – – puhujainkokous huusi, kun joku luki Nikealais- Konstantinopolilais-

1 E. Vaherjoki, Pms 21/1961.

2 K. Hulkko^p, PSKO 1960, 33.

3 E. J. Pietilän^p kirje SRK:n johtokunnalle 7.5.1960, Raittila 1962, 20.

4 Raittila 1962, 21.

5 M. Koivuneva^p, "Paimenpoika", Pms 50/1960.

6 M. Kallunki^p, Kotimaa 29.11.1979.

ta tunnustusta: 'Me uskomme – – kasteen syntien anteeksisaamiseksi', niin huusi: 'väärrä oppia' ja se oli varsin voimakas huuto."¹

Myös kastekäytäntö osoittaa, etteivät SRK-lestadiolaiset papit juuri tunnustuksen kasteoppiin luota. Jos lapsi kastetaan käsikirjan opin mukaan, "Pyhä Henki ei saa silloin olla selvittäjänä".² E. J. Pietilä^p mainitsee tapauksen, jossa erästä pappia oli syytetty siitä, "että hän oli väärin kastanut, vaikka pappi oli suorittanut tehtävänsä täysin käsikirjan määräämällä tavalla".³

Luterilaisen tunnustuksen ja Lutherin oppi kasteesta korostaa kasteen sakramenttiluonnetta, kaste on pelastusteko, jossa reaalisesti tarjotaan Jumalan armo. Kaste on "pelastukseen välttämätön, koska kasteessa tarjotaan Jumalan armo (*necessarius ad salutem, quodque per baptismum offeratur gratia Dei*)". Lapset tulee kastaa, koska heidät "kasteen kautta Jumalalle tarjottuina otetaan Jumalan armon osallisuuteen (*qui per baptismum oblati Deo recipiuntur in gratiam Dei*)". Siksi "kirotaan" ne, jotka opettavat, "että lapset ovat autuaita ilman kastetta (*sine baptismo pueros salvos fieri*)". (CA 9.)

Lutherin Vähässä katekismuksessa kasteesta opetetaan: "Kaste vaikuttaa syntien anteeksisaamisen, vapahtaa kuolemasta ja perkeleestä ja antaa iankaikkisen autuuden kaikille, jotka uskovat Jumalan sanat ja lupaukset." (VK 4, 2.) Kaste ottaa synnit "pois päivittäinkin substantiaalisesti, niin että ne todella poistetaan". (WA 8, 93.) Kaste on todellinen Jumalan pelastava teko ihmistä kohtaan. Mutta kaste ei ole tätä koneellisesti tiettyä tekona (*ex opere operato*), vaan kasteessa lahjoitettu pelastus tulee voimaan, vasta kun kastettu uskoo sen sanan ja lupauk-

1 E. Jokela^p, PKO 1960, 127.

2 Pms 21/1961, pk, A. Ulander.

3 E. J. Pietilän^p kirje SRK:n johtokunnalle 7.5.1960, Raittila 1962, 20.

sen, joka kasteeseen on liittynyt: "Vesi ei tosin vaikuta sitä, vaan Jumalan sana, joka on vedessä ja veden kanssa, ja usko, joka uskoo veteen yhdistettyyn Jumalan sanaan." (VK 4, 3.)

Kasteen todellinen merkitys on sen lahjaluonteessa. Siksi kaste ei edellytä uskoa, vaan se itse synnyttää uskon. Tämän se tekee siksi, että se itse "vaikuttaa pelastukseen". (Apol 9,1.)¹ "Minun uskoni ei tee kastetta, vaan ottaa vastaan kasteen." (IK 4, lapsikasteesta.) Kasteen hyöty on siinä, että kastettu uskoo sen Jumalan sanan, joka kasteeseen liittyy: "Usko yksin tekee henkilön arvolliseksi ottamaan hyödyksensä vastaan tuon pelastavan, jumalallisen veden." (IK 4, kasteesta.) Oikeata kasteen käyttöä on se, että palataan ja vedotaan kasteen armoon "jokapäiväisessä parannuksessa". (VK 4,4.)

Kasteen pätevyys ei siten riipu kastettavan uskosta, vaan yksinomaan kasteve-
teen liittyvästä Jumalan sanasta: "Sillä vesi on ilman Jumalan sanaa pelkkää vet-
tä eikä kaste. Mutta Jumalan sanaan yhdistettynä se on armorikas elämän vesi ja
uuden syntymisen peso Pyhässä Hengessä, – – " (VK 4,3.) "Niin sanomme siis
myös kasteesta, ettei mielestämme ole pääasia, uskooko kastettava vai eikö."
(Pöytäpuheet, 45.) "Kaste on aina oikea – – , vaikkei kastettaisi kuin yksi ainoa
ihminen eikä hänkään oikein uskoisi." (WA 30 I, 220.)

Yhtymäkohtia tunnustuksen ja SRK-lestadiolaisuuden kastekäsityksessä on sen
korostamisessa, että kaste on Kristuksen asettama ja lapset tulee kastaa, sekä
siinä, että kaste velvoittaa jokapäiväiseen parannukseen. Mutta kasteen sakra-
menttiluonne häviää lestadiolaisessa opetuksessa. Vanhoillislestadiolaisuuden
kasteoppi palvelee loppujen lopuksi SRK:n perusdogmia eli seurakuntaoppia.
"Hengenpyhitysopin" mukaisesti armoa ei ole sanassa itsessään, vaan ainoastaan
sellaisessa sanassa, jota saarnataan Pyhässä Hengessä eli "Jumalan valtakunnas-

1 Fagerberg 1965, 188. Schlink 1961, 150.

sa". Tästä johdonmukaisena seurauksena pelastavaa armoa ei voi olla myöskään kasteessa, koska kaste ei ole julistettua evankeliumia ja koska kasteen käyttö ei rajoitu yksinomaan näkyvän "Jumalan valtakunnan" sisäpuolelle. Jos kasteen sakramenttiluonne tunnustettaisiin, tulisi hyväksyä Jumalan Hengen vaikutus SRK:n edustaman "Jumalan valtakunnan" ulkopuolella. Armo-vaikutuksen liittäminen kasteeseen ja siihen liittyvään sanaan johtaisi "sananpyhitysoppiin", jonka mukaisesti tulisi tunnustaa oikeaksi "valtakunnan" rajojen ulkopuolella tapahtuva sananjulistuskin. Kasteen pelastusteko-luonteen hyväksymisen seurauksena "valtakunnan" selkeät rajat hämärtyisivät: "Jos me menemme siihen, että kaste on uudestisyntymisen peso, niin kaikki maailman hengellisyydet lyövät rauhankättä meidän kanssamme." ¹

Edelleen kasteen sakramenttiluonteen kieltäminen ja perisyntioppi liittyvät toisiinsa. Koska lapsi on jo vanhurskas, ei hän pelastuakseen tarvitse mitään. Kasteelle ei voi siten jäädä pelastustekon merkitystä, vaan se on ainoastaan ulkonaisen "hyvän omantunnon liiton" merkki. Kaste on "velvoitus" pysyä "Jumalan valtakunnan" yhteydessä, missä yksistään hyvä omatunto ja usko voivat säilyä. Usko on herätyskristillisyyden mukaisesti omakohtaista "elävää uskoa", joka saadaan parannuksenteon kautta menemällä sisälle ahtaasta portista "Jumalan valtakuntaan" ja pysymällä tämän "Saara-äidin" armohoidossa. Kaste on vain yksi tienviitta ja merkki, joka osoittaa todelliseen armon ja pelastuksen paikkaan, "Jumalan valtakuntaan".

6.3. Ehtoollinen – muistoateria uskon vahvistamiseksi

Kuten kaste myös ehtoollinen on säätämys, joka kuuluu vain uskoville. Henkilökohtainen parannuksenteko ja usko ovat SRK:n julistuksen ja opetuksen mu-

1 V. Suutari, PKO 1960, 24.

kaan välttämätön edellytys sille, että ihminen saa ja voi oikein nauttia pyhän ehtoollisen. Ehtoollinen on opetuslasten ateria. "Herran pyhä Ehtoollinen on Jumalan sanan mukaan Jeesuksen opetuslasten, valkeudessa vaeltavien Jumalan lasten juhla-ateria."¹ " – on tärkeätä, että jokainen meistä saa Jumalan pyhän sanan valkeuden alla ja keskellä tutkia itseänsä, onko hän kelvollinen ja mahdollinen vieras tuohon juhlapöytään. – Herra Jeesus asettikin tämän pyhän aterian vain omia opetuslapsiansa varten, uskovaisia ihmisiä varten."² "Vain parannuksen tehnyt ja uskova ihminen voi käydä ehtoollisella oikein."³ "Ehtoollisen pyhä ateria on asetettu opetuslapsille, eikä opetuslapseksi 'tulemista' varten."⁴ Koska ehtoollinen on uskovaisten ateria, ovat lapset kelvollisia ehtoollisvieraita. Hehän ovat esimerkki oikeasta uskonlaadusta, lapsenuskosta.⁵

Ehtoollinen on SRK:n opetuksen mukaan uskovaisten eli opetuslasten ateria sen tähden, ettei ehtoollista ole asetettu syntien anteeksiantamuksen paikaksi. Synnit tulee olla anteeksiannetut ennen ehtoolliselle osallistumista. "Ehtoollispöytä ei ole se paikka, jossa synnit annetaan anteeksi. Niitä syntejä ei saa anteeksi ei uskova ihminen eikä epäuskoinen."⁶ "Hän ei asettanut sitä epäuskoiselle ihmiselle, eikä siinä yksikään ihminen ole koskaan saanut eikä saa syntejään anteeksi, – – "⁷ "Se ei ole suinkaan pimeydessä vaeltavan epäuskoisen ihmisen saastaisuuden ja syntisyyden pesupaikka eikä syntien poispanopaikka Jumalan lapsenkaan kohdalla, – – "⁸ Koska ehtoollisessa ei anneta syntejä anteeksi, uskonon nauttii

1 V. Juntunen^P, SS 1976, 107.

2 O. Carlson^P, SS 1978, 125.

3 M. Hyvärinen^P, Pms 19/1977.

4 Pms 43/1979, pk, n-tön. Ks. myös Pms 39/1978, pk, Y. Tala^P. E. Vaherjoki, TVS 1962, 121. M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 45/1960. H. Pöyskö, SL 4/1961, 87.

5 Pms 39/1979, pk, P. Kinnunen^P. Pms 39/1978, pk, Y. Tala^P. Pms 49/1977, n-tön.

6 E. Vaaramo^P, SS 1977, 113.

7 O. Carlson^P, SS 1978, 125.

8 V. Juntunen^P, SS 1976, 107. S. Pentikäinen^P, SK 6/1979, 16.

ehtoollisen yksinomaan kirouksekseen.¹

SRK:n opin mukaan ainut syntien anteeksiantamuksen paikka on "Jumalan valtakunta" ja syntien anteeksiantamuksen ainut väline on "Pyhän Hengen viran" valtuutuksella suullisesti julistettu evankeliumin saarna. "Mutta Jumalan valtakunta on se *paikka*, jossa *Pyhän Hengen kautta* annetaan synnit anteeksi."² Kukaan ei saa ehtoollisessa syntejään anteeksi, "sillä Jumala vanhurskauttaa syntisen vain siten, että hän uskoo Jumalan valtakunnasta Pyhän Hengen kautta julistetun äänellisen evankeliumin Jeesuksen pyhässä nimessä ja kalliissa sovinto-veressä ja näin vasta uskovaisella sydämellä hän voi käydä tuota pyhää armoateriaa nauttimaan".³ "Emme yhdy siihen käsitykseen, että Jeesus antaa ehtoollisessa lapsille synnit anteeksi. Synnit annetaan anteeksi lapsille ja aikuisille taivaan valtakunnan evankeliumissa Jeesuksen nimessä ja veressä. Tämä on Pyhän Hengen tehtävä."⁴ "Ehtoollisessa ei saa syntejään anteeksi epäuskoinen eikä uskovainen ihminen, sillä Jumala on säätänyt valtakuntansa saarnaviran, jossa Pyhän Hengen kautta päästetään ihminen synneistään."⁵

Päästäkseen oikein ehtoollista nauttimaan ihmisen on tehtävä parannus nöyrytyksellä uskomaan "Jumalan valtakunnan" julistama evankeliumi. "Uskottomat ihmiset eivät ymmärrä ehtoollista. He luulevat, että siinä epäuskoinen saa synnit anteeksi. Tämä on väärin, sillä Jumala käski saarnata parannusta syntien anteeksiantamiseksi alkaen Jerusalemissa."⁶ "Tee parannus ja usko evankeliumi. Ja kun sinä käyt uskomaan, teet parannuksen, niin sinäkin silloin Herran Jeesuksen

1 V. Juntunen^P, SS 1976, 111. Pms 8/1960, pk, T. Hämäläinen^P.

2 E. Vaaramo^P, SS 1977, 113.

3 O. Carlson^P, SS 1978, 125.

4 Pms 39/1979, pk, P. Kinnunen^P.

5 Uskon kautta 1979, 89.

6 M. Hyvärinen^P, Pms 19/1977.

opetuslapsena olet tervetullut tälle pyhälle aterialle nauttimaan uskon vahvistusta aljetulle uskolle. Silloin sinä nautit siunauksen etkä kirousta." ¹

Käsitys siitä, ettei ehtoollisessa anneta syntejä anteeksi, tuo SRK:n ehtoollisoppiin hyvin suuren ongelman. Toisaalta muodollisesti SRK-lestadiolaiset torjuvat kalvinismin edustaman ehtoollisen spirituaalistamisen ja sanovat edustavansa luterilaista reaalipreesenssioppia: "Me uskomme Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen mukaan nauttivamme ehtoollisessa totisen Jeesuksen ruumiin ja veren." ² Toisaalta sisällöllisesti kuitenkin *kielletään*, että ehtoollisessa nautittu viini olisi todella Jeesuksen veri: "Kaste ja ehtoollinen ei pese synneistä. Sen tekee yksin Kristuksen veri *uskon* kautta." ³ Jos ehtoollisessa nautittaisiin todellisen Jeesuksen veri, saataisiin myös synnit anteeksi. Koska ehtoollisessa ei kuitenkaan anneta syntejä anteeksi, ei ehtoollisessa Jeesuksen veri ole todellisesti ja reaalisesti läsnä, vaan puhdistava veri on jossakin muualla. Tämä "muualla" on "Jumalan valtakunnan" suullisesti julistama evankeliumi. Vasta *tämän* evankeliumin kuuleminen ja uskominen tekevät ehtoollisesta sakramentin: "Jumalan sanan kuuleminen ja uskominen *tekevät* yhdessä leivän syömisen ja viinin juomisen kanssa ehtoollisesta alttarin sakramentin." ⁴ " – – kun nautin Jeesuksen ruumiin ja veren leivän ja viinin muodossa, on totta, että juuri minun syntini ovat anteeksi siinä evankeliumissa, jonka *kuulin* ja uskoin Jeesuksen nimessä ja veressä." ⁵

Ehtoollisella näkyvänä sanana (*verbum visibile*) ei itsessään ole anteeksiantavaa voimaa; syntejä ei saada anteeksi siinä olevan veren kautta, vaan ainoastaan "Jumalan valtakunnan" eli "Pyhän Hengen" edustaman "veren evankeliumin" kautta. Jeesuksen veri ei täten ole läsnä itse ehtoollisen materiassa ehtoollisen

1 V. Juntunen^P, SS 1976, 111.

2 H. M. Järvinen^P, TVS 1964, 11.

3 Pms 45/1979, pk, n-tön.

4 S. Pentikäinen^P, SK 6/1979, 16.

5 Uskon kautta 1979, 90.

asetussanojen valtuutuksella, vaan "valtakunnan" julistaman suullisen evankeliumin valtuutuksella, "Pyhän Hengen kautta". Tästä on tehtävä se johtopäätös, että SRK:n ehtoollisopissa käsitys reaaliapresenssistä kumoutuu. Tämä vastaa täysin objektiivisen viran, ulkonaisen evankeliumin ja vanhoillislestadiolaisen "valtakunnan" rajojen ulkopuolella kohdattavan armon negaatiota SRK:n opissa. "Sananpyhitysopin" mukainen reaaliapresenssioppi Jumalan objektiivisesta armo-vaikutuksesta ehtoollisessa ei ole sovitettavissa yhteen "hengenpyhitysopin" edustaman "Jumalan valtakunnan Pyhän Hengen viran" kautta toteutuvan spirituaaliapresenssin kanssa. Ankarasti ottaen ehtoollinen *ei* SRK:n opin mukaan ole *sakramentti* eli ulkonainen merkki, jossa Jumalan armo on reaalisesti läsnä (reaaliapresenssi).

Mikä merkitys jää ehtoolliselle, jos siinä eivät Jeesuksen ruumis ja veri ole todellisesti läsnä eikä siinä siten anneta syntejä anteeksi? Ehtoollisen merkitys on siinä, että se vahvistaa opetuslapsen uskoa. "Jumalan lapsi haluaa usein käydä ehtoollisella, koska hän usein tarvitsee heikolle uskolleen vahvistusta – —" ¹ " – — se on uskon vahvistuksen ja Herran Jeesuksen ja toisten Jumalan lasten läheisyyden tuntemisen ateria." ² "Lapsen yksinkertaisessa uskossa nautimme uskon vahvistukseksi elävän toivon virvoitukseksi rakkauden aterian karttaen tässä pyhässä toimituksessa kaikkea teatterimaisuutta." ³

1 R. Saulio^P, SK 6/1979, 6.

2 V. Juntunen^P, SS 1976, 107.

3 Pms 43/1979, pk, n-tön. Ks. myös Pms 39/1979, pk, P. Kinnunen^P. P. Telkki^P, SK 6/1979, 3. S. Pentikäinen^P, SK 6/1979, 16. Pms 27/1977, suviseurit Haapajärvellä, n-tön. E. Vaaramo^P, SS 1977, 113. Uskon kautta 1979, 89. Maallikkosaarnaajain veljeskoulun julkilausuma 7.11.1957, Totuuden kuuliaisuuteen 1962, 111. E. Vaherjoki, TVS 1962, 121. E. Kimpimäki, Pms 1/1961.

Koska ehtoollinen ei ole sakramentti eikä "uudestisyntyttävä teko", sen merkitystä voidaan parhaiten kuvata käsitteellä "muistoateria". "Kun synnit on anteeksi Jeesuksen veressä, silloin alttarin sakramentti onkin muistoateria – –"¹ Käsite "muistoateria" ilmentää hyvin sitä, että ehtoollinen itse ei ole armon ja anteeksiantamuksen paikka, vaan se viittaa muualle eli muistuttaa siitä, *missä* armon saamisen paikka on: "Jumalan valtakunnassa", jossa ristiinnaulittu ja ylösnousut Vapahtaja Pyhän Henkensä kautta vaikuttaa.

SRK:n ehtoollisopin korostus, jonka mukaan ehtoollinen kuuluu vain uskovaisille, saa tukea kirkkolain 51 §:stä: "Kirkkolain 51 § myös edellyttää ehtoollisen sakramentin nauttijan tunnustaneen syntinsä ja saaneen synninpäästön. Ehtoollista ei siis nautita sitä varten että siinä saataisiin synnit anteeksi, mutta sakramentti nautitaan uskoen ja uskoa sillä vahvistetaan."² Tämä ajatus saa tukea myös CA:sta: " – – ettei ehtoollista anneta niille, joita ei sitä ennen ole tutkittu ja jotka eivät ole saaneet synninpäästöä." (CA 25.) Luther sanoo: "Mutta jos sinä halveksit ja elät ylpeänä, ripittäytymättä, teemme siitä johtopäätöksen, ettet ole mikään kristitty etkä saa päästä nauttimaan ehtoollisen sakramenttia." (WA 30 I, 231.)

Tunnustuskirjojen ja Lutherin periaatetta kirkossa toteutetaan ehtoollisen viettoa edeltävän yleisen ripin kautta. SRK:n vaatimus ripin ja parannuksenteon tehokkaammasta soveltamisesta ehtoolliselle pääsyn edellytyksenä ei liene tunnustuksen vastainen, vaan pikemminkin päinvastoin. Ongelmalliseksi asia tulee vasta silloin, kun vaaditaan parannusta ja rippiä tarkoin rajatun "Jumalan valtakunnan" ehdoilla ja tähän "valtakuntaan" kuulumista sekä kun ehtoollista edeltävän ripin nojalla kielletään ehtoollisen sakramenttiluonne. SRK:n opista saa vaikutelman,

1 E. Rouvinen, Pms 50/1974. Raamattuluokka II, 1979, 89. E. Vaherjoki, TVS 1962, 121.

2 Pms 45/1979, pk, n-tön.

että rippi on tosi sakramentti ja ehtoollinen on ikään kuin jatke tai lisä tähän tosi armon välittäjään, rippiin.

Kirkon opetuksen mukaan ehtoollisen edellytyksenä ei ole jollain tavalla määriteltävissä tai mitattavissa oleva usko, vaan se, että "tarvitsee Kristusta", "katuu syntejään" ja "ikävöi yhä läheisempää yhteyttä Kristukseen". (Kristinoppi, 65.) "Kuta vähemmän siis tunnet syntiäsi ja puutteitasi, sitä suurempi syy sinulla on mennä Herran ehtoolliselle etsimään apua ja lääkitystä." (IK 5.)

Tunnustuskirjat opettavat edelleen alttarin sakramentin kohdalla täyttää Jumalan armon ja anteeksiantamuksen läsnäoloa ehtoollisen aineksissa. "Herran ehtoollisesta opetetaan, että Kristuksen todellinen ruumis ja veri ovat ehtoollisessa leivän ja viinin muodossa todella läsnä (vere adsint) ja siinä jaetaan ja nautitaan." (CA 10.) Apologia lisää: "vere et *substantialiter* adsint". (Apol 10, 1.) Jeesuksen ruumis ja veri ovat niin todellisesti (substantiaalisesti) läsnä ehtoollisessa, että ehtoollinen välittää "koko evankeliumin" siten, että sillä, joka sakramentin nauttii, "on" syntien anteeksiantamus: "Mutta koko evankeliumi ja uskonkappale 'minä uskon pyhän kristillisen kirkon, syntien anteeksisaamisen jne.' on sanan välityksellä kätketty tähän sakramenttiin – Sana tekee tämän sakramentin ja erottaa sen, niin ettei se ole pelkkää leipää ja viiniä, vaan Kristuksen ruumista ja verta." (IK 5.)¹ Koska Jeesuksen ruumis ja veri ovat ehtoollisessa todellisesti läsnä, on siinä täydellinen syntien anteeksiantamus: "Nimittäin että meille annetaan näillä sanoilla tässä sakramentissa synnit anteeksi, elämä ja autuus." (VK 5.)

Ehtoollisen sakramentin pätevyys ei perustu ehtoollisen jakajan eikä ehtoollisen nauttijan pyhyyteen tai uskon laatuun, vaan yksinomaan sanaan, jolla ehtoollinen on asetettu: "Vaikkakin konna, jumalaton ja uskonon ottaa tai jakaa sakra-

1 Ks. myös Schlink 1961, 157–158.

mentin, kun sitä vain tehdään Kristuksen asetuksen ja käskyn mukaisesti ja sanat oikein lausutaan, niin hän saa ja jakaa oikean sakramentin, so. Kristuksen ruumiin ja veren, aivan yhtä hyvin kuin sekin, joka sitä jakaa ja vastaanottaa kaikkein arvokkaimmalla tavalla. – – Jeesus ei näet sano: jos uskotte tai olette arvolisia, niin saatte minun ruumistani ja vertani, – – Tämä merkitsee: jos olet kelpollinen tai kelvoton, niin on sinulla tässä hänen ruumiinsa ja verensä niiden sanojen voimasta, jotka yhdistetään leipään ja viiniin." (Pöytäpuheet, 44–45. Ks. myös Apol 7 & 8, 4 ja 28. VK 5.)

Vaikka kaikki ehtoollista saavat nauttivat todellisen Kristuksen ruumiin ja veren, nauttiminen hyödyttää vain niitä, jotka uskoen vastaanottavat sakramentin välittämän anteeksiantamuksen. Tällä torjutaan katolinen *ex opere operato* -oppi. " – – joka uskoo nämä sanat, hän saa, mitä ne lupaavat ja lausuvat, nimittäin syntiensä anteeksiantamuksen. – – Mutta joka ei usko *näitä* sanoja tai epäilee niitä, hän on mahdoton ja kelvoton. Sillä tämä sana: 'Teidän edestänne', vaatii aivan uskovaista sydäntä." (VK 5.)¹ Mutta ei tarvitse uskoa johonkin "toiseen" evankeliumiin, joka olisi jossain muualla kuin itse ehtoollisessa läsnä, vaan Luther tarkoittaa juuri uskoa "näihin sanoihin", ehtoollisen asetussanoihin.

SRK:n papit ovat opettaneet em. Lutherin opetuksesta: "Sillä Raamatun mukaisesti Martti Luther opetti: 'Tämä sana 'teidän edestänne' vaatii aivan uskovaista sydäntä.' Vain parannuksen tehnyt ja uskovainen ihminen voi käydä ehtoollisella oikein."² On siis tehtävä parannus *ensin*, jotta voisi oikein nauttia ehtoollisen uskossa. Itse ehtoolliseen liittyvä usko ei riitä. Uskon syntymisen (parannuksen) ja ehtoollisen nauttimisen samanaikaisuus kielletään myös seuraavassa lausumassa: " 'Niitä käytetään oikein, kun ne uskoen otetaan vastaan ja uskoa

1 Ks. myös Schlink 1961, 174–177.

2 M. Hyvärinen^P, Pms 19/1977.

niillä vahvistetaan.' (Viite CA 13.) Väärässä jumalisuudessa sen sijaan saatetaan epäraamatullisesti opettaa ehtoollispöytä uskon syntymisen, uudestisyntymisen ja vanhurskauttamisen paikaksi." ¹

6.4. Sakramenttien armoluonteen kumoaminen

Seuraavassa tarkastellaan vielä yhteenvedon luonteisesti SRK:n julistuksen ja opetuksen sakramenttioppia. Kuten kasteen ja ehtoollisen käsittelyn yhteydessä havaittiin, SRK:n opin mukaan usko on oikean sakramenttien käyttämisen edellytys ja ennakkoehto. Näin on siksi, ettei sakramenteilla ole uudestisyntyttävä, vaan uskoa vahvistava merkitys. "Sakramenteilla ei näytä siis Katekismuksen mukaan olevan uskoa synnyttävä merkitys vaan uskoa vahvistava." ² " – sillä epäuskoisille ihmisille eivät sakramentit kuulu. Ne eivät ole uskoa synnyttäviä, vaan vahvistavia." ³ "Ne eivät ole uskoon tuleminen, vaan uskossa elämisen sakramentteja." ⁴ "Kristillisyydessämme ei ole koskaan uskottu eikä opetettu että sakramentit merkitsevät uutta syntymistä. Sitä ei opeteta myöskään Raamatussa. Uskosta langennut uudestisyntyy parannuksen kautta. – – Sakramentit ovat asetetut uskovaisille, niille, joiden sydämen on Jumala puhdistanut uskolla. – – Usko on ratkaiseva. Uskolla Jumala puhdistaa sydämen, ei sakramenttien nauttimisella eikä myös millään ihmisteolla." ⁵

Sakramentit ovat jo ennalta parannuksen tehneiden ja uskovien uskon vahvistamisen merkkejä eivätkä vanhurskauttamisen ja uudestisyntymisen välineitä.

1 Pms 39/1978, pk, Y. Tala^P.

2 Pms 8/1960, pk, T. Hämäläinen^P.

3 A. Paananen^P, Pms 36/1978.

4 Pms 24/1960, pk, E. Kimpimäki.

5 Pms 45/1979, pk, n-tön. Ks. myös E. Tuomaala^P, SL 11/1977, 240. Uskon kautta 1979, 83. E. Reinikainen 1961, 16. M. Kallunki^P, Kotimaa 29.11.1979.

Vanhurskautus ja uudestisyntyminen on mahdollista vain uskomalla "Jumalan valtakunnan" saarnaamaan evankeliumiin, "elävän kristillisyyden" ulkopuolella ei ole pelastusta. "Sakramentti ei siis vaikuta siunausta tehtynä tekona, vaan sen vaikutus alkaa ja on *siellä*, missä Pyhä Henki on *jo* saanut synnyttää uskon."¹ " – – uudestisyntyminen ei ole sakramenteissa, vaan se on puhtaasti sanassa ja sanasta syntyneenä liittyy sitten sakramentit niihin, jotka ovat Jumalan sanasta syntyneet."² Sakramenteista "ei ole lupa tehdä uudestisyntymisen paikkaa".³ Sakramenttien nauttimista edeltävän "sydämen uskon voi synnyttää vain Pyhässä Hengessä saarnattu evankeliumi".⁴

Evankeliumin ja synninpäästön julistajaksi ei kelpaa sellainen, joka ei ole "Jumalan valtakunnan" "hengen viran" edustaja.⁵ Mutta sakramenttien jakajana voi toimia myös virkapappi, joka on "Jumalan valtakunnan" ulkopuolella. "Evankeliumin julistajan täytyy olla uskovainen. – – Kasteen toimittajan osalta on toisin. Me yhdymme tunnustuskirjojen näkemykseen siitä, että sakramentin voima ei ole riippuvainen sen jakajan persoonasta."⁶ " – – sakramentti on – kuten tunnustuskirjammekin sanoo – aina pyhä, missä se Jumalan sanan mukaan jaetaan, huolimatta siitä, että uskonon sitä jakaa."⁷

Sakramentit ovat pyhiä Kristuksen käskyn mukaan, vaikka jakajana olisi uskonon pappi. "Kristuksen käskyn ja läsnäolon tähden ne siis ovat pyhiä toimituksia – – ja pysyvät voimassa vaikka jumalatonkin ne antaa tai ottaa."⁸ "Sakramentit

1 Pms 8/1960, pk, T. Hämäläinen^P.

2 H. Saari, PKO 1960, 23.

3 E. Kimpimäki, Pms 1/1961. K. Ahokas, Pms 27/1961.

4 K. Hulkko^P 1967, 34.

5 M. Koivuneva^P, "Paimenpoika", Pms 26/1961.

6 E. Tuomaala^P, SL 11/1977, 239.

7 K. Hulkko^P, Pms 5/1961; 1967, 34.

8 Pms 8/1960, pk, T. Hämäläinen^P. SRK:n julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk. E. Reinikainen 1961, 16.

ovat pyhiä taivaan säädöksiä, niitä ei yksikään Jumalan lapsi uskalla halveksia, – " ¹ Sakramenttien halveksiminen kadottaa. ² Periaatteessa vanhoillislestadiolainen voi ottaa ehtoollisen "epäuskoisen" papin jakamana: "Samoin olemme tietyissä tilanteissa ottaneet vastaan alttarin leivän ja viinin epäuskoisen kädestä." ³ Käytännössä näitä "tiettyjä tilanteita" esiintyy kuitenkin äärimmäisen harvoin. (Ks. kirkossakäyntirajoitukset, ekskurssi, s. 124.)

Perussyy siihen, miksi myös "epäuskoinen" pappi voi jakaa oikein sakramentteja, on se, että sakramentit eivät sellaisenaan, kuten kasteen ja ehtoollisen käsitteilyn yhteydessä on ilmennyt, ole evankeliumia eivätkä välitä anteeksiantamusta ja Pyhää Henkeä. "Jättäessään kasteen ja Herran ehtoollisen asetussanat, Herra Jeesus ei puhunut mitään Pyhästä Hengestä, joten kasteen toimittajat ja ehtoollisen jakajat saavat olla tavallisen viran pappeja. Mutta syntien anteeksiantamisen virka kuuluu Pyhän Hengen saaneelle ihmisille, – " ⁴ "Sakramenttien jakajaksi tosin sopii vierashenkinenkin, sillä ne ovat sanan ja aineen yhdistys eikä niille ole Asettaja antanutkaan Henkeä antavaa uudestisyntyttävää voimaa, vaan elävää hoitavan." ⁵

Jumalaton sakramentin jakaja ei ole este sakramentin "vaikutukselle", koska sakramentilla ei olekaan armovaikutusta. Ulkonaisen "merkin" voi jakaa myös armosta osaton. Sakramentit ja Pyhä Henki irrotetaan toisistaan, kun sakramenteilta kielletään niiden uskoa synnyttävä, syntien anteeksiantamuksen tuottava ja uudestisyntyttävä merkitys. Itse asiassa sakramentit kuuluvat kirkkoregimentin piiriin eikä niillä ole mitään tekemistä välittömästi pelastuksen ja vanhurskauttamisen kanssa. Kirkon sakramentit kuuluvat "etiikan ja moraalin" alueelle. ⁶

1 E. Kimpimäki, Pms 1/1961.

2 E. Reinikainen 1961, 34.

3 E. Tuomaala^p, SL 11/1977, 240. SRK:n johdon tiedotustil., Kotimaa 13.12.1979.

4 J. Peippo, SL 3/1960, 59.

5 K. Ahokas, Pms 27/1961.

6 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

Vanhurskauttamisen liittäminen sakramentteihin on "tämän maailman" hengellisyyttä, joka on "tekojen vanhurskautta". "Tässä maailmassa opetetaan tänä päivänä niin, että sitä on kaksi syntein anteeksiantamuksen paikkaa. Ensinnäkin on se että kun ihminen on syntynyt maailmaan, niin kasteessa siitä tehdään Jumalan lapsi, se saa syntinsä anteeksi. Ja toinen sitten se, että ehtoollispöytä on se, jossa saadaan synnit anteeksi." ¹ "Kansamme paljoudessa etsitään tekojen vanhurskautta. Tänä päivänä me näemme itsevalittujen töiden ja sakramenttien pyhittävällä vaatimuksella lähestyttävän Jumalaa." ² Tällainen sakramentteihin turvautuminen on "vääriä sakramenttioppia". ³ "Jumalan valtakunta seisoo uskonvanhurskauden vahvalla perustalla. Sakramenttivanhurskauden näemme vääräksi." ⁴

Vastoin kirkkoregimentin ja muun "maailman hengellisyyden" edustamaa "sakramenttivanhurskautta" SRK katsoo pitäytyvänsä aitoon luterilaiseen sakramenttioppiin. "Ja kuinka oikea onkaan kristillisyytemme käsitys sakramenteista! Poissa on niistä katolinen ex opere operato käsitys sekä hurmanhenkisten ihmisten osuutta korostava käsitys." ⁵ "Sakramenteissa opetetaan ja uskotaan aivan niinkuin kirkkomme tunnustukset opettaa." Perusteluna vedotaan CA 13:een: "Tämän vuoksi ne myös vaativat uskoa, ja niitä käytetään oikein silloin, kun ne uskoen otetaan vastaan ja uskoa niillä vahvistetaan." ⁶

Muodollinen yhtäläisyys SRK:n ja luterilaisen tunnustuksen välillä sakramenttiopissa vallitsee siinä, että sakramenttien hoitajana voi toimia myös kelvoton pappi. Erona on käsityksen sisältö: SRK-lestadiolaisen käsityskannan mukaan

1 A. Hautamäki^p, SS 1979, 82.

2 J. Kantonen, SL 1/1977, 14.

3 J. Uljas, alustus puhujain ja seurakuntavanhinten kokouksessa Rovaniemellä, SS 1979, 300.

4 SRK:n julkilausuma 11.12.1979, Pms 50/1979, pk.

5 M. Koivuneva^p, "Paimenpoika", Pms 19/1960.

6 Pms 24/1960, pk, E. Kimpimäki.

papin epäuskoisuus ei ole haitta, koska vanhurskauttava evankeliumi ei ole sakramenteissa, vaan "Pyhän Hengen viran" harjoittamassa avaintenvallassa "Jumalan valtakunnassa". Sakramentit eivät kuulu armon, vaan ulkonaisen alueelle. Tunnustuksen mukaan sakramentit ovat päteviä armon vaikuttajia niihin liittyvän sanan valtuudella ja voimasta. Hurmahenkiä vastaan luterilainen tunnustus korostaa Jumalan armon todellista läsnäoloa (reaalipreesenssiä) sakramenteissa. " – – sakramentit ovat silti *vaikutusvoimaisia*, vaikka niitä jakavat papit eivät olekaan hurskaita, – – " (CA 8.)

SRK:n oppi korostaa uskoa sakramenttien nauttimisen edellytyksenä. Myös tunnustuskirjat korostavat uskoa, mutta eivät ehtona, vaan sakramentin lahjana ja vaikutuksena. Sakramentit on asetettu "merkeiksi ja todistuksiksi Jumalan tahdosta meitä kohtaan, niin että ne *herättäisivät ja vahvistaisivat* uskoamme (ad excitandam et confirmandam fidem)". (CA 13.) Sakramentit eivät pelkästään vahvista, vaan myös synnyttävät uskon. Sakramentit ovat samaa evankeliumia kuin suullisesti julistettu sana, mutta vain näkyvässä, aineellisessa muodossa. Siksi "sakramentti ei ole *muulla* tavoin läsnäolevan armon ulkonainen ilmaus ja julkinen merkki, vaan se itse vaikuttaa armon".¹

Sakramentti ei viittaa vain ohitseen johonkin muuhun evankeliumin ilmenemismuotoon, vaan se on itse "luvatun lahjan realisaatio".² Sakramenttien tehtävänä on evankeliumin "lupauksen ulkonaisina merkkeinä ja sinetteinä" herättää uskoa niiden vastaanottajassa. (Apol 13,20.) Sakramenttien tehtävänä on olla Jumalan ennakoivan armon (gratia praeveniens) välittäjiä.

1 Mannermaa 1975, 132.

2 Schlink 1961, 180.

On totta, että sakramentit jäävät tunnustuksen mukaan hyödyttömiksi, ellei niiden vastaanottamiseen liity usko. Uskonpuhdistajat torjuivat jyrkästi katolisen *ex opere operato* -opin: ilman uskoa ei kukaan tule vanhurskaaksi. (Ks. esim. Apol 13,18.) "Sakramentit eivät vaikuta armoa ilman uskoa." (WA 44, 719.)¹ Perusero SRK:n ja tunnustuskirjojen sakramenttiopissa kilpistyykin siihen, että SRK edellyttää vanhurskauttavan uskon ennen sakramentin nauttimista, koska vanhurskauttamista, syntien anteeksiantamista ja uudestisyntymistä ei saa sakramenttien, vaan yksinomaan suullisesti "Pyhän Hengen viran" valtuutuksella julistetun evankeliumin kautta. Tunnustus sen sijaan pitää sakramenttia armon välittäjänä eli evankeliumina, joka antaa syntien anteeksiantamuksen sakramenttia nautittaessa. Usko voi olla sakramentin nauttimiseen nähden joko edeltävä, samanaikainen tai myöhemmin syntynyt. Kaikilla näillä "uskoilla" voi vastaanottaa sakramentit oikein ja tulla pelastuksesta osalliseksi.

SRK:n opissa kasteen ja ehtoollisen sakramentaalisuus kumoutuu siihen, että ne itse eivät ole reaalisia armon välittäjiä, vaan ne armon "merkkeinä" viittaavat taakseen suullisesti julistettuun evankeliumiin. Evankeliumilla ei ole kuin yksi muoto, saarna (*viva vox evangelii*). Sakramenttien pelastusluonteen katoaminen ja vanhurskauttavan evankeliumin rajaaminen julistetun sanan piiriin palvelee SRK:n julistuksen ja opetuksen perusskopusta, oppia "Jumalan valtakunnasta".

Jos SRK opettaisi sakramenttien välittävän pelastavaa armoa, ihminen voisi pelastua ulkopuolella "Pyhän Hengen viran" ja "valtakunnan". Koska armo on läsnä vain SRK:n edustaman "Jumalan valtakunnan" julistuksessa, ei armoa voi olla missään tämän julistuksen ulkopuolella olevassa sanassa. SRK:n ulkopuolisen sanan pelastavan merkityksen myöntäminen kaataisi "valtakunnan" monopoliaseman armon välittäjänä: extra ecclesiam nulla salus (ulkopuolella seurakunnan ei ole pelastusta). Näin evankeliumin pelkistäminen yhteen muotoon kärjisi-

1 Fagerberg 1965, 174–175.

tyy evankeliumin samaistamiseen yhden *paikan* kanssa. Sakramenttien armoluonteen kumoaminen liittyy johdonmukaisesti ja kiinteästi SRK:n lokaalisesti määräytyviin ilmoitus-, seurakunta-, virka- ja vanhurskauttamisoppeihin.

SRK:n sakramenttiopista seuraa ainakin kaksi vakavaa ongelmaa. Ensinnäkin kristillisen uskon ulkonaisen selkeyden ja sen mukana sakramenttiopissa havainnollisimmin ilmenevän Jumalan ulkonaisen sanan armoluonteen kieltämisen seurauksena Pyhän Hengen pelastava toiminta on *ihmisiin*, "Jumalan lasten joukkoon" eli tarkoin rajattuun "Jumalan valtakuntaan" sidottu. Tämä on lähellä yhteisöllisen spiritualismin muotoa, jota määrittävät puhtaasti "hengen" kategoriat ("hengenpyhitysoppi"). Pääpaino on sillä, miten ihmiset, "Jumalan lapset" uskovat, ei sillä, miten Jumala sanassaan toimii ("sananpyhitysoppi").

Toiseksi sakramenttikäytäntö, ei oppi, on SRK:n lujin side luterilaiseen kirkkoon. Sakramenttiyhteys koskettaa kuitenkin vain ulkonaista kirkkoregimentin alueelle kuuluvaa yhteyttä. SRK:lla ja kirkolla ei ole mitään yhteyttä totuudessa eli "hengen yhteyttä" siinä evankeliumissa, jossa syntinen vanhurskautetaan. Yhteys on puhtaasti muodollinen, ei sisällöllinen. Tätä totuuden yhteyden puutetta kuvastaa järkyttävällä tavalla SRK-laisten ja "epäuskoisen" papin "interselebraatio": "Miten voimme vakavassa mielessä keskustella ehtoollisyhteyden tunnustamisesta ja viran molemminpuolisesta tunnustamisesta, kun samaan aikaan sallimme skandalonin omille alttareillemme: messua ovat vieretysten toimittamassa saman kirkon papit, jotka eivät tunnusta toistensa virkaa, saati veljeyttä Kristuksessa?"¹

1 R. Karvonen, SRK-lestadiolaisuus ja luterilainen tunnustus, moniste 5.12.1979.

7. Loppukatsaus

Loppukatsauksessa ei luetteloida saatuja tuloksia, vaan yritetään löytää SRK:n opin erityisluonteen ymmärtämistä auttava kokonaistulkinnallinen horisontti.

Tutkimus on osoittanut, että voidaan täydellä syyllä puhua "SRK:n opista", koska olennaisissa kohdin poikkeavia tai erilaisia käsityksiä ei ainakaan SRK:n julkisessa julistuksessa ja opetuksessa ole havaittu. Tämä tutkimus ei ole tehtävänasettelunsa mukaisesti kattanut kaikkia opinkohtia,¹ vaan on keskittynyt vuosien 1977–1979 SRK:n julistuksen ja opetuksen erityispiirteisiin. Tämän tutkimuksen tulos on, että ne voidaan hyvin tiivistää käsitepariin "Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus".

SRK:n olemukseen kuuluu eksklusiivinen seurakuntaoppi, käsitys empiirisesti tarkoin rajatusta "Jumalan valtakunnasta" maan päällä, sekä armon ja vanhurskauttamisen sitominen lokaalisesti tähän "valtakuntaan" eli "Jumalan lasten joukkoon", mikä antaa vaikutelman hyvin omintakeisesta opillisesta rakennelmasta. Kohtaamaansa kritiikkiä vastaan SRK korostaa, ettei "ulkopuolinen" voikaan tätä sen oppia ymmärtää. "Ulkopuolisen on mahdotonta käsittää, että vain tällainen yksi olisi oikea. – – Tämän valtakunnan voi nähdä ainoaksi vain uskon kautta."² SRK edellyttää jäseniltään liikoja kyselemätöntä uskoa siihen, mitä "valtakunnassa" on totuudeksi kirkastunut.

Vastakkainasettelu ulkopuolinen-sisäpuolinen ilmentää sitä, kuinka SRK-lestadiolaisuuden uskontotuuden ulkonainen selkeys ei korosta yhteyttä kristillisen kirkon historialliseen jatkuvuuteen, julkisuuteen, kristillisen uskon katolisuuteen ja Jumalan pelastavaan toimintaan sanan ja sakramenttien kautta. Us-

1 Tässä tutkimuksessa ei ole käsitelty esim. sellaisia opin alueita kuin kolminaisuus, luominen ja kristologia, koska näissä SRK:n opetus ei ole herättänyt samoja ongelmia kuin käsitellyissä lokuksissa ja koska ne eivät liity välittömästi SRK:n peruskonseptioon "Jumalan valtakunnasta".

2 SRK:n johdon haast., Suomen Kuvalehti 3/1980.

kontotuus ilmenee pikemminkin pelkästään sisältäpäin, tulemalla Jumalan ilmoituksen paikkaan, "valtakuntaan". Tulemalla "ahtaasta portista" "valtakuntaan" voi ymmärtää, kuinka juuri tämä "valtakunta" on Jumalan pelastussuunnitelmasa maailmanaikojen viimeinen pelastava yhteisö. Tähän "joukkoon" Jumala on nähnyt hyväksi sitoa Pyhän Henkensä pelastavan työn. Tämä "joukko" on saanut etuoikeutetun asemansa armovalinnan perusteella eikä se ole velvoitettu kiirehtimään tai muuttamaan Jumalan suunnitelmia ryhtymällä lähetystyöhön sen alueen ulkopuolella, jossa "Jumalan Henki lepää".

SRK:n opin puolustukseksi voitaisiin tietysti viitata erilaisiin pietistisiin käsityksiin (ecclesiola in ecclesia), joita luterilaistenkin kirkkojen piirissä on runsaasti. On pidettävä mielessä se, että tuhannet ihmiset kokevat aidosti "vapaan uskomisen" "valtakunnan" sisällä. Vanhoillislestadiolainen julistus pitää selkeästi esillä henkilökohtaisen parannuksen ja uskon vaatimusta. SRK:n absoluutio-korostettu evankeliumin julistus tuo Jumalan armon ja vanhurskauttamisen ilman tekoja nyt koettavaksi todellisuudeksi.

Katuva ihminen ei jää ahdistukseensa ja epävarmuuteensa, kun hänelle saarnataan "Jeesuksen nimessä ja veressä kaikkien syntien anteeksiantamus iloon, rauhaan ja vapauteen asti". Myös ripin korostaminen uskon hoitamisen ja kilvoittelun välineenä on sellaista, johon jokainen luterilaiseksi itsensä tunteva voinee yhtyä. Julkiripin kautta SRK myös toteuttaa omassa piirissään sitä UT:n seurakuntakuria, josta on kirkkolakiinkin jäänyt varjo.

SRK:n julistuksen ja opetuksen "helmi", "veren evankeliumi", tulee kuitenkin ongelmalliseksi ensinnäkin siitä syystä, että evankeliumin julistus sidotaan aukottomaan oppiin "Jumalan valtakunnassa". Tällöin Jumalan pelastava työ ei ole sidottu yksin sanaan ja sakramentteihin, vaan Pyhän Hengen vaikutus on rajattu tiettyyn ihmisryhmään. Evankeliumin julistus vaikkapa aivan samoin sanoin, kuin SRK:n julistajat sen tekevät, "ei vaikuta mitään" ellei julistaja ole sisällä "valtakunnassa". Pyhä Henki ei yksinkertaisesti toimi "valtakunnan" rajojen ulkopuolella. Muodollisesti SRK opettaa tunnustuksen hengessä: evankeliumin

vaikutus perustuu sekä sanaan että seurakunnan uskoon. Mutta sisällöllisesti sanan ja uskon dialektiikka murtuu, koska evankeliumin kriteeriksi nousee tarkoin rajatun, SRK:n edustaman "Jumalan valtakunnan" usko. Ulkonaisen ja sisäisen välisen jännitteen murtuminen armo-opissa on seurausta siitä, että SRK:n seurakuntaopissa Kristuksen ruumiin kätkeytyneisyys ulkonaisen ja sisäisen seurakunnan samanaikaisuudessa muuttuu jo maan päällä näkyväksi pelkkien uskovien "valtakunnaksi".

Ehdottoman poissulkeva seurakuntaoppi tuo mukanaan ongelmia vanhurskauttamisoppiin. SRK:n opissa usko "Jumalan valtakuntaan" on edellytys oikealle Kristus-uskolle. "Valtakunnan" löytäminen on asia, jonka "Jeesus asetti kaikkien muiden asioiden edelle". Tästä seuraa, että oikein uskovien ihmisten löytäminen on ensisijaisempaa kuin Kristuksen löytäminen sanassa. Tämä ajatuskaavio SRK:n opissa, ja nimenomaan sen opin ytimenä, on samalla SRK:n julistuksen ja opetuksen suurin ristiriita luterilaiseen tunnustukseen nähden. Juuri siinä, missä SRK-lestadiolaiset sanovat olevansa luterilaisista luterilaisimpia, he osoittavatkin ongelmallisuutta tunnustuskirjojen oppiin nähden, koska sana ja usko saavat merkittävyytensä vain SRK:n edustaman "valtakunnan" kautta. SRK-laisen vanhurskauttamisopin epäluterilaisuus on kuitenkin vain toinen puoli tätä oppia: se, *kuinka* syntiselle julistetaan "kaikkien syntien anteeksiantamus Jeesuksen nimessä ja veressä", ei ole kritiikin kohteena, vaan se, millä ehdoilla eli *missä* tämä anteeksiantamus on mahdollinen. Aito luterilaisen hengen mukainen käsitys vanhurskauttamisesta syntien anteeksiantamuksen evankeliumin kautta asetetaan SRK:n ahtaisiin puitteisiin ja siten itse vanhurskauttamisen asia kääntyy kumolleen: sanalle ja uskolle asetetaan inhimillisiä ehtoja.

Toinen ongelma SRK-laisessa vanhurskauttamisopissa seuraa ensimmäistä: Koska armo ja Pyhä Henki ovat "valtakunnassa", voi pelastettuna säilyä vain pysymällä kuuliaisena tälle "valtakunnalle", joka armon aarteistostaan jakaa anteeksiantamusta (favor) lapsilleen. Lapsilla ei ole pysyvää armoa heissä itsessään asuvassa Kristuksessa (donum) eikä sanassa ja sakramenteissa. Tällaisen vanhurskauttamisopin perustalta nousee malli armon käyttämiseksi vallan välineenä.

"Jumalan valtakuntaan" sidotun armo-opin pohjalta on helppo maalaila "väärää henkiä" "Jumalan lasten" pelättäväksi. SRK:n viimeaikaiset kurinpidolliset toimet ovat selvästi osoittaneet, että vanhurskautettuna pysymiseen on lisätty "parannuksen" tekemistä sanelluista ehdonvallan asioista. "Jumalan valtakunnan" avaintenvaltaa on käytetty sielujen "käsittelyn" välikappaleena, *anteeksiantamusta on käytetty vallan välineenä*. Kristuksen sijaisuutta maan päällä erehtymättömästi edustava "Jumalan valtakunta" vaatii lapsiltaan ehdotonta alistumista, nöyrytymistä ja kuuliaisuutta. Tässä kohden SRK edustaa jotain muuta kuin luterilaisen tunnustuksen rippiovetusta.

SRK:n oppisysteemi on sisäisesti hyvin johdonmukainen ja kiinteä: Ylösnoussut Kristus on Pyhän Henkensä kautta jäänyt jatkamaan pelastavaa työtään "Jumalan valtakuntaan". Tämän valtakunnan julistama evankeliumi "Pyhän Hengen viran" kautta on ainoastaan pelastavaa sanaa. Armosta osalliseksi tuleminen eli vanhurskauttaminen tapahtuu tulemalla osalliseksi ensinnäkin tästä "valtakunnasta" ja vasta toiseksi siitä evankeliumista, jota "valtakunta" oikein julistaa. Tätä evankeliumia voivat "omavanhurskaat" ulkopuolella "valtakunnan" jäljitellä, mutta vain omaksi kadotukseksi. Sana ja sakramentit eivät välitä mitään armoa, ellei samalla tule jäseneksi vanhoillislestadiolaisten "Jumalan lasten joukkoon".

SRK:n lestadiolaiset vakuuttavat itse olevansa aidosti luterilaisia, mutta kun kysytään sisällöllistä pitäytymistä tunnustukseen, sanotaan: "Jumalan pyhä sana on ainoa ohje, jonka mukaan tunnustusta on arvioitava". Itse asiassa luterilaisuuden lähteistä valitaan se, mikä palvelee "Jumalan valtakunnan" ekskluvismia. Sama eklektinen tulkintatapa leimaa myös Raamatun käyttöä: otetaan muutamat mielikohdat, joitten varaan rakennetaan laajoja oppisysteemejä (esim. Sak 6:8, Matt 6:33, Joh 20:22–23). Tosin on todettava, ettei SRK ole kirkossamme varmaankaan ainoa ryhmä, johon tällainen kritiikki voidaan kohdistaa.

SRK:n opetuksessa vedotaan mielellään tunnustuskirjojen ja Lutherin lausumiin uskoviin seurakunnasta ja vanhurskauttamisesta, mutta muut tunnustuksen kanalta keskeiset opetukset esim. virasta, perisyntistä, ulkonaisesta sanasta ja

sakramenteista jäävät vaille huomiota tai niitä tulkitaan uudelleen "oikein". Juuri kysymyksessä Jumalan armon vaikutuksesta ulkonaisessa sanassa ja armon merkeissä (sakramenteissa) tapahtuu liukuminen pois tunnustuskirjojen opetuksesta.

Yhteenvedona SRK:n suhteesta luterilaiseen tunnustukseen voi suurimpina ongelmina ja poikkeamina mainita seuraavat: Käsitys kirkon luonteesta kirkon yhteiseen uskoon perustuvana kaksijakoisena (*corpus permixtum*) todellisuutena kaventuu yksiulotteiseksi, tarkoin rajatuksi ja empiiriseksi uskovien "Jumalan lasten valtakunnaksi". Viran hoito ei perustu sanan valtuutukseen, vaan se on uskovien yleisen "Hengen pappeuden" tiivistymä. Vain tämän "Hengen pappeuden" kautta voi Jumalan Pyhä Henki toimia. Vanhurskauttaminen ei tapahdu yksin sanaan ja uskoon pohjautuen, vaan edellytyksenä on sisälle tuleminen tiettyyn joukkoon ja pysyminen tämän joukon yhteydessä sen ehdoilla. Perisynnin syyllisyysluonteen kieltäminen johtaa tekosyntioppiin ja on yhteydessä ulkonaisen sanan armovaikutuksen kieltämisen kanssa. Kristillisen uskon ulkonaisen selkeyden ja ulkonaisen sanan armovaikutuksen kieltämisen huipentuma on kasteen ja ehtoollisen sakramenttiluonteen kumoaminen.

"Sananpyhitysoopin" hylännyt "hengenpyhitysoppi" on lopulta omaperäinen sekoitus erilaisia korostuksia: luterilaisuutta syntien anteeksiantamuksen korostamisessa, pietismiä opissa uskovien seurakunnasta, katolisuutta opissa pelastavasta yhteisöstä ja spiritualismia ulkonaisen sanan, viran ja sakramenttien vähätelemissä.

Lopulta kysymys opillisuudesta palvelee sitä hermeneuttista kristinuskon- ja raamatuntulkinnan esiyymmärrystä, joka on SRK:n julistuksen ja opetuksen perustana tunnustuksen kritiikille "Jumalan pyhään sanaan" pitäytyen (kirkkolaki, 1 §). SRK:n opin perusskopos, oppi selkeästi rajatusta ja erehtymättömästä "Jumalan valtakunnasta", yhdessä totuudessa vaeltavasta "joukosta" on kaiken SRK:n raamatuntulkinnan edellytys.

Tässä tutkimuksessa on rajoitettu SRK:n opin tarkasteluun. Lestadiolaisen opin voi kuitenkin katsoa liittyvän myös siihen sosiaaliseen tilanteeseen, jossa herä-

tysliike syntyi ja vieläkin vaikuttaa. Seuraavassa tarkastellaankin suoritettua tutkimuksen pohjalta SRK:n oppia ja käytäntöä liittäen se ryhmäturvallisuuden ilmenemismuotoihin, vaikka ryhmäturvallisuuden syiden sosiaalipsykologinen selvittäminen ei enää kuulukaan systemaattis-teologisen tutkimuksen piiriin. Ensimmäisenä ryhmäturvallisuuden ilmenemismuotona on "opillinen" ehdottomuus. On vain yksi totuus, yksi erehtymätön ja autuaaksi tekevä usko, jota yksi joukko, "Jumalan lapset" edustavat. "Elävää uskoa" puhdasta totuutta vaalitaan vaalimalla uskovaisten joukon yhteyttä ja puhtautta. Tällöin käsite oikea "oppi" palvelee "Jumalan valtakunnan" ja "yhden joukon" rajojen puhtaana pitämistä maailmaan ja "vääriin hengellisyyksiin" nähden. Jotta totuus säilyisi, rajoja ei saa hämärtää.

Toinen ryhmäturvallisuuden ilmenemismuoto seuraa ensimmäisestä. "Opin" puhtautta eli "Jumalan lasten joukon" yhteyttä ja yksimielisyyttä vaalitaan armon ehdollistavan vallan välinein. Valta ei ole yksilöiden, vaan yhteisön valtaa, jolla säilytetään yhteisön turvallisuus ei vain ulkoisia, vaan myös sisäisiä vaaroja vastaan. Yhteisöllisestä vallankäytöstä on seurauksena "opillisten" päätösten irrationaalisuus: mitä "suuri Jumalan lasten joukko" on joskus päättänyt, siitä ei voida edes keskustella vaarantamatta "valtakunnan" turvallisuutta. Yhteisöllinen päätöksenteko estää opin sisällön historiallisen ja kriittisen tarkastelun.

Kolmantena turvallisuuden maksimoinnin ilmenemismuotona voinee pitää "elävän kristillisyyden" käyttämää "Kaanaan kieltä". Totuutta ilmentävä ja välittävä kieli on symbolikieltä, jota voi oikein ymmärtää vain "sisäpuolella" oleva uskova. Ulkopuolisesta tämä kieli tuntuu joskus raa'alta ja jopa loukkaavalta, mutta sisäpuolella olevalle se on rakkaan Isän hellää nuhtelua ja puhetta. "Kaanaan kieli" on ihmisen perimmäisten tunteiden primäärikieltä. Se ei ole järkevä keskustelun väline, vaan olotila, jossa uskovainen voi elää turvallisesti toisten "Jumalan lasten" kanssa yhteisessä hengellisessä kodissa.

Opissa ilmenevän ryhmäturvallisuuden syitä etsittäessä voitaisiin viitata niihin olosuhteisiin, joissa lestadiolainen herätysliike on syntynyt ja joissa se pääosiltaan tänäkin päivänä elää. Syrjä-Suomen ihmisen omanarvontunnon puute, elinkeinon harjoittaminen ankaran luonnon ehdoilla pohjoisessa, asuminen harvaan-asutuissa erämaissa jne. ovat synnyttäneet tarpeen kompensoida oman riittämättömyyden ja voimattomuuden tunne vahvalla opilla "Jumalan valtakunnasta". Tällainen tiukka oppijärjestelmä on tarjonnut selkeän, kokonaisvaltaisen ja turvallisen elämänkuvan ja yhteisön. Jyrkät vaihtelut luonnon rytmissä lienevät myös jättäneet leimansa pohjoissuomalaiseen luonteeseen ja kristillisyyteen.

Erityisesti 1960- ja 1970-luvut ovat merkinneet SRK-lestadiolaisuuden piirissä voimakasta turvallisuuden tarpeen lisäämistä. Tästä ovat osoituksena laajat kurrinpidolliset toimenpiteet. Ulkonainen uhka on tullut maaseudun tyhjentymisen, äidin työn arvonlaskun ja moniarvoisuuden nousun myötä (moniarvoisuus ilmenee esim. television ja kansanterveyslaitoksen ja sen ehkäisyvalistuksen kautta). Turvattomuuden ja ristiriidan tuntemukset ovat purkautuneet "maalaisväestön kulttuuriprotestiksi". On kysymys "Siirtomaa-Suomen reaktiosta elämän arvovallan puolesta".¹

Ulkonaisen uhan kasvaessa vanhoillislestadiolaisuus joutui kokemaan myös vakavan sisäisen kriisin 1960-luvun alun "pappiseriseurassa". Sodan jälkeen pappien lisääntyneen mukaantulon myötä kasvoi kirkollistumisen uhka. Alkuperäinen herätys oli vaarassa menettää suolansa. SRK-lestadiolaisuuden voimakas kirkkokriittisyys juontaa juurensa jo herätysliikkeen alkuajoilta, jolloin se sai osakseen ankaraa arvostelua kirkon johdon taholta. Tällaiseen kirkkoon voimakkaasti samaistuminen olisi merkinnyt vakavaa uhkaa "Jumalan valtakunnan" ryhmäturvallisuudelle. Ulkonaisten ja sisäisten tekijöiden edessä vallankäytöstä on tullut herätysliikkeen johtajille sekä välttämättömyys että kiusaus. Turvallisuuden lisääminen kuritoimilla on sekä siunaus että kirous: "Jumalan valtakunnan" rajat ovat "kirkastuneet", mutta ankarien toimenpiteiden kautta.

1 M. Juneksen haastattelu 2.1.1980.

Jos lahkon kriteerinä teologisesti pidetään jonkin yhteisön opetusta, jonka mukaan tämä yhteisö edustaa ainutta oikeaa opintulkintaa ja pitää pelastusta mahdollisena vain omassa piirissään,¹ SRK-lestadiolaisuus on lahko. Sen piirissä ei koeta minkäänlaista totuuden tai pelastuksen yhteyttä muihin samaan kirkkoon kuuluvien kristittyjen kanssa. Yhteys on puhtaasti ulkonainen; totuudessa ei "Jumalan valtakunnan" valkeus sekoitu "maailman hengellisyyden" pimeyteen. Ryhmäturvallisuuden tarve on luonut SRK-lestadiolaisuudesta kirkon sisälle suljetun ja omalakisen Jumalan valtakunnan.

Jos SRK-laisuus pitäisi omat suljetut "hoitokokouksensa" kirkon ulkopuolisena yhteisönä väittämättä samalla olevansa "luterilaisuuden helmi", ei kirkolla "ulkopuolisena" olisi mitään sanottavaa SRK:n asioihin. Jos sanottavaa olisi, se olisi si maallisen vallan eikä kirkon tehtävä. Mutta kun ihmisen kiristämistä autuuden menettämisen uhalla, yksilön omantunnonvapauden riistämistä, epärehellisyyteen turvautumista ja kokouksia suljettujen ovien takana harjoitetaan luterilaisen kirkon sisällä, siihen kuuluvan järjestön piirissä ja luterilaisen kirkon pappien suojeluksessa, on kirkolla myös velvollisuus puuttua "Jumalan valtakunnan" "sisäisiin asioihin". Kirkolla on myös oikeus vaatia työntekijöiltään pitäytymistä selkeisiin evankeliumin ulkonaisiin opillisiin kriteereihin.

Tuskin vanhoillislestadiolainen herätyskristillisyyys menettäisi elävyyttään ja suolaansa, jos se vapautuisi kollektiivisesta pakkomielteestään olla ehdoton ja ainut "totuuden patsas ja pylväs" ja liittyisi kaikkien aikojen ja kaikkien paikkojen uskovaisten kanssa yhdessä ja yhteisessä uskon kokemisessa tunnustamaan yhteistä kristillistä uskoa. Sanassa ja sakramenteissa tapahtuvan Jumalan suverenin armotyön tunnustaminen Jumalan Pyhän Hengen työksi ja samaa uskoa tunnustavien, "Jeesuksen nimessä ja veressä" syntinsä anteeksi saaneiden hyväksyminen sisariksi ja veljiksi tuskin veisi "elävän kristillisyyden" terää, vaan pikemminkin vapauttaisi negatiiviseen polemiikkiin ja "oikeaoppisuuden" varjeluun käytetyt voimavarat myönteiseen evankeliumin työhön.

1 Teinonen 1965, 20.

LYHENTEET

Apol	Apologia, Augsburgin tunnustuksen puolustus
CA	Confessio Augustana, Augsburgin tunnustus
HS	Helsingin Sanomat
IK	Iso katekismus
LS	Lasten Siioni
n-tön	nimetön, anonyymi kirjoitus
pk	pääkirjoitus
PKO 1960	SRK:n puhujainkokous Oulussa 27.–28.4.1960
Pms	Päivämies
PSKO 1960	SRK:n puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Oulussa 29.12.1960
ptk	pöytäkirja
ry	rauhanyhdistys
Schm.	Schmalkaldenin kappaleet
SK	Siionin Kevät, Lasten ja nuorten Siioni
SL	Siionin Lähetyslehti
SLS	Suomen Lähetysseura
SRK	Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys
SS	suviseurat, suviseurajulkaisu
TVS	Taivaan valtakunnan salaisuudet
UT	Uusi testamentti
VK	Vähä katekismus
VKO 1960	SRK:n vuosikokous Oulussa 29.4.1960
VT	Vanha testamentti
WA	Martin Luthers Werke, 1–57; ns.Weimarer Ausgabe

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

1. Päälähteet

Lasten Siioni 1977–1978, SRK, Oulu.

Päivämies 1977–1979, SRK, Oulu.

Raamattuluokka I, 1977, raamattutuntisuunnitelmia raamattuluokan opettajille, toim. P. Vinnurva, SRK, Oulu.

Raamattuluokka II, 1979, raamattutuntisuunnitelmia raamattuluokan opettajille, toim. P. Vinnurva, SRK, Oulu.

Siionin Kevät, Lasten ja nuorten Siioni 1979, SRK, Oulu.

Siionin Lähetyslehti 1977–1979, SRK, Oulu.

Suviseurat 1977, "Ei tässä muu ole kuin Jumalan huone", SRK:n suviseurat Haapajärvellä 1977, SRK, Oulu.

Suviseurat 1978, "Teidän pitää oleman minun kansani", SRK:n suviseurat Kajaanissa 1978, SRK, Oulu.

Suviseurat 1979, "Jumalan virta on vettä täynnä", SRK:n suviseurat Rovaniemen Rautionaaressa, SRK, Oulu.

Uskon kautta, 1979 (oppikirja rippikoulu- ja nuorisotyötä varten), toim. E. Piri, SRK, Oulu.

2. Muut lähteet

Painetut:

Päivämies 1960–1961, SRK, Oulu.

Siionin Lähetyslehti 1960–1961, SRK, Oulu.

Suviseurat 1960, "Lähteen partaalla", SRK:n suviseurat Kajaanissa 1960, SRK, Oulu.

Suviseurat 1961, "Siionin vuoren väki", SRK:n suviseurat Kuusamossa 1961, SRK, Oulu.

Suviseurat 1976, "Siionin tähden en minä vaikene", SRK:n suviseurat Sievissä 1976, SRK, Oulu.

Hulkko, Kullervo

1967 Kukistumaton valtakunta, SRK, Oulu.

Kantamme ajankohtaisiin asioihin, SRK, Oulu.
1970

Kristityn kodin lukukirja, SRK, Oulu.
1975

Lepistö, Einari

1967a Tien viittoja I, SRK, Oulu.

1967b Tien viittoja II, SRK, Oulu.

1972 Tien viittoja III, SRK, Oulu.

Perälä, Arvo

1970 A ja O, SRK, Oulu.

1973 Profeetallinen sana, SRK, Oulu.

Profeettain jäljillä, Vanhan testamentin selityksiä, Oulu.
1969

Pyhäkoulu I–III, lasten jumalanpalvelus, pieni ohjekirjanen pyhäkoulua varten;

1962 Pyhäkoulu I, SRK, Oulu.

1964 Pyhäkoulu II, SRK, Oulu.

1965 Pyhäkoulu III, SRK, Oulu.

Reinikainen, Erkki

1961 Uskonvanhurskaus ja lapsi, SRK, Oulu.

1969 Lisää meille uskoa, SRK, Oulu.

Saari, Heikki

1966 Seitsemän päivää, SRK, Oulu.

1968 Mitta täyttyy, SRK, Oulu.

1975 Aabraham, uskon esi-isä, SRK, Oulu.

Taivaan valtakunnan salaisuudet;

1962 81 eri henkilön kirjoittama saarnakokoelma 1, vuosik. evankeliumiteksteistä, SRK, Oulu.

1963 80 eri henkilön kirjoittama saarnakokoelma 2, vuosik. evankeliumiteksteistä, SRK, Oulu.

1964 79 eri henkilön kirjoittama saarnakokoelma 3, vuosik. evankeliumiteksteistä, SRK, Oulu.

Taskila, Lauri

1961 Helteinen matka I, SRK, Oulu.

1969 Helteinen matka II, SRK, Oulu.

Voitosta voittoon (kokoelma ajankohtaisia asioita käsitteleviä kirjoituksia),

1970 SRK, Oulu.

Painamattomat: (kronologisessa järjestyksessä)

SRK:n puhujainkokous Oulussa 27.–28.4.1960, ptk 1–2, moniste.

SRK:n vuosikokous Oulussa 29.4.1960, ptk, moniste.

SRK:n puhujain ja seurakuntavanhinten kokous Oulussa 29.12.1960, ptk, moniste.

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys r.y:n säännöt 1960, yhdistysrekisteritoimisto, oikeusministeriö.

SRK:n johtokunnan kokous 7.5.1966, ptk, moniste.

SRK:n johtokunnan kokous 1.7.1966, ptk, moniste.

SRK:n kannanilmaisu televisiokysymyksessä Oulun vuosikokouksessa 1966, moniste.

Einari Lepistön kirje Heikki Koukkarille 11.9.1967.

Vetoomus "Kristikansalle" 9.1.1968, julkaistu useissa sanomalehdissä.

SRK:n työvaliokunnan kirje "ystäville yhteisessä Herran työssä" 24.1.1968.

Matti Sprigin kiertokirje "Heikki Saaren ja hänen kannattajiensa Ylivieskassa vaikuttamasta opista vuoden 1970 aikoihin", moniste.

Einari Lepistön kirje Heikki Koukkarille 15.12.1971.

SRK:n johtokunnan kirje "Luulajan Jumalan lapsille" 29.12.1971.

SRK:n työvaliokunnan kirje Sigurd Johanssonille ja "Morjärven uskoville" 10.2.1972.

Sigurd Johanssonin ja Gustav Erikssonin kirje SRK:n johtokunnalle 18.3.1972.

SRK:n johtokunnan kokous 15.4.1972, ptk, moniste.

SRK:n johtokunnan kirje Sigurd Johanssonille ja Gustav Erikssonille 5.5.1972.

Paavo Heikkisen kirje Sigurd Johanssonille 15.5.1972.

Pohjois-Ruotsin rauhanyhdistysten tilaa käsittelevä kokous Torniossa 14.6.1972, nauha.

Ernst Enbomin kirje SRK:n johtokunnalle toukokuussa 1972, Tornion kokouksen nauha.

Sigurd Johanssonin kirje Paavo Heikkiselle 22.6.1972.

Irja Koukkarin kirje SRK:n johtokunnalle kesällä 1972.

SRK:n johtokunnan kirje Heikki Koukkarille 1.7.1972.

SRK:n työvaliokunnan kokous 24.4.1973, ptk, moniste.

"Puhujaveljen" kiertokirje "puhujaveljille Suomen Siionissa" 10.12.1974, Oulu, moniste.

Merikarvian ry:n johtokunnan kokous 22.2.1975, ptk.

Paavo Sillanpään kirje Mauno Koivunevalle 6.3.1975.

Heikki Koukkarin kirje Kauko Mäntylälle 8.7.1977.

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys r.y:n sääntöjen uudistusehdotus 1979, yhdistysrekisteritoimisto, oikeusministeriö.

Saarenkylän ry:n seurakuntakokous Rovaniemen ry:llä 8.6.1979, Sirkka-Liisa Frimanin muistiinpanot.

Juho A. Steniuksen virallinen todistus ry:stä erottamisesta Pudasjärvellä, 20.12.1979.

Aukusti Rytingin virallinen todistus ry:stä erottamisesta Pudasjärvellä, 22.12.1979.

Paavo Sillanpään haastattelu 27.12.1979.

Matti Juneksen (Lapin keskusmielisairaalan lääkäri) haastattelu 2.1.1980.

Rovaniemeläisen ry:stä erotetun haastattelu 2.1.1980 (haluaa pysyä anonyyminä).

Esko Takkulan kirje tämän tutkimuksen tekijälle 10.1.1980.

3. Kirjallisuus

Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche, 7. Auflage, Göttingen 1976. Suomennoksessa apuna käytetty: Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat, Suomen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 35, 37, 70, Helsinki 1943, 1944, 1961.

Fagerberg, Holsten
1965 Die Theologie der lutherischen Bekenntnisschriften von 1529 bis 1537, Göttingen.

Karvonen, Raimo
Confessio Augustana ja Oulun hiippakunnan piispanvaali, moniste 10.10.1979.
SRK-lestadiolaisuus ja luterilainen tunnustus, moniste 5.12.1979.

Kirkon lakikirja 1975, toim. P. P. Piispanen & M. Saloheimo, Suomen Lakimiesliiton kirjasarja 48, Helsinki 1976.

Kristinoppi lyhyesti esitettynä, hyväksytty Suomen 16. varsin. kirkolliskokouksessa 1948, Pieksämäki 1973.

Luther, Martin
Werke, kritische Gesamtausgabe 1–57, Weimar 1883–1939. Suomennoksessa apuna käytetty: En minä kuole – vaan elän, antologia, toim. Ossi Ketunen, Avain-sarja 19, Helsinki 1967.
Pöytäpuheita, Pisara-sarja 6, Helsinki 1978.

Mannermaa, Tuomo
1975 Kristillisen opin vaiheet, dogmihistorian peruskurssi, Helsinki.

Mustakallio, Lauri
1977 Lestadiolaisuus ja lähetystyö tänään, Kirkkomme lähetys 1/1977, 8–12, Helsinki.

Raittila, Pekka
1962 Erimielisyyksien synty ja kehittyminen vuosina 1957–1961, Totuuden kuuliaisuuteen, 6–49.

Schlink, Edmund
1961 Theology of the Lutheran Confessions, Philadelphia.

Teinonen, Seppo A.

1965 Nykyajan lahkot, uusia uskonnollisia liikkeitä ja yhteisöjä, Avain-sarja 8, Helsinki.

Toiviainen, Kalevi

1979 Virka ja yhteinen pappeus kirkon hallinnossa ja päätöksenteossa, Teologinen Aikakauskirja 4/1979, 235–250, Helsinki.

Totuuden kuuliaisuuteen, keskustelua vanhoillislestadiolaisuudessa vuosina 1960–61 esiintyneistä erimielisyyksistä, vanhoillislestadiolaisten pappien veljespiiri, Pieksämäki 1962.

HENKILÖHAKEMISTO

Aho, Kaarlo 20, 22, 33, 93

Aho, Teuvo 26

Ahokas, Kustaa 25, 35, 40, 169, 170

Alajoki, Elmer 93

Alaranta, Juhani 38, 135

Anttila, Esa 63

Anttila, Lenna 42

Antturi, Kai 134

Arstu, Jorma 16, 29

Athanasios 68

Carlson, Osvald 161, 162

Cyprianus 16

Eerola, Eeva 8

Enbom, Ernst 128

Eriksson, Gustav 127, 128

Eskola, Eino 41, 42

Fagerberg, Holsten 69, 70, 95, 159, 173

Finnilä, A. 93

Friman, Sirkka-Liisa 120

Haapaniemi, Onni 40

Haavisto, Eino 21, 76, 78

Haho, Aarno 73, 74, 78

Halonen, Seppo 94

Harju, Erkki 89

Hartikainen, Reino 8, 112, 116, 117, 130

Hautala, Pentti 15

Hautamäki, Aimo 23, 24, 28, 39, 42, 78, 109, 152, 171

Heikkilä, Kyösti 85, 88, 106, 107, 109

Heikkilä, Martti 16

Heikkinen, Paavo 15, 19, 27, 44, 45, 87, 100, 127, 128

Helisten, Kalle 46

Hietanen, Eino 20, 99, 145

Hiironen, Antti 30

Hintikka, Niilo 146

Hintsala, Arvi 41, 43

Hintsala, Eero 89

- Holma, Nestori 17
Holma, Timo 63
Holmi, Lauri 93
Holmström, Pentti 22, 75
Hulkko, Kullervo 27, 29, 31, 32, 34, 46–48, 54–56, 74, 79, 84, 85, 94, 148, 156, 157, 169
Hurme, Pirkko 42
Hyvärinen, Mauri 151, 153, 161, 162, 167
Hämäläinen, Nestori 17
Hämäläinen, Timo 27, 33, 34, 54, 64, 162, 168, 169
Hämäläinen, Veikko 20, 64, 99, 100, 152
Höyhty, Heikki 23, 109, 144
- Iinatti, Kalle 30
Impiö, Lauri 66
Isola, Reino 88
- Joensuu, Ilmari 16, 74, 75, 83, 142, 150, 152
Johansson, Sigurd 127, 128
Jokela, Erkki 63, 65, 156, 158
Jokela, Pekka A. 31
Junes, Matti 8, 130, 132, 139, 181
Juntunen, Viljo 34, 35, 46, 47, 161–164
Jussila, Heikki 15, 22
Juva, Mikko 9, 31
Juvonen, Otto 143, 145
Järvinen, Heikki M. 24, 78, 92, 163
- Kaariniemi, Sampo 80, 137
Kaksonen, Sulo 20, 100
Kalliokoski, Taisto 75
Kallunki, Martti 29, 34, 48, 54, 76, 79, 99, 148, 149, 157, 168
Kaltakari, Jaakko 18
Kankkonen, Heikki 87, 100
Kanniainen, Kalevi 110
Kantola, J. 33
Kantola, Kalervo 19, 21
Kantonen, Jorma 33, 171
Karanta, Juhani 87
Karanta, Vilho 19, 20
Karhumaa, Leo 25
Karhumaa, Mauno 42, 85, 104, 106, 109
Karjalainen, Antti 22, 75
Karjalainen, Hannes 150

- Karsikas, Armas 60
 Karvonen, Raimo 7–9, 124, 174
 Katajala, Risto 114
 Kauppinen, Pauli 63
 Kautto, Sulo 17, 22–24, 30, 75, 78, 84, 109
 Kekkonen, Urho 135, 136
 Kela, Veikko 37, 38
 Kemppainen, Antti 85
 Kemppainen, Kauno 33
 Kerola, Veikko 63
 Kimpimäki, Eino 16, 46, 47, 89, 90, 113, 115, 122, 134, 142, 143, 151, 152, 164, 168–171
 Kinnunen, Hannu 110
 Kinnunen, Pekka 20, 24, 29, 30, 33, 46, 78, 80, 88, 142, 150, 152, 161, 162, 164
 Kivinen, Matti 23, 88, 93
 Koivuneva, Mauno 16, 25, 36, 42, 47, 48, 58, 75, 84, 99, 110, 116, 145, 148, 150, 157, 161, 169, 171
 Kolu, Matti 116
 Kopperoinen, Pentti 36, 42, 98, 99, 101, 104, 107, 109
 Korkiakoski, Finelli 60, 145
 Kortenieniemi, Pauli 135, 152
 Koskelo, Pentti 93, 104–106, 113, 156
 Kosonen, Juho 44
 Koukkari, Heikki 15, 55, 56, 76, 95, 115, 129, 130
 Koukkari, Irja 129, 130
 Kuha, Martti 76
 Kukkola, Veikko 42, 109
 Kuronen, Pauli 19, 22, 74, 75
 Kälkäjä, Mikko 39
- Laestadius, Lars Levi 29, 31, 156
 Laitila, K. E. 16
 Lampela, Vilho 58
 Lapinoja, Esko 19, 91
 Lehto, Toimi 37, 99, 150
 Leinonen, Hannes 31
 Leinonen, V. 84
 Lepistö, Einari 11, 25, 26, 28, 39, 40, 42–45, 66, 75–77, 89, 99, 102, 103, 109, 121, 122, 125, 127, 129, 135, 137
 Leppänen, Toivo 84
 Lindqvist, Martti 138
 Liusvaara, Yrjö 63, 156
 Lohi, Seppo 86, 91, 100, 102
 Lohi, Väinö 89, 150, 152

Luther, Martin 13, 16, 24, 25, 29, 31, 36, 37, 53, 55–57, 65, 69, 70, 81, 82, 85, 87, 95–97, 140, 147, 148, 154, 157, 158, 165, 167, 178

Majava, Onni 58

Mannermaa, Tuomo 25, 81, 172

Manninen, Eino 134

Manninen, Jorma 17, 105

Melanchthon, Filip 56

Meriläinen, Pirkko 101

Metsänheimo, Raimo 110, 130–132

Mikkola, Eelis 122

Mustakallio, Lauri 31, 60

Myllylä, Hilikka 8

Myllynen, Lauri 145

Mäenpää, Olavi 23

Mäntylä, Kauko 15, 19, 49, 85, 98, 115, 122, 135

Määttä, Toivo 21, 44

Niemelä, Paavo 23, 103

Niemikorpi, Arvo 36, 41

Niskakangas, Pauli 20, 28, 142, 146

Niskanen, Raymond 37, 40, 42

Nissilä, Keijo 89, 98

Näppä, Ossi 42, 109, 151

Oikarinen, Kerttu 25, 36, 109

Ojala, Sakari 113

Oravainen, Lauri 31

Paananen, Antti 110, 142, 144, 152, 153, 168

Palola, Valde 79

Panuma, Veli 30, 35

Partanen, Arja 8, 124

Pasanen, Yrjö 83, 84

Peippo, Joonas 170

Pelkonen, Pentti 25, 30

Pellikka, Lenna 20

Pentikäinen, Juha 18, 20, 24, 56, 90, 91, 150

Pentikäinen, Samuli 41, 74, 94, 161, 163, 164

Pentikäinen, Veikko 20, 83

Perälä, Arvo 16, 30, 37, 38, 79, 89

Pietikäinen, Leo 53

Pietilä, Eino J. 57, 61, 157, 158

Pietilä, Lauri 117, 124
 Piri, Erkki 84, 85, 104, 137
 Pitkälä, Juhani 22, 24, 37
 Postila, Ali 152
 Pöyskö, Helli 161

Raattamaa, Juhani 15, 31, 76, 156
 Raittila, Pekka 12, 31, 32, 43, 53, 56, 57, 59–61, 63, 64, 76, 154, 157, 158
 Ratinen, Juho 93
 Rauhala, Niilo 19, 38, 48, 84
 Reinikainen, Erkki 10, 13, 20, 46, 48, 87, 88, 90, 103, 122, 134, 143, 145, 150, 152, 153, 168–170
 Rentola, Voitto 109
 Rimpiläinen, Eino 29, 30, 33, 35
 Rosma, Heikki 63
 Rouvinen, Eino 165
 Ruokanen, Tapani 8
 Rytinki, Aukusti 137
 Räsänen, Valto 129

Saari, Heikki 22, 25, 26, 29–31, 45, 53, 56, 65, 75, 77, 101, 109, 114, 116, 139, 169
 Saulio, Risto 74, 76, 86, 89, 150, 151, 164
 Savela, Oiva 134
 Savela, Uuno 103, 152
 Savela, Voitto 46, 50, 122, 135
 Savola, Paavo 16
 Schlink, Edmund 25, 70, 81, 95, 96, 159, 166, 167, 172
 Seppänen, Pentti J. 64, 65, 76
 Siitonen, Teuvo 30
 Sillanpää, Paavo 113, 116, 124, 135, 136
 Sillanpää, Taimi 113
 Sipola, Alpo 63
 Sippola, Pekka 103
 Sippola, Pentti 29, 33, 36, 38, 40, 79
 Sprig, Matti 114, 117
 Stenius, Juho 137
 Storck, Vihtori 39
 Suomala, Hannu 21
 Suomela, Eelis 49
 Suorsa, Eino 151
 Sutinen, Seppo 38, 49, 75, 108
 Suutari, Ville 60, 93, 94, 103, 113, 142, 160
 Syrjäniemi, Pekka 23

- Tahkola, Eero 90
Takkula, Esko 116, 121–124, 134
Tala, Yrjö 20, 132, 161, 168
Tapaninen, L. P. 31, 66, 154
Taskila, Lauri 16, 21, 33, 35, 42, 74, 80, 92, 94, 108, 109, 126, 153
Teinonen, Seppo A. 182
Telkki, Pertti 85, 99, 100, 164
Tervonen, Heikki 9
Timonen, Kalle 58, 152
Toiviainen, Kalevi 68, 81
Toivola, Erkki 86, 92
Torkki, Hannes 134
Toukola, Eero 90
Tuomaala, Esa 22, 23, 25, 90, 91, 99, 105, 110, 150, 152, 168–170
Tuomisto, Timo 19, 39, 87, 90, 101, 102, 108, 109, 142, 143, 146
Turakka, Arvo 63
Typpö, Usko 146
Tölli, Aukusti 58
Tölli, Erkki 44, 91
Tölli, Oiva 43, 51
- Ulander, Aarne 40, 53, 77, 80, 158
Uljas, Antti 63
Uljas, Juhani 49, 89, 107, 108, 133, 171
- Vaaramo, Erkki 51, 113, 161, 162, 164
Vaherjoki, Eino 20, 21, 25, 40, 41, 43, 49, 62, 65, 101, 105, 106, 134, 157, 161, 164, 165
Viljanen, Paavo 46, 49, 58, 63, 83, 85, 156
Vinnurva, Pentti 41
Voittonen, Olavi 91
Vuorela, Olavi 31
Väyrynen, Leo 16, 24, 38, 50, 101
- Ylisiurua, Lauri 145, 146